

W T O R E
ZAWSTYDZENIE
ARIANOW,

*Przeciw U. P. Jároſowi Moſkorzowskiemu
z Moſkorzowá.*

Ktory ſię ná pierwsze X. PIOTRA SKARGI
Societatis JESV, záđane, ozwał, y od-
por ná nie dáć chciał.

*Ná co mu tenże X. SKARGA odpráwe te
w imie Páńskie zgotował.*

Induantur qui detrahunt mihi pudore: & operiantur si-
cut diploide confusione sua. *Psál: 108.*

Erubescant & conturbentur vehementer: conuertantur
& erubescant valde velociter. *Psál: 6.*

Cum licentia Superiorum.

W K R A K O W I E,
W Drukárniéy Andrzejá Piotrkowczytká.
Roku Páńskiego / 1 6 0 8.

Prześwietnemu y przewielebnemu w Chry-
stusie Oycu y Pánu, P.

P I O T R O W I
T Y L I C K I E M V,
z łáski Bożey Biskupowi Kráko-
wskiemu, Xiążęciu Siewierskiemu.

Szczęśliwe pásterstwo owiec Chrystusowych.

5. Reg: 19.
Pfal: 68. &
118.

N A Ariany, wzgardziciele Boga Chrześciańskiego w
Troycy iedynego, zápalit mię gniew Boży, y żátość mię
ziádlá: Przewielebny w Chrystusie Oycze y Pánie do-
brodzieiu moy: slyšac y niedzac, w tym Biskupstwie
W. W. iáko smiele y bez zákazánia słowy, náuka, y pi-
smem iánnym, wiáre ś. Chrześciańska z fundámentu obaláta, y dusę
ná zgubę wieczna podáta. Ná vpámietánie ich, pušcitem iedno kará-
nie: to iešć, wštyd człowicku rozumnemu włafny, ktorým, ná się y swoie
špetność weyrzámšy, mogli by ku sobie przysć. y nápisátem im troche
wymodom o srogick błędách ich, y to pisanie názwátem, **Z A W S T R -**
D Z E N I E A R I A N O W: áby inego w swoich błędách y zarázách
duš ludzkich zátrzymánia y zákazánia nie máiac: sáma sromotá swoia,
odrážic się od zguby swey, y inych duš ludzkich, mogli. Pracá
moiá, iáko w Bogu nádziecie mam, v tych ktore Ociec niebieski do
Chrystusa síwego počiága, pozyteczna być mogtá: ále Ministry y stárše ško-
ty Ariáńskiey ná mię oburzytá: á zwiášczá P. Hieronymá Mosko-
rzovvskiego, z drugiemí dniemá: ktorzy dobre serce moie, y prawdę
práwowierna, źle przyieli, y oney się pišaniem šprzećniwi, stáre Ariáńskie
wykrę-

Ioan: 6.

Przemowa.

mykrety ná iásne słowá Boże, y ná Bogá w Troycy iedyneho, wynieráiac.

A nie tylko Boska nieczeń: ále y Krolá I. M. krzywdá, bázgo mię zábolátá. Bo P. Mosk. śmiat niarę ábo niewierność swoię Ariáńską, Krolowi I. M. Pánu nášemu M. podávác ná piśmie wyprásowanym, iáwnym, y onę zálecác, y o uwáženie á rozsadek tego co piše, prošic. Jesli dobry wierny slugá zá krzywdę sobie bierze: gdy Páná iego, ktorego on nád zdrowie sine mituie, zelżymie w oczách iego gánia, y czći iego wvlo-
cza: iáko Krol I. M. gdy Bogá y Páná iego w Troycy iedyneho sromocá, záboleć serdecznie, y iáko wkrzywdzony, wczuć zátości nie ma? ná táka ia poddáneho śmiátość nzdycham, y iągody moie polewam. Zátuie się też przed Krolém I. M. ná káznodzietę I. K. M. to iešć ná mię: iż Ariáńska niezbożność ná kazáni ach psuie, y ludzi od tey zarázy dušney odwodzi. By uchá náskánil, á przytomnym byt, cohy ná te swoię zátość y krzywdę Pan wielkiey táskámości y ćierpliwóści Krol I. M. powiedzial: wšlyšalby iákíe y tym podobne słowá: Dawno y od Apostolskich wieków po-
tepióna Ariáńska niewierność z Kościołem ś. powšechnym po-
tepiam. Slugám Bogá Chrześciáńskiego w Troycy iedyneho. w imie Troyce ś. Oycá/ Syná / y Duchá ś. ochrzczoney iestem. Chrystusowi sie iáko práwemu y iednemu Bogu z Oycem y Du-
chem ś. Klániam/ y od niego Krolestwá lepszego czekam. Kto te-
go Bogá mego nie czći: mnie studze iego zelżywość czyni / o ktora sie stusnie gniewác musze. Násládowncám Krolow Bo-
goboynych/ y onego Kzechiasá w zakonie stárym/ ktory háńby Bogá swego zmiešć nie mogac/ z bolu serdecznego/ iáko rodza-
ca/ umieral. Násládowncám y wielkich Chrześciáńskich Cesá-
rzow y Krolow onych / Konstántynow/ Grácyanow/ Theo-
dozyusow/ Honorjusow/ Justinow/ Justinianow/ Károlow/ Lodwikow/ Ferdinándow/ y inych. y domowych moich / Já-
gellow/ Kázimierzow/ Zygmuntow: ktorzy sie Ariáńskimi ble-
dámí / y inemi Kácerstwíy bryzdził / y te zarázy duš ludzkich od siebie y od poddánych swoich/ ktorym też do zbáwienia pomoc winni/ odganiáli. y to wiedzac y doznawáiact iż herezye Krole-
stwá gubia/ niezgody y sedicie/ y rebellie/ nieposluszeństwa / y wšelákíe swowolności do nich wnoša. W rzeczy sie też ducho-
wne

Odpowiedź Kro-
lá I. M.

Ila: 17.

Przemowa.

a. Par. 19.

wne y rozsádku o kolo wiary / ktore ty mnie P. Mosk. zlecaš / nie wdáie. Nie Krolewski to sad: ale káplániški. Toć mowie / co jeden nabožny krol rzekł: Gdzie pytanie iest o zakonie y rozkazaniu (Bozym) o ceremoniach / o vsprawiedliwieniu: niech o tym káplani wkázuia. Amáriás káplan wáš / w tym co iest Bożiego / zwierzchność mić ma.] Ja swego káznodzieie nie iestem mistrzem: ale sluchaczem. Idźcieš obá do tego Amáriáša: to iest / do Biskupá / porzadnie od swietych Apostolow idacego / y nawyzszego w tey Dicecezyey káplaná / do Wielebnego PIOTRA TYLICKIEGO Biskupá Krakowskiego / ktorego Pan Bog ná ty o zakonie y náuce Božiey rozsádku / posádził. v niego náydźcieie iáko v potomká Apostolskiego náuke Apostolska. on wam z písmá s. iáko wierny iego tłumácz wkáże / iesli ty P. Mosk. ábo moy káznodzieia bliźsi. ic.

Akt. 20.
Matt. 28.
Luc. 10.

Tákie stoná y tym podobne, vslyšatby z vsł wielkiego y nabožnego Krolá Pána nášego Mito: ten P. Mosk. ná to swie do Jego K. M. písanie. Niech sam dozna, á w oczy się Pánu z temi swoiemi dawno potępionemi herezyami wkáże. Słusnie tedy do W. W. Przewielebny Biskupie Krakowski, odestáni, rozsádku prošim. Do trybunatu W. W. y do wszytskich Biskupow, rzadzicielow, iáko mowi Apostol, Košciotá Božego, pozwałem P. Mosk. Bo do was rzekł Chrystus: Náuczaycie wszytkie narody. Kto was slucha, mnie slucha. Wam náuka polecona, á nam poslušestwo rozkazáne iest.

Lecz Pan Mosk. sláwác do tego sadu nie chce, á do niemego sedziego, to iest do písma, y do práwa písanego, y do státutu, który ięzyká y mowy nie ma, y ktorego sobie swymi mykłady y gloszami iáko chce náciaga, áppelluie. A ia do ciebie Przewielebny Biskupie, do sedziego żywego od Chrystusa postáwionego, do ięzyká y do vsł twoich, do iustum animatum, iáko y Pogánin stáry mowił, ciągnę P. Mosk. y mowie mu: y rozum przyrodzony wtráćiš: gdy się sam sádzić chceš. Coby rad káždy obwiniony mežoboycá ábo zlodziey uczynił, mowiác: Pánie sedzia / státutu nie rozumieš / ia go lepiej wykládać vmiem / y sam się sádzić bede / á ciebie zá sedziego nie znam. Káždyby ták zloczyncá vsedł, á bez sedziow mowiacych, bez ręki y spráwiedliwosti, swiárby zgináł,

Przemowa.

zginat, y niepokoiom a rosterkom w domu Bozym, ktory nad wszytkie Rzeczyposp. y krolestna porzadnieyszy jest, koncaby nie byto.

Gdy tedy do tego kościelnego y kaptan'skiego sadu, nie stawil sie Pan Mosk. a owca ta swego sie Pasterza zaprzata, y w wilcza sie osobę obrocita, y zadnego posluszenstwa zwierzchności Bozey kaptan'skiej, nie oddaie: proszę o wyrok nań y sentencia. Bo masz tę moc od Chrystusa Bogá naszego dána: Komu zadržymacie grzechy, mowi Pan, zadržymane sa. Ft: Co związecie na ziemi, związane będzie y w niebie. Do tey prosby niech mi pomaga, przyczyna y odestanie Krola Iego M. Pána naszego Mito. ktory też y o swego káznodzieię czyni, aby w náuce swey zelonym nie byl. Inie byto mi trudno ten wyrok w W.W. wyprosić w te słowa, ktore ia P. Moskorzovskiemu odnose y wszytkim oznaymuie. Isa takie:

Ioan: 20.
Matt: 18.

Wysluchawšy obudwu / y pisma ich przeczytawšy / ták w imie Pánstie / Ja PIOTR TYLICKI Biskup Krakowski /
vznawam y stázuie. X. PIOTR SKARGA káplan Societatis IESV, káznodzieia Krola Je^oM. broni wiary w Bogá Chrzesćian'skiego w Troycy tedynego / y wystawia bostwo Chrystusa Pána naszego / z Oycem y z Duchem s. spoleczne. y ma po sobie pismo s. y obiawienie w nim z nieba / ma rozumienie y náuke prorocka y Apostolska / ma po sobie wszytkie Concilia / Doktory / meczenniki / cuda / y wszytkie wieki / y wszytkich stanow Chrzesćian'skich wiare od Apostolow zaczeza / y aż do nášych lat porzadnie prowadzona: Dla tego náuke iego y dobra chec na obrone prawdy Bozey pochwalam / y potwierdzam. Ták wszyscy wierzym. ták wyznawamy z Kościolem s. Baltholickim. to wiara Chrzesćian'ska. za te y vmrzec chcemy. A Pána Mosk. y inych pisanie / ktorym sie Arián'ska niewierność dawno potepiona / y háńbienia na Troyce przenawyzsa / wzbu-
dza: y Chrystusa przedwiecznego Boga y Pána naszego czynionym Bogiem twierdzi / y wielobostwo Pogan'skie wprowadza / y fałšywemu Bogu czesć boška oddaie: niechay ma Anátheme / Anátheme.

Biskupi wy-
rok ná A-
riany.

To myrok káptana Božego, zá ktory W.W. dzięki nieśmiertelne. A
iż go nie sluchaa synowie oastępcy, a dusze swoje gubia: płaczem się zá-
lewam.

Przemowa.

lemam. Wiem że mi tey żałości nie tylo W. W. pomaga : ale mię w niej, iako własny pasterz, y oćiec swoich dzieci, przemagaś : Staraży się tym nięcey, abyś tym wpadłym pomoc dawat, a owieczek swoich od tych wilkow bronit. Ná to cię Pan Bog postáwił, y ná tak wysokie mieysce wyniośł, y dałci wielkie dáry swoie : abyś temi, iako dobrym naczyniem, ná część ie-go w ludzkim zbáwieniu robił. Postat cię Pan Chrystus ná żniwo swoie, ná praca do winnice swoiey, ná połow ryb wiela : mowiac do ciebie, iako do drugiego Piotrá : Duc in altum, & laxate retia. Masz z láski Bożey serce w miłości ku Chrystusowi zápalone. y gdyby cię tymże imieniem ktore ná sobie nośis, twoy Chrystus pytał : Petre, amas me. oznatby się, y po dzie sięćkroć obłápiáiac nogi ie-go, mowitby : Tu scis Domine, quia amo te. Ty nieś Pánie, że cię miłuię. A on mowi : pokażże mi tę miłość ná owcách moich, y z miłości ku mnie, z pászeczki ie wilkow wyrwyay, a krew moię droga ná nich wśánuy. Dałci Przewielebny Oj-cze, Pan Bog wielka mądrość Biskupią y Senatorską, ktora Krol I. M. Pan náš Miło : w tobie wpátrzył, y on mądry y wielki Krol Stephan, gdyś niźsę choc wielkie vrzędy, z wlászczá wielgo Sekretárskie y Pieczętárskie spráwomáł : y przeto cię tak wyśoko podniośł, abyś tey mądrości y dowcipu w dobrym y lepszym polu záżywał, z ta z wlászczá z láty rostaca doznáto-ściá. Znáia w tobie ludzie wśyscy, czyste y ostrożne sumnienie, y wielka boiaźń Boża, znáia niewinność y spráwiedliwość, y wprzeyme nie dwoi-šte serce. y dla tego cię wśyscy miłuiá. znáia obyczáie káptáńskie y wzor duchowieństvá, znáia pokorę ku wśyskim, y ono bez lákomstvá mito-šierdzie, ktorym hoyna rękę ná ubogie y zneźdzone nápetniaś, y rospra-śaś, y Bráctvá ná postugę ubogich podźwigáś. znamy w tobie serdeczne Ojczyzny y Krolá I. M. zámítómánie, y pilne praw wśytkich y przyśtoy-ności prześtrzegánie, y czuyne nie leniwe rzeczy śniętych odpráwómánie, y ine okrásy dałci Pan Bog, ktore się, wśtydowi W. W. dogadzáiác, nie miánuia.

Záżywamyż tych dárow Bożych, ná obronę dusz ludzkich, a z wlá-szczá od zarázy Ariáńskiey, ktora się to Biskupstwu W. W. w tey Krákow-skiey y Sandomierskiey zemi, y ná Podgorzu, od nieprzyaciéla, iako z ty kakol, podsiema. Miedzy inemi pomocámi, gdyż drugie nam n. m. álność heretycka, z á słábościá nášych Kátholików, wydártá : są teź y kśiafski ná
pre-

Przemowa.

przeſtrogę ludzka, y ná oznaymienie y obydzenie fałſow kácerſkich: ktore
ácz w Lacińſkim piſmie mocno y doſtátecznie obálone y vmorzone ſá: ále
w Polſkim náſzym ięzyku, bázro ich ſkapo. A ci ludzie Polſczyzna ná-
więcey proſte zwodza: záſtánvic ſię im tymże ięzukiem potrzebá. Bázro ie-
ſciſkamy y záwſtydzamy, takim krotkim y zwięziſtem, chytroſci ich opi-
ſowániem. y pożyteczno ieſt, iáko doſmiádczamy, takie im Kſiaſki podmiá-
tác; á nakładom ná tak wielce zbámienna pomoc, nie przepuſzczác.
Pokornie do táſki W.W. niegodne modlitwy y ſlužby moie oddám. Do-
minus protector tuus & merces tua magna nimis. W Krá-
kowie w oktawę Bożę Ciatá. Roku Pánſkiego, 1608.

W. W. mego Mił: Páná y Dobrodziciá

Namiſſy ſługá,

X. PIOTR SKARGA,
Societatis IESV.

Regeſtr rozdziałow y ſummy ich.

Pierwſza Część.

1. Chreſciániſtvo wſzytko obala Pro-
Bogá w Troicy tedynego háſi-
bi/ y táki nigdy Chreſciáninem byé
nie moze/ y tego imienia godny nie
ieſt Kártá 3.
2. Ji pan Chryſtus byl przed tym ni-
zli ſie z Pánny vrodzil y o tego przed-
wſiecznoſci 10.
3. Ji dwoy ieſt rodzay p. Chryſtus
ſow/ przedwieczny z Oycá/ y doczes-
ány z mátki/ y dwie naturze w nim/
Boſka y ludzka 18.
4. Dowody z Proroſow/ iſ Chryſtus
tymże Bogiem ieſt co y Ociec 25.
5. Dowody z nowego Zákonu/ á ná-
przed z Ewángeliey s. Janáru Pan
Chryſtus tymże ieſt Bogiem tedy-
co y Ociec 29.

6. Dru

Regestr.

6. Drugie świadectwa z teyże Ewangeliey s. Janik 36.
7. Z Ewangeliey s. Mattheusza y Lukasa o Bostwie Pána nášego świadectwa 43.
8. Apostola s. Pawła o Bostwie Chrystusowym z Oycem tednym świadectwa 50.
9. po dziełach práwie Bostkich Chrystusowe Bostwo poznác 54.
10. Nowi Ariani p. Chrystusowi Bostkie dzielnosc przyczytá : á Bostgiem go práwym znác niechca 58.
11. Z tego s. sie Chrystusowi tednáka czesc y poklon takto y Oycu dáte: wtelk dowod s. test tymże tednym z nim Bogiem 61.
12. Rozbitánie poslášowanego písmá z ktorego bluznierstwa ná Bostwo Chrystusowe bierza. Jednášiekterá ná všetky w obec 63.
13. Odpráwa ná to co z písmá pokrzywlonego przeciw Bostwu Pána nášego Ariani przywodza 65.
14. Jáko Ariani zrozumkowi niektorých zmyšlných / Bostwo Chrystusowe zelýc chca 70.
15. Duch S. jest trzecía w Bostwie personá rozdzielna / tymże tednym Bogiem z Oycem y z Synem 75.
16. Czterech dolách w ktore Ariani wpádli psúac wymánie Troycey przénawýššey / y Bostwo Pána Jezusowe. Dol pterwšy s. dwu Bogow máta. 79.
17. Drugý dol y przepásć / s. esyntonesgo Boga práwditwym Bogiem Ariani zowia 82.
18. O trzecím dole y przepásć s. dárowny Bog práwym Bogie nie test. 83.
19. Czwarý dol w ktory Ariani wpá-

dlú s. Bostka czesc stwórentu oddáta / y šezere bášwochwášstwo stóla. 85.

Wtora Czesc.

1. O Tribunale Košciola Kátholickiego. O Conciliách y Biskupách / o Doktorách škarowiecnošci y Successey 88. takto šia heretycy šadu boia.
2. Jeden býc musí tribunal ná šad o sporách w wierze / bez ktorego tednošć wiary y náuk Chrešćianškiey štánc nie može 90.
3. Tym tribunalem y stolica mistrzoška práwdy Božey / písmo s. šámo nieme / bez teyšká ľudského býc nie može. 93.
4. Tym Sedzia Piotrá s. Chrystus šam vczynil / y swoy mu tribunal šlešal 96.
5. Ši przywileje Piotrowi s. ná dáne / ná te šie tež nastepnik šćitá gáta. 99.
6. Ši Biskup šam Rzymški nastepnik test s. piotrá / y ná tego vřad y práwá wchodzi 100.
7. Jáko Concilly y Zborow Oycow šwitych nie wštydza šia Ariani. 102.
8. Jáko bez wštydu Doktorami šwity tymi Ariani pogardžáta 105.
9. Jáko Ariani od tribunálu Košcielnego včiekáta / á ná Sedžiego špráwiedolwego porzadnie od Boga dánego miotác šie potwarzámi zelý wemí nie wštydza 112.
10. Ši Papež šwity ktory Košciol Božy špráwue / nie test Antichryštem 116.
11. Šámlentente te píšanta Winištreš Kálowškim / y šláhcicem bez imieš úš 123.

W T O R E Záwstydzenie Arianow.

Przećiw U. P. Járošowi Moskorzowskiemu
z Moskorzowá.

Ktory się ná pierwsze przez X. PIOTRA SKAR-
GE Societatis JESV žádané ozwał, y od-
por ná nie dáć chćiał.

Uá comitente X. SKARGA odpráwe te w imie Páña
stie zgotował.

Amfhydzitem was Ariani: ále słusnie. Bo iáko Arius¹ słusne zka-
Bogá Chrześciáńskiego w Troycy iedyneho odstępuie-² wstydzenie
ćie, y wšytko Chrześciáństwo obalacie: Syná Božego, Arianow.
Pána nášego IESV CHRISTA, stworzenim y młod-
šym niżli Arius, czynicie, y práwe boštwu iego háńbicie:
Duchá s. dárem tylo á nie persona być zmyšláćie, y tákž

stie boštwá iego przycie. Czego chcac z pismá bronic, w tákie ście się brzyd-
kie błedy y falszywe náuki zánichtáli: iż mowić y náuczác mušćie, že Brzydkie
dwa sa Bogowie: y tym pogáńštwu wprowadzacie. iż Bog práwy stworzo-³ ich błedy.
ny y czyniony być može: y tym rozumu przyrodzonego odstępuiećie. iż stwo-
rzonemu Bogu cześć się Boska oddáwác ma: y tym háłwochwáłštwá
brzydkiego náuczacie. A stoiac w tym niemádrym wporze, písmo s. gmá-
twacie, y ono głoziámi swemi y myktády, w Chrześciáńštwie y v s. Dokto-
row košćielnych niestychánemi, mážecie. Košćiolá się s. Kátholickiego
ktory zánždy był y bedzie, przycie, y ná sad się iego y ná žaden trybunál y
ná sędziiego žádnego nie dáćiećie. Stáre dawno od wšytkiego Chrześciáń-
štwá kácersšwá potepione wškrzešacie, y niektore nowe á niestycháne błę-
dy ná zgubę wšytkiey wiáry Chrześciáńskiey, wzniećacie. Nákoniec
falszywego iákiegoš Chryštušá wprowadzacie, á nie tego w ktorego świát
wšytek

Wtore zawnstydzenie Aria:

Wtore zawnstydzenie
Jerem: 3.
& 6.
Ila: 48.

wszytek Kátholicki wwierył. A więc się tu nie macie czego wstydzić? jest czego w prawdzie. O czym jużem iedno pismo Polskie ná was puścić: ná które iż się stare plotki Ariáńskie y falszywe pokrzywienia pismá s. wyrwali: powtorzę zá pomocą Bożą to zawnstydzenie wáše. Jesli was, ktorzy czoto nierządnicę, iáko Prorok mówi, y szyć iáko żelázna macie, do wpámiętánia nie zawnstydze: tedy drugie z pomocą Bożą przestrzegę, á swoje dobre serce ku obronie czci Bogá mego, pokażę.

Pfal: 143.
Modlitwá.

Boże w Troycy iedyny, náucz ręce moie do tey wojny, y páłce moie do tego boju. Czci twoiey má luczkiemi sílkámi memi, ále sercem goracym, bronić chce. Dla chwaty twey w spomoż mię: wźal się nád krzywdą swoią, y o bluźnienie imienia twego podnieś mocną práwicę ná pomoc moię.

J E S U C H R I S T E, niestworzony wieczny Boże, czyn o zelżywość swoię. Oto cię z stworzeniem mieśáia, y insym od Oycá, to jest falszym Bogiem czynią. day mi Duchá s. od ciebie y Oycá pochodzacego, ná obronę y náukę prawdy.

P. M. Pag:
238.

Pan Chry-
stus in se
ma ciáło w
niebie, m-
wi P. M.

Przeczysta mátko Boża, požáłuy krzywdy swoiey: oto cię nád wszytkie Anyoty náwyzsza ponizáia, á z prostemi niemiárami równáia, iáko byś szczęrego człowieka, á nie Bogá porodziła. y miałaby ono przenaślawnięsse imię Bogá rodzice utrácić? á z wálszczá gdy ię szcze nieprzyiaciele twoi mównić śmieia, iż Syn twoy przenamilsy inne ciáło ma w niebie, á nie to które wziął ze krwi przeczysztay twoiey. iáko się tym obrázić nie máś? izali ná inše w niebie pátrzyś? y w niebie ci ludzie mácieryńska cześć twoię wydrzećci chca. Nigdy to nie będzie. Uproś mi w Syná twego potężną síłę, ná obronę stany iego y twoiey, áby się oczy tych zástlepionych otwarzáły, á do pokuty z bawienney przywodzić mogły.

Święci w
niebie za-
stáwili ná-
uka o Troy-
cey s.

Wšyscy Święci Boży, ktorzy już ná Troyca przenanwyzsza y ná boštvo spolnego Páná nášego J E S U C H R I S T A pátrzyćcie, y w tey wierze, ná tey ziemi iáko y my, y w tych pokuśách będąc, do tego ście szczęścia ktorego záżywacie przyszli, y táka ście nam náukę o Troycy s. krewi wáša y poty oblana zostáwili, w spomożcie mię. Przyśtaćcie do Chrystusa mówiac zá mną: Ten robaczek twoy sstárzáły, gniema się o nieczęć y krzywdę twoię, y pomoc chce dáć błędnym, áby krew twojá ná nich nie ginęła: przypuść próśbe iego, á day mu słowo mocy twey ná powstanie y ośmiecenie wpádlých. A on y z nimi y z námi y ze wszytkim stworzenim twoim, wychwálać ciebie ná wieki będzie. Amen.

PIERWSZY ROZDZIAŁ.

Chrześcijańszwo w sytko obala, kto Bogą w Trojcy iedyne go hańbi, y taki nigdy Chrześcianinem być nie może, y tego imienia godny nie iest.

Napisałem w pierwszym zawstyżeniu Arianow dzi- Ariańska
 siey schybił przedni mistrzowie tey sekty/ Bogą Chrzes- nauka zgi-
 ściańskiego w Trojcy iedyne go odstępował/ y bo- netą była.
 stwa sie przedwiecznego Pana naszego IESU CHRISTA prze- dawno.
 li. Co iż z niewierności y osukania śaćańskiego/ y z wporu na
 wpaadek wiary Chrześcianańskiej czynili: przekonani/ y od wszy-
 tkiego światá potepieni zgineli/ y pamiatka ich w księgách ty-
 lo Kátholikow zostawała. Po trzynastu set lat/ z kácerstwa
 Luterkiego y Kálwińskiego wyrosła znówu tá niewierność/
 y tu sie szcepieć w nas w tym niepokalanym Kátholickim kro-
 lestwie poczela. Obrońca iey ozwał sie Pan Hieronym Mo-
 storzowski/ ktory tegoż w piśmie swoym iáwnie náucza: iż Bo-
 gá w Trojcy iedyne go nie zna/ á iż Chrystus právem przed- P. Mosk:
 wiecznym Bogiem y spolistotnym z Oycem y z Duchem s. nie práwy Ari-
 iest. co mowi iáko práwy Ariánin. A iednak zwáć sie Ariáni- ánin.
 nem nie káże. Dla tego/ iż Arius przyćisniomy początkiem E- Fol: 8.
 wángeliey s. Janá/ widzac iż przez Slo wo Syn Boży y Chry- Athana:
 stus rozumieć sie musí / przez ktorego świat wszytek stworzony ora: con:
 iest / y ktory sie sstał człowiekiem: sklonil sie do tego wymy- Ari.
 słu / twierdzac: iż Slo wo ábo Syn Boży Chrystus / byl pier- Arius iákie
 wszym y napředniejszym stworzeniem / ex non entibus, to go Chrystu
 iest z nisczegoż stworzony / y byl czas kiedy on nie byl (erat śá być zmy-
 quando non erat) ále gdy stworzony stánał / przezeń zaś Pan slal.
 Bog wsytko stworzył. y ták text s. Janá fałsował. A Pan Ioan: 1.
 Mostorzowski z swemi z wietszym niewstydem náucza / iż Chry- Arius stary
 stusá przed matka iego przeczysta nie bylo / á Bogiem nigdy oćiec, cym
 przedtym ani Synem Bożym nie byl/ dopiero po zmartwych- roiny od sy
 wstániu Bogiem go uczyniono. Coż tu zá różność P. M. od now Rá-
 Ariusá? w tym zle kácerstwo / w tym gorse: przed sie rodziáiu kowkich.
 nie mie-

nie mieni / ale go potwierdza. Chory otec gdy syná chorého
 niźli sam zostáwi / przed se nazwiſto oycowſkie ná synu polega.
 Jeſli tákže iáko Ariuſ ábo ſpetniey boſtvo Pána Chryſtuſo-
 we háńbi / y Bogá Chrzeſciáńſkiego w Troycy iedyneho od-
 ſtepuie: potomkiem ieſt prawdziwym Ariuſá / ktory tey ſlepo-
 ty oycem y kácermiſtrem byl. Smiele wyznawa Pan Mo-
 ſkorzowſki / iz w Bogá w Troycy iedyneho nie wierzy / á Chry-
 ſtuſá czynionym Bogiem byé twierdzi: iákož ſie z Ariáńſkiego
 imienia y dziedzictwa potepioncy náuki tego wyznie? Jeſli-
 ſcie nie Ariani: czemuž zá nie odpowiaďacie / y bledow ich bro-
 nićie? Jam ná Ariany piſal: ieſliſcie nie tátkiem / á co wam
 zá krzywdá: mogliſcie ná to nie ſtekać co was nie boli. lecz tru-
 dno ſie wam tego oycá zaprzec / ná ktoregoſcie dziedzictwo w
 bledách ſtráſliwych náſtapili / y iego ſie ſtáremi árgumentáki
 ktore ſie v Oycow náſzych S. náyduia / wſpieraćie / y ták smie-
 le ná Bogá Chrzeſciáńſkiego w Troycy iedyneho náſtepuiećie.

Fol: 9.

Ariuſá
 bronia, á
 ſwić ſie A-
 riany nie
 kaſa.

Czym imie
 liná Aria-
 ny Kátho-
 licy.

Á my Kátholicy / wierni Troycey nawyſſhey wyznawcy /
 dáleko smieley y z wietſzym ſercem y z mocna prawda te nie-
 wiernoſć wáſe obalamy / máiac iuž ná was gotowe od Oycow
 ſwietych z piſmá ſ. zbroie y oreza / y wſytkie do ſceſliwey z
 wámi woyny przypráwy: ktoremu oycowie wáſy polec y ginać
 muſieli / á wy iuž przez 13. ſet lat pogrzebioney tey ſekry odbiežć
 y wſtydźić ſie iey muſicie. Nie przeleknem ſie chytróſci y ſylo-
 gizmá / y lápáček wáſzych / ktoremu piſmo ſwiete kreći-
 ćie / y prawdy w nim iáſney vchodźić chcećie. y ták w imie Pána
 ſtie poczynam.

Turkom y
 Zydom po-
 dobni Ari-
 ani.

Twierdže to y dowodže / iz Chrzeſciáńſtvo wſytko oba-
 la / kto Bogá w Troycy iedyneho nie zna / y táki nigdy Chrze-
 ſciáńinem byé nie može / áni tego imienia godnym ieſt. Ná-
 przod vkažalem w pierwoſzym záwſtydzeniu / iz Turkom y Zy-
 dom podobni ſa / ktorzy Chrzeſciáńſkiego w Troycy Bogá od-
 ſtepuia: boſmy tym od nich rozni. Ná co P. M. nie powiedzieć
 nie moźl. To tylo w rzeczy vďátnie wyznał / iz Oycá niebieſkie-
 go bez Syná / y bez Duchá ſ. byé nie rozumie: ále y to nie ſceze-
 rze. Bo gdy Syná doczeánego / y ſámy m ſtworzeniem czyni / á
 z Duchá

z Duchą s. ś. ś. ś. / osoby mu żadney nie dając / ieno go nie-
mym darem Bożym zowiąc: coż tu od Mahometá y Talmutu
róznego ma?

Mowi / iż święci Apostołowie o tym Bogu w Troycy ie- Fol: 8. & 9.
dynym nie nauczali / y pisma o takim Bogu nie mają. Tá wy- Apostolo-
mowka prozna / y od prawdy daleka. Bo iesli Apostołowie o wie Troy-
Bogu w Troycy nie nauczali: á iákoż wedle rozkazania Pána ca s. ná
y Bogá swego / w imie Oycá / y Syná / y Duchá s. chrzcili: Chrześcieny
To tu trzy / á Bóstwo iedno / y moc iedná. Trzy / iż inszy Ociec / znawali.
inszy Syn / inszy Duch s. ále moc iedná / y Bóstwo ná odrodze- Matth: 28.
nie zbawienne iedno. Bo nie mowi / w imiona: ále w imie / iáko
iednego. otoż Troycá / y Bog w Troycy iedyny. Co sie y ná
chrzcie Pánstkim pokázalo: Ociec w głosie mówiacym / to Syn Matth: 3.
moy namilszy: Syn ze chrztu w ciele wychodzący: Duch s. w
osobie golebiczey ná Chrystusie zostájący. otoż trzy. A Bog
ieden. otoż Troycá. Z czego iáko sie wywichlác chce P. M. niżej
sie pokáże.

Ma druga wymowka: Iż słowá tego Troycá / iáko y perso- Druga wy-
ny y iestestwá ábo substánciey / wyraźnie w piśmie s. nie mają. mowka o
Aleć ná tym nic nie należy: gdyż rzecz samá iest / o słowá spor- wyraźnym
być nie ma. A teź bez słowá tego / Troycá / y osoby / y iestestwá / piśmie.
láčno nam Ariany pokonác. A to tak. Trzy sa / mowi pismo / i. Ioan: 3.
ieden Ociec / drugi Syn / trzeci Duch s. Pytam / iesli Ociec iest Bez słowá
práwym Bogiem: Mowia Ariani / iest práwym Bogiem. A persony y
Syn iesli iest práwym Bogiem: Mowi P. M. iest práwym Bo- iestestwá,
giem / y Bóstwa mu część wyrządzamy. To dobize. Ależ to nie w przekonáni
szczerości mowi / iáko sie pokáże: ále musí mowić. Bo Syná Ariani.
pismo s. ná wielu mieysc Bogiem wystawia. A Duch święty Fol: 4.
iestli teź Bogiem: Ná to sie kreći P. M. y sam iedná w sídło Fol: 8.
swe wpada. Mowi: Duch s. záwždy byl w Bogu. Záwždy być / á Duch s.
niestworzonym być / własność iest práwego Bogá. Otoż z ich záwždy był
wyznánia / ácz nieoprzeynego / Duch s. Bogiem iest. A nie mo- toć Bogie
ga mowić ináczey: Bo pismo s. Bogiem go ná wielu mieysc zo- był.
wie / iáko bedzie niżej. A w tych słowach: Chrzćcie w imie Du- W rozd: 15.
chá s. Bóstwo sie iego funduje. iż grzeszne odradza / y zbawie-

nie ná chřtíe dáie iáko y Oćiec y Syn: toć Bogiem iest. Jesli Duch s. nie Bogiem/to y Oćiec nie Bogiem / z ktorym spólna te moc ma/y spólnie ná swietym chřtíe zbáwienie dáie.

Postapmyš ďálej: Mzemli to wierzyć / iż sa trzy bogowie? Nie mzem / bobysmy spogánieli / y w báwochwałstwo sprosne wpádli. Jednego Boga chwalim/iednego nam písno s. vřáznie / o iednym nam Chřystus opowiedzial. Jesli tedy trzy sa á w bořtwie iednym / y nie máš trzech Bogow ále ieden: otožes bez slowá Troyce/ y bez slowá persony/ Ariáninie překonány. My ták wyznawamy: Wierze w Boga iednego/ ktory iest Oćiec/Syn/y Duch s. Wierzym w iedno bořtvo/ w ktorym iest Oćiec / Syn / y Duch s. y tym wyznáním sachmy Chřesćíanie / od Žydow y Turkow rožni. Ariáni iž tákiego Boga nie máia: do Žydow sie y Turkow sklániaia/y Chřesćíanie býc nie moga/y imeniá tego godni nie sa.

slowá per
sony y iest
stvánie ná
dowod vřy
wamy.

Slov tych/Troycá/personá/ieřteřtvo/x žywa Kóšćiol s. ná wyznámie wiáry/nie ná dowod prawdy. Bo dowodu dosyć z tego co sie powieřziálo. z ktorego sie nie tylo ľudzkie/ ále y piekielne wřyřtkie rozummy nie wyřreca. Alle gdy pogánin y Philozoph spyta: czym sa trzy? náuczamy/personámi. czym ieden? odpowíadamy/ bořtwem y iestestwem. otož Troycá. Vřywa my teř tych slov / ná zřrády heretyckie / Sámofátenřkie y Ariánřkie. Náuczal Sámofátenus/ iž tož iest Oćiec co y Syn/tož Syn co y Duch s. mieřáiác y nie dšielác person. Kóšćiol s. vřázniác z písna dowod/iž Jan s. mowi: *Trzey sa*, inřy nierodzony/inřy rodzony/inřy pochodzácynáuczyl iž rožnosť iest w personách. A gdy Ariáni w obludności mowili: Chřystus iest Bogiem y Syn Božy / á w sercu klámáli / myřlac / iž nierodzony Syn ále czyniony / y ták vchodšie přyžgány chćieli: Kóšćiol ná nie puřčil imie consubstantialis, iž Syn y Duch s. iedney náture/y iedney substáncie y iestestwá / y iednego bořtwá z Oycem. Tu iuž přeřtocyć nie moga Ariáni. Iápáčki ich vřřawály/y nas Kátholikow přy tym slowie nie ořubáia. Prořna tedy iest wymowká niewiernosti ich/iž Troycy/persony/substáncie/ w písnie nie máš. Bo rzecz sámá iest: iž *Trzey sa*, á čí *trzey iedna*

1. Ioan: 5.

Iednářst-
nosť Porá-
sila Aria-
ny.

Consub-
stantialis.
1. Ioan: 5.

jedno są, iako Jan S. mowi / Bóstwá iednego y natury iedney. Pewny zátym iest y niezbity dowod náš na nie / iz Bogá Chrześcíanstkiego w Troycy iedynego odstepniac / do Żydow y Turkow sie chyla / y przetoż Chrześcíanie nie są.

Drugi ná nie dowod mamy iz Chrześcíanie nie są / gdyż sie ze chrztu s. ktory iest w imie Oycá y Syná y Duchá S. nie rodza / ná ktorym tá wiara / y wyznánie trzech w iednym bóstwie / grzeszne odradza y zbawia. Ariani iz takiey wiary nie máia / aby Ociec / Syn / y Duch S. w iednym bóstwie byli : chrzest s. psuia / y w nim sie rodzić nie moga. Pan náš o tym odrodzeniu Chrześcíanstkim mowi : *Jesli się kto nie odrodzi z wody y z Duchá s. krolestwa Bożego nie oglada.* y *wstáwil chrzest w wodzie / y dal mu te forme: Chrzęćcie w imie Oycá / y Syná / y Duchá s. Wsystko Chrześcíanstwo do tego czasu te wiare ma / iz kto sie nie ochrzęć w imie Oycá / y Syná / y Duchá s. pogáninem iest / Chrześcíaninem nie iest.* y stáry Tertullianus y Optatus y ini / zowia Chrześcíany *rybámi Bożemi*, bo sie w wodzie iako ryby rozmne rodza.

Drugi dowod iz Ariani nie są Chrześcíanmi.
Chrześcíanie ná Chrście sie rodza.
Ioan: 3.

Tert: lib: de Bapt.
Opt: lib: 3.
con: Parme.

Fol: 12. 13.
Glosá Ariánska.

Náto P. M. przynosi szczere wymysly y glozy glowy swey. Mowi naprzod / iz tych slow / Chrzęćcie w imie Oycá / y Syná / y Duchá S. wywác Pan Chrystus Apostołom ná ponurzaniu kazal / nie ná odrodzenie zbawienne ná syny Boże / ale ná poznánie y ná náukę / aby syny ználi Oycá ktory iest przyczyna pierwsza zbawienia / y Syná przez ktorego nam wola swoje obta wil / y Duchá S. przez ktorego sercá wiernych pieczatuje. To szczere wymysly y glozá niewiernosci / y wzgardá slowá Bożego / ktora sie tym iednym slowem obala / Chrzęćcie : to iest w wodzie obmywacie / w imie y moca Oycá / y Syná / y Duchá s. iako czynili Apostołowie. Izali nie infa wiadomosc y náuka / á infty Sákráment Chrtu s: przed chrztem náuczacia doroslych : ale náuka chrztu im nie dáie. z náuki nie rodza sie Chrześcíanie / ale z wody y Duchá s. iako sam Chrystus rozkazal : *Kto się nie odrodzi z wody y Duchá S. krolestwa Bożego nie oglada.* Rosciol nigdy od poczatku Cáhcechumenow / ábo wiary náuczonych y do chrztu s. przyprawionych / zá wierne Chrześcíany nie miał / po-
toby sie nie ochrzęćli. Gdyż náuka y wiara od ludzi nábyta / nie

AA: 8. &
10.
Infty
Chrzest. in-
sanáuka.
Ioan: 3.
Wiara ná-
byta y od
Bogá wla-
na.

czyni

czyni wiernego Chrześcianina / y zbawienia ięszce nie daie /
 ale ona sama / ktora na chrzcie / abo na iego pragnieniu / Duch s.
 moca swoia Bosta w serca wlewa / wiernie czyni / y na syny ie
 Boze odradza / y zbawienie im daie.

powtore mowi / y tu widzim iako slowa Bozego odstepu-
 ia / a glozy swe podmiataia : i; woda materialna na chrzcie odrodzic nie
 moze. Bo odrodzenie nasze duchowne iest / a woda zadna do serca nie przenika.
 Tu sie iuz Chrtu s. zaprzal : tu iuz Sakrament ten / bez ktorego
 wedle slow Panskich / zaden zbawiony byc nie moze / wyrzucil.
 Pan rzekl : *Kto uwierzy a ochrzci sie, zbawion bedzie.* A on mowi :
 Wiara / Slowo Boze / Duch s. zbawienie y odrodzenie daie / a nie wodny chrzest.
 Lecz do wiary przylozyl Pan *JESUS* wodny chrzest : a P. M.
 czemu go wyrzucal ? Bo slowem iego gardzi. Woda / prawi /
 do serca nie przenika. Ale Bog w Trojcy iedyny / Ociec / Syn /
 y Duch s. daie te moc wodzie / i; na cialo pada a serce oczyszcia.
 Mogl wode morsta podniec iako mury na przesecie z niewoley
 Egiptu : a na chrzcie nie moze iey dac tey mocy / aby slowem y
 moca iego odradzala / y z niewoley a mocy dyabelskiej nas wy-
 bawiala ? Ten tylo temu nie wierzy / ktory o slowie y mocy Bo-
 zey nic nie trzyma. Abo niewie / i; Sakrament ze dwu sie rzeczy
 spacia : z widomego elementu / y z niewidomey mocy y laski Bo-
 zey. Abo niewie / i; iako czlowiek dusze ma y cialo / tak tez wedle
 oboicy czesci / lekarstwo od Boga zgotowane mu iest. Abo nie
 pomni co czynili Apostolowie / y tym ktorzy iuz byli Duch a s.
 wziali / iako im do wodnego chrztu / iako y s. Pawlowi kazano.

Alle sie podobno P. M. iasnieszym onym slowem Bozym
 vpamieta : *Kto sie z wody y Duch a s. nie odrodzi, krolesna Bozego
 ogladac nie moze.* Nie vpamieta / ale ie wywraca y odmiata / mo-
 wiac : Jednocie / woda y Duch S. Alle Chrystus rozdzielil. Tucto.
 Alle powiadaacie / i; Duch s. nie iest Bogiem : iako z moc iego na
 odrodzenie y zbawienie sciągac sie ma / gdyz sam Bog zbawie-
 nie daie ? Zaslania sie P. M. onym slowem s. Chrzciatela : *Be-
 dzie was Chrystus chrcit Duchem S. y ogniem.* Jako tu / prawi / so-
 wie ogien Duchem S. tak tez y woda zowie Duchem swietym. To szez-
 ra plotka y ofukanie. Insa woda / inшы ogien / inшы Duch s.
 Raz

Chrtu sie
 zaprzal.

Mar : 16.

Wodny
 Chrzest.
 Wodzie slo-
 wo Boze
 moc daie.

Sakrament
 ze dwu rze-
 czy.

Akt : 10.

Akt : 9.

Ioan : 3.
 Woda y
 Duch s. ie-
 duo iest A-
 rianom.

Falsze ich
 o Duchu s.
 Matth : 3.

Kaz w ogniu Duch S. na Apostoly estapil / á on ogień iáko y
 Golebicá nie bylá Duchē s. Chrystus ogniem chrzćić sie nie ka-
 zał / iedno woda. y sam woda w Jordanie ochrzczony / y Apo-
 stolowie woda chrzćili / y wszytek świat Chrześcíanſki / przy
 wodnym chrzćie do tego czasu zostaie / y przezeń zbáwiennego
 odrodzenia y Chrześcíanſkiey dostoyności nábywa. **O Boże!**
 iákie to záslepienie? iáko zámieſzány rozum? iáka wzgárdá iá-
 snego słowa Bożego y náuki Apostolskiey / y zwyczáiu y wiáry /
 y rozumienia wszytkiego ná świecie Chrześcíanſtwá? Wola
 Chrztu s. odstapic / niſli ſie Bogu w Troycy iedynemu / ktore-
 go my ná chrzćie wyznawamy / y iego ſie mocá we trzech perso-
 nách obradzamy / poklonic. Já te wzgárdá Troyce przena-
 swietſey / tákie kárání y slepote odnoſá : iz śmiecia mowic / że
 wodnego chrztu do zbáwienia nie potrzebá. W czym ich nie-
 wierność piſmo s. y wszytek świat Chrześcíanſki potepia. Pier-
 wey bylił Towochrzczency: á teraz ſie iuz stáli Trácochrzceń-
 cy. Poſli z cnoty w cnote.

Nákoniec przywodzi ná mie moje ſłowá z kázání mego /
 iáko bych iá nápiſal rzeczy przeciwrone. Kaz práwi / mowi / iz bez
 wiáry w Troyca s. odrodzenia żadnego nie máſ : drugi raz iz
 Apostolowie zámiecháli drugdy táiemnice o Troycy s. wyklá-
 dáć / dla trudnego iey rozumienia. y wywraca ſłowá moje. Ale
 iá ták mowie / y tákem w onym kázáníu o Troycy przena-
 ſzey nápiſal : iz žádnen bez wiáry w Troyce S. Oycá / Syná / y
 Duchá s. odrodzenia y zbáwienia nie ma. Bo ſie chrzćic káždy
 w to imie muſi. y tom przyložyl : iz Apostolowie / iáko y my
 dziś / proſtym y do poiećia trudnym / táiemnice Troyce s. doſto-
 nále nie wypowiadáli. Doſyc mieli ná wyznáníu y wierze w
 Oycá / w Syná / y Duchá s. glebokość o perſonách y ieſteſtwie
 w proſtym wyznáníu zámiekáiac. mlekiem / iáko mowi Apostol /
 dziećinna á nie twárda potráwa / one kármiać : ináczey niſli do-
 roſte. o których mowi tenſe Apostol : *Miedzy doſkonálemi wo-
 wim mądrość.*

O dzieći y niemowletá! co mi zámiaá P. M. tá ieſt koſćciel wlewa
 ná náuká : iz dzieći máia wiáre ktorá habitualem zowiem / wiáry.

Ad: 2.
 Ogień y go-
 lebicá nie
 bylá Du-
 chem s.
 Wodny
 Chrzeſt.

Chrzeſt s.
 odmiááa
 Ariani.

Fol: 14.

Proſtym tá-
 iemnice o
 Troycey s.
 nie zázwy-
 wykláda-
 no.
 Mleko
 dziećiom.
 1. Cor: 3.
 1. Cor: 2.
 Dziećiom
 Duch s.

Háſto Ch-
rzeſcián-
skie.

Chrztem s. sámym ná duſe ſwoie wlana / zláſti y dáru y mocy
Duchá s. ktora wiára / poſti ſámi nie dorofa / zá nie kſmotrowie
wyznawáia. O czym oſobne mamy ná te nowe Ariány prze-
konánie. ktorzy nie tylo dorofe w moc dyabelſka dáia : ále y
dzieci ſwym okrucieñſtwem zabijáia. O dwu Bogách Arián-
ſkich bedzie czás mowić niżej / y o Credzie Apoftolſkim. Ná ten
czás to zámyſlamy ná co ſie záwzielo : iz Ariáni w Bogá jedne-
go w Troycy niewierzac / y chrzeſt wodny odmiátáiac : Chrze-
ſciánie nie ſa / y tego imienia przeſláwnéñ godnemi býc nie mo-
ga. Jáko bez Bogá Chrzeſciánſkiego / tak teſz y bez Sákrámen-
tow Chrzeſciánſkich zoſtáia / ktorými ſie od Turkow y Zydow y
pogan oddzielamy / y temi zwierzchowñemi háſty poznawa-
my. Ariáni ci nowi / gdyſz ſie chrztu y Bogá Chrzeſciánſkiego
w Troycy záprzeli : gdiéſz ſie obroca : czymſe od pogan y Zy-
dow roſni beda / gdy od tey choragwie chrztu Chryſtuſowego
wcielili :

Zániechawſzy wielomowſtwá ich y ſwarni ſlownych / do ſá-
mey rzeczy y do wywodow boſtwá Chryſtuſowego poſpieſzym
ſie / ſwego á nie ich porzadku pátrzac / á to czym rojáre ſwieta
Kátholicka gubic y poniżyć chce / odcináiac. Siglownymi wy-
kretámi y lápáczkámi ich nie dlugo ſie zabáwim / á pokazem : iz
krople prawdy y piſmá s. ktorým ſie chlubia / ná takie ſtráſliwe
bledy y kácerſtwá ſwoie nie máia.

ROZDZIAŁ WTORY.

Jż Pan Chryſtuſ był przedtym, niżli ſie z Pánný przeczýſtey
wrodził. y o iego przedwiecznoſci.

I.
Ioan: 1.

Matt: 23.

Dziewuſe o tym ſwiádectwo ieſt z poczatku Ewánge-
liey Janá s. ktore ſie czefo ná roſne dowody przeciw
fałſhom Ariánſkim / wſpominać muſi. Bo nieprzeko-
nána ieſt w niy gawdá / o wiecznoſci y o boſtwie Chryſtuſá
Pánná náſzego. Jáko y w onych ſłowách: Chrzcićie w imię Oy-
cá, y Syná, y Duchá S. mocne y doſtáteczne ieſt / przeciw nieprzy-
iáciolom Troyce ſwieter y przekonánie. y inny chby żadnych / o-
krom tych dwu / przeciw Ariánom dſial y ſtrzelby nie potrzebá.
Ty 4

Tych dwu murów miedzianych Ariani nigdy nie przebita / y na nich głowy swoje potłuka.

Gdy tedy mowi S. Ewangelista: Na początku było Słowo. Słowo jest przez Słowo / Syna Bożego rozumie / który zawsze w Oycy ^{syn Boży.} był / y Bogiem był / przez którego świat stworzony jest / y który się stał człowiekiem. Skoro Jan s. rzekł: Słowo stało się ciałem: zaraz też rzekł / iżśmy chwata jego widzieli, iako iednorodnego od Oycy, pełnego łaski y prawdy. A niżej Jan Chrzęciel mowi: Bogá nikt nie widział nigdy. Syn który jest na tonie Oycowski, ten wypowiedział. A niżej: Widziałem, prawi / y świadczyłem, iż to jest Syn Boży. otoż Słowo jest Synem iednorodnym Bożym: który początku nie ma / á zawsze był. odkąd iedno poczniesz / tedy już był: á iakoż przed Maryą z której człowieczeństwo wziął / być nie miał: Tym świadectwem Janá s. wszyscy Doktorowie Kościelni wieczności Syna Bożego dowodzą. y owsem oni 318. ktorowie Oycowie na Concilium Niceńskim / tym Ariusow fałsz o stworzonym Chrystusie przed wszystkim stworzeniem / zrażili y przekonałi. <sup>Chrześci-
ańscy Do-
ścielni
Athanasius
ad Africa-
nos Episc.</sup>

Pewna nieomylna prawda jest: iż tu Jan s. Słowem zowie persone Syna Bożego / ktora przez sie jest w osądzie swej / rozumna y dzielna. nie słowo myślane ábo mowione / iakie w ludzi jest. Bo słowo myślane w ludzi / nie jest persona w sobie <sup>słowo my-
stojąca / y nic nie działa.</sup> Także y mowione słowo / na wietrze slone nie zostaje / á persona nie jest. Lecz słowo Boże dwoiakie jest: jest persona <sup>na ani mo-
wione.</sup> Jedno nie własne do ludzkiego podobne / ktore Prorocy Boży przynoszą y mówią: Tak Bog rzekł / tak rozkazał / to wola jego. Drugie jest własne / ktorým sam siebie rozumie / y swoje istność wyraża / w ktorým jest wsyteká mądrość y moc bostwa jego. <sup>Słowo Bo-
te dwoiakie.</sup> To musi być persona / to jest rzecz w sobie stojąca / rozumna y czyniąca. Ludzie takiego słowa mieć nie mogą: Bo nie są iako Bog. Ludzkie słowo nie jest człowiekiem / nie żyje / nie czyni. Ale Bożetwo Słowo / Bogiem samo w sobie jest / y świat v. ^{Ioan: 1.} czynilo / y człowiekiem się stało / y dało moc ludziem aby syni Bożymi byli: y cuda czynilo / y było widziane / iako iednorodny Syn w Oycy / pełny łaski y prawdy. Toć bez pochyby to

Słowo persona iest dzielna y Synem Bożym / który iest Chry-
stus / ktoremu sie te wšytkie dzielności od Ewangelisty Janá
światego przyczytaia.

Stárych
Doktorow
rozumie-
nie.
Ignacius.
Irenaeus.

Tec náuke y tych słow rozumienie tákíe / máia wšyscy
świećci stárzy Doktorowie. Ignacius wceń S. Janá epistola
ad Magnesianos mowi: Syn iest samego Oycá Słowo, nie mowione ále
istotne. Bo nie iest głos mowy, słowney, ále Boskiej mocy, rodzone ieste-
stwo. Jrenaeus lib: 1. cap: 1. Jan, práwi / o iednym Bogu y o iednym
IESVSIE CHRISTVSIE przez ktorego wšytko się státo, powiáda
y twierdzi: iż on iest Słowem Bożym iednorodnym, y stworzycielem wšy-
tkiego, śmiátłostíá káždého człowieká oświećaiaca, który do swoich przy-
szedł, y stáł się człowiekiem, y mieszkał w nas. Toż inni mowia: Basi-
lius oratione contra Sabellianos & Arianos. Athanasius oratione con-
tra gregales Sabellij. Augustinus de Trinitate lib: 1. cap: 6. Ambro-
sius lib: 4. de fide. y inni. Długoby ie wyliczać / y słowa ich
klásć. Toż po wšytkim świecie Chrzesćciánie Kátholicy wie-
rzyli záwždy y wierza.

Wyklad A-
riáński E-
wangeliey
ś. Iana.

I.
V Bogá
wšytko
wieczne.

Pátrzymys iáko te Ewangelia glosnie y wykláda P. M. iá-
sne y literálne słowa Janá s. porzuciwošy / y iemi pogárdzi-
wšy. Ná przod / przec nie mogac / iż Jan s. Chrystusa y Syná
Bożego Słowem zowie: ná tym sie sádzi: iż Jan s. mowiac /
Ná poczatku bylo Słowo, to iest / Syn Boży Chrystus / nie rozumie
o wieczności Páná IESVSA, ále o poczatku Ewangeliey / gdy
Jan Chrzćciel záczynáć iá poczał. To glosá śmiáta / y przydá-
tek cudzołozny. Bo Jan s. nie mowi: Ná poczatku Ewánge-
liey / áni ná poczatku Chrzćciela / bylo Słowo y Syn Boży: ále
przedwiecznie y záwždy / gdy mowi / ná poczatku byl. odkád iedno
pocznies / iuž byl. á zwašezá gdy przydáte: Słowo bylo v Bogá.
v Bogá wšytko wieczne iest / iáko sam Bog wieczny iest. A gdy
dokláda / Słowo bylo Bogiem: poteżnie bárzo wieczności słowá te-
go popiera. Bo Bog záwždy iest / á poczatku nie ma. Otož tu
golemi y prostemi słowy Jan s. wieczność y przedwieczność
Boska Chrystusowa / wkázuie. A P. M. falsz y słowa / o ktorych
Jan s. nie myšlil / y ktorych nie nápisal / swowolnie przydáte.

2.

Mowi dáley y wykláda P. M. To Słowo bylo v Bogá ná pocza-
tku: to

tlu: to jest tyłko Bogu było wiadome i a nte ludziom. To szczyry wymysł. Było v Bo-
 go nie wiadomością ale rzeczą y personalnym iestestwem Syn ^{gá.}
 Boży był wiecznie v Oycá. Jako sie z dwugich słow tegoż E-
 wangelisty / ktore sam przeciw sobie przywiódł / pokázuie. Mo-
 wi tenże s. **Ewangelista o Chrystusie:** Co byto ná początku, cosmy ^{x. Ioan: 1.}
 slyšeli, cosmy oczymá násemi widzieli, ná cosmy pátrzyli, y rece sie náse-
 dotykáły, o Słowie żywotá. y żywot zjawił sie nam, y widzielišmy, y świád-
 czymy, y opowiádamy nam żywot wieczny, ktory był v Oycá, y wkazał sie
 nam. Tu Jan s. Chrystusá Syná Bożego y Słowo / zowie ży-
 wotem wiecznym / ktory był v Oycá / y zjawił sie y wkazał w cie-
 le / tak iż náń pátrzyć y dotykać siego mogli. Jesliž tedy żywo-
 tem iest wiecznym Chrystus: toć wieczny iest / y był záwždy v
 Oycá / y wkazał sie w cieie. Otož był v Oycá nie wiadomością
 ale iestestwem / żywotem y wiecznością / rzeczą samá y persona.
 Jesli go przedtym niži sie zjawił y wkazał nie bylo: toć nie zjá-
 wiony ale znorow uczyniony y stworzony iest. Lecz Jan s. nie
 mówi / dopiero uczyniony: ale bedac wieczny y żywotem wie-
 cznym v Oycá / zjawiiony y wkażány iest: toć byl przed wkażá-
 niem yziáwieniem. Bo ná tym czego nie máš / zjáwienie byé
 nie moze. Widziéieš swoje pohánbienie / y fałsze wykládowno
 wášych. pátrzcíe y ná swoje glupstwo. Powiádacie / iż sie Syn
 Boży od wcieleńia w żywocie Pánińskim poczał / y sámemu
 tylo Bogu wiadomy byl á nie ludziom: to glupie y sobie prze-
 ciwnie mowicie. Izali o nim niewieđział Anyoł Gábryel / y
 przeczystá mátká iego / y Jozeph / y Helzbieta / y Zácháryas?
 O miserni ludzie. Wciekánie od iásnych słow Ewangeliey / w
 ciemności was y glupstwo głebokie prowadži.

Jdzie iestcze z swoim wykládem: á Słowo bylo Bogiem. ^{3.} Bo-
 giem / práwi / iest Chrystus: ale nie tymże co Ociec. y dowodzi ^{Słowo by-}
 tak: Jesli Słowo bylo v Bogá: toć inšy iest v ktorego iest / á inšy ^{to Bogiem}
 ten ktory v niego iest. y przetož tymże Bogiem nawyzšym byé ^{Inšy w}
 nie moze. Boby byl nawyzšy / náđ nawyzšiego. Co on innemi ^{personie,}
 słowy ciemniey wyraża / ale rozumienie iego y dowod / tak i iest. ^{ale tenże}
 Kláco mu odpowiádamy: Inšy iest Syn Boży y Słowo w w bosłwie.

personie/ inšy v Bogá y z Bogá: ále tenže w Bostwie. inšy O-
 čieć ktory rodzi Syná y Slovo przedwiecznie/á inšy rodzony
 Syn. Ale ich Bostwo iedno. Bo mowiac Jan s. Slovo bylo v
 Bogá, záraz dokláda: Slovo bylo Bogiem. v Bogá byl/ y od Bo-
 gá rodzoným być/to personá. á Bogiem być/ to iestestwo y ná-
 turá Boža. O plochoto ná czym sie wiešasz/ á iásności słow
 świętey Ewángeliey nie przypuśczaś?

4. *Bogowie
dwa, czy-
mony y nie
czynony.* Poczwarte wnośi ono o dwu bogách Pogaństwo / ná co
 wiscey śmiechu/ niźli odmowy potrzebá. Slovo/ práwi/ bylo
 Bogiem/ále inšym czynioným y dárowným Bogiem. Jan s. o
 dwu bogách niewie/ y wšytká wiára y náuká nášá Prorocká y
 Apostolská/ tym sie wielobostwem bzydźi. O czym niźey głup-
 stwo sie ich y ślepotá Ńerzey odkryie.

5. *Słowo
stworzycie-
lem.* Smie iestcze P. M. prawde s. Ewángeliey wywráć/ kto-
 ra mowi: przez Slovo, y Syná Bożego/ wšytko Ńworzono ábo wcy-
 miono iest. Zna Jan s. Chrystusa zá Ńworzyciela swiátá: á P. M.
 Ńworzeniem go czyni. Czymże to táć iásne slovo y prawde E-
 wángelisty obálic chce? Tym / iż nie mowi: wšytko przezeń
 Ńworzono / ále wšytko przezeń wczyniono. Ńloma mur mocny
 obala. O rozumie. Azáż to ná tym mieyscu nie iedno Ńworze-
 nie y czynienie? czego y indžiey w piśmnie s. pelno/ pátrž ná pier-
 wšy y wtory rozdział *Genesis*. Izali Apostol o Synu Bożym
 nie mowi: *Wšytko przezeń Ńworzono iest.* y owšem/ Ńerzey sie ścia-
 ga czynienie/ niźli Ńworzenie/ ktore sie w nim zámyka. Czynie-
 nie iest y bez máteriey y z máteriey / y ściaga sie ná widome y
 niewidome/ ná przyrodzone y te ktore sa náđ przyrodzenie/ Bo-
 Ńkie dźiela.

6. *Wšytko sie
przez slovo
Ńláto.* Nákoniec gdy mowi EwángeliŃtá: *Wšytko sie przez Slovo*
Ńláto, y swiát sie przezeń Ńláto. P. M. to wšytko ná sáme Ewángeliá
 obráca: *Wšytko/ práwi/ przez Chrystusa Ńláto sie/ to tylo co do*
Ewángeliey Ńuży. To Ńczera omylnóść. Bo mowi Jan S.
Swiát przezeń Ńláto sie. Ewángeliá nigdy sie swiátem nie zowier
 á swiát wšytko w sobie zámyka. y Apostol dokláda: *iž przez*
Chrystusa wšytko Ńworzone iest ná niebie y ná ziemi widome y niemida-
me. Gdžiež tá wášá prawdá Ariani? gdžiež tu iedná křoplá pi-
 Ńmá s.

Colof: 1.

śmá s. w tych wáśszych wykládách: Zadney czci y was písmo s. nie ma. ná text s. Ewángeliey/iáśnieyſzy niſli ſłońce/ciemnoſć wymyſłow ſwoich kládziećie. y iáwnie ſie z Ewángeliey náſimiewacie/iáwnie ia potwarzacie: gdy náđ ſłowá w texcie proſte y iáſne/tákie plotki y falſe niewierności y pogánſtwa pełne z takiemi wyklády wnoſicie. ktore wyklády iáka ſie wſzdy po-waga wſpieraia/niech powiedza. Mali P. M. taka authorita-
 tem, taka miſtrzowſta nieomylna káthedre / tak obiáwiona / y Pomagá ich wyklá-
du iáka.
 cudy vmocniona z niebá madroſć / áby ſam wymyſtem ſwoim właſnym/práwie iáko inſy Ewángeliſtá/przeciw Janowi S. taki wyklád ſwoy przynosił: kto mu takiego blażeńſtwa y plotek pomaga: ktory Doktor/ktore Concilium/ktory wſytkie-go Chrzeſciánſtwa národ/ktory Koſciól tak to rozumiał: ktoż mu wwiery y zá nim poydzie? Ten ktory nie tylo o wierze Chrzeſciánſkiej niewie: ále y rozum przyrodzony wtrácił. wiet-
 ſzego wſtydu byl Arius, ktory wyznawał wedle tey Ewángeli-
 ey Janá s. iż Pan Chryſtus byl przed ſtworzeniem ſwiátá/pier-
 wey niſli ſwiát ſtánał/y przezeń záś wſytek ſwiát ſtworzony ieſt. Acz w tym blađził/iż przed ſie ſtworzeniem Chryſtuſá czy-
 nił. Lecz te nowe dzieći iego/ná wietſzy ſie niewſtyd zmogly /
 y bytności Chryſtuſowey przed rodzeniem z mátki nie znáia / y
 zadney mu mocy do ſtworzenia ſwiátá nie dawáia. To tedy
 ieſt napierwſze y naglebſze ſwiadectwo z Ewángeliey s. Janá/
 ktore Ariáńskie zamki y bramy piekielne otzla / á wyznawáć
 nam y wierzyć káże: iż Chryſtus náſ przedwieczny y bez po-
 czátku Bog ieſt / y byl záwſzdy / y niſli ſie z przeczystej Pánni
 národził.

Ide do inych ſwiadectw o teyże wieczności Syná Boże-
 go/iż byl przed wcieleciem z przeczystej mátki. 2.
Swiádec-
two.
Ioan: 3.
Z niebá
przyszedł
Chryſtuſ.
 Nowi ſam Pan Chryſtus do Tykodemá: Zaden nie wſtąpił w niebo iedno ten ktory
 ſtąpił z niebá, Syn człowieczy ktory w niebie ieſt. Otoż Syn Boży
 byl w niebie pierwey niſli ná ziemi ſtąpił w żywot Mátki
 przenaſwietſzey. Jákaż tu gloze Ariámin Kápowſki wymyſlił:
 iżali ſie tych Páńſkich ſłow nie záwſtadydzi?

3.
Ioan: 3.

A Janá přestańcá/ányolá w cíele/iáko sie závstydzíc ma/
ktory tož mowi: Ten co z gory przyšedl, náde wšytkie íest. kto z zemie
íest, z zemie íest, y o zemi mowi. kto z niebá przyšedl, náde wšytkie íest.
Otož Pan IESVS z niebá przyšedl, y náde wšytkie íest. á iákož
go předtym nižli ná zemie sštapil, nie bylo?

4.
Ioan: 6.

Jesze mowi o sobie sam Pan IESVS: Zštapilem z niebá nie
iž bych moię wola czynil, ále wola tego ktory mię poslat. A nižey: Iam íest
chlebem ktorym z niebá sštapil. Mowćieš y šemrzyćie Ariani/z tož
wárzyšmi težye niewiernošć z Káphárnáiry: Jzali to nie íest
IESVS syn Iozephá? znamy mátkę tego y oycá: á iákož to mowi ižem z nie-
bá sštapil? Co wam ná te niewiernošć powie Syn Božy před-
wieczny / sluchayćie: Nie šemrzyćie, nie može nikt do mnie przyšć,
iesli go Oćiec ktory mię poslat nie pociagnie. Jáko by rzekł Arianom
tym: nie z Bogášćie / wiáry nie mácie / šlowom moim nie wie-
rzyćie / ižem w niebie před wieki byl / y štámtá d w žywot mátki
mey wštapilem / ludžki wpađek nápráwować ná zemi.

5.
Ioan: 8.
Pan Chry-
stus před
Abrámem.
Inšy czy-
niony, in-
šy ktory šá
wšdy íest.
Exod: 4.
Trašt: 43.
in Ioan.

A one šlowá Páńskie / te Arianow nowych niewiernošć
potepiáta: Pierwey nižli Abráhám wczyniony ábo štworzony íest, iam
íest. Mniemáli Žydowie niewierni / áby Páná IESVSA před
lat 50. nie bylo / iáko y ci mniemáia / iž go před mátká přeczy-
šta nie bylo. A Pan o sobie mowi: iž iesze před Abráhámem
íestem. A te rožnošć dáie znáć: iž Abráhám czyniony y štworzo-
ny / á on nieštworzony / y ono Božkie imie máiacy: Jam íest.
Vlá co ták piše Augustyn š. Uwaž á poznay táiemnice: czynienie do
ludžkiey náturey služy, á íest do Božkiey. Nie mowi Pan: Pierwey nižli
Abram byl, iam byl: ále, pierwey nižli Abram wczyniony ábo štworzony
byl, iam íest. á nie mowi, wczynionym íest. Bo ná poczatku wczynil Pan
Bog žemie y niebo: y ná poczatku bylo Štomo. niž Abráhám sštal się iam
íest. Poznayćie štworzyćielá, á rozeznayćie štworzenie. Tož inni Do-
ktorowie ná te šlowá piša / Chryšostomus, Theophilactus, Euthi-
mius, Leoncius. Škad niech šromote odnoša cí/ktorzy twier-
dža / iž Chryštušá před Márya přeczyšta nie bylo. Jesli před
Abráhámem byl / y závždy íest: á iákož před Márya nie byl?
Obeyrzy-

Obeyrzmy sie y ná to co Apóstol mowi: *Wiecie o łasce Pána IESV CHRISTA, iż dla nas v bogim się sstał, gdy był bogáтым, á byście my iego vboštwem wzbogácieli.* Pytam iesli w tym żywoćie poku był ná ziemi / byl kiedy bogáty Pan IESVS? Izali sie nie vbo- go vrodził? izali co miał bogátego ná ziemi? *Nedzmiey żył / iá- to sam mowi / niźli praštkowie y listki / ktore máia gniazdká y iá- my swoie / á Syn czlowieczy nie má gózie głowy sklonić.* Což tedy zá bogáctwo y kiedy ie dla nas opuścíl? w ten czas gdy sie dla nas v bogim czlowiekiem sstał / bedac záwždy od wieku przebogáтым Pánem. Toć tedy byl przedtym / niźli niški y v bogi stan przyial. Což tu iásniejšego być moze / iż Pan Chry- stus byl przedtym niźli tu ná vboštvo sstał?

Y ná innym mieyscu mowi: *Wyniśczył się Pan IESVS, postać ábo formę niewolniká ná się biorac.* Jesli przedtym niź sie sstał czlo- wiekiem y niewolnikiem / (bo każde stworzenie v Bogá jest nie- wolnikiem) nie byl pánem wolnym: z czegož sie wyniśczył / y co dla nas opuścíl? á iesli sie dla nas wyniśczyli: toć byl y miał swoie dostwoyność / nim sie czlowiekiem y niewolnikiem sstał.

Tenże Apóstol mowi: *IESVS Chrystus wczorá y dziś y ná wie- ki.* To iest záwždy / y wiecznie y przedwiecznie. Co sie zgadza z onym słowem Janá s. w Obiáwieniu / ktore czesto o Chrystu- sie powtarza: *Ktory był, y ktory iešł, y ktory przydzie.*

Jeszcze mowi Apóstol: *Wszystko przezeń się wczynilo, y w nim się stworzyło, á on iešł przed wszystkim.* Ine rzeczy stworzone sa czasow- swych: á Chrystus stworzycielem iest. Gdyby stworzeniem byl / rzekłby Apóstol: on iest stworzony przed wszystkim. Alle tego nie mowi / iedno iż przezeń y w nim wszystko stworzono iest. Já- toż przed Márya p. ni y sta nie byl?

Á gdy Jan s. mowi o Chrystusie: *Ten iest prawdziwy Bog y żywot wieczny.* Prawdziwy Bog záwždy iest / á poczátku nie má. Wieczny iest bez czasu / á nigdy / iáko mowi Psalm / nie vstać. Był tedy záwždy Chrystus / y przedtym niźli sie tu z mátki po- czal. Otož przeciw temu tak śmialemu zelżeniu Pána y Bogá nášego IESVS a tyle písma vkażuiem. Boże áby im pomogło /

6.

2. Cor: 8.

Kiedy był bogáтым Pan IESVS

Matth: 8.

7.

Philip: 2.

Z czego się wyniśczył P. IESVS.

8.

Hebr: 13.

9.

Apoc: 1.

10.

Colof: 1.

11.

1. Ioan: 5.

á ná tákie zelzenie Syná Božego vstá závárlí / á písmem sie S-
ktore sie im ták iásnie sprzeciwi / nie pokrýváli.

12.
1. Cor: 1.
Fol: 8.

1. Cor: 1.
Bog nigdy
nie jest bez
madrości.

Wspomnie tu iedno slovo P. M. Mowi ták ná iednym
mieyscu: Myli sie ná tym X. Skárgá: áby ten Zydovstey y Turectey wi-
ry miał býć / ktory wterzy Bogá iednego stwórcyтелем bez Syná / ácz nie bez
Duchá S. pontewáż ten záwždy w Bogu byl / iáko moc tego swieta osobna.
Duchowi s. dáie przedwieczność iz záwždy w Bogu byl: á Sy-
nowi nie dáie / ktorego Apostol zowie mocá y madrością Božá.
Jesli kiedy Chrystusá nie bylo / tedyć Ociec zostawal bez mocy
y madrości / y bez slová. Ale iz to bzydko mowić: toć záwždy
Syn z Oycem zostawal / y slovo záwždy bylo v Bogá / iáko
Jan s. obwołal. Toć byl Syn przedwiecznie / á nie dopiero
z pány stworzony jest. Tá k swiety Athánázýus in epist. de de-
cretis Nicana Synodi. y przed nim Dyonisius Romanus y Origenes.
iáko tá mže swiádczy. Ja sie baczeniu P. M. dziwuie / iz Du-
chowi s. przedwieczność dla mocy dáie / á Synowi tey dla tey-
že y v Apostolá wyrażnieyshey przyczyny / vnyka / y Bogá bez
slova y madrości / od wieku czynić chce.

TRZECI ROZDZIAŁ.

Iż dwoy jest rodzaj Páná Chrystusow, przedwieczny z Oycá, y docześny
z mátki. y dwie ma náturze, Boska y ludzka.

1.
Ista: 66.

2.
Ista: 68.

Doczésnym Chrystusá rodzeniu z przeczysstey mátki
przey nie máš / y dla teğ wywody o nim opusćim. o wie-
cznym z Oycá mowia Ariani / iz písmá s. nie náyduie /
á my ie z pomocy Duchá s. vkažem / do ktorego oni ábo oczý
zámknione / ábo sercá zátrwárdzone máia. Mowi Pan Bog v
Proroká Izáiasá: Iżali ia ktory drugim ^{rodzaj} dáie sam rodić nie
mam? Mowi Pan. Jesli ia ktory inym rodzenie dáie, nieplodnym zosła-
wać mam? mowi Pan Bog twoy. Z tych slow vczym sie / iz Bosstwo
jest plodne / y w nim jest rodzaj / o ktorým tenže Prorok / opisu-
iac Chrystusá y meke iego / rzekl: Rodzay iego kto wyponie? y nie
mowi o rodzáiu z mátki / ktory ácz bez mezá y dziwny: ale po-
wierzhnie byl pospolity y widomy. Lecz mowi o skrytym y
nie wyppo-

niewypowiedzianym rodzaju tego Bostim / który jest / a obiac go
nikt nie moze.

U Salomona zaś Mądrość o sobie mowi: Od wieku zrzadzo- 3.
nam jest, y z dawności niż się ziemią sstała. Jeszcze głębokości nie było, a Prou: 8.
iam już była poczęta. (iako w żywocie) przed wszytkimi gorami y pá-
gorkami, iuzem się rodziła. Ta Mądrość Boża / mowi Apostol / 1. Cor: 1.
jest Syn Boży Chrystus. A iż nie jest dar / ale personá dzielna /
przydacie niżej: gdy Bog zamieszał fundamentá ziemi, iam z nim wszy-
tko wkładala, abo stworzyła. Dar nie żywy y w sobie nie stołacy /
nic nie dziala: samá personá dzielna jest. Otoż sie tu rodząy
Syná Bożego / y personá tego iasnie nájdnie.

Tenże Prorok ná końcu tychże ksiąg zostawił one słowa: 4.
A kto wstąpił w niebo y z niebá sstąpił? kto w ręku swoich trzyma miatry? Prou: 30.
kto zaminał wody iako w sukniey? kto postawił wszytkie kráie ziemi? kto-
re jest imię jego, które imię Syná jego, iesli wieś? Przemożny / wśe-
chmogacy Bog / ktorego naturá jest niewybádána / oto ma Sy-
ná także niewypowiedzianej natury. Gdzie Syn tam Oćiec /
y tam rodząy. Bo to relatiua, iedno byc bez drugiego nie moze.

Sluchamy co mowi Dawid Prorok w onym pelnym tá- 5.
iemnic Bostich psalmie: Mowi Pan Bog do Syná / z żywotá Ptal: 109.
przed iutrzenka wrodzitem cie. Otoż rodząy przed stworzeniem
światá / a rodząy Chrystusá Syná Bożego. Toć iasne y nie-
watpliwé słowo / ktore P. M. wywroćcie chce y strzywieć. Na-
przyd inśa Biblia wykładu podeyżrzanego wkażnie / ktorego Fol: 77.
smy przyiac nie winni. my ná wulgacie z Koscielnego postano-
wienia przestaiem / y z zadney iney Bibliey y z textu / táiemnic Biblia wul-
y náuk wiary nášey / nie dowodzim. Bo bez końca násiáli gatá to ná-
tych Bibliy / z rozny wyklády heretyckimi y posalfowanemi. 8á.
Potym mowi / iż ia tego pisma z żywotá przed iutrzenka wrodzitem
cie, innym pismem nie popieram. Otom iuz wyżssey poparl / y
ieszcze niżej tegoż z innych mieysc pisma s. doloze. Nákoniec P. M.
wyklad ná te słowa rozny / Márká Antoniusá Gláminiusa / Fol: 80.
przywodzi. ktory nášego Kátholickiego wykládu o wiecznym Flaminius.
rodzaju Syná Bożego nie psnie / ani gáni: ale swoy / o rodzaju
dozesnym z dziewice przeczysney / wedle swego nabozeństwa

do niego przypaia. Co mu wolno. Pytayze go w innych pi-
smách iego / iესli po Ariánstku o Bostwie Chrystusowym y Troy-
cy s. wierzy: naydziesz záraz P. M. swoje v niego potepienie. A
my ná Gláminiusá młodego nie záwzíetego / nie autorizowane-
go / y nápoly ciemnego málo dbamy. Mamy Doktory wielkie
y swiete / y stáre / przyiete / ktorych sie písáním Kościol oświeca.
Przywodzim Greckie y Lácińskie. Taki jest *Gregorius Nazi-*
anzenus, *Basilius*, *Chryóstomus*, *Athanasius*, *Augustinus*, *Hi-*
larius. y inne wšytki / iáko iest nízey: ktorzy żywot ten Bostki z kto-
regó sie Syn rodzi / iestestwem y substánciá Bostka rozumiecia.
Iora též Jan s. Ionem zowie / ná ktorým záwždy przebywa.
A tu przedwieczne Syná Božego rodzenie / iáko w iásney lite-
rze wkázuia.

Ioan: 1.

Ariani rá-
dsiby Do-
ktorom by
ie posobie
mieli.

Z czego dáte sie znác / iž Ariani stárzy y ci młodzi / szukáli y
szukáia swiádecstw Oycow stárych y swietych / áby swoje wy-
mysly wspierác / ich powaga mogli. A iž áni oni náydowáli / áni
ci nowi náyduia: ládá kogo sie / y Gláminiusow ciemnych y
młodych chwytaia: iáko ná dol z gory lecaczy / y roszeki slábe y
ziolá zágarńwie / áby sie ná nich zostác mogli. A gdy nie máia
ná czym sie zostác / gánia y háńbia swiete Doktory y powagi
im wwoleza. oni iedno słowko y to watpliwé záchwyciwšy /
bromie sie im chce: á my gdy ie hurmem y kupa Doktorow ná-
iezdžamy: pátrzyć ná nie niechca / y tyl podáwác musza. Co z iá-
kiey desperáciey czynia / nízey sie lepiey pokáže.

5.
Psal: 2.
V P. Bogá
dzis, wie-
czność iest.

W tychže Psálmiech czytamy y drugie o tym rodžáiu swiá-
dectwo. Mowi p. Bog do Chrystusá: *Syn moy iest s, dzisiem cie*
urodzil. Otož rodžay wieczny. Bo dzis, v P. Bogá wieczność
iest / y v niego wšytki czásy przeszle y przyszle / y rzeczy wšytkie
ktore byly y beda / obecne sa / iáko dzis. ogárńwie wšytko záraz
wiádomosć y madrosć Boža. By co v niego nowego bylo / ábo
mu co odchodšilo y przychodšilo / Bogiemby nie byl. Tey The-
ologiey nie rozumie P. M. y P. Szláchéci / ia ich wczyc ie y teraznie
beda. Te słowá P. M. obraca ná zmartwychwstánie / y z wyklá-
dem tegož Gláminiusá wyiezdža. Ale choebý sie duchownym ro-
zumieniem ná zmartwychwstánie obrócić y poćiagác mogly:
przedšia

Fol: 84.

Przed sie literálne rozumienie pewniey sie jest. Zmartwychwstanie jest własne wrodzenie / ale żywota przywrocenie. Apostol ś. do Żydow litery sie trzymając / te słowa iako bżmnia rozumie: y tām Chrystusā nād ānyoły przeklāda / y wysokość iego boska wynosi / mowiac: *Do ktorego ānyoła kiedy rzeczono: Syn moy iesteś, dziśiem cię wrodził?* To tu nie o zmartwychwstaniu mowi / w ktorym niewielka jest nād ānyoły wysokość / y ludzie ie świeci mieć beda: ale mowi o Synostwie y rodzeniu przedwiecznym / ktorym y ānyołow Bogiem jest. y przez tegoż Synā Bożego stworzeni sa / iako nā innym mieyscu mowi: iż mu sie ānyołowie iako Bogu swemu klāniāia. co tāmże Apostol przywodzi. Bo wyzsey rzekł o tymże Synie: *iż przezeń świat uczyniony jest.* y niżej o nim mowi: *Tyś Pānie ziemię fundował, y dzieło rēku twoich sa niebā.* Toć sie tu przedwieczność y rodząy boski P. Chrystusā wklāznie. Trudnoż P. M. nā to żelāzo goła y z ciātā uczyniona reka nācierāć. Mocne to y żelāzne / o rodzāiu przedwieczny Synā Bożego / słowa y wywody. Ide do drugich z noweg zakoniu.

Pismo nowego zakoniu / Chrystusā Synem Bożym umiłowym / w podobanym / iednorodnym / własnym / y pierworodnym zowie. w klāzdym tym slowie wszecpiory jest rodząy. Nā przemienieniu nā gorze Thabor Bóg Oćiec rzekł do Chrystusā: *Ten iest Syn moy umilony, w ktorym mi się w podobāto, tego sluchaycie.* Gdy mowi / moy Syn: rodzenie dāie znāć / iż go Oćiec rodzi. Nie iest prāwy syn / ktory z żywota y z rodzāiu nie idzie. Nie Zełāś / nie Moyześ / nie Piotr / nie Jan / nie Jākob synem iest tāmim: ale ten sam *J E S U S.* y ci zwāć sie synmi mogli: ale nie rodzonemi / nie ze krowie / po nāsemu mowiac / nie z żywota: ale z łāski y przywileiu. Toż mowi przy chrzcie Janowym / tenże Bóg Oćiec do tegoż Chrystusā: *Ten iest Syn moy.* Jesli Syn / toć rodzony.

Al gdy mowi / umilony: dāie znāć / iż sie miłosc Oycowsta nā gorecisa nā Synā rodzonego y ze krowie idacego / wylewa. Nā czynionego z łāski / nie tākā āni tāk wielka.

W podobanie y poleganie kochania Oycowstkiego nie nāyduie sie / āni przestāie / iedno nā rodzonym / z żywota y ze krowie synie.

Zmartwychwstanie nie jest własne wrodzenie.
Hebr: 1.

Pfal: 96.
Hebr: 1.

Z nowego zakoniu o rodzāiu przedwiecznym świadcztwā.

I.
Matt: 17.

Rodzony.

2.
Matth: 3.

Umilony.

3.
W podobany.

4. *Właſny.* Apoſtol mowi: *Właſnemu Synowi ſwemu nie przepuſcił, ále go*
 Rom: 8. *zá nas wſytkich wydał. To práwie właſny / Który ieſt rodzony. Dá*
 rowni nie ſa właſni ſynowie / iedno z láſki.
5. *Iednoro-* Mowi p. Chryſtus o ſobie y Oycu ſwym: *Tak Bog vmito-*
 dny. *wał ſwiát, iż Syná ſwego iednorodnego dał. oroz rodząy / Którym ſie*
 Ioan: 3. *táki ieden vrodził. żaden iny przed nim / żaden iny po nim. y*
 Ioan: 1. *Jan s. Chrzcićiel y Ewángeliſtá ták go zowie. Apoſtol też te-*
 6. *goż Páná I E S V S A piernorodnym przed wſytkim ſtworzeniem zo-*
 Colof: 1. *wie. oroz rodząy / á ták przedwieczny / iż pierwey ſie Chryſtus*
 z Oycá vrodził / niſli wſytko ſtworzenie vczynione ieſt.
7. *Piotr s. náuczony z niebá wyznał / mowiac: Tyſ ieſt Chry-*
 Matth: 16. *ſtus Syn Bogá żywego. oroz rodząy. Te wiáre miał nie od ludzi / o*
rodzáiu tákim Boſkim / ále od Oycá niebieſkiego tey glebokiey
Piotr s. glebokie y wy- *y wſokiey táienunice doſtał. By Chryſtus byl Synem Bo-*
sokie miał *żym dárownym / czynionym / á nie rodzonym / iáko ini ſwieci*
ſiáwienie. *ſpráwiedliwi: ná to nie potrzebá bylo Piotrowi obiáwiená od*
 Oycá niebieſkiego. Tego ſie náuczyl / czego od żadnego czlo-
 wietá wieć nie mogli: iż Bog ma Syná rodzeniem przedwie-
 czynym. Tu Piotr s. iáko y Jan áczyniac ſwoie Ewángelia /
 wyſoko iáko orzel wynieſiony ieſt / ná koſtowanie táienunice
 Troyce przénawyzſhey / y ná wiádomość o trzech perſonách w
 Boſtwie. Wiáre te iego / iáko fundáment wſzego Chrzeſciáñ-
 ſtwá / oblogoſtáwil y vdárowal Pan I E S V S. y ná nim y wy-
 znániu y vrzędzie iego zbudował Koſciól ſwoy. y tey wiáry o
 Boſtwie práwym y iednym z Oycem y Duchem S. bramy pie-
 Kielne nie obála.
- Bog s Bogá *Stad ſie nieomyſlnie zámyſla: iż Pan I E S V S ma náture*
 ſie rodzi. *Boſtá. Bo ſie Bog z Bogá rodzi. Synowie ſa Boży dárowni*
 dney nácu- *y ſpoſobieni ábo czynieni / oni o Których mowi Mozyſz: Vſtu-*
 r) ſyn z Oy- *chaćieli głoſu Páná Bogá wáſzego ábyſcie chowáli roſkazanie iego, be-*
 cem. *dziecie ſynámi Pánſkiemi. R oni o Których Chryſtus mowi: Mi-*
 Spoſobieni *luycie nieprzyziáciele wáſe, ábyſcie byli ſynámi Oycá wáſzego który w nie-*
 ſynowie. *bie ieſt. R oni o Których Jan s. mowi: Dał im moc ſtánowić ſe ſyn-*
 Deut. *mi Bożymi. To ſynowie z dáru y przywileiu ábo z ſpoſobiená.*
 Matth: 5. *Drudzy ſa ſynowie właſni z rodzáiu y z náture: Abiráám vro-*
 Ioan: 1. *dził Izá-*
 Synowie z *náture.*

Dził Izááká / Izáák Jákobárc. Pierwszy nie sa teyże natury co
 oćiec: ale ci dudy musza być teyże natury ktorey oćiec. Je-
 sliż my tego z pismá dowodzím / iż Chrystus nie iest dárow-
 nym ani z sposobienia ani z przywileiu Synem Bożym / iáko
 Ariani mówią: ale rodzonym y własnym: zátym idzie / iż iest
 teyże natury z Bogiem / y práwym Bogiem. Tey consequen-
 cией / mówi s. Athanásius / y sam dyabel zbić y przec nie może.
 A przetoż dyabel mówi: Jesliż Synem Bożym iest, możesz z kámmenia
 chleb uczynić. y pokáżesz z rodzáiu bóstwo swoje / iáko syn wła-
 sny Boży / moc y wszechmocność tego / z rodzáiu y natury má-
 iacy. A nie mówi: Wproś u Bogá aby z kámmenia sstał szez-
 chleb; ale rostaż iáko Syn Boży teyże mocy y natury / ktorey
 Bog sam iest. y tak dyabel w wierze o Synu Bożym / Ariany
 przechodzi. Otoż my z pismá s. obiáwionego w kázaniem / iż Chry-
 stus iest rodzony y naturalny Syn Boży. Já czym to bez chy-
 by západa / iż iest Bogiem / á tymże co Oćiec. bo bóstwo iedno
 iest. Izáák nie tymże iest czlowiekiem co Abrahám: bo ludzi
 wiele iest. ale Syn Boży tymże iest Bogiem: bo Bog y bóstwo
 iednoż iest numero ábo liczba.

Chrystus sam práwne y dárowne syny czyni / iáko Apostól
 mówi: Postal Bog Syná swego z niewiáshy pod zakonem uczynionego, aby
 tych ktorzy byli pod zakonem okupit, żeby syny przy sposobienia synowskiego
 dostáli. Jesliż on czyni sposobione syny Bożé / pewnie sam wła-
 sny y rodzony Syn iest Boży / iedney natury z Oycem. Co w
 onych słowách swoich dal rozumieć / gdy mówi: Sluga nie zostaie
 w domu wiecznie, syn zostaie wiecznie. Jesliż Syn was wyzwoli, prawdzíwie
 wolni będziecie. Wsycy syny sludzy y niewolnicy Boży / y swo-
 zenie tego: może nas z domu swego kiedy chce wygnąć. Sam
 iest Syn tego własný y rodzony dziedzic Chrystus / ktory zá-
 żdy trwa u Oycá. Temu wolno iáko dziedzicowi / slugom y nie-
 wolnikom dárować wolność / y synni ie Bożenni sposobionemi
 za sluga swoia / czynić. Jesli tedy Chrystus Synem Bożym iest
 wrodzonym naturalnym: różnym iest od wszytkich stworzo-
 nych / y sam ieden iest teyże natury / y tegoż bóstwá co y Oćiec.

Táko prawda pismá s. scisnieni stárzy y ci wieku nászego
 Ariani /

Sam dya-
 bel nie zbi-
 ie tey con-
 sequen-
 cией.
 Athan: ser:
 con: Ari.
 Diabel sy-
 nowi Boże-
 mu naturę
 Boska przy
 czyta.
 Iest syn Bo
 ży rodze-
 nim: toć
 Bog práwy

Galat: 4.
 P. Chrystus
 czyni syny
 sposobione,
 toć sam
 własný Syn
 Ioan: 2.

Ariani / ábo Zbionitowie y Eunomiani / wymyslili zbywánie
 mówiac: Iż Chryſtus iednorodnym ieſt Synem Bożym / dla
 Zbywánie
 Arianow, tego iż ſam miáſto meżá / w żywoćie Pánny tego ſámego tákie-
 iż ſię Pan go Syná wrodził. Lecz dla tego iednorodnym być nie może.
 Chryſtus Bo y Jádámá Pan Bog bez niewiáſty wczynil / á iednáć iedno-
 beſ meżá rodnym ſynem nie ieſt. y ryby / y bydło wſytko bez náſienia
 wrodzil. ſtworzone ieſt. A gdy Anýol mówi: *Duchem ſię ſwiętym pocznie.*
 Synem Duchá ſ. miałby zwanym być Chryſtus / nie Synem
 Bogá Oycá. To iuż tá plottká wſlata y wćieka. Nie dla tego
 Synem ná wyſſzego zwány ieſt / iż ſię z Pánny bez meżá vro-
 Dził: ále iż bedac od wieku Synem Bożym ná turálnym / iáko
 ſię dowiodło / ludzka náture wſial z Pánienki przeczýſtey / y
 ſię Pan od one w ſwoiey perſonie Boſkiey ſynowſkiey ziednoczył / y tymże
 Anyolá Synem Bożym ktorym záwždy był / y Synem teź człowic-
 zym w iedney perſonie. Bo ono złączenie ná perſonie ſię koń-
 czy / ktora ieſt Bogiem. Azátym to mocno západa: iż Chry-
 ſtus ma rodzay Boſki / przedwieczny / ktorym ieſt iednego bo-
 W Rozd: 13. ſtwá y náturey z Oycem. co ſię ieſzcze niżej objaſni. Gdyż tedy
 o tym przedwiecznym rodzáiu Syná Bożego ták wiele piſná
 Fol: 20. ſ. wkázuie my: iáko ſmiał wypuſcić ono złe ſłowo P. M. iż o nim
 piſmo niewie / áni go zna. wie y zna: y Prorocy / y Ewángeli-
 ſtowie / y Apoſtółowie głoſno o tym rodzáiu przedwiecznym
 Syná Bożego / iáko ſię wkázało / opowiadáia. ále Ariani wi-
 dzac nie widzą. oko tylo iedno ná doczeſny rodzay otwarzáia:
 á drugie ná przedwieczny zámknione máia. Ktory iż ieſt / iáko
 Iſa: 63. Proroek mówi / niewypowiedziány / y żadnym rozumem nie ob-
 Fol: 81. iety: káże nam o nim milczec P. M. á ná Kredſie Apoſtołſkim
 przeſtáwác. Ale co ná d rozum z objaſnienia wierzymy / wy-
 Rom: 10. znáwác nam wſty Apoſtol káże. wiáre gubi / kto iá rozumem á
 nie poſluſzeńſtwem mierzyć chce. zbáwienie gubi / kto tego co
 wierzy nie wyznawa / góſcie potrzeba. A w Kredſie ktore y
 dziećci piecia / Ariani ſwoie pohánbienie ná yduia. Gdy wierzymy
 w Páná *IESUSA CHRISTUSA*: iż ali go zá práwego Bogá
 W Rozd: nie mamy: á ktoż / iedno ſproſny Pogánin / w ſtworzenie wie-
 14. rzy: A gdy go iedynym y iednorodnym w tymże Kredſie zo-
 wiemy:

wiemy: izali Bostiego y przedwiecznego rodzaju iego w tymże Kredzie nie wyznawamy? o tym Kredzie Apostolskim Kto: *W rozdz. 14.*
 tym sie wspierać chce / Serzey sie mówić nie zaniecha.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Dowody z Prorokow, iż Chrystus tymże Bogiem iest co y Oćiec.

MA Chrystus y Bosta y ludzka nature/iako sie pokazalo. Dwie natura-
 obie prawdziwe/nie zmyślone/rzeczywiste. O ludzkiej turze w
 sporu z Ariany nie maści prawym go y samym człowie- Chrystusie
 kiem wyznawania. Lecz Bosta nature w nim odmiataia. A Chrze-
 ścianie wierza y dowodza z pisma S. iż Chrystus Bosta maiać
 nature/iest prawym Bogiem/ tym co y Oćiec. Na co te pisma
 S. nicomylnie literalne/ iasnieysze nad słońce przywodzić. Na-
 przod z starego zakonu y pisma Prorockiego.

Pierwsze y Barucha abo Jeremiaśa/ktory wysławia pra- I.
 wdzivego y iednego Boga/ temi slowy: *Wielki iest y końca nie* Baruch 3.
ma, przelananyjszy y niezmierny. Nikt niemie drog iego. ktory zgotował
ziemię od niecznych czasow, y napełnit ia bydlem, wypuszcza światłość
(abo słońce) y chodzi, zawnota iey, slucha go w boiazni. gwiazdy świeca
na strazy swey y wneselity się: zawnotano ich, y rzekty: owosmy y świeca mu
z radością, ktory ie stworzył. Ten ci iest Bog nasz, y nie będzie poczytan iny
przeciw iemu. Ten wynalazł wszytkę drogę umiętności, y podał ia Ją-
kobowi studze swemu y Izraelowi miłemu swemu. Pytamże Ariany:
iesli to prawy Bog y iedyny/nad ktorego inzego nie maści/ kto-
rego tak ten Prorok opisuje / ktory ziemie y to co na niey iest
stworzył/ y roztazuje słońcu y gwiazdom/ y dal zakon Izrael-
czytom: prawyli to Bog/ nad ktorego inzego nie maści? odpo-
wiedziecieś/bo inaczey nie mozećcie: Prawy/ y sam ieden. Słu-
chaycieś co mowi zaraz: Potym na ziemi był widzian y z ludzmi ob- Bog z ludz-
comat. Ato kto / ktory na ziemi był widziany y z ludzmi obco- mi obco-
wał? Pewnie Chrystus ktory sie sstał człowiekiem prawym. wal.
 Bo inaczey/trudnoby z ludzmi towarzysztwo wieść miał. O toż
 Chrystus tym Bogiem iest Izraelskim iednym / y nad ktorego
 inego nie maści. y ma dwie nature: Bosta / ktora świat stwor- Dwie na-
 rzyl/y turze.

1. Ioan: 1.

rzyl / y sakon podał: ludzka / w ktorey z ludźmi obcowal y to-
warczył / i'ako Jan s. mowi: Mieskat z nami, widzieliśmy go, y
dotykaliśmy się go.

Doktoro-
wie ná to
mieysce.

Z tego mieysca świeci y st'arzy Doktorowie mocno Arya-
ny kolátali. Athanasius lib: de suscepta natura. Basilius 4. con. Eu-
nomium. Nazianzenus orat: 4. de Theologia. Eusebius 6. Demonstra:
Euang. cap: 19. Cyrillus lib: 10. con: Julianum. Chrysostronus in ora-
tione quòd Christus sit Deus. Theodoretus in Baruch. August: 9. de ci-
uitate cap: 33. Hilarius 5. de Trinitate. Ambrosius lib: 1. de fide ad Gra-
tian: cap: 2. Cyprianus lib: 2. con: Judaeos, y ini. Dosyćby ná tym
samym iednym świádectwie. kto ná tym nie przestanie / y tysiac
mu drugich nie pomoże. Jednák dla wiet'szego przekonánia
niewierności ludzitych / kláde drugie.

2.
Ila: 9. & 7.

Iz'iaasz mowi: Máluczki s'ę nam vrodzil, y Syn dáný nam iest.
Gdy mowi / máluczki, náture ludzka miánuie: á gdy mowi / Syn
dány, bosta námieniam: iz przedwiecznie Synem bedac / dáný nam
iest / z onym dokládem: Bogiem zwány będzie. Jakim Bogiem?
Przedziwnym. To bostie téz imie: Tys, práwi / sam przedziwny.
A tenze Iz'iaasz wyszsey rzekl: Owo Pánná pocznie yporodzi Syná,
y názwáne iego imię będzie Emmánuel: to iest z nami Bog. Otoż Syn
z M'aryey vrodzony / B Ogiem iest / tymze ktorego syná goga
chwalila. tenze / máiacy dwie náture / ludzka z Pánný / bo-
sta z tego imienia B O g / y B o g z nami. Jakoby rzekl: Boga
nam vrodzi / i'ako ja Bogá rodzica zowiem. Tát świeci Do-
ktorowie Ariany plosáli / y oni ktorzy sie wspomnieli / y ini.

3.
Ila: 6.Ioan.
Chrystus
w máiest-
cie Boskim.

Tenze Iz'iaasz widziat Boga ná stolicy wysokiey y podniosley, y oko-
to niego Seráphiny wotaiace, Swiety, S. S. Bog zastepow, pełná m'sytká
ziemiá chwaly iego. To widzenie Jan Ewángelista do Chrystus
sá przytyka / y mowi: To rzekl Iz'iaasz, gdy widziat chwátę Chrystusó-
we, y o nim mowit: i'ako Zydowie sluchac go nie mieli / záślepióne
oczy máiac. Otoż tu Chrystusá ma zá tegoż Boga ktory byl w
máiestacie widziány / y ktoremu ányolowie troyswiéte pienie
oddawáli. y dla tego Páwel s. y Duchowi s. téz chwale przy-
pisinie: dáiac znác o iednym bostwie we trzech personách. y tu
táke dwie náture Chrystusowe wyrażone sa: bosta w rowney
chwale

Ato: 28.
Duch s. w
máiestacie

chwale z Oycem y z Duchem s. á ludzka / w ktorey Zydzy zaśle-
pione nauczał.

Jest y w Psálmách iásne świadectwo o Boskiej naturze
Chrystusowey / gdy rostkázua Anyołom: Pokłońcie się iemu wszy-
scy Anyołowie iego. To rostkázanie Apostol wykłada / iż o Chry-
stusie dáne jest. Gdy, prawi / wwoził pierworodnego ná swiát, mo-
wi: Pokłońcie mu się wszyscy Anyołowie Boży. A stad się pokázanie / iż
Chrystus tymże jest prawdziwym Bogiem / ktoremu się Anyo-
łowie klániaia / iáko tworecy swemu y nawyzszemu Bogu. To
tu trudno Arianom przestkoczyć. Mowia / iż Bogiem jest Chry-
stus / ále czynionym. Lecz Dawidowi y Apostołowi wiecey
wierzyć potrzeba / ktory inego Boga / ieno iednego prawdziwe-
go nie znał. A gdy Chrystusa wedle wykładu Apostolskiego Bo-
giem nazwano / y poklon Boski oddawać mu kazano: row-
nym go Bogiem z Oycem wyznawać musím / o ktorym rzeczo-
no: Samemu Bogu służyć y klániać się będzieś.

Przydam ięszcze písno s. v Izáiasá / ktory tak proroknie :
Bog on sam przydzie, y zbáwi nas. y w ten czas otwórze się oczy ślepych, y
wszy głuchych otworem slána. w ten czas chromy iáko ielen poskoczy, y ie-
zyk się niemych rozwiáze. Otoż tu o Chrystusie / ktory te cudá czy-
nił / mowi prorok / iż Bogiem jest. Sam Bog, prawi / przydzie y
zbáwi nas, y takie cudá czynić będzie. Toć Chrystus ktory przy-
szedł do nas z takimi cudy / samym prawnym Bogiem jest / ktore-
go lud wychwalał moriac: Dobrze wszytko uczynił, y głuchym słuch
y niemym mowę dał. Otoż dwie naturze / y ludzka w ktorey przy-
szedł / y boska w ktorey cudá czynił. Ta prawda písma tego
Athanasius lib: de humanitate verbi, Hieronym ná to mieysce / Au-
gust: orat: de quinque hares. cap: 6. Cyrillus in Joan: cap: 4. lib: 28.
Cyprianus lib: 2. con: Judeos, y im / iáko Zydzy tak y Ariany
zawstydzáli.

Przywióde y ono wćiesne prorocctwo Jeremiaśá / ktory mo-
wi: Oczekiwánie Izráelá zbáwniciela iego czasu wćisku: czemu będzieś
iáko gość ná ziemi, y iáko podróżny wstępuiający ná pomieszkánie? Czemu
będzieś iáko mąż tułaiacy się, y iáko mocny ktory zbáwić nie może? Otoż
masz Chrystusa ktorego czekali Izráelczycy / ktory wedle czło-
wiczęń

4.
Psal: 96.
Hebr: 1.
Anyołowie
klániaia się
Chrystuso-
wi iáko Bo-
gu swemu.
Dawid nie
znał Boga
czynione-
go.

Deut: 6.

5.
Iza: 35.
Bog przy-
dzie y cudá
czynić bę-
dzie.

Marc: 7.

6.
Ierem: 14.
Bog ná sie-
mi gościć.

wieczności w domu nie miał / iáko podrožny po cudzych sie do-
mách tulal / mocy swey ná krzyžu odstapil / ná ktorego woláli :
Drugie zbanial á sam siebie wybávic nie moze. A což zá tym ? wnet
o nim tenze Prorok mowi : *Ty Pánie iesteš w nas, y imię twoie wy-
wáne iest nád námi, nie opušcayže nas.* Otož Chrystus ktory ták ná
ziemi gošciem byt miał / mocy swey y páništvá swego zámied-
barošy / Bog iest Izráelá / ktory ie mocá swojá rzadzil / y zá
swoy lud przysial / y ktorego ná potreby swoie wzywáli. O iáko
to iásne stová y ostre oczom Ariánským :

7.
Mich: 5.

Matt: 2.

Pan Chr-
stus wie-
czny Bog.

Ioan: 1.

8.

Ha: 48.
Chrystus
Bog fundo-
wal ziemie
poslány od
Bogá y Du-
chá iego.

Apoc: 1.

Hebr: 1.

Jest y v Micheášá ono prorocstwo / ktore synádogá ná py-
tanie Heroda: krolá odkrylá / gdy sie dowiádoval : g dzie sie ná-
rodzić miał obiecány Messyáš? oni przywiedli Prorockie slo-
wá: *Ty Bethleem namniyšes w tyšiacách Judy, z ciebie mi wynidzie
pánuiacy w Izráelu, á wysšcie iego od poczatku ode dni wiecznych.* Ewán-
gelia Janá s. oto y v tego Proroká zátcryta byla. Od poczatku
gdy iesteze nic nie bylo / byt y byt miec / y wiecznošć ktorey po-
czatku nie máš: to iest sámego Boga práwego wlašnošć. Otož
táke wieczny / y od poczatku przed stworzeniem šwiátá przeby-
wáiacy / iest tenze Bog ieden z Oycem / ktory sie w Bethleem v-
rodzil Messyáš. o ktorym Jan s. mowi: *Ná poczatku bylo Stowo,
á Stowo bylo v Bogá, á Bogiem bylo Stowo. Táke s. Hieronym in hunc
locú. Eusebius 7. demonst: Euang: cap: 2. Chryšost: in demonstratione
quod Christus sit Deus. & in Psal: 44. Cyrillus de Trin. y ini.*

Przydam y osme Prorockiež Duchá s. o boštwie Chrystu-
sowym obíawienie. Mowi v Izáiašá Pan Bog: *Sluchay mie
Iákobie y Izráelu ktorego ia wolam. Iam sam, iam pierwšy y ošátni. re-
ká tež mniá fundovála ziemie. A nižey mowi tenze P. Bog: Przy-
slapćie do mnie, á sluchayćie tego, nie z poczatku táiemniem mowił, od czá-
su nižli še: sšáto bytem táme, y teraz Pan Bog pošal miž y Duchá iego. Tu
Bog Izráelšti mieni sie byt pošány od Bogá y od Duchá iego.
Ten pošány nie iest inšy / iedno Chrystus Syn Božy. O
ktorym tež mowi Jan s. iz iest pierwšym y ošátnim / y on
v fundował ziemie / iáko Apostol nápisal. y od Oycá y Duchá s.
iáko sam wysnarwa / wedle człowieceštvá pošány iest. Ten
tedy wedle drugiey náturey / to iest wedle boškiey / Bogiem iest
Izráel.*

Izraelskim tymże co y Ociec. **Z** owsem tu sie wszytkie trzy Trzy per-
 osoby Trojce przeswiętey miárnía. **T**e táie mnice w tey Pro- sony Troy-
 rockiey mowie vpátrzyli ludzie wielcy / **D**uchá s. pelni / **S**tárzy ce s.
Póścielni **D**oktorowie. *Ambrosius lib: 2. de fide cap: 4. Augustinus*
lib: 20. de ciuitate cap: ultimo. Eusebius lib: 5. demonstrat: cap: 6. Atha-
nasius in sermone de Deipara. Chrysostomus ferm: de sancto & adoran-
do Spiritu. Hieronymus & Cyrillus in Isaiam.

Podobne temu świádectwu są słowa v **Z**ácháryasá tákie: 9.
To mowi Pan zastępow &c. wychnalay á wesel się corko Syońska, oto ia Zach: 2.
*ide y mieszkáć będę w pośród ciebie, mowi Pan. y przystánie wiele naro- Pan zastę-
dow do Pána dnia onego, y będa moim ludem, y będę mieszkáć w pośród pow od Pá-
ku ciebie, y dowiesz się że Pan zastępow postáć mię do ciebie. Słybyś ná zastę-
Ariáninie / **i**ż Pan zastępow postáć ná świát tego / **K**tory mie- pow.
dzy ludźmi przemieszkáć / y do siebie wiele narodow przycią-
gnal. **K**toż to iny jest iedno Chrystus Syn Boży / **P**an zastę-
pow / iednegoż **B**ostwá z Pánem zastępow / to jest z **O**ycem swo-
im: **P**rzędrzycie oczy / ná tákie iásne písmá **P**rorockie o **B**ostwie
pána nášego. **N**ie macie tey świátłósći ná táie mnice písmá s.
Ktora mieli stárzy bogonosni **O**ycowie / te słowa **v**ważájac / y
iemi ślepotę wáše lezac. **i**áko s. *Ambrosius lib: 2. de fide cap: 3.*
Augustinus de ciuitate lib: 20. cap: ultimo. Hieronymus in Zachariam.
Eusebius de demonstratione lib: 5. cap: 25. y ini. Co świéci Prorocy
ćiemno nápisáli / to **E**wángelia iásno nam óswiećilá. **Z** ktorey
iuż **w**yliezcáć świádectwá o tymże **B**ostwie Pána Chrystusa ná-
šego pocznienráza **ć**i **b**ledni rychley k **s**obie przyda / á ślepotę
swojá pogárdza.*

R O Z D Z I A L P I A T T.

Dowody z nowego zakonu, á naprzód z Ewángeliey s. Ianá, iż Pan
Chrystus tymże jest Bogiem, iednym co y Ociec.

Vstáwíem zá pomocá **D**uchá s. **K**ilánaście świádectwo
 wielkiego **A**postolá y **E**wángelisty / **p**rawde y táie-
 mnice wiáry nášey z **p**iersi **C**hrystusowych **c**zerpáia-
 cego / **k**toremí **B**ostwo Pána nášego **i**ednoż z **O**ycem **o**bwoly-
 wá. **N**á **p**ierwsze **i**est y **n**aiásnieysze / y ná **A**riány **n**apoteźniey- L
D i j se y bar.

Ioan: 1. *Stowo y Syn Boży Bog ieden z Oycem. Sam Bog wieczny.* *Wrozd: 2. Bursace dzialo ná nieprzya- cíele Troy- ce S.* *2.* *Ioan: 2. Ziávil chwałę swoję.* *Bog sam jest Bog chwały.* *Acto: 4.* *Ifa: 6.* *Ioan: 12.* *Ifa: 48.* *1. Tim: 1.* *se y bázro oftre ono / ktore zá tytul y glowe y fundáment wiá- ry nášey / w kazániu Ewángeliey wysádzil: Ná počátku bylo Slovo, á Slovo bylo v Bogá, á Bogiem bylo Slovo. Slovo jest Syn Boży / iáko y Ariani przyznawali / ktore Bogiem Jan s. miá- muie. o dwu Bogách Jan s. niewiedzial / y Ewángelia iednego tylo wšedzie stawi. Musi zá tym Syn Boży tymže Bogiem byc / gdyž mu se wieczność bez počátku y Bostie inie / y stwo- rzenie wšytkiego co jest / dáie. Bo sam Bog wieczny jest / y po- czátku nie ma / y sam niebo y ziemie stworzył. Gdzie počnieš / tam inž erat, tam inž byl. Poczni od počátku swiátá: inž byl. Poczni od sto tysiecy lat przed stworzeniem swiátá: inž byl Syn Boży Slovo. Te slowá inž se wyšsey wyložily / y od glozy Ariánskiey oczysćily / y iesteze nižey objašniác se beda. Bo sa pierwszym y burzácym dzialem ná nieprzya cíele Troy- ce prizenarowyšsey / y Bostwá Pána nášego. Same te wšytké nie- wierność Ariánska rozgromic moga.*

Wtore jest swiádecstwo ono / gdy Pan IESVS z wody wi- no uczynil: mowi Jan s. Ziávil chwałę swoję, y vmierzyli weń uc- niowie iego. Gdy šwieci cudá czynia: chwały swey nie ziáwiá- ia / y owšem žádney sobie nie přyczytáia. Bo wiedza / iż nie ich moc / áie Bostá cud se dšicie / y žádney z tego čči swey nie- čhea. Bo nie ich jest: wšytké ná P. Bogá kláda. Jáko Piotr s. czynil / gdy chromego zleczył: Co, práwi / ná nas pátrzycie, á ná- še džinnuete, iákobyšmy to moc nášá uczynili? Ale tu Pánu Chry- stusowi Jan s. moc one Bostá y chwałę dáie: iż sama wola y milczánymi slowy / wodžie roškazal obroćic se w wino: y swoie chwałę w odmiánie nátur / ktora sam tylo ten co ie stvorzył uczynic može / poškazal. Swoie chwałę ziávil iáko Bog / ktory cudá wlášna mocá czyni / á chwałę one ktora widžial Izáiaš přy troyšwíeteý piesni / ktora sámemu Bogu šlužy / á žádné ieý stvorzenie brác sobie nie može. Chwały meý nikomu nie dam, mowi Pan Bog / ktora záwždy sámemu Bogu oddáiem / mo- wiac: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. o ktorey rzekl A- postol: Sámemu Bogu čzeć y chwałá ná wieki wiekom. Amen. To chwałę Bostá swoie ná tym cudu Chrystus poškazal. A dla te-
GO PŘY

Go przyłożył Jan s. *wmierzili weń uczniowie jego.* Wierzyć nie *Wiarą nie*
może nikt w stworzenie/bez bálwochwálstwa/iedno w samego *jest iedno*
Bogá. A Bog ieden jest. Chrystus tedy/gdy swoia moca cudá *w samego*
czynił / y swoie z nich chwale zbierał: Bogiem práwym y ie- *Bogá.*
dnym z Oycem jest.

Trzecie / gdy Páńskie słowá do Nykodemá kładzie: Zaden *3.*
nie wstąpił w niebo, iedno ten co sstąpił z niebá, Syn człowieczy który w *Ioan: 3.*
niebie jest. Gdy mowi/ sstąpił z niebá: o wieczności swoiey kto- Wśedzie
ra y Oycá zázwdy byl/ dáie znáć/iáko sie wyzshy też rzekło. A być Boska
gdy mowi tenże Syn człowieczy / ktory ná ziemi jest/ zázraz też jest wła-
w niebie jest: obecność swoie wśedzie bedaca / y wśytko ná nie- sność.
bie y ná ziemi ogá rnuiaca/ opowiada. wśedzie być y ná niebie
y ná ziemi zázraz: własność iest samego iednego Bogá. Otoż
tákim iest Pan Chrystus.

Czwarte / gdy Jan s. słowá Janá Chrzciciela o Chrystu- *4.*
sie kładzie/ mowił ták Jan s. iż *Chrystus z gory y z niebá przyszedł, y* *Ioan: 3.*
nád wśytkie iest. Z niebá przyszedł: toć ták zázwdy y wiecznie Z niebá
był. A iesli nawyzshy iest nád wśytkie: toć y nád Anyoly y nád przyszedł y
wśytko stworzenie/co samemu Bogu przystoi. Bo wiecznego nád wśy-
y nád wśytkie nawyzshego nie máš iedno sam Bog. A przydá- tkie iest, y
ie wyzshy mowiac: iż Chrystus Syn Boży iednorodny iest ná tonie Oyc ná tonie
comskim. choć go tu ná ziemi wkázował Jan Chrzciciel: przed sie Oycow-
go być ná tonie Bozym/ to iest w istności y naturze Oycow- skim.
stiey opowiadał. Což sie przez lono Oycowstie rozumieć ma/ Ioan: 1.
ieno natura y iestestwo Bostie/ktore ma spolne z Oycem/ y dla
tego iednym z nim Bogiem iest?

Piate iest v tegož Ewángelisty wielkie y iásne o Bostwie *5.*
Pána nášego swiádectwo/gdy pisze: *Chćieli Zydowie zabic Pána* *Ioan: 5.*
J E s v s A, iż nie tylo soboty nie záchowal: ále Bogá zwal swoim Oycem, Chrystus
rownym sie Bogu czyniac. To sa słowá y rozumienie samego tego rowny Bo-
s. Janá/ktory to pisze: dáiac przyeczynę dla czego Zydowie Pá- gu.
ná zabic chćieli: iż sie rownym Bogu czynił. y pewnie byl mu y
iest w Bostwie rownym: gdyž ták on sam po sobie to pokázował.
Wlád co iásnieysze swiádectwo być nie moze: iż Pan I E s v s tož
ma Bostwo, też nature Bostka/ y tymże Bogiem iest iáko y Oćiec.
Ariani/

Fol: 116. Ariani / y P. M. mowi / iż równość tá byla w cudách ktore czyni-
 nił. ale tákie y wietše Apostołowie czynili: á równeni Bogu
 niebyli. Jákie to zbywání y krzywienie prostej mowy písniá s.
 My táki ich wyklad tepimy / y iásnemi slowy / y świadectwem
 sš. Doktorow: ktorych iesli nie przynmua / iednáł sie zástrómác
 moga / iesli rozum y wstyd máia. Táť Chryzostom Hom: 38. in
 Doktoro. Joannem. ktory to wwaža / iż nie mowi r zwal sie / ale czynil sie
 wie tvičící. rovnym Bogu / cudámi tego popieráiac. Táť Augustyn s. in
 Joannem, táť Athanasius, táť Hilarius 7. de Trin. zá což stoi y kto-
 rey powagi być ma ten falsywy ich wyklad :

Ioan: 5. A to co Pan záтым mowi: Nie može nic z siebie Syn czynić, ie-
 dno to co widzi Oycá czyniacego. Bo co on czyni, tož y Syn iednákož czyni:
 porwierdza / mowi s. Chryzostom / tey równośći z Oycem: iż
 nic przeciwného Oycu czynić nie može / ani tego czegoby tež
 Oćiec nie czynil / gdyž sa rovného bostwa y istności / y mocy /
 y dzielności / iáko tam dokláda Pan mowiac: Co Oćiec czyni, to y
 Syn iednákož czyni. Jáko Oćiec wzbudza vmárte y ožynia, ták y Syn kto-
 re chce ožynia. O tož gdje iedná moc y dzielność: tam iedno ie-
 stestwo ábo substancia y bostwo.

Fol: 116. Což ná to P. M. priznawa / iż Syn Božy rovnym iest
 Nie inšy Bogu / ale nie tymže iest Bogiem co Oćiec: to iest / inšym Bo-
 Bog Oćiec, giem. Prawdy nie mogac znieść / do oney sie pogánstiey dži-
 á inšy Syn. ry kryje / o dwu Bogách bálwochwálstwu nam swoje wtracá-
 iac. co šczere iest Pogánstwu / ktorego vsy Chřesćianštie nie
 Czym ro- cierpia. Niechže powie / czym Pan Chřystus rovnym iest Bogu?
 wny Syn Jesli tym / iż / iáko on mowi / czynionym iest Bogiem: toć wiel-
 Oycu. ka nierowność / táka / iáka gárncá od gárncarzá. A iesli cudámi
 Nie czynie ktore czynil / iákož y to mowi: toć y Apostołowie y inni swie-
 nim cu- ci / táťže iáko y Chřystus ich / beda bogámi. y bedzie tyle bogow /
 dow. ile cudownych mežow Božych. Czymže wždy rovnym? Day sie
 náuczyć P. M. Tym / co tamže záraz nápisano: Zwal Bogá Oycem
 šnoim, czyniac se rovnym Bogu. Rowność ona / w naturze iest Sy-
 nowstiey. Bo Syn rodzony teyže natury iest co y Oćiec. Prze-
 tož gdy sie Synem Božym zwal: rovnym sie w bostwie Bo-
 gu czynil / iáko Bog z Bogá. A iż bostwo w naturze iest iedno /
 y Bog

Y Bog ieden jest numero abo liczba: Syn tymże Bogiem być musi / co y Oćiec. Bo owielu bogách ani myślić. W ludzkiej naturze / Abrahám y syn iego Izák / nie są jednym w liczbie człowiekiem / bo wiele ludzi innych na świecie jest. Ale Bog Oćiec z Synem / iednym Bogiem jest. Bo tylo sam ieden jest Bog / á nie máś dwu ani trzech: iáko słońce samo iedno jest.

Bog ieden
numero.

Jest y tá równość Oycá niebieskiego z Synem / nie tylo w naturze iedney Bostkiej / ále y w dzielnościách. Bo co Oćiec czyni / to takimże sposobem Syn czyni. Oćiec wskrzesza umarłe.

Równość
w mocy.

Syn także ożywia ktore chce, też mocą y tymże Bostwem, y przydaje / ktore chce: dájac znać / iż nie dárówna moc ma / ále swoje własna / też co y Oćiec / iż iey używa iáko chce. Tá to wykrecił náydnie P. M. z takiego podobieństwa: Porucznik też czyni co y hetman / á iednak równy hetmanowi nie jest. Lecz Chrystus náš nie jest porucznikiem wedle Bostwá / o ktore tu spor jest / ále samym hetmanem / abo ráczey pánem y równym Bogu / y tymże Bogiem co y Oćiec. Apostołowie porucznikami byli / iáko sędzy: ále to Syn iedynorodny w domu Oycá swego / iedney natury z Oycem. Wnosi y on domyślek / mówiac: Jest Chrystus równym jest Bogu: toć nie tymże jest ktoremu równym jest. Tá to odpowiadamy: Nie tymże jest Syn Boży w personie co Oćiec. Bo inšy Syn rodzony / inšy Oćiec nierodzony: ále tymże jest w Bostwie co y Oćiec / y równość tá ná Bostwie jest.

Chrystus
nie jest porucznikie
wedle Bostwá.

Szoste jest / gdy Pan mówi: Jáko Oćiec żywoť ma sam w sobie, tak też dáł Synowi mieć żywoť w samym siebie: y moc mu dáł czynić sad, bo synem człowieczym jest. w tych słowiech dwie swoje naturze Chrystus oznaymil / y dwoie dámine. Jedne nature Bostka / iż ma żywoť sam w sobie iáko y Oćiec. Bo tego żadne stworzenie nie ma: ále żywoť od stworzyciela bierze. Druga ludzka / gdy sie synem człowieczym byczna. Dwoie też dámine kládsie: iedne wedle Bostwá / ktora nie dárem / iákoby tego pierwey nie miał / ále rodzenim z Oycá bierze przedwiecznie / bez czasu / iáko syn iedney natury z Oycem / Bog z Bogá / áwiátłość z áwiátłości wynika / bez czasu: máiac to wszytko co Oćiec ma / z przyrodzenia nie z dárowania: iáko gálesie z korzenia nie dániem / ále rodzenim

6.
Ioan: 5.
Sam w sobie żywoť.

niec co dá
rownego,
Bogu nie
przysloi.

Fol: 118.
Pisno A-
riani od-
miátaia.

Stworze-
nie żywota
z siebie nie
ma.

Fol: 119. &
120.
Hebr: r.
Glosy y lá-
pácki.
Od litery
iáśniey do
figur vcie-
ka.
Origenes.
Slová bez
dowodu.

wynikáta. Druga dánine ma wedle czlowieczénstvá wy sluzo-
na / iz ma wšystek sviát sadzić. Tych dwu nátur niechoae Ari-
ani wvazác / dánine te miešáta. y gdyby Chrystus wšytko
miał z dáru doczesnego : pewnieby Bogiem práwym nie byl.
Ale nie tak iest : ma to z boskwá wšytko co Ociec ma / z przyro-
dzenia y nátury / iáko syn rodzony / ktory od Oycá rodzy bie-
rze. y tym tylo od Oycá rozny iest / iz on bez času rodzony / á
Ociec nierodzony. á w żadney iney rzeczy rozności nie máš / á
wielka w iednym boskwie równość.

A ná to co odpowíada P. M. smiele przy / iz Chrystus nie ma
sam w sobie żywota ták iáko Ociec. A Ewángelia mowi : Jáko
Ociec ma żywot sam w sobie, ták y Synomi dáł żywot mieć samemu w sobie.
Przygánia zem wyložyl sam z siebie, á nie ták iáko on chce / sam
w sobie, nie z siebie. ná czym nic / byle ták / iáko y Ociec / choé sam
w sobie choé sam z siebie / áwo ták iáko Ociec / nie iáko ktore stwo-
rzenie / ále iáko stworyciel. To iest wlasność boskwá nieomyl-
na / ták w Oycu iáko y w Synie. Zadne stworzenie sámó w so-
bie żywota nie ma. Bo ábo go kiedy nie bylo / ábo go nie bedzie /
ábo nie swoia moca trwa. Syn Boży nie iest tákí : ma sam w
sobie żywot y iestestwo / iáko y Ociec. A choé dánina / ále
przedwieczna y rodzona. Nie máš tu / mowi P. M. wmiánkt rodze-
nia. Jest y indziej iáko se pokazálo / y tu. Bo Syn bez rodze-
nia nie iest / á mowi / Syn ma tož co y Ociec : otož rodzenie.

Glosy zaś tego y lápáczi ná one slová Apostolskie : Przez
Syná swego vczynil Bog wieki, to iest sviát stworyl / on iest iáśnieó
chmaty y wyrażenie iśtnoóci iego, y noši wšytko moca slová swego : šeze-
re sa básni. Od iásney litery vcieka do šigur duchownego roz-
miénia / iáko by Origenes / z ktorych dowodu ná wiáre nie máš /
y ktorych tylo swoia sama káthedra mistrzowšta wspiera. y prze-
tož ná dym ida. Sa slová bez dowodu / mowá bez prawdy. Je-
dno slovo Apostolskie támže píšáne / mgle te šigurek iego rozbi-
ia / gdy mowi Apostol : do Syná rzeczono, Tyš Pánie ná poczátku zie-
mieš fundomat, y dzielá rěku tvoich ša niebá. Štoch slov trudno se
wykreócié. Vlápiš y ono slovko moie : Pan I E S V S ma tákáž ná-
ture iáko Ociec rodzeniem wíecznyim pochodzaca / y mowi :
Dokto-

Doktorowie Rátholicey/rodzenie Synowi/á pochodzenie Duchowi s. data. toć między Synem y Duchem s. nie badzte roiność. Lecz on Rátholickiey Theologiey nie poymuie. bo Duchá Rátholickieę nie ma. Wie iáko niemk w škole nášych Doktorow/ iz w bostwie dwoie jest pochodzenie: rodzeniem y rchnieniem. iedno sposobem wiádomości/drugie sposobem miłości. chwyta sie ládá czego / ná ziemie z swemi roymysly spadáiac. iedno słowo Páńskie miya / á drugie przydáie. y czyni sobie árgumencik z páieczyny/mowiac: Bog Ociec wšytko od sáмого siebie czyni / á pan Jezus nic od sáмого siebie nie czyni: przetož Bog Ociec y pan Jezus iednym istnošcia byc niemoga. Pátrz iákie osułanie. Nie mowi pan Jezus/ iz on nic z siebie sáмого nie czyni. Nie máš tego/ y ficzery to jest przydátek: ále mowi: Nie moze nic czynic Syn z siebie/ iedno to co widzi Oycá czyniacego: iz iedná jest wola y moc Oycá z Synem / Syn nic nie czyni / czegoby v Oycá nie widzial / y coby wedle iego woli nie bylo. y przydáie to/ co kole P.M. Cokolniek Ociec czyni, to y Syn iednákož czyni. Gdy mowi/ iednákož iáko y Ociec / á Ociec sam z siebie czyni/ toć y syn. Omyłká tedy to jest y przydátek/ áby Syn sam z siebie nic nie czynil / gdyž ták iáko y Ociec czyni. y przydáie iešcze iáko sie wyzšey rzekło: Jáko Ociec ožymia umárle, ták y Syn ktore chce ožymia. á wiec to nie sam z siebie/ gdyž ožymia ktore chce/ y tákže iáko y Ociec: 2 on árgumencik stábiuchna jest perzyna: Ociec dal Synowi miec žywot sámemu w sobie: pan Jezus Syn Božy nie dal Oycu miec žywotá sámemu w sobie: przetož pan Jezus tymže Bogum co y Ociec nie jest. Ná to mowie: inšy Ociec / á inšy Syn w personie. Sábeliáńskiey miešáminy nie przypuščamy. Syn od Oycá rodzeniem przedwiecznym bierze: ále Ociec od Syná nie bierze. bo Ociec jest źródlo bostwá/ ktore rodzeniem ná Syná wylewa. y przetož Syn/ Bog z Bogá/ ná tura jest tymže Bogiem co y Ociec. Uiechže te wykretne lápá czki vstępuia / á prawdá niezrozumiana / ále obiáwoiona niech wiecznie stoi.

Siódme v tegož s. Janá o bostwie Páná nášego ówiáde-
ctwo jest ono / gdy Żydowie słowom Páńskimi przygániáli y
mowili: *Laz pięćdziesiąt nie masz, á miatež Abráhámá widzieć?* Pan
im od.

Duchá Rátholickiego nie ma. Dwoie pochodzenie w Trocy S.

Árgumencik z páieczyny.

Árgumencik słaby.

7.

Ioan: 8.
Chryslus
przed Abráámem jest.

im odpowiada: Nizli Abrahám stworzony ábo czyniony iest: iam iest. Gdzie o wieczności swey oznáymuje/ y slowo sobie własne Bogu przywlaszcza/ ktory rzekł Moyżesowi/ tak mie zowia: Jam iest ktorym iest. Bogu własno iest samemu záwzdy być/ y nigdy sie nie mienić. co sie wyszley ferzey przywiadlo. O przykładách W Rozd: 2. Bibliey ná to slowo Boskie/ Jam iest ktorym iest, mowić nie potrzeba. My Kátholicy przy wulgácie / ná dowody okolo wiáry zostátem. Bo te same Bosciol autentikowal: wieście sie przez z swemi po sto kroć posalszowanemi Bibliámi.

ROZDZIAŁ SZOSTY.

Drugie świádectwá z teyże Ewángeliey s. Janá.

8.
Ioan: 10.
Tract: 36.
in Ioan.
Jedno iestefmy.

Sme iest ono: Ja y Ociec iedno iestefmy, mowi Syn Bozy. Na co tak piše Augustyn s. W tych słomiech, prawi/ wolniemy od błędow Ariusa y Sabelliusa, iáko od Scylle y Chárybdy. Bo gdy Pan mowi, iedno: znáczy iedność istności y równość iey w obu, ktorey sie przat Arius. A gdy przydáie, iestefmy: rozdzielność person w kázuie, ktorey Sabellius odstępował. To nie P. M. ále wielki Boscielny Doktor. Tož náucza Athana: ferm: 4. con: Arianos. z tychże słow pánskich dowodzac iednoistostwá Oycá y Syná. y Hilarius 7. de Trinit. y Basilius lib: 1. con: Euno. y Ambrosius lib: 1. de fide cap: 3. y ini. Jest iedno sa/ tedyc ábo w personie/ ábo w iestestwie y substánciey/ nie w personie: bo dwie czyni / mowiac iestefmy: tedyc w iestestwie y bosstwie/ ktore iedno iest numero.

Jay Bog iednosny, iáadne stworzenie tego nie rzecze.

Czeladz y syn z gospo darszem iáko iedno.
Ioan: 17.

Co mowia Ariani: isawola y z goda iedno. toć teź tak sa An-yolowie y spráwiedliwi iedno / y Chrystus nie bedzie nic nád nie miał / y káždy swiety moglby mowić: Ja y Bog iednosny. Zadne stworzenie tego nie smie mowić: ále ráczey/ iáko dokláda Atha: mowia: Kto tobie Pánie miedzy pány rowny iest/ ábo kto sie równácz Pánem z synow Bozych moze? Jedno moga być y w iedności/ w domu iednym / czeladz z gospodarzem / iágo slucháia/ y wola iego czynia: ále ináčzey syn y dziedzic iedno iest z oycem. Oni iáko studzy/ á ten iáko krew y natura ieg. Przetoz y one słowa ktore Pan mowi prozac Oycá / áby wierni

wierni jego byli iedno / iako y my sami sachmy iedno : prozno
do tego przywodza / aby tá Synáz Oycem iedność była taka /
iaka ludzi swietych iest z Bogiem. Inakšia daleko. To studzy *Inakšia ied-*
y stworzenie : á to Syn rodzony : Inakše iego iakoby po krwi *ność swię-*
(iż tak mam rzec) y naturze ziednoczenie. *tych z Bo-*

Z iedności Bostwa swego z Oycem / podobieństwo y wzor *giem.*
ná kościol swoy P. Chrystus wklazal / aby byli iedno / iako Ociec
z Synem iedno sa : aleć oney iſtorney iedności w tym nie zám-
knał. Bo tey żadne stworzenie ná sobie wyrázić y náśladowáć
nie moze. Jáko teź rzekł tenze Pan Chrystus : *Badźcie miłosier-* Luc: 6.
ni, iakoy Ociec wáś niebieski miłosierney iest. Nigdy człowiek tak
zupelnie miłosierney być nie moze : ale krople mála Bostkiew tey
cnoty y podobieństwo liche mieć moze. Jedność swietych z Pá-
nem B Ogiem nie taka iest iako Oycá niebieskiego z Synem.
troche tylo podobna : á samá w sobie niewymownie różna.
Swieci sie wola y miłoscia iednocza z pánem B Ogiem : ale
Bog Ociec z Synem / natura / y iakoby krewia iedno sa. *Tak A. Doktora-*
thanasius ferm: 4. con: Arianos. y Cyrillus lib: 11. in Ioannem cap: 20. y *wie.*
Chrysoſt: Hom: 1. in Ioannem.

Nie iest tedy Syn z Oycem iedno / wedle woley y zgody / ale
wedle natury Bostkiew. Bo tam iásnie rownym sie być w mocy *iedność w*
z Oycem wyznawa / gdy mowi : *Owiec moich nikt z ręku moich* *mocy. Bo-*
nie wyrwie. y zaraz doklada : Jáy Ociec iednosmy sa. Nie mowi / *skiew.*
iedney woley : baby to nic do obrony owiec nie služyló : ale iedney
mocy iestechmy / ktora wiernych owiec nášych bronić mozem.
Tak s. Bazyli. by inšy byl / á inšy od Oycá / nie mogłby tak
bronić y z taką mocá iako Ociec. Reka Oycowostka / reka synow-
ostka iest. Moc Oycowostka / y moc iest Synowostka : á zátym iedno
Bostwo / gdzie iedná moc Bostka. Zátym Ociec y Syn Bogiem
iednym iest.

Toż Żydowie rozumieli / iż sie rownym Bogu y Bogiem czy-
ni. y zaraz skoro to Pan rzekł : *Já y Ociec iedno iestemy :* kámi-
nie náń porwali / y mowia : Nie o dobre uczynki kámiionowáć
cie chcemy : ale o bluźnienie / iż bedac człowiekiem czyniſ sie
Bogiem. A Pan co : Nie rzekł : B Ogiem sie nie czynie / y
owšem

Eudie iá- owšem potwierdził swoje bostwo / gdy mówi: ludzje písno bo-
 kiemi bogá gámi zowie / á mnie iáko Bogiem nie zwać / ktorego poświęcił
 mi. Oćiec / y poslal ná sviát? To poświęcenie nie iest iáko mo-
 Pfal: 8r. wia Ariáni z cudow / ktore czynil: ále iest ze złączenia persony
 Potwięce- Bostkiey z czlowieczestwem / ktore sie ná bostwie / iáko mo-
 nie z cu- wim / hypostaticè osádzilo: iz czlowiek á Bog ieden iest Syn
 dow. Boży / w edwu náturech. A slusnie sie Bogiem zowie y Sy-
 nem Bożym z náturey / nie ták iáko ludzje z lásti y dárow / ábo
 z wrzedu Bożego / bogámi sie zowie. To iest wlasne poświę-
 cenie á osobne / iz czlowieczestwo Chrystusowe / bez persony
 swoey / ná Bostkiey sie synowstkiey personie osádzilo / ták iz wla-
 sności Bostkie ma / iz mowim: Bog sie z Pánnny národzil / Bog
 cierpial y umarl. Nie bostwem: ále iz ten co umarl / w perso-
 nie byl y iest Bogiem. Tákiego poświęcenia żaden Pan ná
 wrzedzie / choc go bogiem ná podobienstwo zowie / nie ma /
 áni go żadne stworzenie miec moze. To sie ták wymyslki y krzy-
 wienia písma y glozy Ariánskie plosáia / á iáko plewá od wiár-
 tru rozwiéwáia.

Toż byc Bo Tu sie też dáie znáć / iz toż iest w Chrystusie Synem Bo-
 giem co Sy zym byc / co Bogiem byc. Zydowie mowia / Bogiem sie czynil:
 niem Bożym á Chrystus mowi / Synem iestem Bożym. nie blużnie / iáko wy mo-
 wó Chrystu- wicie / czyniac sie Bogiem: Bo Synem Bożym iestem. nie tá-
 kím iáko imi ludzje / ktorzy sie bogámi y synmi Bożymi w pi-
 Pfal: 8r. sinie zowia / ále inákým: to iest / z poświęcenia personálnego
 iáko sie rzeklo: iz moie czlowieczestwo w Bostkiey sie personie
 ziednoczylo / y iestem prawdziwym czlowiekiem y Bogiem.
 A dokláda tey w ludzi rzeczy niepodobney / y niezrozumianey
 dowodzac: Jesli, práwi / nie czynię cudow Oycá mego, nie wierzcie
 mi: á iesli czynię, cudom wierzcie, á wiedzcie iz Oćiec we mnie iest, á ja
 w Oycu. Ná to też cudá czynil Chrystus / áby z nich poznawa-
 no / iz iest z Oycem iednym Bogiem / Oćiec w nim á on w Oy-
 ciu. Czynili swieci cudá: ále nie ná to áby sie Bogiem pokázáć
 ym z Oy- chéieli. Ná to / iz iedno iest wedle woley á zgody Syn z Oy-
 cem poka- cem / cudow nie potrzebá / bo to y swieci máia: ále tego cudámi
 sal. dowodzić slusno bylo / iz Chrystus z Oycem iedney mocy y bo-
 stwá iest.

Stwó jednego jest / a on w Oycu a Ociec w nim / Bog z Bogą /
Bostwá jednego / person rożnych. A to rozumieciec Żydowie /
iż toż mowi co y pierwey / a Bogiem sie czyni / ná tego spráwie
nie przestáiac : przed sie go poimác chcieli. a on vszedł z réku ich.
By im byl Pan powiedzial / że sie ia Bogiem nie czynie : prze-
stáliby byli ná tym / a do tego sie poimánia nie porywáli.

Dziwiáte jest ono páńskie slowo : Wierzycie w Bogá, y w mie
wierzcie. Tu sie Pan **JESVS** Bogiem czyni tym w ktorego Ży-
dowie y Apostolowie wierzyli / iáko prawdziwie mowi s. Au-
gustyn. Bo iesli weń wierzyć mamy iáko y w Oycá : toć on
tymże Bogiem jest iáko y Ociec. Ná to mowi P. M. Ji pierwszym
wzglede w Oycá wierzyć mamy / a wtorym wzglede w Chrystusa. Aposto-
lowie iáko Żydowie náuczyl sie w jednego Bogá wierzyć : a potym náu-
czyl ich Chrystus / iż też weń iáko w drugiego Bogá wierzyć máta / gdyż on
Bog jest dla dáney y dárowney sobie mocy Bozey. Coż to zá glosá ?
wsáť sie písma trzymacie ? Izali Pan **JESVS** mowi / pier-
szym wzglede / wtorym wzglede ? izali to nie wáse wyny-
sly ? o dwu Bogách nie Chrystusowá ale Pogánstka jest náuka.
Dla dárow Bozych czynić kogo práwym Bogiem : izali to
nie dziecinne glupstwo / w czynionego Bogá wierzyć / y w nim
wsyrtke mysl y nádzicie polozyć / y milowác go nád wsyrtko /
iáko sprosne y glupie bálwochwálstwo ? o czym niżej. Ná wy-
kládsie P. M. przestáwác / a iásne literalne slowá opuścáć / y
kóscielnemi swietemi y Duchá Bozego pełnemi Prorokámi
gárdzić / co zá rozum ? y tu sie znácznie pokázaniecie / iáko szcze-
rym písmem pogárdzacie / y nic o prawde w nim iásna niedba-
cie / y glosámi swemi nie tylo krzywicie / ale lamiecie písma s.
Co zá wynyssl o dwu wiárách y o dwu Bogách ? Apostol wo-
ta : Ieden Pan Bog, iedná miárá, ieden chrzest : a ten mowi / dwa sa
Bogowie / czyniony y nie czyniony : dwie wierze / iedná pierwsza
wzgledna / druga wtorowzgledna. A chztu w wodzie y ob-
mycia Sákrámentalnego nie potrzeba : wyzszej powiedzial.
Nowy drugi zakon / y insá Ewángelia / ábo ráczey báśni swo-
je przynosa. Szalony kto im wierzy. Slowá ktoremi sie wspie-
ra P. M. sam sie temi zábita. Gdy Pan mowi : Kto w mié wierzy,

9.
Ioan: 14.
Tract: 67.
in Ioan.

Glosá o
pierwszym
wzgledzie.
Fol: 55. 56.
Dáronny
Bog, co zá
Bog.

Wynyssl o
dnu wiá-
ráchy dwu
bogách.
Ephel: 4.
Nowa E-
wángelia o
dnu bo-
gách.

nie wie-

Iedną wi- nie wierzy w mie : ále w tego, który mie posłał. Nie zákazal P. Chry-
 ra w Syná stus w sie wierzyć / y owšem roszazal : ále wiára weń táž jest co
 y w Oycá. Bo on tymže Bogiem y iednym Bogiem jest z Oycem / ná sviát wedle czlowieczestwa od Oycá poslány. Kto
 bo iednym Bogiem sa- ro Syná wierzy / w Oycá wierzy : bo sa nierozdzielnego bostwa /
 y iednym Bogiem.

IO. Džiesiate sie w Ewángeliey s. Janá o bostwie Chrystusa
 Ioan: 14. wym micyse náyduie : *Philippie*, mowi Pan *IESVS*, kto mie wi-
 Kto widzi dzi, Oycá mego widzi, nie wierzyš, iż ia w Oycu á Oćiec we mnie jest?
 Syná widzi Nie mowi tu Pan o powierchnych oczách cielesnych / ále o wies-
 Oycá. rze / iáko záczal: *Wierzyćie w Bogá, y w mie wierćie*. Kto mie widzi
 wiára / y Oycá widzi. Bomi á w Oycu / á Oćiec we mnie jest.
 Co sie o iednym bostwie rozumie / iż w nim sobie rowni / iáko
 mowi s. Athanástus. Co w Oycu wiára widzićie / y co o nim
 Hebr: 1. wierzyćie / to y we mnie wšytko náydziećie. Czymž Aposłól
 Podobień- táž mowi: *Jž Syn Božy jest iásnoć chwaly y wyrázenie iestestwa Oy-*
 stwo. comskiego. Jáko ná pieczęci pod wostkiem / wšytko sie wyra-
 ža / co jest ná pieczęci ná želázie ábo srebriže / y namnięša kre-
 stá znáczna zostáie. Táž w Synie wšytko jest bostwo Oycow-
 stie. Kto go wiára widzi / Oycá tež widzi. okrom person / iż
 inšy nierodzony á inšy rodzony.

Fol: 62. 63. Ná to P. M. dziwna glose náyduie : widzac / práwi / náuke pá-
 Glosá Ari- ná Jezusowé / widželi Bogá / to jest wola Bogá Oycá nášego / ktora o zbáwie-
 ánska. niu nášym przez Pána Jezusa w náuce tego swietey obitáwiona / y mocám tego
 dowiedžtona jest. Lecž Pan Chrystus mowi : *Kto mie widzi, nie kto
 náuke moie widzi, nie przestáia glosowác y przykládać czego
 w texcie nie máš. Náuka nie jest personá / mowá Járosfowá
 nie jest Járosf. wielka smiálość / glosá zmyslona y lápáčská /
 kto icy wwierzy : kto od slow Pánstich odstapi / á zá wymysl sie
 ludžki wezmie : izali wielkiego glupstwa wydzie ?*

Ja w Oycu á Oćiec we mnie / mowi P. M. táž jest w Oycu táž
 Eo y ktory swiety / o ktorým rzecžono : w Bogu mieška / á Bog w nim. Ale
 wyžšey sie pokazálo / iż ináksze jest mieškánie slugi v pána / á
 ináksze mieškánie syná v oycá. Ináksza iedność. Pan z sluga
 iedney sa woley / y zgody iedney / y miłosći iedney : ále náturey
 y kwié nie iedney. zc. Jedenna.

Jedennaste iest: gdy Pan *IESVS* mowi do Oycá swego niebieskiego: *Moie wszytko twoie iest, á moie twoie.* A ktoreby stworzenie mowić ták do Boga śmiało: Ktoryby naprzedniejszy Anyol ná takie słowa puścić sie mogł: stworzenie każde / y Chrystus Ariáński ktorego zá czynionego y dárownego máia / mowić musi: od ciebie wszytko stworzycielu / twoie wszytko co mam / nie sie v ciebie slusnie vpominác nie moge. Co mi z lástki dáiesz / to mam. Lecz ták mowić: Wszytko co twoie Boze / to y moie: nie może tego śmiałego słowa rzec / ieno rowny Bogu / Syn y dziedzie / nie stworzony ále rodzony. Z ktorym ma spolne bóstwo / spolna chwale / spolna moc y pánowanie przed wieki. nie nie wyimuje / ále wszytko zámyka. A nietylo to o vczniách mowi / ále czyni *vniversalem*, y vczniowie ktoreś mi dal tvoi sa / y moie wszytko twoie iest: á twoie moie iest. Co y wyszey rzekl: *Wszytko co ma Ociec, moie iest.* Ták s. *Athanasius ad Episcopos Africanos*, y ini Doktorowie / ktorzy tym ták iásnym písmem Ariánska niewiernosc plosali.

II.
Ioan: 17.
Moie wszytko twoie.
Ariánski Chrystus nie może ták mowić

Dwánaste świádectwo iest w Ewángeliey s. Janá o bóstwie Chrystusowym / ono wyznánie s. Thomásá Apostolá: *Pan moy y Bog moy.* Tenze Jan s. nápisal o s. Thomásu Apostole / iz do Páná *IESVS* a wyrzawszy go po zmartwychwstaniu rzekl: *Pan moy y Bog moy.* Rzekl mu Pan *IESVS*: *nie badz niedowiernym, ále wiernym.* A on odpowiedzial: *uczynie to Pánie / y iuz czynie.* wierze z takiego zmartwychwstania twego / iz es ty iest Pan moy / y Bog moy. Pierweyem tego nie wierzył / ábys ty byl onym práwym iednym Bogiem / o ktorym nas náuczyl Moyses mowiac: *Stuchay Izráelu, Pan Bog twoy, Bog ieden iest:* ále teraz iuz wierze. Ta prawda gromili Ariany swięci stárzy Doktorowie Kościelni / *Athanasius epistola ad Maximú Philosophum, August: epist: 174. Chrysoſt: Hom: de Trinitate.* Tán one słowa z psálmu przywodzi s. Chryzostom: *Rekami memi Bogám szukal, y nie omylilem sie.* Po bliźnách macáiac dopytal sie o Boga / iz ten ktory ná krzyżu przebity byl / Bogiem iest onym iednym Izráelskim / ktoremu z ludem swoim sluzyl. Stárzy Ariani o dziwne sie wykrety ná te słowa kusili: ále im nie posly /

12.
Ioan: 20.
Pan moy y Bog moy.

psal: 76.

Fol: 130.
Dvá bogo
wie.
Tego w pi-
smie nie
máš.

ná tákich y ták íásnych slovách pravdy porámeni / závručě v-
stá musielí. **N**ovi cí nášy do godney smiechu džury véiekaia.
Novi P. M. í Thomáš Zípostol náuczyl sie byl od Chrystusa / í sa dvá bo-
gowie. **G**dzie tego Chrystus náuczal / nie potázue. **N**ly v kázur-
iem / íz Pan Chrystus íednego Boga v kázoval. **C**zemu smie
wporowádzác bálwochwálstwo y wielobostwo / ktoremu sie
wsytko písmo sprzećíwia : **O**ná to pravdá ích : przy písmie stonn.
Oto przy siglárstvách swoich wymy slovo stoia.

13.
1. Ioan: 5.
Právy Bog
Chrystus.

Ostátne tegož S. Janá z listu íego svěádectwo przeklá-
dam : *Badźmy, mowi / w pravdzímym Synie íego. Ten íeš právy Bog
y żywot wieczny. Což može býć íásniey rzeczo : ízali to nie íáto
slońce slová : Mowiá : Syn Boży Chrystus / test právy Bog : ále czy-
mony. **T**oć falszywy y obludny / ktory czymionym bedac zá prá-
wego sie Boga v dáie : gdyž nie máš práwego Boga íeno íeden /
niestworzony / wieczny. **T**ákim íeš náš Chrystus / y tákíemu sie
Rošćíol Boży Klánia. **J**áko rzekl Chrystus o Oycu swym :
*To íeš żywot wieczny, áby ćiebie sámezo poználi práwego Boga. **T**ák tež
o Chrystusie ten wielki svěádek mowi : ten íeš práwym Bogiem.
y przy dáł : y żywot wieczny. przyznawáiac mu wiecznosť bošta /
bez času / íz wiecznie záwždy žyl / y sam żywot wieczny wier-
nym swoim dáć može. **K**to regoby dáć nie mohl / by go sam przed-
wiecznie nie miał. **T**ego svěádectwá ná Ariány zážyl **C**yrillus
*Alex: 2. Thešauri, cap: 1. y Basilius, y Nazianzenus, Ambrosius, Hie-
ronymus in cap: Jsa: 65. Hilarius 6. de Trinitate. y iní. **C**o **G**rásmus
niestátek bredzi / ná to sie ogladáć íáto ná **L**uterškiego oycá
nie potreba.***

Fol: 127.

Glozá, mo-
do prima-
rio & se-
cundario.

A ná to co mowi P. M. ? **p**ierwey počal text nicowác / íz te
slová : *Ten íeš práwym Bogiem y żywotem wiecznym, do Oycá sá-
šćíagáia. potym przyzwála / íz Chrystus íeš pravdzímym Bo-
giem / y żywotem wiecznym modo secundario, á Oćiec mo-
do primario. **A** to co zá glozá : **S**kad sie wšielá : z ktorego íeš
písmá wyieta : **N**icowánie to nie poydšie. **B**o miánowawšy
Syná Jan á. *Badźmy, mowi / w pravdzímym Synie Božym. (bo iní
sa czynieni y nie právi áni rodzeni synowie) y záraz mowi : **T**en
íeš právy Bog y żywot wieczny. **N**ie máš tu modum primarium,
ánš**

ani secundarium. Bo w boskowie stopniow y rozdziałow nie maś. Jako sie nie stromáia / obráć / wywráć / y w prawdzie falsu szukać? Aleć go nie nálazsy / do oney dżury swoiey wcieka P. M. Bog prawdziwy sam Oćiec / a Syn Bog czyniony. A żywot wieczny Oćiec ma modo primario, a Chrystus modo secundario. Lecz czyniony Bog nie jest prawdziwy / ále zgoła falsywy bog / ktory żywota wiecznego z siebie nie ma. Jesli Chrystus jest Bogiem iáko Jan S. mowi / Bogiem prawdziwym / mowi Cyrillus 2. *Thesau: cap: 13.* istotnie á nie wdzielnie tym jest. Jesli prawdziwy Bog: nátura Bog jest. A *modus primarius y secundarius*, wymyslna jest okrom písmá y prawdy glozá / ktora jest wiecey śmiechu / niżli odmowy godná.

R O Z D Z I A L S I O D M Y.

Z Ewángeliey Máttheusa S. y Lukasa, o boskowie Pána
nášego swiadectwá.

Dziewięć jest z onych Anielskich słow do Jozefá / kto-
re nápisal Máttheus s. Názwieś imię iego *IESVS*, bo
on zbáwi lud swoy od grzechom ich. To właśność sáмого
Boga / grzechy odpuszczáć / y dusze vspráwiedliwiáć / y oczy-
ściáć / y w nie lástke przyiáźni Bozey wlewiáć / y one ożywiáć. Já-
ko mowi prorok: Ktory Bog podobny tobie, ktory oddaláś niepráwo-
ści y miáś grzechy ostátkom dziedzictwá twego? Gdy mowi: Ktory
Bog podobny tobie? rozumie poganśkie bogi / y wšytkiego stwo-
rzenia moc / iż żadna zgládzić grzechom nie moze: y dokláda
Ewángelista z Izáiasá / o Chrystusie z pány wrodzonym / iż
jest *Emmanuel* / to jest *BOG* z námi / ktory nas od grzechom
zbawia.

Wtore jest ono miejsce / ktore sie w pierwszym záwstydze-
niu polożyło. Gdy pytał Pan *IESVS* wczonych w písmie / y ká-
planow y zakonnych: Messyáš co zá oycá ma mieć? á oni po-
wiedzieli: Dawidá. Pan im drugi iego / (to jest swoy) rodzay
wkázał / z Psálmu tegoż Dawidá słowa przywodzac: Rzekł Pan
Pánu memu: posádz się ná práwicy moiey. y pyta ich: Jákoż Dawid
zowie

I.
Matth: 2.
Grzechy
gládzi
Chrystus.

Mich: 7.

Iša: 7.

Mat: 22.

Chrystus
czym Sy-
nem.

Plal: 109.

zowie go Pánem? á iesli go Pánem zowie, iákož synem iego iest? y náucyli ich / iż Chrystus iest Pánem y Bogiem Dawidowym / y inego Oycá ma przedwiecznego / z ktorym iest iednym Pánem y Bogiem Dawidowym. Rozdzielił persony / rzekł Pan do Páná: ziednoczył bóstwo: iż iednym iest Pánem, y Oćiec y Syn. Ná co nievnieli odpowiedzieć oni uczeni y Káplani: zá nie waży sie odpowiadać P. M. ale mu sie vstá iáko y onym záměna.

Fol: 74.

Szczerý
falsz.Szczeraplo
tká o dwu
bogách.Dáronny
Bog byćnie
može.

W Rozd: 3.

3.

Matt: 26.
Wyznánie
Pánskie v
Káiphasá.

Fol: 83.86.

Marc: 14.

Mowi naprizod: iż nie byl Chrystus pánem Dawidowym ás po vwielbieniu / to iest po smartwychwstaniu. Bo Chrystusa iestzenie bylo. Co szczera omylnosc. Bo iesli go nie bylo / á iákož do nich mowil: Rzekł Pan Pánu memu? A wyzshy sie mocno y dostátecznie wywiodlo: iż Chrystus Syn Boży zázwdy byl. Mowi potym: iż Chrystus iest Dawidowym Bogiem: ale inšym / nie tym co Oćiec. y bronic sie chce oná stoma / ktora sobie vplotl: iż inšy iest czyniony y práwy Bog / á inšy nie czyniony. Co iest szczere pogánštvo / iáko sie iuž dokládálo / y nižy o sprosirey tey náuce mowić sie bedzie. Z tego co wedle czlowieczestwa Pan I E S V S ma / y z tey dostoyności y podwyzshenia / ktore ponizeniem swym przez smierć / nád wšytki Anyoly wysluzyl: nigdy Bogiem práwym być nie mogl. Bo im iuž byl od wieku bez czlowieczestwa. Co tam przydáie ná on wierš tegož Psálmu: Z żywotá przed iutřenka vrodzilem cie. ná to sie iuž powiedziálo / y plotki sie rámtý ná wiátr rozvíly.

O tegož Ewángelisty znázne iest ieszcze wyznánie Páná I E S V S A v Káiphasá / y przed smierć: iż on iest Synem Božym / nie czynionym áni sposobionym: boby mu o to Káiphas bluznierstwa nie zádawal / áni go ná smierć stázował: ale rodzonym / y teyže náturey z Oycem / bóstwá iednego. iáko sie písálo w pierwošym zázvstydzieniu / y powtárzác nie potreba.

Ná odpowiedz tylo P. M. odpor dáie: Mowi / iż páná nášego nie pytal Káiphas iesli iest Synem Božym: ale tylo iesli iest Chrystusem? To nie iest ták. Bo go ták pyta: Powiedz nam iesli ty Chrystus Syn Boży? y Márek s. dokláda: Iesli Syn Bogá bógostánvionego? Potym mowi: iż Káiphas niewiedzial iż Bog Syná przedwiecznego miał. Mogl niewiedzieć / ále z kazánia Páná nášego to slyšal: iż sie czynil Synem Božym / to iest rovnym Bogu. Bo to y sámí Zydowie

Zydowie tak wykładali. Jezusze mówi: popuysze galgo na Bogá / Ioan: 8.
Ioan: 10.
iáko; miał rozumieć o nim / i; był tymże Bogiem / przez które był popuyszezony.
Odpowiadam: i; Káiphas o dwu bogách niewiedział: ále to rozumiał / i; Syn teyże natury iest z Oycem

Nákoniec rokwie / wiele písmá przywodzac: i; Chrystus sie Ná jednę
Oycu wniał / modle do niego czynił. zc. Niech przydáte i; w árł / zbie- tylo nátu-
ráiac czlowieczey iego natury dzieła y sprawy. re Ariani
turze w Chrystusie / czemu słowá písmá s. opuścza: czyni to pátrza.
iáko syn stárych Arianow / ktorzy ná czlowieczestwo Pána
nászego pátrzyli / á wiára do Bostwa iego slegáć niechcieli. Játo
oni Káiphasowie / Annasowie / y Zydowie / ktorzy mówili: Zydowskie
Czlowiekiem iestes, á czynis sie Bogiem. tak y oni máiac Zydowskie oko.
oko / toz mówia. Pátrza ná to gdy Chrystus mówi iáko czlo- Ioan: 10.
wiek práwy: Ociec nád mié wietšy iest: á nie pátrza áni slyšá gdy
mówi: Wierzycie w Bogá: wierciez y w mié. Ia y Ociec iedno iestemy. Ioan: 14.
Ioan: 10.
Co ma Ociec to ia wšyško mam. Co Ociec czyni to ia také czynie. Słowo Ioan: 5.
Ioan: 17.
Ioan: 1.
Rom: 9.
iest Bogiem. Swiát przezeń wczyniony iest. Bogiem iest náde wšyško bto-
gostánionym ná wieki. Amen. &c. O sleporo / dlugož w ten dol Zy-
dowskiey niewierności wpadáć bedziesz: O prawdziwey natu-
rze Bostkiey w Chrystusie / iuz dosyć wiele przywiodem písmá /
y iefcze przywiode. Ná ktore oni nigdy do prawdy nic nie po-
wiedza / áni powiedzieli. ná figle tylo swoje y wywroty y figury
sie puszczáia / od litery y prawdy prostego textu písmá s. wcieká-
iac / wymyśláia / iáko *Origenes*, duchowne falszywe wykłady / kto-
re sobie káždy wynaleść moze / y ktoremi żadna prawdá wiáry
nášey dowodzić sie okrom literalnego rozumienia / nie moze.

Z onego ostatniego słowá w Ewángeliey tegož S. Mát- 4.
theusa nie zániechaymy / ktorym Pan IESVS Apóstolom ro- Matt: 29.
stázuie / mowiac: Szedšy náuczaycie wšytkie narody, chrzczac ie w imie Chrzćcie
Oycá, y Syná, y Duchá s. w ktorých słowách iedno sie Bostwo we w imie Oy-
trzech personách zamyka / i; Syn y Duch s. tymże iest Bogiem ca, y Syná,
y Duchá S.
co y Ociec: gdyž iedná iest ich moc ná chrzćcie s. ná dánie zba- WRozd: 1.
wienia. Ten dowod ácz sie wyššey ná wyznámie Troyce s. po-
lozył; ále dla niektórych wywrotow Arianških / aby sie zrášily Pogromná
powtorzyc sie musi. Z tych słow wielki iest ná Ariany pogrom / Ariany.

ktorzy sie trzech person w boſtwie iedny zapiżeli. Jako ſie ſmie-
ia tak iáſnym ſłowom ſprzećiwieć: oto trzy: Oćiec/Syn/Duch
s. oto iedno imie nie imiona/iedna moc/ iedno boſtwa ná odro-
dzenie y zbáwienie duſi ludzkich. za czym to zamykac ſie muſi:
iż Syn y Duch s. tymże Bogiem ieſt co y Oćiec/iáko ſie w pier-
wſzym zawiśtydzeniu dołożyło.

Fol: 91.

r. Ioan: 5.
Trzey ſa.Trzey w ie-
dnym bo-
ſtwie.Dwie ná-
turze.Persons
przyznawa
y opisuje.

Chcac vchodzić tak mocney prawdy/ P. M. Choć tu/ prawi/
ſa trzy/ ále nie ſa personami. y chcac persony gubic / dáie przyklad z
ſłow liſtu s. Janá: Trzey ſa ktorzy ſwiadczą, Duch, y wodá, y krem, á ci
trzey iedno ſa. Tu/ prawi / ſa trzy/ ále nie ſa osobami. Co za przyrow-
nanie duſe/ wody y krewie / do boſtwá nieogárnionego? Co z á
podobieńſtwa czlowieczyńſtwá do boſtwá / y ziemié do niebá?
Rozne y dalekie od ſiebie rzeczy / y przeto iednákcie być nie mo-
ga. Jan s. w tych ſłowach / y przedtym polożonych / ktorych
nie ſmiał wspomnieć P. M. dwie náture w Chryſtusie wyzna-
wa: Boſka y ludzka/ gdy mowi: Trzey ſa ktorzy ſwiadectwo dáia ná
niebie: Oćiec, Słowo, y Duch s. á ci trzy iedno ſa. Jako by rzekł/ trzey
w iednym boſtwie/ w ktorym ieſt wtora personá Słowo/ Syn
Boży tegoż iedneĝ boſtwá iáko Oćiec y Duch s. Aludzka Chry-
ſtuſá Páná náture wyznawa / gdy mowi: Trzey teĝ ſa (iuz nie
w niebie) ſwiadczacy/ ále ná ziemi o prawdziwym czlowieczyń-
ſtwie Chryſtuſowym: Duch ábo duſá Páná *IESVSOWA*, kto-
ra ná krzyżu wypuſcił iáko prawdziwy czlowiek. y wodá y
krew/ ktora z boku iego wyſiła. W tym ieſt podobieńſtwa y ná
niebie y ná ziemi/ iż trzy: ále w tym wielka nierowność bez
żadnego podobieńſtwá: iż tam ſie boſtwa / á tu czlowieczyń-
ſtwa Páná Chryſtuſá wyſwiadcza. Jeſli iedno ſa Syn z Oy-
cem y Duchem s. toć ieden Bog prawy. Bo trzy iedno ſa. Je-
ſli umarl/ y krew y woda z boku wypuſcił: toć prawy czlowiek.
Przeto krew y wodá rzecz niema y nierozumna / iáko personá
być ma? Lecz Oćiec Syn y Duch s. persony ſa w iednym bo-
ſtwie. Bo ci trzy iedno ſa/ mowi Jan s.

A nie mogac vyſć persony w boſtwie P. M. opisuie co to per-
soná/ y mowi: Personá ábo osoba nie inego nie teſt iedno iſtnoſć nierozdziel-
na rozumna. y ſkad chce zawiérac / iż my Kátholicy trzy iſtnoſć
w boſtwie

w Bóstwie stáwim : inſa w Oycu / inſa w Synie / inſa w Duchu S. y tak tyle będzie Bogow / ile ieſt iſtnoſci. Ale omylnie opisał perſone / y zátym potwarz wielka ná wyznánie Kátholickie kładzie. Perſone mądzy Theologowie wſytkiego Chrzeſciánſtwá y uczeni Philozophowie / tak opisuia : *iz ieſt ſubſtancia ábo z Grecká hypostasís*, *osáda nieiáka ná iſtnoſci*, *rozumna y dzielna z ſwoimi wlaſnoſciámi*. Tym rożna od ieſteſtwa ábo ſubſtanciey y náturey : *iz ma ná naturze / ſwoie oſobliwoſc niewdzielna*. W iednym Bostim ieſteſtwie / ieſt Ociec / ktorego oſobliwoſc ieſt / byc nierodzonym. ieſt Syn / ktorego oſobliwoſc ieſt / byc rodzonym. ieſt Duch s. ktorego oſobliwoſc ieſt byc / od obu pochodzacym. Plecie kto mowi / ábyſmy trzy iſtnoſci w Bostwie kładli / ktore iedno ſámo ieſt w liczbie y *numero*. Potwarz to ná práwowieerne nieſpráwiedliwa.

Nie rozumna tez y prozna P. M. przymowke czyni / ná Pápiezá Dámáza : zeby on trzy ſubſtancie w Bostwie kładl. Tego o nim mniemania byl *Theodoretus* y ini Grekowie / *iz tego ſlowá perſona*, wolal ná wyznánie Troycy przena wyzſzey wzywac / á niźli *hypostasís*. Grekowie nie rozumieiac Láciniſkiego iezyka / mniemáli áby toz byla perſona *co ſubſtantia*. Lecz rożnoſc ieſt taka / iáko ſie powiedziálo. O czym do tego Pápiezá Hieronim s. piſe, y Nazi: *orat: in laud: Athan. y Auguſt: de Trinit: lib: 5. cap: 8.*

ſciſniony Pan Moſt : ra iedna moça y imieniem iednym Oycá / Syná / y Duchá s. ná chrzcie y ná dawaniu zbáwienia ludzkiego: widzac gdy Syn y Duch s. takze iáko y Ociec chrzeſt y odrodzenie zbáwienie dáie / y zátym iednego Bostwa z nim byc muſi : odkryl wielki ſwoy iad / ná Bostwo Pána náſzego / od iáſnego ſlowá Bożego wciekaiac. Mowic tak smie o Pánu Chryſtusie / *iz tak ná chrzcie odradza ná zbáwienie / iáko Ewángelia odradza / y iáko krew iego odradza / y iáko Moyses lud Izraelſki z Egiptu wywiodl. To ieſt / ſrzodkiem tylo ieſt Pan Chryſtus y instrumentem y Oycá / nie ſwoia moça ále moça oycowſta ſobie dárowána czyniac / iáko y ſwieci Apoſtolowie. W takim wielce bluźnierſkim rozumieniu / ná przod náyduie ſie ſroga nieprawdá. Bo iednákoz o Oycu y o ſobie Pan Chryſtus y o Duchu s. mowi : *Chrzciecie w imie Oycá, y**

Nie trzy iſtnoſci w Bostwie.

Personá co.

Rożnoſc perſony od náturey.

Fol: 95.

Dámáſus Pápiez nie znał trzech iſtnoſci.

Epist: 57. ad Damáſum de hypoſtaſi.

Fol: 95.

Wielki iad ná P. Chryſtuſa.

Instrumentem Pána czynia Ariani.

Oycá, y Syná, y Duchá s. nie máš tam tego rozdíalu/ mocy właſney y mocy dárowney: iáko to on śmie zmyśláć: y przykłády dáleko rozne iáko śmie przywodzić/ y glozy ſwoie wtáczáć/ ten ktory nam o glozy nieſtuſnie przygania? Pátrzy iáka tu glozá ſátáňſka/ instrumentem Chryſtuſá czynić. Nie pátrzy ná wielkie y pewne ono ſlowo: Co Ociec czyni, to y Syn tákże czyni. Ociec ożywia, y Syn ktore chce ożywia. Iáko Ociec má żywot w ſámym ſobie: ták dáł (rodzeniem nie dárowaniem) y Synowi mieć żywot w ſámym ſobie. Nie pożyczána tu moc/ nie instrumentálna áni ſrzedkowa/ ále właſna/ táž ktora Ociec má y Duch s.

Ná koniec niedba ná ták wiele piſmá / ktorym ſie iednoſć boſtwá Oycowſkiego z Synem y z Duchem s. dowiodlá / y ſeroko objaſnilá / Píroctim y nowego zakonu piſmem S. Do tákiej deſperácie y wielkiego ná Páná Chryſtuſá bluźnienia przychozda. wciekáiac od wyraźnego piſmá / śmiecia Chryſtuſá do mocy Mozyſſowey przyrownáć/ ktory tylo ſluga byl/ iáko mowi Apoftol w domu Bozym: á Chryſtuſ iáko Syn w domu ſwoim z ináka dáleko mocá / iáka rodzenim má Syn od Oycá/ przyſedi. W Mozyſſá y inych s. ſlug Bozych moc byla dárowna/ ále v Chryſtuſá wrodzona y iedná z Oycem y Duchem ſwíetym. Z tego ſlowá Apoftolſkiego potázuie ſie ſpolne boſtwo Chryſtuſowe z Oycem niebieſkim. Bo ieſli dom Oycá ieſgo/ dom ieſt ieſgo/ nie iáko ſlugi y przychozná/ ále iáko Syná y dziedzicá: toć ſpolne má Syn Boży Chryſtuſ z Oycem ſwoim pánowanie / y wladza / y moc / zátym y boſtwo naturalne y rodzone.

Przypomnie y one śmiechu godna lápáczke ieſgo ná ty ſlowá: Chrzéćcie w imię Oycá, y Syná, y Duchá s. Gdy nácieramy náń/ oto tu iedno imię y moc y boſtwo we trzech. P. M. odpowíada: iſ tu trzy imioná rozumieć ſie máta wedle Grámmátyki/ y figury ktora Ellipſim zowia. Mowi tu pan Ieſuſ per Ellipſim. y tož waży imie co y imioná. O Grámmátyku / táiemnice Boſkie y ſlowo Boże figurkami zmyſlonemi mierzyſ / y ſlowá Duchá s. odmieniaſ. Toć y tu te figure polożyſ/ gdy piſmo mowi: Bog ieden ieſt: iſ ſie trzy bogowie rozumieć móga per Ellipſim, y ták gódzie bedzie chciał / uczyni

Glozy Ari-
áňskie.

Ioan : 5.

Mozyſſ
ſluga, á
Chryſtuſ
Synem.
Hebr : 3.

Hebr : 3.
Spolne bo-
ſtwo Syná
z Oycem.

Fol : 92.

Fol : 92.
Ellipſis.

uczyni sobie figura. Nie stało mu pisma y prawdy / y do takich wykreto w śmiałego głupstwa pełnych / puszcząc się musi.

Co tam niżej nązbierał pisma / ktore samo tylo człowieczństwo Chrystusowe wkażnie / ná to mu się inż powiedziało / y ieszcze wstyszy wporu swego zaśromanie : iż oká drugiego obrotu niechce / ná inie gromádne słowa / ktore bostwo Páná násego sławnie wynoszą. Nie tylo iáko ná człowiecká : ále iáko y ná Bogá pátrzyć má ná swego mistrzá wceń wierny tego Páná / klániáiac się y mówiac z Apostołem : *Pan moy y Bog moy.*

Ide do drugiego Ewángelisty / do Lukášá s. w ktorego jest ono znázne słowo Anyolá Bożegó / o iednym boście Chrystusá z Oycem / gdy o Janie Chrzcicielu mówi : *Wiele synow Izráelskich obroci do Páná Bogá ich , á on przed nim pojdzie w duchu y mocy Eliášá. Otoż tu Páná Chrystusá / przed ktorym Jan droge mu gotuiac przyšedł / Anyol zowie Bogiem synow Izráelskich / do ktorego Jan prowadził Jedzciá y inie / mówiac : Oto báránek Boży , oto ten ktory gládzi grzechy śmiáta. Obie náturze w nim wkażal : y ludzka / wedle ktorey vmrzcć miał iáko báránek / ná krzyżowey ofierze : y Boska / wedle ktorey grzechy świáta wšytkiego gládzi y oddala. Co sam tylo Bog práwy może. Táť to wykláda Irenaus lib : 3. cap : 11. y Chryśostomus , y Beda , y Euthimius ná to mieysce / y inie. Coż ná to P. M^o wywrotow prawdy z glosy swey dobywa : ále mu się w śmiech obiacáia. przyšedł / práwi / Jan przed Bogiem Oycem pierwšym wzgledem / á przed Chrystusem wtorym wzgledem. A to z czyiey glosy glosá : á to gódie w piśmie : Anyol z prostá mówi : *Obroci lan ludzie do Bogá ich , y przed nim przydzie- przedkimże Jan przychodzil : przed Chrystusem. bo to iego przesłaniec. Coż to zá Chrystus : Bog Izráelski / ieden z Oycem. To bez wzgledow wymyšlnych mozgu Ariánskiego. Wierz ich plotkom / á te iásne Ewángeliey słowa Anyelskie porzuc / y ná swietych Doktorow podpore niedbay. To rozum. Perona rzecz / gdy się do Chrystusá ludzie obiacáli / y do Oycá się iego / iáko do iednego z nim Bogá / obiacáli / y przez iego człowieczeństwo y odkupienie / z Bogiem się iednym / Oycem / Synem / y Duchem s. iednáli.**

Pismo o
człowie-
czeństwie
zbiera á
o boświe
miał.

Luc: 1.

Fol: 128.

Glosá Ari-
ánska pier-
wšym
wzglédem.

2.
Luc: 1. Ono w tegoż Ewangelisty oycá Janowego Záchárya-
sá słowo / bosstwo Chrystusowe oświadcza: Ty dziećino znány Pro-
rokiem nanyzszego będzieś. Bo poydzieś przed Pánem gotować drogi jego.
Jan był Chrystusowym sluga y prorokiem / á Chrystus tu sie
Pfal: 82. zowie nawayzszym / ktore imie samemu Bogu służy / iáko Psalmi
mowi: Ty sam Pánie nanyzszy po wszytkiej ziemi. Jáko y ono w dru-
gim Psalminie słowo: Człowiek sę w niey vrodził, to iest w Syonie:
In Pfal. á tenże ia vfundował nawayzszy. Dobrze y prawdziwie náuczáia /
Zieronym s. y Augustyn: iż sie to o Chrystusie rozumie / ktory
siemiedzy Izráelem vrodził / y ono krolestwo ich / sam iáko
Bog vfundował. Gdy sie tedy Chrystus nawayzszym zowie /
tym ktorego prorokiem y przesiáncem był Jan s. ktoremu to
słowo samemu służy / Bogiem być musí. Józsem zátym do A-
postolskiego / Páwla s. písmá / w ktorym téz prawde vmacnia /
iż Chrystus iest iednym Bogiem z Oycem.

ROZDZIAŁ OSMY.

Apostolá s. Páwla, o Bosstwie Chrystusowym z Oycem
iednym śniádectwá.

I.
Rom: 9.
Bog wie-
czny Chry-
stus.

DJerwsie iest ono y wielkie y wyraźne do Rzymianz
Chrystus iest z Izráela medle ciáta, ktory iest nád wszytko Bog
błogostáwiony ná wieki. Amen. Boga Izráelskiego zwa-
no Bogiem błogostáwionym / ktory iest náde wszytko / y wie-
czny. Tákí sam ieden iest. Tákim iest Chrystus / y te mu Apo-
stol nazwiśta dáie. Bog z náтуры / nád wszytko co iest nawayz-
szy / iáko ten z ktorego wszytko iestestwo stworzone wynika / y
ktory wieczny á nigdy poczatku nie máłacy iest. A iż tákí ieden
y bosstwo iedno: tedyć Pan Chrystus tymże iest Bogiem ie-
dnym z Oycem y z Duchem s.

Doktoro-
wie.

Ták iego bosstwą z tych słow Apostolskich dowodza Oy-
cowie świeci / Chrysoſtomus, Theodoretus, Theophilactus in hunc lo-
cum. Irenaeus lib: 3. cap: 18. Tertullianus lib: contra Praxeam. Hilarius
lib: 4. de Trinitate. Cyprianus lib: 2. contra Iudaos cap: 6. Augustinus
lib: 2. de Trinitate. Ambrosius lib: 1. de fide, cap: 5. y ini, ktorých dlu-
go wysłi-

go wylizac y stowá ich klásc. ktoremi iesli gárdza / tedy sie
wzdy wstydzic takiey powagi osob wielkich musa.

Coż ná to P. M? do oney iámy Poganstiey y bátwochwál-
stiey wciéka / stworzonego Chrystusa Bogiem práwym / iáko
poczal / czyni. iáko by Apostol o takim czynionym bostwie iego
mowil. Lecz go iuz z tym odpráwiono: iz Apostol iednego Bo-
gá chwálil y stawil / y my wstyscy Chrzesciánie o dwu Bogách
prawdziwych niewiemy / ani chcemy wiedziec. Jesli Sedziáki
pisimo bogami zowie : tedy nie dla náтуры bostiey / áby ia mieli :
ale dla sámego málego podobienstwa to czyni : iz moc bostá
przy sobie / ná czynienie spráwiedliwosci / y ná gárdlá y máie
tnosci ludzkie máia : á sami / iáko támsze w tym Psálmie mowi
zlosci y grzechow moga byc pelni / w ciemnosciách chodza / y iá-
to ludzie vmieráia y wpadáia. Jesli takim Bogiem swego
Chrystusa Ariani czynia : niech przy nim sami zostaia. Náś
Chrystus nigdy sedziákiem nie byl ná ziemi / á zadnym sie grze-
chem nie zmázal / y iest slusnie od s. páwla Bogiem wsechmo-
cnym nád wstytkim stworzeniem / y ná wielki przywitány / y ni-
stym tym poklonem wczczony : Amen. y inšego nádeń z Oycem
y z Duchem s. Bogá nie máś.

Chrystusa téz nášego w tych stowíech Apostol opisúie we
dwu náturách. w ludzkiey ktora wziá z Izráela : y w bostiey /
ktora náde wstytko y ná wielki Bogiem iest blogosláwionym.
Jáko bostwo y Bog dzielié sie nie moze ani rozdwáiac / á iáko
nawyzsze dáry y dostoynosci bostie stworzeniu dáne / Bogiem
go práwym czynic nie moga : nizey sie ferzey ieszcze oglosi.
Przygánia mi P. M. iz wyznawam o nawyzszym Bogu / iz iest w
personách niezniešány / á w bostwie nierozdzielny : ale sie iuz
o tym wywodow násluchal. Ná opisaniu persony bárzo sie my-
li / iáko go iuz wyzšey odpráwiono.

Drugie iest ono do philipensow : Gdy práwi / byl w postaci
(in forma) Bozey, nie poczytat zá lup, iz byl rovnym Bogu, ale sie sam wy-
nišczył, postác ná sie niemolniká biorac. To iest / nikomu krzywdy nie
czyniac / ani sie z tego chlubiac / mogli sie zwác rovnym Bogu.
Postác tu ábo formá iest / istnosć y nátura / nie kštalé zwierze-
chowny /

Fol: 132.

Dwa bogo-

wie Arián-

scy.

Psal: 82.

Bogowie

siemscy,

grzechow-

pelni.

Dwie ná-

turse w

Chrystu-

sie.

2.

Philip: 2.

Chrystus

rownym

Bogu.

Forma jest
substancja
abo ieste-
stwo.

chorony. iako nauczajia ss. Doktorowie Greccy / *Athanasius ser: 4. con: Arianos. Basilius lib: 1. & 4. con: Eunomium. Nazianzenus orat: 5. de Theol. Nissenus lib: de sermone Dei in monte. Cyrillus lib: 3. Thesauri cap: 2.* To wszytko Greckowie / ktorzy wiedzieli / co to Morfi, a po naszymu forma, iz jest samo iestestwo y natura a nie kształt powierzhorny. Co sie y z tego pokazuje: iz iako ludzka nature prawdziwa a nie powierzhnia / Chrystus przy-
ial / ktora tymze slowem (*forma*) opisana jest: takze sie tez tym-
ze slowem prawa natura boska opisuje / w ktorey Chrystus byl /
y z ktorey sie prawdziwie bez krzywdy niczyney y bez hardosci /
chlubic mogl. Czego y to slowo wspiera / wyniszczył sie. A z cze-
goz sie wyniszczył / iesli Bogiem pierwey nie byl: Jesli zawzdy
byl stworzeniem y niewolnikiem: nie mial sie z czego wynis-
czac a wpotorzac. Jesli nie byl bogatym / iako sie wyszsey z te-
goz Apostola przywiadlo: a iako sie sstal w bogim?

2. Cor: 8.
Fol: 134.
Zbywanie
Ariánskie.

Wymysly Ariánskie mowia: Tym sie mogl chlubić / i cudá czynić /
choroby leczyl / y śmierć / dyabla / wiatrom rozkazował. z. Piękne zbywa-
nie. iakoby ini świeci cudow nie czynili: a nigdy rowni Bogu
iako Syn jest nie byli. Wykładom Dycow s. niech wstepnia /
nie tylo Greckim ale y Lacińskim. *Ambrosius lib: 2. de fide cap: 4. & epist: 47. Hieronymus in cap: 1. ad Titum. August: lib: 2. contra Maximinum.* Dla ich wymyslow y desperackich o piśmie wyklá-
dow / izali odstapic sie od tak iasnego w piśmie swiatla y textu
otworzysteg / y od takich prze-slawnych mistrzow godzilo / a ro-
zumnemu to przystalo?

3.
Colof: 1.

Trzecie jest ono do Kolossensow / gdzie Pana IESUSA Apo-
stol wyznawa byc stworzycielem wszytkiego / o ktorym nizey sie
w tym idacym za tym rozdziale mowi.

4.
1. Cor: 10.
Chrystusa
kusili Zy-
dowie na
puszczy.
Num: 21.

Czwarte jest do Koryntyjan. Naucza wielce iasnie Apo-
stol: iz Zydowie na puszczy Chrystusa kusili, gdy od wezow pogineli.
Lecz wiemy / iz tam samego prawego swego Boga kusili / mo-
wiac: Nie masz na tey pustyni chleba, nie masz wody, odraza sie dusza
nasza od tey leguchney potrawy. Jesli z tedy Chrystusa tam kusili /
toć Chrystus tymze jest prawdziwym Bogiem / ktory Zydy
manna karmil. Ocoz jednym y tymze Bogiem jest Chrystus.
Podobne

Podobne temu miejscu wyznanie jest v drugiego Aposto-
 1. *ła także dziwnie iásne. IESVS, prawi / lud z ziemie Egipskiej* Thade.
wybaniáiac, drugi raz tych co nie wierzyli pogubit. Coż może być pro- IESVS lud
ściey y znaczney rzeczono? Ten co wywiódl lud z Egiptu/był- z ziemie
że prawym Bogiem? A kto śmie tego przec? Otoż Pan IESVS wybáwil.
 tym Bogiem jest. Bo on wywiódl z Egiptu/y on lud grzesny
 ná pušcezy zá niedowiarstwo gubil. Záwrzec tu vsá káždy
 Ariánin musí/y glozy mu żadne nie pomoga. Sam Pan Bog
 on lud prowadzil/mowi Moyzes/ á Bogá z nim obce° nie bylo.

6. Szoste do Tytusá. Apostol Chrystusá zowie wielkim Bo-
 2. *giem/ gdy mowi: Czekamy błogosłáwioney nádzicie y przyscia chwa-* Tit: 2.
ty wielkiego Bogá, y zbáwiciela nášego IESVS A Chrystusá. Kogož Wielki Bog
czekamy? ktož ná sád przydzie? Chrystus. otož ten jest wielki Chrystus.
 Bog. Což może być iásniey powiedziano? Nie Oycá/ ále Sy-
 ná czekamy ná sád ostátni/ á ten jest wielkim Bogiem/ á Bog ie-
 den. Toć Syn iednego bostwá y náturey z Oycem/ y tenze ied-
 nym wielkim Bogiem.

7. Siódme. Tenze Apostol mowi do duchownych Epheskich:
 3. *Postáwít was Duch s. Biskupámi, rzadzić košciólem Bozym, ktorego krmia* Acto: 20.
swoia dostal. A ktoryz Bog krmia swoia dostal košciólá/ to jest/ Bog krmia
duš ludzkich ktore sa košciólem Bozym/ ieno P. Chrystus: kto- swoia nas
ry krmia swoia nas odkupil/ bedac y prawdziwym czlowiekem dostal.
 y prawdziwym Bogiem/ ktory ieden jest.

Byloby ieszcze wiele miejsc tákich písmá s. tákze nád sloń-
 ce iásnieyšych/ ktore bostá náture w Chrystusie práwie w oczy
 kláda/ y tymze Bogiem byc/ ktorym y Ociec jest/ v kázniá. ále
 kto tym nie wierzy/y w wietšey liczbie wywody mu nie pomo-
 ga. O wywrotnych wykládách Ariánow/ nízey sie ieszcze mo-
 wic bedzie / w iáké káty y w ciemności od ták iásnego promie-
 niá slow písmá s. vciekáá. Ná vmocnienie bostwá Pána Chry-
 stusá nášego / ieszcze y to przyloze / iz po dzielách práwie bostich
 y sámemu Bogu wlášnych / Chrystusowe bostwo poznác ká-
 3dy moze.

ROZDZIAŁ DZIEWIATT.

Po dziełach práwie Boskich Chrystusowe bostwo poznác.

I.
Stworze-
nie swiátá
Ierem: 10.

Chrystus
y madrość
Boža swiat
stworzylá.
Prou: 8.
Ioan: 1.
Colof: 1.
I. Cor: 8.

Wykryty
Ariánskie.

Przyznawa
się do Ari-
sá P. M.

Stworzenie swiátá wlasnie jest sámeho Bogá práwego. y mowi Prorok: Bogowie ktorzy nie uczynili niebá y ziemie, niech zgina z ziemie y z podniebia. To stworzenie Chrystusowi písma s. dáie. Madrość Bogá ktora jest Synem Bozym / mowi: Gdy Pan Bog záwiešal fundámenty ziemie jam z nim wšytko y madrość skłádá. Co Jan S. iáko sie wyššey mowiło / ná glowie swey Ewángeliey wystáwił / przez slovo, y te madrość Boža / wšytko sie sštáto, á bez niego nic się nie sštáto. y Apostol náucza: w nim: to jest w Chrystusie / wšytko iešt stworzono ná niebie y ná ziemi, widome y niewidome, y ányolowie, wšytko przežen y w nim stworzono iešt. y in- dziey: Jeden Pan Jezus Chrystus przez ktorego wšytko. Gdy tedy Chrystus stworzyl wšytko: iáko Bogiem nie iešt / tymže co y Ociec: Tá sáma práwda / ták iáśnie y czesto w písma s. v dá- na / može wšytko Ariánskie ná bostwo Chrystusowe nástawá- nie / obálíc. Tu sie kreca y síla / iáko by te swiádecstwa wywro- číc. Ale ná želázo / gola reka trudno. Xowy slová s. Páwla do Kološensow ták P. M. wyspocíc chce. Mowi tam Apostol o Chrystusie / iž iešt pierworodny wšytkiego stworzenia. y dla tego Chrystusá miedzy stworzenie kládzie / iáko by pierwey stwo- rzony byl / iáko mowił Arius. y tu sie iuž do Ariusá przyznawa / ktorego sie pierwey nie vprzeymie zárzekal.

Lecz nie mowi Apostol / aby byl pierwszym stworzeniem / ále iž rodzay swoy ma z Oycá y miał przed wšytkim stworze- niem / y on iešt rzeczy stworzonych przyczyna. Co wnet zártym wyraża mowiac: W nim wšytko stworzono iešt, ná niebie y ná ziemi. Gdy by byl stworzony / nie mogl by stworzenia z nišczegož two- rzyć. Bo tey mocy stworzenie miec nie može. Potym mowi P. M. iž tu Páwel s. nie mowi aby Chrystus stworzyl niebo y ziemie / ále to tylo co ná niebie y ná ziemi. A my mowim: iednáž to moc y zá iedno- rdzie / stworzyć wšytko co ná niebie y ná ziemi / iáko y stworzyć niebo y ziemie. Izali lácniey Anyoly stworzyć / nižli widome to niebo y ziemie: Co tenže Apostol iáśniey ná inym mieyscu twierdził

twierdzi / do Chrystusa mówiac : *Tys Pánie ná początku w fundował* Hebr: 2.
ziemię, y dzieło rękú twoich sa niebá. Y wyzšey : Przezeń, to iest przez
Chrystusa / uczynił wieki. to iest / świat y wszystko co ná nim iest.
 Y Jan 6. znacznie rzekł : *Świat przezeń uczyniony iest. Potrzećie* Ioan: 1.
 mowi P. M. *Isia w tych słowech Apostolskich / stworzenie duchowne y prze-* Fol: 138.
kształtowane rozumieć ma. Bo Aniołowie przekształowani sa / is Chrystusowi Przekształ-
kuć się poczeli y tak od Chrystusa stworzeni. O Boże co za wymysły y plo- towanie
tki wyśmiania godne. nie miał sie do czego innego iuż wćiec / anyołow.
aż do tey bawki. Gdzież to w piśmie przekształowanie ? Skądże Glosy y
tá gloszá ? Apostol mowi / *wszystko przez Chrystusa uczyniono iest y ná przydatki*
niebie y ná ziemi, widome y niewidome, y Throny, y Pánowania, y Księ- do pisma k.
stwa, y Mocy, wszystko przezeń y w nim stworzone iest : á Pan ten mowi : Stworse-
nie prze-
nie prze-
kształtowa-
nie y Aria-
now.

Chce sobie y onemi słowy pomoc tãmjé niżej polożonemi
 Przez Chrystusa przeiednana wszystko w nim, y w spokoio no przez krew
 krzyżá iego y co ná zemi y co w niebie. Ale inše iest stworzenie / inše
 w spokoio nie, stworzył Pan Chrystus wszystko iáko Bog / á w spo-
 koil iáko poysrzednik náš / przez krew y czlowieczestwo swo-
 ie. Trudno tu wierćeć.

Ná koniec tak sylogizmie ten Pan : *Oycá pišino nie zowie pier-* Silogizmik
worodnym wšytkiego stworzenia / á Syná tak zowie / toć nie bedzie Syn tymie ? páipczyny.
 Bogiem to y Oćiec. A my odpowiadamy : *Tymże Bogiem iest /*
bo teyże wšechnoćności iest ná stworzenie światá : ále nie tey
persony. Inšy nierodzony Oćiec / y przeto pierworodnym
zwać sie nie może : á inšy rodzony Syn z niego / bo stwo przed,
wiecznie y nature iego bierzacy : y przeto pierworodny iest. Pierworo-
pierwey sie vrodził z Oycá / niž wšytko stworzenie. Niestwo- dny przed
rodzony ále rodzony / przed wšytkim stworzeniem od wieku. przez stworze-
ktorego / iáko zaraz do kładá Apostol / wszystko stworzono iest. nin.
Maš oboie y uczynione y stworzone / á bys roznoćności miedzy te-
mi słowy nie szukał.

Tu sie ruszyć tych Arianow godzi. *Jáko oni nam o słowo* Ariani
persony y istnoćności ktorem Bogá w Trocy iedyne go wyzna- persony
wamy /

nam przy- wamy/ iż ich wyraźnie w piśmie nie máś/ przyganiáia : á sámí
mowki csy słowá przeciwne sámemu wyraźnemu textowi wtaczaia. Kto
nia. stworzenie zwác ma *przekstatkowánim?* izali chleb może zwác ká-
mieñmi? á iestcze z taką smiałościá / iż iednego ze wšytkiego
świátá Chrześciániná nie máia / áni miánuia / Ktoryby tak smie-
le z piśmá s. smiac sie wazyl.

2. Drugie iest własne dzieło Bostie / wšytko co iest stworzo-
Dochowá- nego / reka swoia wspierác y dochowywác. To sam tylo odpra-
nie wšy- wnie ten co stworzyl. Jáko y Pogańskie wierše Apostol przy-
tkiego wła- wodzi: *W Bogu żyiem, rusamy się, y iestemy.* To zadržymánie rze-
sue Bogu. czy stworzonych tenże Apostol Chrystusowi przyczyta mowiac:
Hebr: 1. *Nośi wšytko słowem mocy swey : á iákoż práwym iednym z Oycem*
Acto: 17. *Bogiem być nie ma?*

3. Wiedzieć sercá y myśli ludzkie sam Bog może / iáko rzekł: *Ja*
Sercá y my Pan bádáiacy sercá, y doznawáiacy nerek. Te słowá o sobie Chrystus
kli wie- Jezus mowi: *Jam iest doznawáiac nerek y sercá. By nie byl tymże*
dzieć. Bogiem: iáko by to smial o sobie twierdzić? y tak mowiac /
Ierem: 17. *dal znać / iż myśli ludzkie wiedzial / nie z obiáwienia y mocy*
Apoc: 2. *dárowney: ále z swey własney / iáko y Oćiec. A mowi o nim*
Ioan: 2. *Jan s. On wiedzial co iest w człowieku. A Piotr s. Pánie, ty wieś*
Ioan: 21. *wšytko. y wšyscy Apostołowie mowia: Teraz wiemy iż wšytko wieś,*
Ioan: 16. *á nie potrzebá aby cie kto pytal. y drugi Ewángelista: Widzac IESVS*
Matt: 9. *myśli ich, rzekł. &c.*

4. By Pan *JESVS* nie byl práwym Bogiem / á iáko by smial
Dáie żywot mowić: *Dáie owcom moim żywot wieczny? Co własno iest sámemu*
wieczny. Bogu / Ktory o sobie mowi: *Bog spráwiedliwy, y nád mié Ktoryby zbá-*
Ioan: 10. *mial inego nie máś. izali Ktore stworzenie może dáć żywot, y chwa-*
Iša: 45. *le niebieśka / Ktorey sam z siebie nie ma?*

5. Gdy Pan *JESVS* grzechy swoia moca odpuszcza: izali nie
Luc: 7. *sámego Boga własne dzieło czyni? izali to nie prawdá / iż od-*
Matt: 9. *puszczać grzechow nié / iedno sam Pan Bog nie może? Chry-*
Odpuszcze *stus odpuszcza grzechy nie pożyczána moca áni nádána: ále*
nie grze- *swoia własna. Bo mowi Apostol: Nośi wšytko słowem mocy swey,*
chom. *oczysćciáiac grzechy taż moca. Jákoż Bogiem práwym tym co y*
Hebr: 1. *Oćiec nie iest? Tym dowodem Bostwá Chrystusowego ściśnio-*
ny Ari-

ny Ariánští Kálowští minister Smalcus: musiał sie piśmá s. y Prawdę záprzec y mowić: iż Chrystus ná ziemi grzechow odpuszczáć nie mogli/iedno karánia doczesné za grzechy: to jest/niemocy odpuszczáć y vzdíawiał. Al Chrystus sam mowí: Syn człowieczy ma moc odpuszczáć grzechy ná ziemi. y pierwey duše chorego onego/grzechy mu odpuszczájac/zleczył: toż niemoc iego / ktora moglá byé karáníem zá grzech/vzdíawiał: y ná duszy y ná cíele moc swoie Bostka pokázuiac. O iákoć przy piśmie stoia / o iáko ie / o prawdzie rospáczywšy / y ona sie zbízydziwšy / w bloto wżgárdy swoiey mieca / y poním / iáko wieprze po perlách depca. o iáko zelżywie Páná wšytkiey chwaly y Bogá prawdziwego ponížáia y háńbia / y obłudnie go czeza / obáczyc rostopny czytelniķu mozesz.

By Chrystus stworzeniem byl / á Bostwá swego własnego z Oycem spolnego nie miał / iáko by mowil: Jáko Oćiec wskrześša w márte y ożywia, ták y Syn ktore chce ożywia. Toć nie z pożyczány y dárowney mocy / ále z swey własney / iáka Oćiec ma / ktora sam wedle woley swey rościaga iáko chce. Jáka by to byla / iż ták mam rzec (odpusć Pánie / ty nas bluźnierstwá przeciwnikow mowić przymusiáia) hárdosć y śálbierstwo / gdy by ták mowil / á Bogiē tákże iáko y Oćiec nie byl / y ieficze przydáie: Co iero Oćiec czyni, toż y tákże (to jest własná moca) syn czyni, iáko iest wyśsey.

Rozkázował Pan IESVS dyablom y mowil: *Głuchy y nie-mny duchu, ia tobie rozkázię wynidz od niego.* Rozkázował wiatrem y morzu / rozkázował w márlemu: *Lázáru wynidz.* Ktoć rozkázuie / ten swoia własná moca czyni. Al iż to Bostka moc: pewnie Bogiem iest Chrystus.

Al ná vpewnienie tey mocy swey własney / Chrystus dáwał ia drugim / iáko swoie á nie pożyczána. Dáwał moc Apostołom áby cudá czynili: Toć Pan swoia á nie cudza moca włádnacy. Czego sam podpárl gdy mowil: *Jesli nie czynię dzieł Oycá mego (ktore sam tylo Bog czynić może) nie wierźcie mi. á iesli czynię á mnie nie wierźcie: wždy dziełom wierźcie, ábyście poználi, iż ia w Oycu, á Oćiec we mnie.* To iest / Bostwásmý y mocy iedney ná tákie cudow czynienie. Alez wedle náturey ludzkiey y one słowá iego wielka prawde máia: *Wšytko mi dáne iest od Oycá mego.* y ono:

Smalcus
fol: 17.
iáko blu-
sni.
Matt: 9.

6.
Ożywienie
w mártych
własna mo-
ca.
Ioan: 5.

7.
Marc: 9.
Rozkázwá
nie własná
moc vká-
zuie.

8.
Dáváníe
mocy dru-
gim.
Matt: 10.

Matt: 11.

Philip: 2. Dárowal mu Bog imię nád wšytko imię. y ono: Daná mi iest wšytká
 Matt: 28. moc ná nebie y ná zemi. Co sie wšytko o przyietym czlowieczest-
 ſtwie rozumie / w ktorým podwyszfenie swoje wšlyzył. Lecz
 Boška moc iego / dšiedziczna y wrodzona / á nie dárowna iest.

ROZDZIAŁ DZIESIATT.

Novi Ariani P. Chrystusowi Boške dzielnosti przyczytáa:
 á Bogiem go práwym znác niechca.

Acimiony rozum ich / przeciwiestwa nieostrožne przy-
 noši. To co sámemu práwemu y wšechmocnemu Bo-
 gu własnó iest / w Pánie Chrystusie wyznawáa: á
 Bogiem go práwym znác niechca / tylo czynionym go zelzywie
 wdáa. Słowá sa P. M. Wyznawa X. Stárgá / is wedle mocy nábytey
 pan Jezus móže dáć slugom swoim žywot wieczny. Zá ta tedy mowa y zá tákie-
 mi słowy / pytam X. Stárgi / y nawyzšy ná nebie y ná zemi vřzad / ktorýž iest
 tedno Bogiem byc? Ktož móže wšytko wedle woley swey czynic / y dobro praw-
 dzive boškie / iáko iest žywot wieczny / slugom swoim dárowáćieno Bog? Gdy
 tedy Pan Jezus Názaráński ná nawyzšy vřzad iest od Oycá wynieštony: gdy
 wšytkim y žywotem wiecznym włada y řáduje podlug woley swey: iákož Bo-
 giem nie iest / á Bogiem od Oycá czynionym? Táto P. M. odpowíadam.
 Napřod w Kazániu moim o Trojcy przenawyzšey / wyznałem
 dwoie moc w Chrystusie Pánie nášym: iedne boška wieczna y
 dšiedziczna: druga wedle czlowieczestwa wšlyžona / o ktorey
 šwietá onego mowi Ewángelia: Daná mi iest wšeláka moc ná
 nebie y ná zemi. Jáko sa w Pánie Chrystusie dwie náture / bo-
 ška y ludzka: ták tež sa te dwie mocy w nim. obojá nátura má
 swoje własnósti / á iedná sie w druga nie odmienia. řužyl náše-
 mu zbawieniu iáko czlowiek: ále ie rozdawa iáko Bog. wšly-
 žyl nam žywot wieczny iáko czlowiek / wboštwniony w personie
 boškiey: ále ten žywot wieczny dáie iáko Bog. řrwia swoia oku-
 pil grzechy náše iáko czlowiek: ále ie odpuszcza iáko Bog. Ná-
 uczał nas w cieie drogi zbawienney / iáko Pan y mistrz náš: ále
 wiáre y náuke wlewa w sercá náše / iáko Bog. Nie mieřamy
 náture w Chrystusie / iáko Eutyches potepiony / zá ktorým wy-
 Ariani idšecie / gdy náture ludzkiey řtworzoney / boškie y sám-
 emu Bo-

Dwie ná-
 ture, á ie-
 dná sie w
 druga nie
 odmienia.

Zá Euty-
 chesem idá
 Ariani.

mu Bogu własne dziełności przyczytacie. y ták natury mieścić/mowiac: iż wedle ludzkiej y stworzoney natury/żywot wieczny dacie. To wielka omyłká y łácerstwo.

Ná drugie pytanie: Jesli nawyzszy wrzad ná niebie y ná ziemi test/ Bogiem być: ták odpowídam: Pan Bog nie jest wrzednikiem/ ále Pánem. wrzedy też Boga nie czynia / ále lżá máiestat iego. gdyż on Pánem nád pány / á sam wšytki wrzedy ná ziemi y ná niebie rozdáie. Niewiem co zá rozum w tym pytaniu? Jesli Chrystusá dla wrzedu nawyzszym Bogiem czynia: przeciwnie sobie rzeczy mowia. Bo iesli jest Bogiem / tedyć Pánem á nie wrzednikiem. á iesli wrzednikiem/toć nie Bogiem ále sluga.

Potrzenieć/gdy pyta: Jesli kto może dáć żywot wieczny ieno Bog? mowić sie nie może/ieno sam Pan Bog żywot wieczny dáie/iengo to własne dzieło: iáko y grzechow odpuszczać y czlowieká vspráwiedliwić/ nie może ieno práwy nawyzszy Bog. A gdy zá tym to záwiera P. M. Toć Chrystus jest Bogiem / gdyż żywot dáć wieczny y grzechy odpuszcic może. odpowídam: Wielka to prawdá / y nic sie prawdźiwšego w iego tym piśmie nie nájdnie. My Kátholicy po Chrystusowych Bogu własnych dziełnościách / bosstwa iego dochodzim / iáko jest w rozdziale dziewiatym. y ták z wámi záwieramy: Ktoż może żywot wieczny dárowác ieno Bog? Pan Chrystus dáie żywot wieczny: toć Bogiem jest. szczera prawdá. Chrystus vspráwiedliwia y grzechy moca swóia odpuszcza: toć Bogiem jest. wielka prawdá. To gdy wy ták Ariani zámykacie/kládnie y prawdźiwie iáko madrzy czynicie.

Lecz gdy przydáciecie / iż Chrystus Bogiem test czynionym: tuscie wšytko podrwili / tuscie glupstwo swoje y zášlepiony rozum wydáli. Izali czyniony Bog Bogiem práwym jest: y owšsem tákí/falszym jest Bogiem. y šleby to y z osuškáním o sobie tákí/Bog mowil: ktory bedac stworzony/niestworzonymby sie/co własno jest Bogu/ czynil. W tym wielkich dwu šlepot Ariani vchodźic nie moga: Jedney/iż Chrystusowi własne Bogu sámemu vczynności przyznawáia: á prawdźiwego mu bosstwa/ ktore iedno jest/nie oddáia. Drugiey / iż swemu Chrystusowi nie vprzejymi sa/á iego osuškác chca/y z niego sie šnieicia.

Ná drugie pytanie.

Bog nie jest wrzednikiem.

Wrzedy Bogiem nie czynia.

Ná trzecie

Dobra consequentia.

Podrwili wšytko Ariani.

Czyniony Bog práwym Bogiem nie jest.

Dwie šlepotie Ariáńskie.

Ariani
swe° Chry-
stusa żarty
osynia.

Patrzymy iakie to nasmiwisko: **M**owia / Pan Chrystus ma moc na niebie y na ziemi. y wedle woley swotey Komu chce żywot wieczny dać Bogiem jest prawdziwym / na nim sie z serca iako na swym Bogu kontentniem / on grzechy odpuszcza / weń iako w Boga wierzym. **A** tak go w maieście wysokim posadziwszy / y nad Anyoly y nad wszystko stworzenie podnioszy: wnetze go z tego maiestatu zrucacia / mowiac: **C**zy niony jest Bog / y tak iako y my stworzony. z palacu Krolowskiego do piekarniey go miedzy chlopka czeladz mieca / y rowno z stworzonymi niewolnik i mieszcia.

P. M.
Fol: 240.

Panem naszym jest / mowia / ale panem sie doskonaly nie vrodzil / az po smartwychwstaniu doskonaly panem zostal. **T**oc go vzcili / y slowo Anyolow / ktorzy skoro sie vrodzil panem go y Chrystusem oglašali. **S**ynem Bozym jest / mowia / ale nie byl przed smartwychwstaniem doskonaly Synem Bozym. **T**oc go vzcili / y slowo Dycy niebieckiego do niego po chrście y na przemienieniu spuszczone vsz-

P. M.
Fol: 241.

nowali. **S**ynem Bozym jest prawi / ale z laski y sposobniem / iako y my. **T**oc go vzcili. **J**eszcze mowia? **J**esze Chrystus grzechy odpuszczał y vspra-

Fol: 239.

wiedliwiaz / a sam doskonaley swiatobliwosci y mardosci nie miał / bo sie w niey pomnażal. **T**oc go vzcili. **O** iako slowo Ewangeliy tak sprosnie

P. M.
Fol: 239.

wykladaiac / wiele pana zelzyli. **J**akoz miał vsprawiedliwiaz / ino tu na ziemi bedac / ktorzy sam doskonaley swiatobliwosci y sprawiedliwosci nie miał? **J**akoz miał nas nauzac y w prawdzie nas vbespieczac / iesli sam przy doskonaley mardosci nie zostawal? **N**auczacia: **J**esze krew y melk pana Chrystusa / tey jest z niebie wagi

P. M.
Fol: 246.

iako y inego czlowieka / tylo z osoby tego czyni sie wazna. **A** gdy ich spyta si: **C**o: za osoba tego / y skad ma te powage / aby mogla krew y melk swoia y smiercia grzechy wszystkiego swiatu placic / y żywot wieczny kupic? **O**dpowiadacia: **J**esze osoba abo persona w Chrystusie fczere ludzka y stworzona jest / y nie w sobie Boskiego z natury nie ma / teno z laski y zdaru. **A** my mowim: **P**ersona fczerego stworzenia koncem y miara obiet / zasluzye żywota wiecznego bez konca / y nieobietego / nie moze. *Finiti ad infinitum nulla comparatio.* **T**ia co p. Sza-
chcie w brod tak nas odprawuie: **P**rawda to / prawi / i niece panstey y smierci / adnego dosyc czynienia nie przyczytamy. y bluznieniem zowie
co co **A**postol rzekl / y wszystkie swiat Chrzescianski wyznawa.

1. Cor: 6.

Toć meke

Toć meke y śmierć Pánsta uczili: iákie z niey zárty Zydowstie y Poganstie czyni?

Owa tá cześć / ktora oni ná swego Chrystusa kláda / poslá ná one / ktora żołnierze Pilatowi Pánu nášemu oddawali. w purpure go oblocza / á nágiego krzyžia. koronuiac go / ále ćier. Iáko cześć swego Chrystusa Ariani. niem. toć go uczili. Zbawia nas / mowia Ariani / y grzechy nam odpuścza: áleć to nie z siebie ma / iáko y my. toć go uczili. Bogiem test / áleć nie dawno nástał / goy sie z Márey poczał. toć go uczili. Bostka mu re-
 ké czynia / is dáie żywot wieczny / á głowe náń gliniána stáwia / is wcy-
 mony iest iáko y nie stworzenie. toć go uczili. Izali táta wprzymość
 ku Bogu być ma? Co to zá syderstka cześć? izali to nie szere
 ná smiewisko z Páná swego? Niechże sie tego wstydzá. A iest
 co Bostiego w nim znáia / czego sie stworzeniu przywlaszczáć
 nie godzi: niechże mu sie z námi / iáko Bogu prawdziwemu y z
 Oycem y Duchem s. iednemu / z sercá iáko ná niszpe stworzenie
 :iego poklonia / mowiac: *Gloria Patri, &c.*

ROZDZIAŁ IEDENNASTY.

Z tego iż sie Chrystusowi iednáka cześć y poklon iáko y Oycu dáie,
 wielki dowód iż iest tymże iednym z nim Bogiem.

SAm Pan IESVS oznazmil wola Oycá swego / iż chce
 to mieć: áby ták wšyscy częćli Syná, iáko czeća Oycá, y kto nie
 częćli Syná, Oycá nie częć. ktory go posláł. Ioan: 8 Niechce Pan Chry-
 stus / iáko sie z tych slow pokázuie / áby cześć iego bylá oddzielo-
 na od Oycowstiey. y on iest / iáko Apostol mowi / ktoremu przy-
 kłeka. wšelkie koláno w niebie / ná ziemi / y pod ziemiá. y káždy
 iezyk wyznáwáć ma / iż on iest w chwale Bogá Oycá: to iest /
 teyże wczestnik częći y chwály w ktorey Oćiec iest. A mowi sam
 o sobie: Philip: 2. Przyjdzie Syn człowieczy. w chwale Oycá swego. y ná inšym
 mieyscu: Matt: 27. Przyjdzie / práwi / w máieścácie swoim. chwala Oycá / iest
 go iest: máieścát iego / tenże co y Oycowstie. Luc: 9. Aniolowie y świę-
 ci strzega sie / áby im niékt częći Bostiey nie oddawali: iáko iest w
 pišmie s. ále Chrystus iá przyjmúć. Aniolowie Bo iego iest wlasna / y
 Bogiem iest wšytkiego stworzenia. częći Božkiey Przyiá iá od Krolow we
 zlobie nie przy-
múć.
Apoc: 19.
Matt: 12.

Joan: 9. żłobie m'álneczki'm leżac. Przyiał ia od śleponar'odzonego / gdy
go spytał: *wierzyś w Syná Bożego?* A on rzekł / *wierzę. y poklo-*
nil mu sie / *czesć Bostka oddać.* Przyiał ia y od uczniow/
ktorzy przyklek'ając do nog iego poklon mu Bostki oddawali/
Matt: 14. *mowiac: Prawdziwie iesteś Synem Bożym: to ieste Bogiem.* Przy-
Joan: 20. *iał y od Thomasá / który przypadać do niego / mowil: Pan*
moy Bog moy iesteś.

By nie był godny teyże czci Bogu samemu powinney / kto-
ra latria zowiem: rzekłby iáko s. Piotr / *człowiekiem iestem, nie ie-*
stem Bogiem. Powiedziałby iáko Anioł: *Nie czyn tego: Boskiej*
Atria. *czci nie day mi, s'posługá y towarzyszyś tway iestem, Bogu się kłaniaj.* *Iżali*
Acto: 10. *prawdziwszy anioł y Piotr s. niżli Chrystus? Iżali niespráwie-*
Apoc: 19. *dlivość y s'álbierstwo iákie w nim sie náleść może? Byłby tá-*
kim / gdyby Bogiem nie bedac / zwać się Bogiem / y Bostka czesć
od ludzi y aniołow odbieráć smiał. Kóstázuie Bog Oćiec (mo-
wi s. Apostol) áby mu sie iáko Synowi iego aniołowie poklo-
nili / y teź czesć ktora własna iest Bogu / temu oddawali: iáko
tymże Bogiem co y Oćiec nie iest? Wzywa go Szczepan s.
iáko Bogá / y to wzywánie czesć w sobie Bostka ma. wzywáia
go wszyscy wierni / y wiáre y nádzicie w nim pokládaia. y Apo-
stol z'átochánia swego y chluby swey niechce w nikim inšym
posádzáć / iedno w nim: iákoż mu czci Bostkiej nie dáie? Dárzo
dáie. A iesli czesć y chwale samemu Bogu służaca ma / y od lu-
dži ia y aniołow przyjmie: iákoż Bogiem y tymże iednym /
ktoremu táka czesć służy / nie bedzie? W czym iákie głupstwo
po sobie pokázuia nowi Ariani Rákowscy / czesć Bostka Chry-
stusowi przyznawáiac / á Bostwá mu práwego y z Oycem iedno-
go vmyk'áiac: niżej sie dotknie. Tegom ostatniego wywodu
vzyć chciał ná rowność Bostwá Chrystusowego z Oycem który
wielce iáсны y iáko pálcem dotkliwy stánać w oczách Arián-
skich może.

R O Z D Z I A L D W A N A S T T.

Rozbiánie pos'alsowanego pismá, z ktorego bluzniershá ná bostwa
Chrystusowe biora, iedná siekierá ná wsytkie w obec.

Przycho-

Dzychodzim do rozbiiania fałszywie przywodzonego piśmá s. ktorým bluźnierstwo swoje ná Bostwo Páná nášego Ariani pokrýwáia. Fundáment iest ^{Pomieszań-} wszytkich wywrotowich : pomieszanie dwu nátur w Chrystu <sup>nie dwu ro-
żnych ná-</sup> sie Pánie nášym, ktorých ták mocne y wielkie wywody wyższey ^{tur.} iuż w tym piśmie stánelý.

Niechca sie náto obeyrzeć / iż Pánu nášemu zbáwicielowi / raz sie niście y podle tytuły : drugi raz wysoko y Bostwie / dáia. raz mowi piśmo : iż Syn czlowieczý : drugi raz iż Syn Boży iest. Raz o sobie mowi / iż iest mnieyszy niżli Ociec : drugi raz / iż iest rowny Oycu. raz go Apostol niewolnikiem : drugi raz Pánem y Bogiem zowie. Raz mowi / iż iest bogáty : drugi raz <sup>Rozne prše
zwiśka, ro-
żne nátury
vkáśuia.</sup> iż iest vbogý. Te rozne przezwiská nie moga býe wedle iedney ^z stwożenie / ale wedle dwu : to iest / ludzkiey y Bostkiey. Co podło y ^{nie} st / to wedle czlowieczestwa : á co wysoko y nád stwożenie / to wedle bostwa przyczýtać sie Pánu ma. Co gdy Ariani mieszália : ta iedna siekiera Oycowie s. stárzy / ich fałse roścináli. st / á to á to wedle ludzkiey / á to á to wedle Bostkiey nátury biác sie ma. Wloże tu powaźne słowá s. Grzegorza st / potym do niektórych osobnych sfalszowanych od nich słow piśmá s. przystapie. Piśe ták ten s. wielki Theolog.

Urodził sie Chrystus, ale iuż wrodzony był (to iest przedwiecznie z Oj- <sup>Nazyyanze
nus orat : 3.
deTheolo-
gia sub fi-
nem.
Rodzenie
Bostkie.
Tu co sto-
wo, to pi-
śmo s.</sup> cá.) z niewiasty sie wrodził, ale z dziewice. iedno ludzkie, drugie iest Bostkie rodzenie. w iednym bez mátki, w drugim bez Oycá. oboie z bostwa iest. Nossony był, w mácierzynskim żywocie : ale od Proroká (Ianá) w żywocie poznány, który przed słowem (to iest przed Synem Bożym) dla ktorego stwożony był, wyskákowat. w pieluchy wwiniony był : ale pogrzebne przeście- st / á ożywszy zrzucił. we żłobie potożony był : ale od Anyotów wczszony. gwiazdá go wydáta, y krolowie mu sie kłániáli. Czemuż sie ty tym odtracasz, ná co oczy pátrza : á tego czego rozumem dochodzić mozesz, nie widzisz? Wýgnány iest do Egiptu : ale nieczyste nabożeństvo Egiptskie obálit. Nie miat piękności y okráśy w Zydow : ale w Dányelá nakrásnieyszy był nád wszystkie ludzie. y ná gorze oczy wczniow iásnościá przerázit, y sítat sie śmietnieyszy niżli słońce, przýsta iásność oznaczáiac. Ochrczszony był iáko czlowiek : ale grzechy gładzit iáko Bog. y dla tego ochrczszony, aby st / wódzie

wodzie poświęcenie dat. ku sony był iako człowiek : ale zryć żył iako Bog. y każe nam być wielgomyślnemi y mocnemi, iż swoia moca świat zryć żył. Głod cierpiat : ale wiele tysięcy ludzi karmił, y sam iest niebieskim ożywiáiacym chlebem. Prágnat : ale wotat : kto prágnie, przychodz do mnie á piy. y obiecał niernym, iż iako zrzodłá wody wytryskác máia. vpracowány był : ale tych ktorzy sa sprácowáni y obciążeni, ochtoda zostat. Obciążony był spánicm : ale po morzu lekki chodzil, y wiátry gromil, y Piotrá tonacego podniosł, y wyniosł. Pobor dat : ale z ryby, y krolem iest pobor wyciągáiacych. Názýváli go Sámárytanem y Dyabetnikiem : ale onemu Sámárytanowi, ktorzy z Ieruzálelem idac miedzy lotry wpadł, zdrowie dáie, y dyabty goni, y oni go znáia, y milony czártow ná głęboć pograża, y ná kśiążę dyabelskie, iako blisko vpadáiace pátrzy. kámionowác go chca : ale poimác go nie moga. Modli się : ale sam modlacych wysłuchawa. Popłákuie : ale sam ty vśmierza. Pyta gdzie iest Lázarz położony (bo człowiekiem był) ale Lázarzá od śmierci do żywotá nzbudza (bo Bogiem był.) przedáia go y tanie, tylko zá trzydzieści srebrnych : ale w tym śniát drogo bárzo, to iest swoia krwią okupuie. Promádzony był iako omcá do zábiacia : ale Izráelá, á teraz nšytek śniát karmi. Jáko báránek zamikt : ale słowo iego ná pušczy wóláiacy rozgłósił. vbolat y zránion : ale nšytkie niemocy y choroby oddala. Ná drzenie krzyżowym podniešiony, y przybity był : ale nam drzewo żywotá przywrocil, y totrá spotnišacego zbáwił, y nšytko ná co się pátrzy, záćmił, octem go náprawáia, y žólc zá pokarm podáia : ale ktož wodę w wino obrocił, y gorzkość onę oddalit ? Ten ktorzy iest nšytek sfodki y požadáty. Dusę podáie : ale wrocic ia moc sobie zostánuie. záštony się rozdzieráia : (bo gorne się otwieráia.) Opoki się pádáia, vmárli się do żywotá przyžymáia. vmiera : ale żywot dáie, y śmiercia swoia śmierć gubi. Pogrzebiony iest : ale zmartwychwstat. Do piektá sštapil : ale dusę wynodži, y do niebá nšępuie, y przydzie sadzić żynych y vmártych.

Pol. 95. &
140.

Poty ten s. Obeyrzy się ná te wielkiego y świętego Doktora słowa Pánie Most: ktorys o mistkości człowieceństwa Páná nášego písmá náwotykal : á toš drugie o wyšokóci Bostwa iego práwego opušcił. Tu co słowo / to písmo s. nie máchlowane áni figurowane / iako v Arianow. Ná tym się báwiš ná co oczy pátrzyć mogly / y co się rozumowi wdát niemyse zda : á do tego myšli nie przyložyš / czego wiára Kátholicka / gdyby ia miał / siegác možeš.

R O.

ROZDZIAŁ TRZYNASTY.

Odprawa na to, co z pismá pokrzywionego przeciw boshtwu Pána
nášego Ariani przywodza.

NA dwu naprzednieyszych mieyscách pismá s. vporý ich
polegáia / y w nich fundámenty swoje / ná Chrystuso-
we boshtwo nástępuiac / pokládáia. Jedno iest ono / co
Anýol do przeczystey Bogárodzice rzekl: *Duch Swięty przy-
dzie ná cie y moc nanyzšego zástoni tobie, y dla tego co się z ciebie náro-
dzi swiętego, zwáne będzie Synem Božym. Widzac oni iż tož iest
Bogiem być co Synem Božym być / y mieć z rodzenia náture
Oycowšta: tym chce tego vchodzić / iákoby się z tych slow po-
kázowało / iż dla tego się Pan Chrystus Synem Božym zowie /
iž z Duchá S. bez mežá poczety iest. Ná co im taki odpor dá-
iem. Nie Synem Božym / ále Synem Duchá s. ktory meštie
nášiemie mocá swojá zástapil / zwáby się Pan Chrystus z ich ná
te slowá wynyřtu miał. co iż się mowić nie moze: nie dla tego
Pan Chrystus Synem się Božym zowie. y Jádam pierwszy
człowiek / nie tylo bez mežá / ále y bez niewiásty stworzony iest:
á iednáť tego imienia nie doředl / áni żaden Anýol / iákó Apo-
řtol mowi. A tež pierwey niżli ná ochrone czystošci pánieřštiey
Duch się s. wspomniál: Anýol iuž Chrystusa ktory się vrodzić
miał Synem nanyzšego (Bogá) názwál. Toć znác / iż nie dla
tego názwány iest Synem Božym / iż bez mežá spráwa Duchá s.
poczety iest. Prawdziwá przyczyná tá iest / dla ktorey się Chry-
řtus vrodzony z Pánný / Synem Božym zowie: iż iuž byl przed-
wiecznym y przyrodzonym Synem Božym / iákó się pokázálo.
y Náziánzenus wyřšey položený dořknal: iż ten ktory się zá-
czářu ořtal Synem ludzkim / człowieceřštvo wzięte z Pánný
przeczystey / w Boshta synowšta w swoje przedwieczna persone
ziednoczył. y nie sa dwa synowie / iákó Tiestorius bladził: inřy
z mátki docześnie / á inřy z Oycá przedwiecznie rodzony: ále
Syn Boży ieden Chrystus / we dwu náturách. o ktorych iuž
wiélkie y zupełne wywody wyřšey stánelý. Prožno tedy z tych
řlow Anýelřštiech boshtwo Pána nášego p řowác chce / z ktorych
się ie-*

I.
Dwoie pi-
řmo krzy-
wia.
Luc: 1.

P. M.
Fol. 107.

Bylli Chry-
řtus Synem
Duchá S.

Przyczyná
imienia Sy-
ná Bořego.

Nie dwa
řynowie.

ſie ieſzcze wiecey wmacnia. Późno tym rodząy tego inſy przed-
wieczny zátłumiác ſie waza / wedle ktorego závždy ieſt / y byl
iednym Synem Bozym. Pierweyby przedwieczne ſynofstwo ie-
go obalić : toż z tych ſłow pomoc ſwoim błedom bráchy mieli.

2.
Drugie pi-
ſmo.
Acto: 2.
P. M.
Fol: 17. 19.
Czyniony
Bog.

Drugie też mieyſce piſmá ſ. zá wielka podpore Kácerſtwá
ſwego pokládáia / eno co Piotr ſ. rzekł : Zápemne niechay nie wſy-
ſtek dom Izráela, iz y Pánem go y Chryſtuſem uczynil Bog, tego JEſV-
sa ktorego ſcie wy ukrzyżowáli. Z tych ſłow utwierdzić to chce / iz
Chryſtus ieſt czynionym od Oycá Bogiem / nie tym co Oćiec /
ále inſym. To niezmierna ſlepotá / y wykrétáctwo bez wſtydu.
Izali tu mowi Piotr S. uczynil go Bogiem : Pánem tylo y
Chryſtuſem wedle człowięczeńſtwá / w ktorým tego / ſſtawſzy
ſie dla nas niewolnikiem / nie miał / uczyniony / y nád wſytko
wynieſiony ieſt. Zá ono pomizenie ná krzyżu / ſſtal ſie wedle czło-
wieczey náturey Krolém nád Krolmi / y Pánem nád pány. y wziál
moc ná niebie y ná ziemi / nie z ſtrony boſtwá / bo ie závždy
miał / rodzeniem y dziedzictwem przedwiecznym : ále z ſtrony
człowięczeńſtwá / w ktorým zá poſluſzeńſtvo y poniżenie / one-
go pánowánia doſtal.

Pogánſka
ſlubiá dya-
belſka wie-
loboſtvo.

Te ſłowá S. Piotrá wſieli Ariani ná zmocnienie BOGá
czynionego / o ktorým nigdy Piotr ſ. nie myſlił / áni wiedzial / y
wieloſcia ſie bogow iáko Pogánſka y dyabelſka ſlužba brzydžil.
y nie máiac tego ſłowá / uczynil go Bog Bogiem, ieno / uczynil go Bog
Pánem y Chryſtuſem : ſmieia ná tym fałſzywym przydátku te ná-
wke o dwu bogách fundowác. y tym P. M. mocne z piſmá S.
Kátholickie o boſtwie práwym y iednym wywody / rozbijác ſi
kuſi. A my ten tego z piáſtu fundáment / iednym tym ſłowem
rozbítamy : iz tám nie mowi / Bogiem go / ále Pánem uczynil.
y to wedle ſámego człowięczeńſtwá / w ktorým poniżony y v-
krzyżowany / przewyſoło wynieſiony ieſt. Bo Piotr S. Du-
chá ſ. madroſci pelny / nie tylo o dwu bogu Żydom onym náuki
o nich brzydkiey á pogánſkiey / nie przyekládal : ále y o iednym
boſtwie Chryſtuſa z Oycem y Duchem S. ktore wſytká Apo-
ſtolſka náuka z námi pochwala / ná on czas y ná początku y ná
onym pierwſzym Kazániu / wyznánie wymyſlnie opuſcił: Aby
onych

onych prostych y nowych uczniow nie wzgorzyl / y od siebie nie odrązil. O czym s. Chryzostom tak napisal: *Jesli, prawi / samego Chrystusa, gdy im o równości ktora ma z Oycem opowiadał, ká- mionowác chcieli, y dla tego bluznierca go zwáli: nigdy by byli odryba- kow tey nauki nie przyieli, zwłaszcza gdy krzyż vprzedził. A niżej: Zyd- wie ktorzy się vstáwnie w zakonie cíniczyli, á często slyseli: Stuchay Izrá- elu, Pan Bog twoy ieden iest: gdyż widzieli iż byt (Chrystus) ná krzyżu záwiešony y pogrzebiony, á nie widzieli iáko z martwych wstáł: gdyby o nim byli slyseli iż Bogiem iest, y Oycu równym: izaliby się byli temi słowy nie zbrzydzyli, y nie odptóżyli, y przeciw temu nie ščekáli? Przetoż po- mátu y po wstępie ich náuczáia, y do poięcia się stábym w šáfowaniu náu- ki schyláia. Tamże y o s. Páwle piše / iż nie záraz boštwo Chry- stusowe miedzy pogány stawil. Páwet, prawi / kažac w Athenách, Chrystusa po prostu człowiekiem zowie, nic mu więcey nie przyczytáia. A to z šlusneý przyczyny. Ktora tá iest: Pogánštwo wiele bogow czynionych máto: gdyby im byli Apostołowie nieostrożnie y záraz o trzech w boštwie personách powiádáli: rozumieć z pro- stoty mogli: iż im trzech bogow przynošac tym štáre ich ble- dy o wielości bogow vmocniác chcieli. Przetož pogánom wšedzie iednego Boga Apostołowie zálecáia / á o iednym bo- štwie Chrystusa z Oycem y Duchem s. nie záraz táiemnice otwa- rzáia. Šadnego tedy podobieštwá nie máš / áby w tych slo- wíech: Uczynil vkrzyžowánego *JESUSA* P. Bog, Pánem y Chrystusem. o iákim boštwie / ábo o dwu bogách / iáko Ariani mówia / s. Piotr náuczal. y owšem wymyšl to iest ich / y obludny á fašlywy wy- kład / y mądrosći Apostolškiey przygáná.*

Przywodza y onc słowá Pánštie: *Ten iest žywot wieczny, áby poználi ciebie šamego Boga prawdziwego, y ktoregoš pošlat *JESUSA* Chrystusa. y ono z Apostolá: Nam ieden iest Bog Oćiec, y ieden Pan *JESUS* Chrystus. Wniemáia áby się temi słowy / sam Bog pra- wdziwy / ábo ieden Bog Oćiec / inc persony z boštwá odrzucály. Nie tak iest: ále się wyrzucáia obcy Pogánšcy bogowie / ktorých mieli wiele y fašlywych. V nas w Ewángelíey y z obiáwioney Chrystusowey náuki / ktora iest nieomyšlná / ieden Bog iest pra- wdziwy / y iedno boštwo: ále we trzech personách / iáko się wys- sey po-*

Homil: 7.
in acta Ap-
Ioan: 10.

3.
Ioan: 17.

1. Cor: 8.

Ieden Bog
we trzech
personách.

Matt: 29. řey pokazálo: Chřcície w imię Oycá, y Syná, y Duchá s. A ná chrťtke
 Luc: 3. Chřstufowym/ Oćiec w glosie/ Syn w ćiele/ Duch s. w gote
 1. Ioan: 5. bicy, y iáśnie mowi Ewángelista: Třey sá iedno, y sam Chřstus:
 Ioan: 10. Oćicy ia iednosny. Gdy tedy mowi písmo: Sam ieden Bog, y sam
 Oćiec, zámýka w sobie tegož iednego Bostwá persony/ á odmiá-
 ta wielosć y falsyřnosć Bogow Pogańskich. A gdy mowi Apo-
 stol: Nam ieden Bog ieř Oćiec, nie odmiáta Słowá y Mádřosći
 y Duchá iego / z ktorým ieř od wieku / y nigdy bez Mádřosći
 ábo Słowá/ y bez Duchá s. nie byl. Zowie teř písmo Syná/ ied-
 ným Bogiem: á iednář Oycá nie odstepuie, iáko ieř v Báru-
 chá/ o czym wyřřey. Ták Ariany burzyli stárzy řwieći Oycó-
 wíe. Nazianzenus 4. de Theologia. Athanasius serm: 4. con: Arianos.
 Basilius 4. con: Eunomium. Chřsoř: Hom: 22. in Mattheum, y in.
 przy tych mádřy stoi/ iáko miedziány mur/ á od Arianow zdaw-
 ná potepionych vćieka.

4. A ná onym sie słowie Apostolskim obrazáia/ iř Pána Chř-
 Colof: 1. řstusá Páwel s. nářwal/ Pierworodným wřřytkiego řtworzenia, chcac
 Pierworo-
 dny. go z řtworzeniem mieřác / iáko by napierřey řtworzony byl
 przed wřřytkim/ iáko Arius bluznil. Ale pierworodným sie dla
 tego zowie / iř on przed wřřytkim řtworzeniem / przedwieceřnie
 z Oycá vřodzony ieř / á przed nim řadnego řodzoneř nie mář.
 Ioan: 1. A iř přeřen/ iáko Jan s. mowi/ wřřytko řtworzone ieř co ieř / y
 on ieř přyczyna wřřytkiego. iáko sie teř tářže zowie pierworo-
 dny z umárlych/ iř ieř přyczyna zmartwřchwřřání/ y napierř-
 wřy ieř ktory sie iuř do řmierći/ iáko iní wřřřeřeni nie wraca:
 ták tu sie zowie pierworodny wřřytkiego řtworzenia / iř přeřen
 wřřytko řtworzone ieř. iáko tářže Apostol wylicza: Anyoły/
 Throny/ řc. Nie iř by on řtworzonym być miał. iáko sie wyř-
 řey pokazálo/ y Jan s. ná głowie Ewángeliey řwoiey wyřnal.
 y nie mowi tu Apostol pierwořtworzony, ále pierworodny przed
 wřřytkim řtworzeniem y przedwieceřnie.

5. Co teř Apostol piře: Jeden ieř Bog, ieden pořředník Bogá y
 1. Tim: 2. řduři, řřlowiek Chřstus J E S U S: Bostwu Chřstufowemu ktore
 ieden po- řředník. ieř iedno z Oycem nie wřoczy/ á prawđřiwe iego řřlowiećen-
 řtvo přyznawa/ wedle ktorego pořředníkem ieř. řř: Gła-
 wá Chřy-

Wá Chrystusomá Bog. Jt: Chrystus Boży jest. y inne podobne słowa P. M.
w piśmie s. do samego sie człowieczeństwa obracaia / á Bostwu Fol: 139.
w ktorym złączone jest / nie wvlocza. 1. Cor: 11.

Ná ono też co Pan mowi: Nie może Syn z siebie nic czynić, ie- 6.
no co wyrzy Oycá czyniacego. iuz sie im odpowiedziało: iż iedno jest Ioan: 5.
Bostwo y moc y dzielność Syná z Oycem. Co Oćiec czyni / to y WRozd: 5.
Syn / iáko tam dolozył także czyni. Jáko Oćiec wstrzeża vmár
le / ták y Syn tego chce ozrywia. Czym sie równość ich w Bo-
stwie vmocnia.

Mowia: iż o dniu sadnym niewie: y dla tego Bogiem iednym z Oyc 7.
cem nie jest. Nie widza iż to Pan mowi z strony samego człowie- Marc: 13.
czeństwa / y samey natury ludzkiej. iáko Cyrillus lib: 9. Theauri O sadnym
cap: 4. y Ambrosius in caput 17. Luca, y ini rozumieia. Jest ma- dniu wie
drosćia Oycowsta / on świat z Oycem stworzył: á Koncáby ie- Syn.
go wiedzieć nie miał: To niepodobno. Rzekł też to Pan / iż
Syn o dniu onym niewie / z strony Apostolow / chce ich pyta-
nia niepotrzebnego zbywáć / á przed nimi zátáć. Niewie wam /
ále sobie wie. Niewie aby powieđział: ále wie iż milczec po-
trzebá. Ták Nazian: orat: 4. Theolog. Basilius cont: Eunom: 4.
Athan: August. y ini.

Ná one słowa: Wszytko mi jest podáne od Oycá. Jt: Co mi O- 8.
ćiec dáł, náde wszytko jest. Jt: Daná mi jest moc wszytká ná niebie y ná Matt: vlt.
ziemi. Jt: Będzie Syn poddány Oycu. Jt: Oćiec iáko mi rozkazat ták 1. Cor: 15.
czynię. Jt: Nie przyszedtem czynić wole y moiey. Jt: Oćiec jest nád mię Ioan: 14.
mię tšy. Jt: Wstępuj do Boga mego y do Boga nášego. y inne tákie miey Ioan: 6.
scá / do człowieczey natury sie ściągáia / á Bostwu Pánstkiem Ioan: 14.
nie nie wvlocza. Wedle człowieczeństwa Pan Chrystus bierze Ioan: 20.
moc od Boga / y wшыtko co sie ná te ništa y niewolnicza nature To wшыtko
z Bostwá wylalo. y wedle niey jest sluga y niewolnikiem / y ná wedle luds-
Przyju zabitym. ic. Lecz ná druga tego nature pátrzyć potrze- kiej natu-
bá / w ktorey rowny jest Bogu Oycu we wшыtkim w iedności ry.
Duchá s. iáko u st wyszhey.

Przywodza y ono słowo Pánstie ná zelżywość Bostwá tego / 9.
ktore rzekł do Janá y Jakóba: Nie móia rzecz, dáć wam, ieno tym Matt: 20.
ktorym jest zgotowano od Oycá. y to Pan z strony człowieczeństwa

mowi: z ktorego powinni trwia / o przeloženstvo prosili. A Panie odpráwue / mowiac: Túc stusno iest wam czci prágnacym / y dla powinowáctwá vrzedy dáwác / ktore Bog rozdáie wedle swego postánowienia. Ták S. August: lib: 1. de Trinitate cap: 12. y Cyrillus 10. Thesau: cap: 5. Ine wykrety ich czás tylo tráca / á sámý sie obaláia.

ROZDZIAŁ CZTERNASTY.

Jáko Ariani z rozumkow niektorych zmyslnych bošwo Chrystusowe zelžyc chca.

I.
P. M.
Fol: 81.
Wyznánie
nie rožu-
mienie w
wierze.

Mowia: To co sie nie rozumie y wymowic nie moze / podáwác sié zá náuke nie ma / y mitaloby sié to zániecháci / czego rozum nie poymiel á iezyl nie wymowi. Zwlaszcza z strony przedwiecznego rodzenta Chrystusowego. Chca rozumem swoim Boška madrošć y moc y táiemnice Troyce prizenawyzšey mieržyc / y dowóšpem swym obiać / á wiare ktora iest o niewidomych y niepoietych Boškich táiemnicách zgubić: y vštá zámýkáć / abyšmy tákiego kazánia zániecháli / ktoremu iz go nie zrozumieia / wieržyc nie winni. Winnichmy nie tylo wieržyc rzeczy rozumem niepoiete / ále y wyznáwác / iáko Dawid mowi / y Apóstol stowá iego przywodži: *Uwieržytem, y dla tego mowie. (ábo wyznáwác mam.) Serce mierzymy do vspráwiedlinienia: á vsly wyznáwany do zbáwienie.* My z Apóstolem wołamy: *O wysokošći bogactw madrošći y wiadomošći Božey, iáko sa niepoiete šady iego y niemybádané drogi iego?* A oni iezrozumieć chca. My mowim z tymž Apóstolem: *Razum ma še ponižyc pod poslušenišwo wiary: á oni wiare pod hárdy rozum swoy podbiáia. O nedžnicy / iáko ná nie š. Basilus wołal: Nátury iedney mrowki y pšezolki swym rozumkiem nie poymiećie: á nieogárniona madrošć Boška y špráwy zášryte iego poiać chcećie? Túc kazano mi rozumieć / ále mi kazano wieržyc. wiem iz trzey sa / á trzey iedno / bom še ták ochrzcil / y ták pišmo š. vštáwie. ále iáko sa: došyc mam ná wierze. wiem iz Chrystus iest od wicku Synem Božym: ále iáki to rodžay iego / pytać mi nie potrebá. ná wierze přeššáie, zc.*

Ponižyc ro-
zum pod
poslušeniš-
wo wiary
a. Cor: 10.
Coq: Euno-
mium.

2.

pytáia cí ľudžie / iáko še Syn Božý przedwiecznie rodži: iestli

teści zawiady było / ábo sie poczeło / teści teraz sie tuż skończyło / ábo teści trwa to
 rodenie? A my z Prorokiem mówim: *Rodzaj jego (to jest Chry-*
stusow) o ktorego tam mece mówi) kto my powie? Dosyć nam sy-
ścić obiańwienie z pisma s. iż sie Syn od Oycá wiecznie rodzi /
á nie pytać sie iáko sie rodzi. Niech omi powiedza iáko sie z má-
tki bez mezá vrodził / y iáko tego rozumem doysć moga: á my
im tez powiemy / iáko sie przedwiecznie z Oycá bez mátki ro-
dzi. A iesli doczesnego rodenia nie rozumiecia: á iáko wieczne
duńka swoia obiaćchca: iżali Bog ktory mówi: Z żywota przed iu-
trzenka vrodzitem cie. y drugi raz: Syn moy iesteś, dziśiem cie vrodził.
y indziej / to Syn moy nam iłsy: godny wiary nie iest? Iżali Anyol
nas / przy doczesnym rodeniu przy tey Bogá rodzicy ktora go
powiła / nie náuczyl / ná czym fundámenty wiary násey záklá-
dać mamy? Ná tym: Nie máś v Bogá nic niepodobnego. Gdy mo-
wi o Synie swym: Przed stworzeniem światá: wierzyć mam iż ten
Syn iest: bo Bog sama prawda. ále iákie iest to rodenie Sy-
ná: pytać mi sie prozno / bo tego mátki rozumek moy nie obey-
muie. Dosyć ná tym mam / iż wiem iż Pan Bog nie kláma / á iż
nie v niego niepodobnego nie máś.

Jednáł ná vpor ich y niewiernosć to mówim / z násemi
 światem Doktorimi. Roderie to nigdy sie nie poczeło / ále zá-
 wždy bylo / iáko iáśnosć przy słońcu záwždy trwa / á nigdy nie
 vstáie. P. Bog wiecznie trwa / y záwždy to iest / co Oćiec rzekł:
Jam ciebie dziś vrodził. iż záwždy y wiecznie rodzony y doskoná-
le vrodzony iest. Táť Nazianzenus orat: 3. de Theolog. Basilius 4.
in Eunomium. August: in Psal: 2. Greg: lib: 29. Moral: cap: 1.

A drugim rozumkiem biá ná bostwo Páná nášego / mo-
 wiac: Chrystus od Oycá bierze moc y wladza: toć podleyšy ten co bierze / á
 doskonálšy co dáie. Bo iáko Pan mówi / szesáślwiey iest dáwać niłi bráć.
 Ná co mówim: Z strony niłšey y człowiczey náturey / to táť
 iest. mniešy iest / iáko sam Pan mówi / wedle stworzoney ná-
 tury / niłšy Oćiec. A iesli o wiecznym biániu rodenia od Oycá
 mówim: tedy táť náuczamy: Ten wietšy iest co dáie / niłšy ten
 co bierze: gdsie czego spolnego z soba nie máia / w czym sa sobie
 rowni. A iż Syn z Oycem spolne bostwo ma: rodenie ktore
 Syn

P. M.
 Fol: 82.
 Iákie rodze
 nie przed-
 wieczne.
 Iła: 53.

Pfal: 109.
 Pfal: 2.
 Matt: 3.

3.
 A cto: 20.
 Iáko Syn
 od Oycá
 przedwie-
 cznie bio-
 rac rodze-
 nie mnieš-
 sy nie iest.

Syn z tegoż Bostwá przedwiecznie bierze / mnieyšym go y niešczesliwšym nie czyni. bo to ma wšytko bioracy/co y dáiacy. iáko y v ludši syn tymže iest czlowiekie á nie mnieyšym nátura iáko y oćiec. A rodzenie ono/nie ták sie brániem iáko rodzeniem y wyniknieniem zwáć ma / w ktorým żadney niedostónalóšci nie máš / zá rovnóšciá tegož Bostwá.

4.
Iáki pošrše
dnik Chry-
štus.

Mowia iešsze: pošrednikiem iest miedzy Bogiem y ludšim: á ták nie iest Bogiem. A šwiećci im odpowiadáta: Wedle czlowieczyštwá pošrednikiem iest / nie wedle Bostwá. Wšákžeby iego pošrednictwo wážené nie bylo: by sie Bostwem nie zálecało / y vdarwálo / y ceny á powagi z niego y z osoby Bostkiey z czlowieczyštwem zláczoney nie miálo. Pošrednik práwoy z obojá strona ma co spolnego: z Bogiem rozgniewánym ma Bostwo / z czlowiektem przewinionym ma czlowieczyštwó. Tak Athanasius lib: de suscepta humanitate. Jrenaus lib: 3. cap: 19. y iní. Tá drugie árgumenćiki ich wyššey sie dáł odpor.

5.
Bogiem sie
Chryštus
zowie.
Ioan: 14.
P. M.
Fol: 255.
Ioan: 10.
Ioan: 19.

Mowia iešsze: W pišmie sie Chryštus nigdzieš Bogiem nie zowie. Oto zowie. Wierzyćie w Boga, y w mie wierźcie. y naglupšy štaď zámknie: iż Chryštus tym šlowem mowi: Jam tež Bogiem. Zydowie mu mowia: Czyniš sie Bogiem. á on mowi: ták iest / iestem Synem Božym. á nie przy sie áby Bogiem nie byl. y przy šmierći mowia zábiútiac go: umrzeć ma, bo sie Synem Božym czyni. Nie tákim iáko oni / co tež mowili / Oycá mamy Boga: ále Syn z rodzátu Bostkiego / y z náтуры Bog. A przytym wyznániu trwá Chryštus áž do šmierći / y testáment nam tákiego o šobie rozumienia zostáwił. Aby dobrze sam sie Bogiem nie zwáł / wšák sie y zbáwicielem sam nigdzieš nie zowie: izali dla tego zbáwicielem nie iest? Prorocy / Ewángelištwie / y Apoštolowie ták go zowia / iáko iest wyššey. Izali ná ich wyznániu přeštáwáć nie mamy?

6.
O personie
y substan-
ciey w pi-
šmie S.
V. Rozd: 1.

A tym vporu šwego wspieráta: Iž w pišmie nie náyduie sie wyrážnie / substantia y personá y consubstantialitas. ná to sie iuž powiedziálo / iż to prozna wymowká. Jesli sie rzecz náyduie: o šlowo y šylláby madry y špokoyny wáďzić sie nie ma. Špytam ia tež P. M. gďdzie w pišmie náyduie: pierwšym wágleďem Oćiec iest Bogiem / wtó-
rym wágleďem

tym względem Chrystus test Bogiem? á gódsież to w piśmie? Gódsie Glosy Ari-
náydsie w piśmie po Látynie ábo po Grecku przekształtowanie? áńskie.
Gódsie naydsie w piśmie / modo primario modo secundario. Czym
P.M. błedy sive ymocnić chce? Tę ná wyznánie prawdy / ále
ná podpor falsu swego glosy czynia / ktore sie w piśmie nie
náyduia. A gódsie one słowá Ariáńskie w piśmie: erat quando
non erat? Jt. ex non entibus? &c. Jtem. Eteroufion? &c. Ná falsz
wolno Arianom glosowác / á Bátorolikom wykládác szczera
prawde nie wolno? A do tego / iáko jest wyzshey: wyznác iná-
czey nie mozem / iáko sa trzy á iáko iedno y ieden: gdy nas po-
gánin y niewierny pyta? musím wyłozyc / iz y iestestwem y bo-
stwem iedno sa / á personámi trzy.

Mowia / iżá Apostolow nie bylo słow / o personie áni o substánciey /
áni o náturze. A skąd to wiedza iz nie bylo? Izali wshytto pisano
co Apostolowie mowili? Znáć iz bylo. Borychlo po nich ábo 7.
Zá Aposto-
low co by-
to.
y zá nich / Ebonity / Cherintyany / Sámosátény / Ariany / tá-
kicmi słowy przekonác bylo potrzebá. Jeszcze przed Nicenstkim
Concilium słowá tego consubstantialis kósciół užíwal / Dio-
nyfius Alexandrinus, y Dionysius Romanus, y ini / dáley niż sto lat /
przed Nicenstkimy Oycy / tym słowem gromili heretyki. iáko
swiádczy Eusebius Casariensis v Theodoretá lib: 1. cap: 12.

Ná kilku mieysc w piśmie swoim P.M. wychwala Kredó 8.
Apostolstkie / ktore z mlekiem práwie od mátek bierzem / y przy O Kredie
nim sie y wiáre swoje oswiádcza. Alle z iáka to szczerością czy
ni / z tego sie pokázuie / iz z niego pomoc brác chce ná zelzenie
boskwá Páná nášego IESU CHRISTA. co mu nie poydsie. bo
nie ná to / to wierne Kredó od ss. Apostolow uczynione iest.
Naprzod gdy tego Kredá w piśmie wyráznie nie mász / czemuż Kredá nie
ie przymuie / ten ktory zá sámym tylo wyráznym piśmem idzie / mász wyrá-
kto mu to powiedzia / y skąd ma ten dowod / iz to iest Apostol-
skie y od sámych Apostolow zložone wyznánie? izali o tym w
piśmie s. náleśc iedne literke moze? y skąd sie nieślátek ich / y nie w pi-
śmie.
Czemuz ie
przymuia?
Nieślátek
heretycki.
prawdá náśá pokázuie. Nieślátek ich sromotny iest: iz ná iedne
kóscielne trádicye ábo podánia bez piśmá / ktore po sobie wshy-
tkiego Chrzesciáńskiego kósciólá swiádectwo máia / przymu-
ie: á dru-

Chrzešť
áziacek.

ia: á drugich nie przymuia. Chrzešť dziatek od Apostolow z tradiciey podány/ktory ma po sobie wšytkiego ſwiátá Chrzeſciánſkiego pochwałę/ czemu odmiátáia/ á dziateczki ná duſy zábitáia? Wielki nieſtátek ich/iż mowia: nie nie przymutemy czego w piſmie nie máſ. Otož Kredá tego nie máſ/ czemuž te przymutieſ? A Kátholicka prawdá y przez vſtá nieprzyiáciol ſwoich wylata: iż nie wšytko ieſt ná piſmie wyrażono/to co wšytek koſciol ſ. Kátholicki bez piſmá wierzy/ y wyznawa: Pewnie to od Apostolow ſſ. ná ſercu naſtepníkow ich y dzieci ich duchownych piſano/ y zá ná pewnoſſa prawde ták iáko by w piſmie ſ. byla/ przyznáwác ſie ma. W tym Kredzie ieſt koſciol Kátholicki: czemuž o nim wiedzic niechca/ y nie vkažue gdzie ieſt?

Fol: 8.

Stworze-
nie ſwiátá
ſpolnie ieſt
Synowi y
Duchowi
s.

Z tego Kredá bierze pomoc P. M. ná zdeptanie práwego Boſtwa Chryſtuſá Pána náſzego/gdy ták piſe: Kredó Apoſtolſkie Bogá Oycá wſzechmogacym nieba y ziemié ſtworzyteliem wyznawał á Synowi Božemu áni Duchowi ſ. ſtworzenia niebá y ziemié nie przypisue. Przypisue y bárzo przypisue / iedno ſlepotá Ariánſka oczy ná to záwiera. Bo gdy mowim: *Wierzym w JESV CHRISTA*, práwymgo Bogiem byé wyznawamy. Bo nie godzi ſie w żadne ſtworzenie áni w Anyołá/ áni w náſwietſa mátkę Božá / wierzyć: iedno w ſámego Bogá/ w ktorym wšytko ſerce y nádzieis náſe / iáko w oſtátnim końcu náſym pokládamy. Ináčzey bylibyſmy bátwochwálcy w ſtworzenie wierzac. Jeſli tedy w Chryſtuſá iáko w Bogá wierzym: tymže ieſt Bogiem co y Oćiec. bo do wielu ſte bogow nie znamy. y ieſli ich ieſt wiele: dyabli ſa nie bogowie / iáko piſmo mowi: *wšyſcy bogowie pagánſcy dyabli*. A ieſli Chryſtuſus tymže ieſt iednym Bogiem co y Oćiec: toć niebo y ziemié ſtworzył/iáko y Duch ſ. co ſie inž doſyć ſeroko wywiódlo.

Do tego nie widzi P. M. iż my w tym Kredzie/pierwey wyznawamy Boſtwo Chryſtuſowe/ gdy mowim: *Wierzym w Syná iego iedynego*. Bo Syn tež ma náture co y Oćiec/ y rodzonym ieſt Chryſtuſus Synem Božym / á nie czynionym áni ſpoſobionym: á ſam ieden tákim, o czym doſyć bylo wyſſey dowodow. A ieſli tež náture ieſt Syn co y Oćiec: toć tákže wſzechmogacym ieſt Bo.

jest Bogiem / niebá y ziemię stworzycielem. Wyznawşy tak
 boſtwo Pána náſzego: dopiero iego czlowieczęństwo wyzna-
 wamy: Ktory ſę począł Duchem ſ. dájac znać iż od wieku był Sy-
 nem Bożym / á zá časem eſtąpił z niebá / y wcielił ſie w żywóćie
 bogárodzice przeczystej. Obáczże P. M. iákie to Kredó / á iż tey
 zelżywoſći / ktora Synowi Bożemu Ariani czynia / tobie ich
 náśladowcy / nie pomoga.

A iż w tym Kredzie nie máſz Troyce / perſony / ieſteſtwa: gle-
 bokiey okolo tych táiemnic boſkich / iáko y ſam wyznawa / pro-
 ſtym náuki nie potrzeba. iáko ſie inż rzekło. y Apoſtolowie nie
 záwždy y nie każdemu Troyce ſ. zákrytoſći wykładali. y Apo-
 ſtol w Athenách każac / Chryſtuſá meżem tylo zowie / proſćocie
 pogańſkiey dogadzaiac. Jednym mleko / drugim chleb / iáko
 mowi Apoſtol / wedle wzroſtu. A iedná w tym proſtym Kredá Acto: 17.
 tego wyznániu / wſytko ieſt záwinione / y Troycá / y perſoná / y
 ieſteſtwa / iáko ſie pokazało wyſſey. Trzy ſa perſony / Oćiec /
 Syn y Duch S. á ieden Bog w tym Kredzie. y nie mowim:
 Wierzym w Bogi po Ariáńſku / ále wierzym w Bogá po Ká-
 tholicku.

ROZDZIAŁ PIĘTNASTY.

Duch S. ieſt trzecia w boſtwie perſoná rozdzielna, tymże
 iednym Bogiem z Oycem y z Synem.

W Owi P. M. iż Duch nie ieſt Bogiem áni żadna oſoba / ále moc Bo-
 gá náwyſſzego ſwiata y oſoblwa. Z Jydámi ná to zgodni A-
 riani / iż Duchá ſ. dárem Bożym tylo á nie perſona być
 zmyſláia. Ná co dájac im odpor z obiáwionej náuki y piſiná ſ.
 náćchnieniem tegoż Duchá ſ. ktory w Prorokách mowi / y náu-
 cza nas prawdy / pokaje. Náprzod iż Duch S. ieſt w boſtwie
 perſona rozdzielna od Oycá / y Syná / tymże iednym BOGIEM
 z obiemi. Ná opisańiu perſony / ktora on oſoba zowie / omylił
 ſie bárzo P. M. iáko wyſſey przeſtrzeżony ieſt. y Philozophi / y
 Theologowie / Grecy y Láćińſcy / perſone ábo hypoſtaſim, tak
 opisaia: iż ieſt rzecz. w ſobie ſtoiaća, rozumna y dzielna. Jákoż Duch
 S. nie ma być taka perſona / o ktorym iáſnie y geſto piſmo S.
Fol: 109.
8c 255.
Duch S.
ieſt perſo-
ná w ba-
ſwie.
Fol: 95.
Perſony o-
piſanie.

- Duchá s. mowí : iž czyní/madžość y pravde mowí/sadží/náucza/ čiešy/ czynieníá) Košćiol s. rzadží/ y vrzedníkí tego dáie/ dáry boškie ná ľudzie správy. wylewa/ o czym písmá s. pelno. Gdy dáry boškie wylicza Apo-
 1. Cor: 12. stol/mowí : To wšytko czyní y správuie ieden y tenže Duch s. Jt: Co
 1. Cor: 2. iešť Božego, nikt niewie iedno Duch Božy. otož iego mađzość y prze-
 Ačto: 15. naglebšá wiádomość. Jtem. Zdáto se tak Duchowi s. y nam. otož
 Ačto: 13. wyroki iego. Jt: Rzekł Duch s. otož mowá. Jt: Náuczy was wšy-
 Ioan: 16. skiey prawdy. Jt: Przyšće rzeczy wam oponie. Jt: Kárác sviát z grze-
 Ioan: 14. chu będzie. Jt: Rzekł Duch s. oddzielite mi Száwtá y Bárnábe, ná dzie-
 Ačto: 13. to ná ktore ie biorę. otož wysylánie ná robote okolo duš ľudzkich.
 Ačto: 20. Jt: Duch s. pošlávít was Biskupámi rzadžít Košćiol Božy. otož on sprá-
 wca košćiolá Božego. Jákož to nie iešť persona Duch s. ktory
 Bluznier-
 stwo ná
 Duchá S. také boškie dzielnosti má? Jzali to nie bluznierstwo také trzy-
 máć o tym ktory wšytki dáry niebieškie dáie/ktory sam boštwo
 rozumem swoím obeymuie/ktory také wiele czyní y rzadží? Czy
 písmu s. nie wierzym?czy ná také sviádectwá omýlić mogá?
 Orat: 4. de
 Theol. Jesli Duch s. iešť dárem/mowí s. Názián. nic on nie czyní ani
 správuie : ále onym czyníá y správuie. Lecz písmo mowí : Jž
 Dar nic
 nie czyní,
 ále dárem
 czyníá. Duch s. sam mowí/náucza/rzadží/dáie/čiešy/karže: iákož per-
 1. Ioan: 5. sona nie iešť? Ná to trudno co powiedzít. vštá sie temi sviá-
 dectwy Ariánom zámykáta.
 Inšá y ro-
 sdzielná Až iešť inšá y rozsdzielná persona od Oycá y Syná/nie O-
 iešť perso-
 ná Duch s. Syná, y Duchá s. y one: Trzey sa ktory sviádectwo dáia ná niebie. y one
 1. Ioan: 5. Páňskie stowá: Já prošít Oycá bude, y inšego počiešyćielá da wam Du-
 Ioan: 14. chá pravdy. Inšy Oćiec ktorego prošá. Inšy Syn ktory we-
 dle człowieczestwá proší. Inšy ten o ktorego proší.
 Právym Až iešť Duch s. právym Bogiem iešť/dowiodlo sie w kázániu
 Bogiemiešť¹ przénawyzšey Troyce w pierwšym záwštydzeniu. To sie ie-
 Duch S. šče przydáć može: Jesli Bogiem právym Duch s. nie iešť: iž-
 1. Matt: 28. kož chrćít y odráđzác duše ľudkie / y z nich czynít syny Božé/
 tož moca ktora Oćiec y Syn može? Chrćítie w imie Oycá y Syná,
 Ioan: 3: y Duchá s. y ono: Kto se nie odrodzi z wody y z Duchá S. nie može
 wnić do kroleštvá Božego. Jesli Bogiem nie iešť: iákož wietšy
 iešť nižli Chryštus wedle człowieczestwá? sámi Ariáni to
 přyzná

Przyznawają: iż nie mają nic wyższego nad Chrystusa/ieno sam Bog. A Duch s. wyższy jest niżli Chrystus człowiek: Bo go on sam pomaszcza y posyła. on go na puścza prowadzi/ przez jego moc cudá czyni. Błusnierstwá nań częse niżli ná Syná/ieno człowieká: Jákoż tedy Bogiem prawym być nie ma? Jesli Bogiem nie jest: iákoż weń wierzym/y w Kredzie Apostolskim osobliwie/wyznawşy Oycá/wyznawşy Syná/mowim: Wierzym w Duchá S. Wiará w stworzenie nie idzie/byłoby bálwochwálstwo. á iestcze wietşe/gdyby Duch s. dárem tylo Bożym był/iáko śmie twierdzić P. M. á nie Bogiem samym. Tobysmy w rzecz stworzona y niema/ktora osoby nie ma/ y samá w sobie nie stoi/y bezrozumna iest/wierzyli? Uchoway Boże ták sprósnego bálwochwálstwa. Jesli Duch s. niemym dárem iest/nie persona áni Bogiem: á iákoż wćielenie Syná Bożego sprawił/wedle słow Anielskich: Duch s. przyjdzie ná cie. y moc nanyższego zástłoni cie? Uiemowi: moc Boża przyjdzie ná cie/ ále Duch S. z mocá Bożá. Inşy to ktory czyni iáko persona/ á inşa moc jego przez ktora czyni. moc nie iest persona/ ále od osoby wychodzi. y przeto sie tu myli P. M. ktory w dumie swoiey / ábo chce/ábo niewiedzac/te różność pomieşal.

Bogiem iest prawym Duch s. Bo mu Dawid stworzenie niebá y ziemie przyczyta/mowiac: Słowem Páńskim niebá sie wmo-cniły, y Duchem iego wşytká moc ich (stánęta.) A przy stworzeniu światá on sie nád wodámi przenosi / y wody ná rodzy y plodne czyni. Bogiem iest: bo wşytek świat nápełnia / y wşytko záztrzymawa. iáko Medzecz mowi: Duch Páński nápełnił okrag ziemie y wşytko záztrzymawa. Bogiem iest prawym: bo grzechy odpuszcza y wşpráwiedliwia/iáko mowi Apostol: Uşpráwiedliwie-ni iest ście w imię Páná náşego Jesu s. A, y Duchá Bogá náşego. Bogiem iest: bo Prorokom rzeczy przyszle y dálekie oznaymiał y przez nie mowił. Bogiem iest: bo miłość Bożá w sercá ludzkie wlewa / y dáry Boże rozdáie y pozdziela ie komu chce. Toć nie dárem iest/ ále Pánem dárow wşytkich duchownych y niebieskich. Długoby y iné pişná s. przywodzić / ktoremi sie Bo-stwo iego/y dziełności Bogu samemu wlasne opisują. Jáko by

Iśa: 6r.
Matt: 3.
Matt: 1a.

Fól: 25.
Nie niema
áni nero-
sumna iest
rzecz Duch
s.
Luc: 1.

Bogiem
prawym
Duch S.
Pfal: 32.

Sap: 1.

1. Cor: 6.

2. Petr: 1.

Rom: 5.

1. Cor: 12a

ſie do dwu perſon w boſtwie y do Oycá y do Syná z moca ſwo-
 ía przykładał? *Wimie Oycá, y Syná, y Duchá S.* by nie był tymże
 Bogiem? z Oycemby go y Synem nie rownano. Co ſie o bo-
 ſtwie Oycá y Syná mówiło / y wywiódło / to wſytko Ducho-
 wi S. ſuży.

Opuſzczam one wielka tey prawdy podpore / Koſcielne
 wſytkiego ſwiátá Chrzeſciánſkiego y Doktorow ſwietych y
 ſtárowiecznych náuti y ſwiádectwá. ktoremi głoſno / iáſno /
 czesto / boſtvo Duchá s. ſlawia / y poklon mu Boſti oddáia.
 Wielki mu poklon wſyſcy oddátem / gdy ſie w imie íego chrzci-
 my y odradzamy. Kto Duchá s. z ſtworzeniem mieſa / y ſtwo-
 rzeniem go czyni / mówi íeden ſwiety / *niebożny ieſt y bez Bogá, y*
gorſzy niźli niewierny, y coſ inego niźli Chrzeſciánin. y drugi mówi :
Chwalmy Bogá Oycá, Bogá Syná, Bogá Duchá S. trzy wlaſnoſci (ábo
perſony) á íedno boſtvo nierozdzielne we czci, w kroleſtwie, y ieſteſtwie.
kto ináczey rozumie, niech ná wſchodzaca utrzenkę, iż ták z piſmem mo-
mie, nie pátrzy, y niebieſkiej iáſnoſci chwały nie oglada. Tego przykle-
 ctwá niechay vchodza Ariani / potí czas máia / á zwiáſzczá on
 ſláhcíc / ktory ſie z Duchá s. násmierá.

Niebożny
 Duchá S.
 nieprzyia-
 ciel.
 Atha: epi:
 ad Serap.
 Nazian:
 orat: s. de
 Theologia

ROZDZIAŁ SZESNASTY.

O czterech dotách w ktore Ariani wpádli, pſuiac wyznánie Troyce
 przénanyżſzey y boſtvo Páná J E S U S O W E.

POty z ſámeg piſmá s. o boſtvo Chryſtuſá Páná náſze-
 go záciagiſmy czynili / y woynesmy z temi Ariany ſta-
 czáli / ná ktorey záwždy Chryſtuſ wygrawa / y o bo-
 ſtvo ſwoie czyni / áby wſyſcy / iáko ſam mówi / ták Syná czéili /
 iáko czczą Oycá / áby od wſytkiego ſtworzenia widomego miał
 táki poklon iáko y Oíiec. Ci ludzie niezychliwi boſtvo íego / pi-
 ſmem ſie zwierzchu pokrzywáia / y wilcy te owcza ſkore ná ſie kłá-
 da / mówiac : Przy piſinte ſtoim / ſámym ſie piſmem y ſámi ſadym / zádných
 wykłádow Oycow ſwietych ſtárowiecznych / zádných Koneclyj Biſkupow ſwiá-
 tá wſytkiego nie przypuſćim / przy ſwoich tylo wykłádách y głoſách zoſtátem.
 A ono y z tych wywodow / ktore ſie tu przećiw im z ſezerego y
 iáſne

Hárdoſć
 heretycka.

iąśniego piśmá s. y prostych słow Duchá s. w takiey liczbie po-
 łożyły/y z ich głoz y plotek: świetno bárzo znáć/iż piśmá nie ro- Piśmá s.
nie rozu-
mieia.
 zumieia / y kluczy do tego tájennic nie máia / y prawdy w nim
 nálesć nie umieia / á zaráže tylo swoje z niego / y iády swoje / iáko
 páiacy z kwiećcia wonnego / zbieráia. Ná pohánbienie tey há-
 dości ich o rozumieniu piśmá s. pátrznmy iákie kárání od Páná
 Bogá / y iáka ślepotę oczu swoich éi Ariani dżisieyşy odnieşli:
 gdy z tego piśmá / cztery błedy sromotne wywlekli / y w cztery
 gębokie doły y przepáści wpádli. náuczaiac / y twierdzac to / co
 wşytkiemu piśmu iest przeciwnego / y czym sie iáko *anathema*,
 wşyşkie kárty iego bżydza: áby dwá być bogowie mieli: áby
 Bog czyniony práwym Bogiem byl: áby dárowny y nic od sie-
 bie sámeg nie máiacy / şczere boştwo miał: áby mu cześć / kóra
 sámemu Bogu sluży / oddáwáć miano. O Boże / iákie to fałşe y
 obżydliwoşć / kórch oni / iáko mówia / z şczerego piśmá s. do-
 stáli / y przy kórch mocno stoia. Poczniemy od pierwşeg dołu.

Z piśmá
nie rozu-
miánego
błedy este-
ry.

Dot pierwşy y przepáć: iż Ariani dwu bogow máia.

Znáia sie do tego: iż Chryştusá zá czynionego Bogá wy- Dwá bogó
wie.
 znawáia / y ták dwu bogow máia / iednego wiecznego bez Sy-
 ná y Duchá s. Żydowşkiego y Turckiego / á drugiego przed lat
 tysiacem şeşć set uczynionego / gdy sie z Máryey / iáko mówia /
 wrodził. Słowá şa P. M. Gdy Chryştus wşytkim y żywotem wiecznym Fol: 18. 19.
 włada y şáfine podług wolej şwey / iáko X. Şkargá w słowech swoich / znáć da-
 wa / iáko: Bogiem nie iest: á Bogiem od Oycá uczynionym: y niżej toż po-
 wtarza / á mówi: iş ták w pişmieniu náydnie. A pişmo s. wşytko ştá-
 rego y nowego testámentu / o iednym nam Bogu opowiada.
 Samo o sobie mówi Pan Bog: *Pátrzcíe żem ia sam á nád mię inego*
nie máş. Jt: Przedemna nie uczynił sie Bog. y po mnie nie będzie. A éi
ludşie oto czynionego Bogá kłáda / kórch nigdy práwy nie byl /
áni będzie. Mówi y proroká: Iam pierwşy y oştátni, okrom mnie
nie máş Bogá: á kto mnie podobnym iest? Jt: Ia Pan, á inego nie máş,
y nie máş inego okrom mnie Bogá. To sam P. Bog o sobie sámym
dáie wiadomoşć. Prorocy iego toż mówia: Móyşeş / Pan iest Bog ieden.
Deut: 32.
Iśa: 43.
Iśa: 43.
Iśa: 43.
Bogiem, y nie máş inego nád iednego. y niżej: Pan on iest Bogiem niżgo-
re y ná

Pfal: 82.
Pfal: 81.
2. Reg: 4.
Sap: 12.
Ioan: 17.
Marc: 12.
1. Cor: 8.
Galat: 3.
1. Tim: 2.

Bóstwo ie-
duo nume-
ro, nieroz-
dzielne nie
vdzielne.

Sap: 14.

Kátholickí
Chrystus
teníe Bog
co y Otiec.

Ariánski
Chrystus
iníy bog
níž otiec.

Sámáryta-
ni y Bogu y
bogom stu-
žyli.

4. Reg: 17.

Pfal: 80.

Bog mlody
Ariánski.

re y ná nebie y ná dole ná zemi, y nie máš inego. Jt: Sluchay Izráelú, P. Bog náš, Bog ieden iešt. Tož mowí Pšalm: y Salomon. Tož mowí sam P. IESV s Syn Boží: Aby ználi čiebie sámego Bogá. Jt: Sluchay Izráelú, Pan Bog twoy, Bog ieden iešt. y Apostol: Vnas ieden Bog. Jt: Bog ieden iešt. Gdy tedy Bog ieden iešt w písnié s, včazá ny/ iákož oni drugiego Bogá wtracáia: á co stárádšicy / czy mionego y mlodego včazúia?

A gdy iednego Bogá wyznawamy / w tym sie mocno czu-
iem: iz ieden iešt y iedno bóstwo iego numero non specie, iz iešt
unitas individua non specifica. Jedno iego nierozdzielne bóstwo/
y iedná nátura Bosta. Nie ták iáko czlowiečenstwo y nátu-
rá czlowieča / ktora sie vdziela / y Piotrowi / y Páwlowi / y
Jedrzeiowi / ktoraž Oycá biera iednáka / y nie beda temi co o-
téc. šálalby ktoby mowil: iam sam czlowiek: gdyž iešt ludží
tákt wiele. Ale gdyby šlonce mowilo: Jam šamo šlonce iešt / á
náš mie inego nie máš: rozumnieby mowilo. Tož mowim o
Pánu Bogu / iz sam ieden iešt / y nieudzielney iešt náture / iáko
Medžec mowí / y nie máš nádeň inego.

Škad obaczy káždy / gdy my šwego Chrystusa zá Bogá
prawdšiwego wyznawamy / tákže y Duchá s. trzech bogow áni
trzech náture Bostich nie kládšiem: ále iedno nierozdzielne bo-
štvo we trzech personách wystawiamy / y iednego sámego Bo-
gá iáko iedno šlonce / nieudzielneho y nieroštroionegú pochwa-
lamy. Lecž Ariánski Chrystus / iníy Bog iešt czyniony y mlod-
šy / nižli Abrahám / y Možes / y Prorocy: ktory šwego nie
ma / wšytko dárowne ma / iáko oni náuczáia. o czym nižey.

Mowia oni iz iednego Bogá wyznawáia: á czemuž ná ie-
dnym nie přeštáia: czemuž czynionego Bogá přizymúia: cze-
mu w czynionego Bogá wierza: y ša práwi Sámárytani / kto-
rzy y P. Bogu služyli / y bogom šwoim ktorych šobie náczynili.

Dwá bogowie tedy v nich býć mušá / rozni nie persona / ále
nátura. ieden wieczny / drugi od času. ieden nieczyniony / dru-
gí czyniony. czym sie písno s. bžyždi / ktore iednego Bogá v-
čazúie / á wiele bogow mnić nie dopušcza: Nie będziš miat mto-
dego bogá, áni šę cudžemu klániác będziš. Práwie mlody bog / kto-
remu

remu sie lata licza. My Chrześcianie liczym lata Chrystusowe / ale tylo czlowieczey natury tego. Boska lat nie ma. Alez tenze iest Syn Boży / ktory sie wcielil w personie Bog. Nestor Pize-
 klinamy falsz Nestora ktory synostwo dzilil / a inzego z oycą przeklęty.
 a inzego z matki syna wyznawal.

Lecz ci nowi Ariani / Boga maia mlodego / inse^o ktory nie wielobo-
 stworzyl nieba y ziemie. Przetoż poganskiy przymowki o wie- stwo Ari-
 lobostwo wysc nie moga / iako y starzy ich oycowie Ariani / te anski.
 hanbe od wiernych mieli y zwano ie Porphiriani. Bo onegwie Porphiria-
 ku Porphiri^o na obrone wielobogow księgi pisal. Takimi bzy- ni Ariani.
 dzi sie s. pismo y mowi : Omnes Dij gentiū demonia. Bogowie pogán- Atha:fer:3.
 scy dyabli sa wyscy. Dominus autem caelos fecit. Ofiary czynic tylo sa- cont: Aria.
 memu Bogu bedzie. Od czynionych bogow vchoway nas Boze. Pfal: 95.
 Bogowie ktorzy nie stworzili ziemie y nieba, niech zgina, mowi Prorok. Exo: 22.
 Toe wielkie staranie Boze / za to iz Troyca przeniawyzsa Bo- Ierem: 19.
 ga iednego odstapili / iz person w bostwie iednym wyznac nie-
 chcieli : w poganski wielobostwo wpadli / y porzuciwszy pra-
 wde / klamstwo nalezli. Jakoż z tego dolu wyleziecie / iesli sie
 iednemu Bogu w Troycy nie poklonicie ?

Agdyby sie tak bronili: My czynionego Boga od ludzi nie
 chwylim / ale Boga od Boga czynionego. wsał y Katholicy / o
 Chrystusie tak wyznawia / iz iest Bog z Boga / swiatlosc z
 swiatlosci / Bog prawdziwy z Boga prawdziwego. Na to Roznosc
 tak odpieramy. Wielka iest roznosc rodzenia od czynienia / rodzenia
 wiecznosci od doczesnosci / dwu abo trzech / od iednego. Nas od czynie-
 Chrystus rodzony z istnosci Oycowskiej / a przed wieki y bez nia.
 czasu / a ieden z Oycem Bog. A Chrystus Arianski / bog czynio- Czyniony
 ny / mlody / y nie dawny / inшы od Boga tego ktory sam ieden iest / Bog, nie
 ktory ziemie y niebo stworzyl. czyniony bog / zawszy stworze- iest prawy
 niem bedzie / a zatym nieprawdziwy bog. Bo prawdziwy po- Bog.
 czatku nie ma. Nieroz-

Czynionemu nie moze Bog prawy istnosci bostwa swego dzielná ná
 vdzielic : bo nierozdzielna ani vdzielna iest natura Boska. turá Boska
 gdyby byla rozdzielna : toby bylo bogow wiele / y panstwo ro- na.

zerwane. czego y rozum y písmo s. broni. A iesliby wšytko cá-
le boſtvo ſwoie w drugiego wylal: toby tymže iednym Bo-
giem byl. Jáko my o Synu iego y Duchu s. wyznawamy: iſ
rodzeniem y pochodzeniem wšytko boſtvo ſwoie / ná nie wle-
wa. y przeto ieden ieſt we trzech perſonách / Bog blogoſlávio-
ny ná wieki. Amen.

ROZDZIAŁ SIEDMNASTY.

Drugi doł y przepáć: iſ czynionego Bogá prawdziwym
Bogiem Ariani zowia.

Fol: 22.

Lowá ſa P. M. Chryſtuſá páná Bogiem / á Bogiem náſym pe-
wne nie falſzym / ále prawdziwym wyznawamy z wielka póciecha
y wkontentowaniem ſercá náſzego. ále nie inego / ieno tego który ſie z
Ducha s. poczal y z Máryey pányy národzil. Gdſie tu rozum
wáſ: powiedacie iſ czynionym Bogiem ieſt w ten czáſ gdy ſie
z Pányy vrodzil: á prawdziwym go Bogiem wyznawacie: kto-
ry? Bog czyniony prawdziwy ieſt? izali to prawdziwy Bog
który boſtiey náturey nie ma? Nátura boſta ieſt / záwždy byé á
poczatku nie mieé. Vrzedniki ſwieckie y krole / píſmo bogámi
zowie / ktorzy czynieni y ſtworzeni ſa: izali prawdziwemi bogá-
mi ſa? pogámie náczynili ſobie bogow złotyých / y árebných / y
dzewiáných: izali bogowie prawdziwi ſarco ſie kiedy pocznie /
to nie Bog. co vczynione ieſt / to ſtworzenie ieſt: á iákož Bo-
giem prawdziwym byé ma? Dyabel ſie czyni Bogiem / izali
prawdziwym? Nero y Káligulá y Ceſárze niektorzy bogámi
ſie czynili: izali prawdziwemi bogámi byli? nie byli. dla tego /
iz czynieni y ſtworzeni ſa czáſow y dniow ſwoich / á pierwey ich
nie bylo. w Bogu żadnego niedoſtátku nie máſ. A to wielki
ieſt / nie byé / y zá czáſu ſie poczaé. wielki niedoſtátek y falſw
boſtwie: wyſſzego mieé y ſtárſzego náđ ſoba ſtworzyciela ábo
cz. niéu lá / y Bogu to nie przyſtoi. Jeſli czyniony Bog: pew-
nie falſzym y ieſti ſie zá Bogá bedac ſtworzeniem v dáterzdra-
dza y ſá. bierz iſt. Vne dámo s. *Bafilius* o Ariánách nápiſal:
iſ dya-

Czyniony
Bog nie
ieſt praw-
dziwy Bog.
Pfal: 82.
Ioan: 10.

Co ſie kie-
dy pocznie
to nie Bog.
Dyabel ſie
Bogiem czy-
ni.
Niedoſtá-
tku w Bo-
gu niemáſ

iz dyablowi sie klaniacia / a nie Synowi Bożemu. Otoż Ariánski Chrystus / otoż dol y przepásć w ktora wpádli. iáko z niey wylesć? Tym Pan Bog wzgárde prawdy Chrześcianańskiej pokaral / iz w takie glupstwo iáko w piekło wpádli. Jáko wyda oney ná Pogány od Apostola przymowki: *Służyliście bogom ktorzy z Galat: 4. natury bogami nie sa.*

ROZDZIAŁ OSMNASTY.

O trzecim dole y przepásći: iz dárowny Bog, práwym Bogiem iest.

Słowá sa P. M. O stworzonym Bogu niewtamy: ále je Pan Jezus Nazáráński / dla dárowania od Oycá Boskiey mocy / y Boskiego pánowania / y Boskiey czći / Bogiem iest / iáwnie wyznawamy. A iáko tá moc / y pánowanie / y czėsć Boska stworzona / wlasnie mowiac / nie iest / ále víyczona y dárowána: ták Pan Jezus iáko wczynionym Bogiem názwány być może / ták stworzonym žádná miára / wlasnie mowiac / być nie może. Roznosć miedzy czynieniem y stworzeniem / táka tylo náleść Czynienie sie może / iáka sam P. M. nápisal: iz stworzenie iest z niszczegoz / y stworzenie z iákiey máteriey / iáko z wody wino / ácz w piśmie s. *nie czym drugde.* Dugdy sie zá iedno bierze: *Świat przezeń wczyniony, to iest z niszczegoz stworzony iest,* mowi Jan s. Czynienie ściaga sie ferzey / niżli stworzenie / y w sobie stworzenie / y łáste / y dáry przyrodzone / y nád przyrodzenie dáne / zámyłka. Choć czyniony / choć stworzony ich Bog: przed sie iáko sie wywiodło wyzšey / práwym Bogiem dla tego nie iest / iz czyniony iest.

A żeby dáry Boże y moc Boża dána / y Boskie pánowanie doczesne / Bogiem kogo czynilo: to szczera omyłka. Dáry Boże y moc Boża miał Moyses / y Boskie nád ludzmi pánowanie: y Dawid / y Salomon / y inni prorocy / mocy Božey pełni byli / choć ieden mniej / drugi wiecey: ále ich dáry Boże bogami práwemi nie czynili. W niebie świeci Boży w wielbieni / wšytké moc y rozázowanie máia / y przewyšokie dáry Boże máia: toby dla tego Ariánskimi bogami być mieli? O Moysesu rzeczono / *Exod: 7. iz byl Bogiem Pharaonowym: izali prawdziwym Bogiem?*

L ij podo-

Podobienstwo Boze ná sobie miał / iáko y swietey pánowie máia / ále Bostwá nie miał / áni Bogiem práwym byl. Dáry Boze nie czynia Bogiem. Do tego dáry ktore Bog stworzeniu dáie / stworzone sa / istnością Boza nie sa / ktorey stworzenie nie obeymuie. W samym tylo Bogu moc y páństwo / y wszytko iest niestworzone: ále w Anyołách y ludziách stworzone iest y dárowne wszytko to co máia / odiać y odmienić sie moze / iáko doczesne. W żywoće po smierci / tam iuż wieczność / ktora iedná reká sie Boza zátrzymawa / y z niey záwiślá / y bez nieyby wpađlá.

Wieżność
stworzenia
w reku Bo-
żych wiśi.

Ná tych sie tedy drow rzeczách bárzo mylá y prawdy chybiáia / y w dol glebokego falsu wpađáia: mniemáiac / áby dáry Boze czynily kogo práwym Bogiem / ábo zeby te dáry ná stworzeniu tak byly / iáko w Bogu sa. Bo w Bogu sa samym Bogiem / á w stworzeniu przypadkiem ábo przysáda. Skądżeście tego rozumu dostáli: z ktoregóście písma te falsywa y skłáráda o czynionym á záraz prawdziwym Bogu náuke wyieli?

Bog Arián-
ski z siebie
nic nie ma.

Bog sam
od siebie
wszytko
ma.

Rom: 11.

Uiehcemy takiego Bogá / ktory iest sam z siebie vbogi / nic swego nie ma / z dáru żyw / z dáru rostkáwie / z dáru moc ma / y wtrácić ia moze / y ná tego sie ogladáć musi / ktory mu ia dał. To Pan Bog / ktory sam z siebie wszytko ma / niedostátku żadnego nie ma / ná nikogóz sie nie oglada / od nikogóz dependencie y nie ma / y od nikogóz nic nie bierze. *Quis prior dedit illi? aut quis consiliarius eius fuit?* Idźcież z takim Bogiem / á dáley go nam nie vdaycie. Taki iákim go opisuiecie / stworzeniem iest Bozym / nie Bogiem. Prawdziwy náš Chrystus: ma żywot sam w sobie iáko Bog práwy / nic dárownego z strony Bostwá nie ma / ále z náтуры y rodzáiu wszytko ma co Bog ma. y przeto iest iednym prawdziwym Bogiem z Oycem y z Duchem S. błogósláwionym ná wieki. Amen.

ROZDZIAŁ DZIEWIĘTNASTY

Czwarty dot w ktory Ariani wpađli: iż Boska część stworzenia oddáia, y szczeré bóstwochwáłstwo stroia.

Cożto

Oż to za nauka sama sobie przeciwna: Chrystusa stworzeniem szczerym iako sie z matki przeczyszczy narodził / y czynionym Bogiem / ktorego przed tym nie bylo wyznawania: a cześć mu prawego wiecznego Boga oddać? *Fol: 17. & 90.*
Mwi P. M. Swiadczy pisano ze mu wszytek sad dal Ociec / aby wszyscy czili Syna / iako cześć Oycę. y gdy Apostol mowi ze mu jest dane imie nad wszytko imie / aby na imie tego wszytkie kolano wpadalo / niebieskie / ziemskie / y podziemne / y wszelki tezyt wyznawal: iż jest Panem Jezus Chrystus ku chwale Boga Oycę: bzali iawnie stad nie widzim / ze go czcić Bostka cześć iako Boga Oycę tego powinni smy / y wsty y rzecza sama to wyswiadcza: iż jest Panem y Bogiem naszym.
To P. M. Twierdza / iż czynionemu Bogu / cześć Bostka oddawac sie ma / a stworzenie szczere w samey naturze ludzkiej / ktore sie z Maryey / iako oni mowia / za czasem wrodzilo / iako prawy Bog / rowna cześć z Bogiem Oycem odnosic ma. To bálwochwałstwo obrzydłe / o ktorym mowi Apostol: Chwałę nieskazitelnego Boga, obročili na podobienstwo obrazu czlowieka skazitelnego. Tym sie wszytko pisano bzydzi. y rozkazuje: Pánu Bogu twemu ktániac się, (to jest Bostka cześć oddawac) y onemu samemu sluzyc będzieś. Tym slowem pan Jezus czarta / ktory sie v niego czci samemu Bogu wlasney domagal / srodze zgromil / y odegnal: Precz satanie, bo pismo mowi, Pánu Bogu twemu ktániac się y onemu samemu sluzyc będzieś. Anyol boiac sie aby mu Jan S. iakiey czci Bostkiej nie oddawal / zawolal nań: Nie ktániay mi się, Anyol czci slugám Boży iako y ty. Bogu się ktániay. Toż y Piotr s. wczynil / boiac sie aby czci Bogu wlasney na sie nie bral / rzekl do Korneliusza do nog iego wpadaiacego: Wstań, iam też czlowiekiem. Boiac sie aby mu czci Bostkiej nie oddawal. Apostol páwel s. z Barnabą / gdy widzieli iż lud ie za Bogi miec chce / a cześć im Bogu samemu wlasna / to jest ofiare gotuia: gniewaiac sie o to / y suknie na sobie drapali. Bo krzywde wielka Bogu czyni / ktore mu cześć iego wlasna bierze / abo ia dzieli / y na stworzenie klasc chce. Jako bostwo nie dzielne iest ani sie rozdwoic moze: tak y cześć Bostka nikomu sie wdzielac nie moze. *Gloriam meam alteri non dabo. Chwały y czci moiey nikomu nie dam.* O to Márdocheusz Amána sie frogiego nie boial, mowiac: Balem się abych czci Boga mego na czlo-
Latria abo Bostka cześć stworzeniu oddawac bálwochwałstwo iest. Obrzydłe bálwochwałstwo. Rom: 1. Matt: 4. Anyol czci Bostkiej nie przysmuie. Apoc: 19. A to: 10. A to: 14. Krzywdá Bostka, cześć mu iego klasc.
Ila: 48. Hester 13.

Dan : 3. ná człowieká nie kladl, á nikomu się nie ktánial (czcía Bosta) ieno Bo-
Mecenni- gu memu. O to trzey oni dworzanie w Bábilonie / woleli w
cy o co tier ogniu zginać. O to meczennicy tak wiele okrucieństwa y smier-
pieli. ci podieli / áby czci Bozey y ofiar Bogu samemu wlasnych / Ce-
Latria. sárzom / ludziom / y Bogom ich falszywym y czynionym nie od-
 dawáli / á samemu ia Bogu zachowali. Jákož wy stworzonemu
 ábo czynionemu / y iednego Bostwa z iednym narwyžszym Bo-
 giem nie máiacemu / czesć Bosta / ktora *latria* zowiem / samemu
 BÓgu wlasna / dáwać / y Bálwochwálstwo tak iáwne ná sie
 brác smieće?

Slepotá A-
riánska.

Obáczcie ślepotę swoje: czynionym Bogiem / y inszym á
 nie tymże co Oćiec / Chrystusá wyznawacie : á czesć mu rowna
 z Oycem / ktorego zá samého Boga znác chceće / oddáwać smie-
 će? stworzenie z stworzycielem mieścacie / kmićciá w Krolowst-
 wí Bárlat y purpura vbieracie / falszywemu oddáćcie to / co same-
 mu prawdziwemu Krolowi wlasno iest. Mowicie / iz Chrystu-
 sowi piśmo s. czesć taka dáće / y z Apostolá y z Obiáwienía s. Já-
 ná pokazúćcie. wielka prawdá / z ktorey my Kátholicy taka
 czynim consequentia : Chrystusowi sie každé koláno vníza / ná
 niebie / ná ziemi y pod ziemiá / y iest (nie tak iáko wy tłumáczy-
 ćie) ku chwale Boga Oycá / ále / w chwale Boga Oycá / w teyže
 czci z nim / y to ma co o práwym Bogu Izáiasz nápisal : *Mnie*
się koláno wyselkie vktóni. tedyé zá tym idzie : iz Chrystus bedac ie-
 dney czci z Bogiem : iest práwym / y tymże iednym Bógiem
 z Oycem. Vlád to nic prawdziwšwego býć nie može. Tey con-
 sequentiey y czárt nie vtrzymá / aby tak nie západála.

Kátholi-
cka conse-
quentia.

Iša : 45.

Lecz wášá árgumentácia Krzywa iest / y glupia / nierozu-
 mna y falsywa. Mowicie : Czyniony Bog iest Chrystus / y insy nišl
 Oćiec / ktory iest samym niestworzonym Bogiem / á przeto dáymy mu czesć ktora
 Oycu y Bogu samemu prawdziwemu wlasna iest. To dziećinne glup-
 stwo / w ktorym ná lasce / iáko ná żywym koniu / iczdzá. To śle-
 py rozum. Jesli nie tymże Bogiem iest : czemu tež Bosta czesć
 ma mieć? Jesli czyniony y od času : co ma mieć z nieczynio-
 nym y wiecznym zá rowność?

Lepiey vczynicie / á nápráwicie rozum swoy / gdy z námi po-
 Eteknie-

Klekniecie y pokornie zawołacie: Tobie Chryste IESV z BO^gem ^{Pokłon}
 Oycem y Duchem s. wieczna y rowna cześć. Boś jest w ^{Troycey}
 Troycy Bogiem iednym. do dwu bogow sie ani do trzech nie ^{przenawys}
 znamy: iedno twoie bostwo/iedna moc/iedna chwala. Chwa- ^{sey.}
 la Oycu/ y Synu/ y Duchowi s. *Sicut erat in principio, & nunc,* ^{Pieśń ko-}
& semper, & in sacula saculorum. Amen. Tey pieśni z Kościoła ^{ścielna.}
 Bozego nie wyrzucicie/ktora po wsem świecie y po wszystkich
 Chrześciánstkich Kościołach / głosami sie wielkimi rozlega: po
 każdym psalmie/przy każdej modlitwie. Przeklety / kto wiele
 bogow ma. Przeklety ktory obcym/mlodym/ stworzonym y
 czynionym bogom służy / a cześć im bostka oddaie. Krádnie is
 prawemu/a daie fałszywemu/ y szelere bálwochwálstwo wnošit
 y miásto Boga prawego / swemu sie nieprzyjacielowi klánia.
 Wyznacie / iż Syn z Oycem iednym B Ogiem jest: a z nami
 dopiero rowna mu cześć y ieden pokłon oddaiecie. Ale gdy go
 za infego czynione macie/iáko mu rowna cześć z Oycem przy-
 znawaie/iáko bálwochwálstwa pogaństkiego wchodzić możecie:

Nowicie: y wy Kátholicy cześć śwetyym daiecie. Daieć / ále ^{Święte y}
 nie bostka. Nie látria / ále dulia: nie bostka / ále ktora stwo- ^{obraz y iá-}
 rzeniu służy. y obrazom sie klániamy: ále obrazow za Bogi nie ^{ko cześć}
 mamy. czéimy ie dla osob ktore znaćza/á nie im/ani fárbie/ ále ^{Kátholicy.}
 tym ktore znaćza/cześć nie iednáka ani rowna daieć. Ináczey
 czéim obraz Chrystusow/á ináczey swietych obraz. A żadnemu
 czéi bostkcy nie daieć. ná glowe korone / ná pálec pierścien/
 ná grzbiet suknia / bory ná nogi kładziem. Pokarał was Pan ^{Pokaranie}
 Bog za one potwarz / ktoraście ná nas bez wstydu kładli: iáko ^{zá potwarz}
 bysiny Kátholicy obrazom y swietyym Bozym/cześć bostka da-
 wali/ábo ie za Bogi mieli. Oto Pan Bog ta was ślepota zá te
 potwarz zárázić dopušcił: iż wy stworzeniu cześć bostka daie-
 cie / y tym samym stworzenie zá Boga máiac / bzydliemi bál-
 wochwálcy zostaiecie. Uchoway nas Boże tey pogań-
 stkcy ślepoty / á was od niey mocna reka swoia
 wyrwi/ Boże w Troycy iedyny.

A M E N.

WTORA

W T O R A C Z E S C .

O trybunale Kościoła Kátholickiego Apostolskiego,
o Concyliaách y Biskupách, o Doktorách, stárowieczności y successiey.

R O Z D Z I A L P I E R W S Z Y

Jáko się heretycy sadu boia.

Doktoro-
wie y Con-
cylia strá-
sliwe A-
rianom.
Matt: 7.

Pfal: 11.

Sędzia ná
nie stráslí-
wy.

Deut: 17.

Ierem: 3.

S D ná Ariany / iáko y ná iné heretyki / Lutry y
Kálwiny / przy piśmie swietym wywieramy Ko-
ścioła s. Kátholickiego o Troycy przénawyzsiej ro-
zumienie / ná Koncyliaách / y Biskupow y Dokto-
row / w stárowieczności y successiey nieprzerywáney zostá-
wione y podáne : záraz blednieia / y nábrawšy sie stráchu /
o swey prawdzie zwatpia. Połki moga písmo s. przed prostemi
nieumiecietymi gmátwáia / y iáko wieprze / o ktorych Pan mo-
wi / po nim depca / y ono błotem swoich wymyslnych wyklá-
dow mája : poty mowia : Wygrálišmy. przy piśmie stoim / ru-
šyc sie nie damy / przeswárzyc nas niékt nie moze. *Labia nostra á
nobis sunt : Quis noster Dominus est ?* náš iezyk nas osadzi / sadzić
sie niékomu nie damy : bosmy bez páná / bez rzadu / bez posłuszeń-
stwa / sámó nas písmo / to iest / głowki náše y rozumki osadza.
Alle gdy im woytá y sedziego wkaža : kolána sie im chwicia / y
od boiáźni mdleia. Gdy im nie wierza / á bączny y cordatus
ktory ich slucha / odzywa sie do Kościoła / do wrzedow / do Pá-
sterzow y Doktorow / do slug y posláncow Božych : ináťšy sa/
tráca serce / wćiekáia / sadzić sie nie dopuščza. A zwláščza gdy
im mowi : Wy táť písmo rozumiećie : podźmy tež do tych kro-
rym Pan Bog náuke y wyklád písmá swietego poruczyl. Do
ktorych rzekł : Náucza ćie medle zakonu Páńského, y zá ich my-
rokiem poydziesť. y ktore y proroká obiecal : Dam wam pásterze
wedle sercá mego, y karmić was będą wmięćnoścía y náuka. Słu-
chaymy

Chaymy Páná *IESUSA*, á tám sie pytaemy / gódie on nas ode-
 flal. do kósciólá / do stáršych / do káthedry náuti y do Apосто-
 low. Sluchaymy Apóstolá ktory nam wkázuie kósciól / iáko fi-
 lar y podpore prawdy. Który nam wkázuie Biskupy rzadzícíe le-
 kósciólá Božeg / wkázuie Doktorzy / Pásterze / Proroki / ktore Pan
 Bog w Kósciele swym ná jedność wiáry postáwił. y mowi:
*Izali mšyſcy Apóstolámi? izali mšyſcy Prorokámi, izali mšyſcy Doktorá-
 mi?* Podźmy do stárožytnósci kóscielney / do Apóstolſkich y
 po nich idacych wieków / do narodow gódie ſzczepiona ieſt od
 nich wiára / do ſtolíc y káthedr namiestnikow Apóstolſkich.
 Pytaemy ſie co oni teſz mowia / pytaemy / á iáko te á te piſmá
 wykládáia / obáczmy.

To tu záwrzeſzczeli Ariani / y z nimi P. M. mowiac: Nie poy-
 dzie / ſadzić ſie nie damy / niech nas piſmo ſadzi: to ieſt / niech ſie ſámi
 swym rozumieniem piſmá ſadzim. Toć wielki vpor y niewſtyd / *Wielki nie-*
 ktorego rozum ſam nie przypuſci. Zábwiſſy / mowi mežoboy-
 cá gdy go ináia: Nie poyde do vrzedu / nie znam nikogóž zá-
 swego ſedzięgo / ſam ſie ſadzić bede. Ariani w tákim niewſty-
 dzie y vporze leža. Rádzac o ſobie / przydáia ná obrone ſwoie
 one oſtátniego niewſtydu ſłowá: papiež Antychryſt / Biskupi ſtudiy
 tego / Koncylia niepewne / Doktorowie pochylebcámi / kósciól ginał / y przez lat
 go oſmſet nie bylo. y ták ſedzie ſwoie porzadne / winni y obwinieni
 potwarzáia: chca Božey ſtolice y ſadu kóscielnego vchodzić.

Alle kto ich vſlucha? Kto poimánego mežoboyce tym od ſa-
 du wyzwoli / iz ſedziemu láie / y onego potwarza? A my im
 mowim / y dowodzim / iz kósciól Božy nie moze byc bez trybu-
 nalu y mocy ſadowey: iz ſámo bez iežyká ludžkiego piſmo ſ. ſe-
 dzim byc y ſwarow vſpoкоїc nie moze: iz Biskupi y Doktoro-
 wie w kósciele Božym poſtáwieni ſa: iz kácerſtwá záwždy ſa-
 dzone byc muſſa / y poſtáwione ſa vrzedy w domu y kroleſtwie
 Božym / ná ſad o náuce / y ná potepienie kácerſkich falſzywych
 zawodow / ná rzad wiernych / y ná pokoy y zgone jednego do-
 mu Božego: iz wilki wkázwáć pásterze ſa powinni: iz kóscio-
 lá inego prawdziwego nie máſi / jedno ten ktory Piotrowi ſ. y
 iego namiestnikom poruczony ieſt / od ſámego Boga y nawyz-

Matt: 18.

Matt: 23.

Matt: 28.

1. Tim: 5.

Acto: 20.

Ephes: 4.

1. Cor: 12.

rozum ſwe

mu rozu-

mowi vſcić.

Vrzedy ná

ſad o náu-

ce poſlá-

wil P. Bog.

Matt: 16.

Ioan: 21.

tego pasterza *JESU CHRISTA* wšytkich wiernych. Nako-
niec wkazuiem / iż śle á z iádu ná sedzie swoje / cí przewinieni y
pozváni Ariani ná Papieżá y s. Biskupy y Doktory powstáia /
y one sromotnym láianiem potwarzáia. Zá czym sie pokazác
može / iż Ariani Troyce s. y Bóstwo Chrystusa Pána nášego
bluźniacy : nie tylo písniá s. po sobie y prawdy nie máia / iáto
sie w pierwszey części pokazálo : ále od rozumu przyrodzonego
odstepuia / v porem y hárdostíá nieznošná / y Belialštim niepo-
sušenštvem / wšytki sedzie y trybunaly Košcielne odmiátáia.
Czym sámym sámí sie potepiáia / y dawno y záwždy przekóná-
nemi sa heretykami / imienia Chrzešćianškiego niegodni.

ROZDZIAŁ WTORY.

*Jeden byc musi trybunál ná sad o sporách w wierze, bez ktorego
iednošć wiary y náuki Chrzešćianškiey stánc nie može.*

*Jeden try-
bunál ko-
šcielny w
ktorym sie
jedná do-
wodom zá-
mykáia.*

SJedn trybunálow ná potepienie náuki Ariánškiey po-
stáwilem w pierwszym záwstydzeniu / pátrzac ná ro-
zmaíte przepáréia ich : to z písniá s. to z Koncylia / to z
Doktorow. rć. Jednáť ieden iest trybunál Košcielny / ktory
Chrystus w vrzedzie nawyzšey Apóstolškiey Káthedry postá-
wil / ktory sie przednie ná písnié s. y obiáwioney z niebá praw-
dzie osadza. do ktorego sie schodza Koncylia / Doktorowie /
Neczennicy / cudá áwiotych / y wšytkich wiekow y stanow
Chrzešćianškich po wšem swiećie rozgłosone šwiádectwa. Te
sie do kupy trybunálu iednego Košcielnego šciagáia / ktorym sie
wiárá nášá s. Kátholicka vmacnia / á zle sie falszywe náuki sa-
dza y tepia. Przetož tu krotšá droga / o iednym w ktorym sie ony
šiedm zámykáia / mowie. Co nie idzie z odmiány y niešátku /
iž z šiedmi czyni sie ieden : ále z lácnieyšey y krotšey odpiáwy.
Ulic sie nie wymiáta / y żadney sprzećiwnošći nie máš : porza-
dek sie tylo miéni. Ciz šwiádkowie : ále ináčzey postáwieni. Tyž
wšce : ále skupione do iednego polku / ktorym zwoycieštvó náđ
falszem heretykim wykrzyka.

*Musi byc iáki trybunál w Košćiele Chrystusowym / ktory-
by wšy-*

by wszystkie różnice y wątpienia / y swary około wyznania y artykułow wiary s. umarzał / á jedność święta y jedno rozumienie / mocą y powaga swoia nieomylna / zatrzymawał. **Zleby był** Bo bez takiego urzędu / zleby był opátrzony kościół Boży / y obmyślá opátrzony kościół Boży, bez trybunału. **nie** Bógie o wiernych przygáneby miało / y zbawieniu ludzkiem byłąby wielka škoda. **Pan** Bóg mądry jest budownicim domu y kościoła swego / y mądry zákonodawcą: umiał w nim / **Vrzednik** między czeladką swoia pokoy ufundować. **Postawił** iáto sam mowi / mądrego y wiernego urzedniká nád czeladką swoia / aby im obroki rozdawał / y zgodę y pokoy między nimi zatrzymał / **nád czeladką Bożą.** bez ktorego domby wszystek spustoksał. **Luc: 12.** Lepiej by świeckie **Swieckie** królestwa y Rzeczpospolita opátrzył pan Bóg / á niżli dom swoy do zbawienia ludzkie. **królestwa** w ktorych zwierchność / z rozumu przyrodzonego idaca / osádził: aby w pokoju domowym y sąsiedztwim / każdy sie przy swym zostawał / á wnetrznych roszkerow y **rzad y siedziszie máia.** zwády / ktore w wszystkich gubia / nie było. **Wietśa** pewnie mądrośćia swoia p. Bóg kościół swoy / w ktorym nie cielesne **Lepiej kościół swoy** **opátrzył p.** **Iezus.** **świeckie** / ále duszne wieczne dobra rozdáć / opátrzyć raczył / y mocniejszy w nim pokoy ná jedność wiary záložyl / przez urząd swoy y trybunał do tego sposobny.

Człowiek w rzeczách duchownych głupi jest / iáto mowi **i. Cor: 2.** **Apostol** / y omylić sie przedko może / y prawdy poznać nie umie. **Człowiek** **głupi w duchowien-** **świe.** **Wysokość** **tiemnic** **wiary ná-** **śey.** **2. Cor: 10.** **Rom: 6.** **Rom: 10.** **Posłuszeń-** **stwo pismo** **sáleca.** **spuścić** sie ná pewnego wodzá y mistrzá / ktore p. Bóg podał / y zá tego náuka isć / ktora od Boga jest objáwiona / y ná ktorey sie omylić nie może / musi. **Rzeczy** też wiary náśey wysokie sa y niewidome / y rozumem niepoiete: sama sie powaga mistrzow od Boga posłanych wspieráć / y ná ich náuce / wierzac iż od Boga jest / przestáć. y pełnia roszkazáne posłuszeństwo / ktore **2. Cor: 10.** **Rom: 6.** **Rom: 10.** **Posłuszeń-** **stwo pismo** **sáleca.** **wiara wyciąga / rozumow swoich odstepuiac. Jáko** **Apostol** **mowi: Posłusznicie** byli z ferca tey náuce w ktoraście się wdáli. y o **Rom: 6.** **Rom: 10.** **Posłuszeń-** **stwo pismo** **sáleca.** **inych** mowi: **Nie** wszyscy posłusznisá **Emágeliey.** **Goście** dáć znáć o urzednikách **Bozych** ná náuke prawdy / ktorym wszyscy iáto **posłuszeń-** **stwo pismo** **sáleca.** **perwnym** y od Boga dánym / posłuszni być máia / y przy pokoiu y jedności wiary zostawać. **A** náde wszystkie takiego urzędu **potrzebniey** ná fałszywe proroki y heretyki / ná ktore gdy **aná-**

theme Kościol kładzie: wszytkim sie ich strzedz / wilki one wkładziac / Łazę / y pokoy zbawienny / y iedność wiary trzyma / rozni ce wszytkie y herezye swoim rozsądkiem morzacz.

Prawda
Boża y za-
kon przez
ludzie dā-
ny.

Rom: 10.
P. Bog do
mistrzow
odsyła.

Acto: 9.
Acto: 8.
Acto: 10.
I. Ioan: 2.

Duch S.
naucza ale
nie bez lu-
dzi.

August: in
Ioan: epist:
tract: 3.

Prawda Boża y nauka niebieśka nie ziawia sie bez poslugi ludzkiej. Dal Pan Bog zakon swoy y pismo na tablicach: ale przez Moyzesa / ktory go im wykladal. Dal Chrystus zakon swoy: ale przez Apostoly / z ktorych y nastepnikow ich kazania / wrosła y wszczepila sie w ludziech wiara / ktora iest z sluchania. y winien ich byl z rozkazania Boskiego swiat sluchac / y nauce ich wierzye. Pan Bog sam przez sie pospolicie nikogo z nie naucza / laske do wiary brania wewnatrz daie: ale do mistrzow odsyła. Jako y Pawla S. odeslal do Ananiaśa / y Rzezancą Candaces do Philippa / y Korneliusa żołnierza do Piotra s.

Mowi Jan s. Nie potrzeba aby was kto nauczał, ale samo pomaszczenie, to iest Duch s. naucza was o wszytkim. Tia co ieden s. Doktor mowi: Iesli tak iest s. Ianie: a czemuż sam ten list piszesz? Iesli sam Duch Boży y pomaszczenie wszytkie naucza: dla czegoż ty nauczasz? Te tedy słowa ięć tak rozumieć: iż p. Bog laske daie z nieba do ruszenia serca na wiare / y sam ten pierwszy mistrzowski wrząd w sercu odprawuie: ale do ludzi y slug swoich odsyła / y przez glos ludzki / y nauke / ktora pisma y słowa Bożego odstapic nigdy nie moga / wiara sie rodzi / gdy iey posłancy Boży nauczaia. ktorym wszyscy wierzye y posluszeństwo im oddawac winni sa. To za fundament / y za rzecz osadzona maiać: iż tacy posłancy Boży z prawda w pismie S. obiawiona ida / y zawięsc nikogo z y nie przeciw pismu nauczac y przynosic nie moga. Boby sam Pan Bog / co iest niepodobno / nas zawodził: gdyby nam falserza posylal y sluchac go kazal. Przetoż owych iest naglupsa hardosc, ktorzy mowia: Sluchac poslanca Bożego beder iesli obaczę y osadze / iż nic przeciw pismu s. nie wnosi. Toć slepy widza-cego prowadzić / y wezeń mistrza swego nauczac / y dziecina mamte swoje karmic / y poddany wrzednika swego sadzić / y owca pasterski rozum brac bedzie. y tak nogi po glowie iedzić maia / y wrząd sie wszytek obali / y rozum sie w bestyalsstwo obróci.

Rozdział III.

93.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Tym trybunatem y stolica mistrzomska prawdy Bożey, pismo s.
samo nieme, bez ięzyká ludzkiego być nie może.

A toby żadnych dowodow nie potrzeba / by sie tylo
rozumu samego przyrodzonego ci ludzie poradzili. Pi-
sno s. ktore Duch Boży podal / y tajemnice niebieskie
nim pokryl / iest wśelkiey czci godne / y na nim y prawdziwym
iego rozumieniu / z serca przestaiem: ale przedsie pismo iest na s. pismo na
kartać y czernidle: zmazac ie każdy / pofalszować / y spalic / a co kartać
wieszego / zle wywrocic swoim rozumieniem może. samo o sie falszować
nie mowi / iz krzywdemam od wykretarzow: ani mowi: ten
mie dobrze zrozumial / a ten zle y falszywie: iakoz taka rzecz sa-
dzic kogo ma: odchodza od rozumu / ktorzy do takiego sedzic-
go o rosprawe y wyrok prawdy ida.

A iz to pismo s. zakryte iest w swey wymowie / y glebokiey
trudne do rozumienia: niewiem iako sie im każdy sadzic ma /
ktorego nie każdy rozumie. Prawda iz sa w nim drugie rzeczy
lanc / y do obyczajow / y iney wiadomości potrzebne: ale do
Bostich y niebieskich tajemnic / y wiary o P. Bogu / y sadach
iego / y o poznaniu spraw y madiosci iego / ma wielkie zatrudnie-
nie. Moze w nim / iako rzekl ieden swiety / y baranek brodzic / y
wielbled wtonac. wodá do kolan y do pásá y do syie / a potym
na wtonienie niezbrodzona / iako iest v proroka. Zydow na to
pismo zastlone polożono: A coż Arianom / ktorzy dobrowolnie
po vznaniu prawdy Bogá w Trojcy iedyneho / do ślepoty Zy-
dowskiey ida / y Bogá sie Chrześcíanstkiego w Trojcy zarszeka-
ia / y onego bluznia: Ciemnieysza na nie do pisma y na oczy ich /
za takie odstepstwo ich y Apostazy / zastlona. Bsiegi te zawie-
nione sa / nie każdy ich odwiia / zapieczetowane sa / nie každemu
ie otworza. Potrzeba nabożnie y dobrym sercem / aby otworzo-
no / Polatac. Moga Ariani / gdy mowia / Czytaj na tych księgách /
słusnie odpowiedzic: Nie moze. bo zapieczetowane. Potrzeba by
ie pierwey polknac / iako drugiemu kazano. Owione sa / nie
Káždemu ie odwiia. Piotr s. wolaiac na heretyki / mowi: *Lisy*

2. Petr: 3.
Trudne pi-
sno S.

Ezech: 47.
2. Cor: 3.
Arianom
wiecey ni-
Zydow sa-
stonione
pismo S.
Ezech: 2.
Zapiecz-
etowane

1sa: 29.
1sa: vt sup.

94. *Wtorego Závst: Ari: wtora čásć*

Pávlá s. máia niektore rzeczy do rozumienia trudne, y niešťátkowie, nieu-
kowie, krzywja ie ábo satšua, iáko y ine písmá, ná zgube svoje. Kto Aria-
nom otworzył rozum / iáko Chryštus Apostolom swoim otwa-
rzał / áby písmo s. rozumieli: kto im ná to Duchá s. dal: kto im
kluczy do tájemnic Krolestwa Božego zwierzył: kto im do zám-
knionych obrotow / áby ie czeladce Božey rozdawali / moc po-
dal: niech pokaža. Te trudnošć w písmie s. wšyscy Doktoro-
wie šwiećci znaia / y z wielka ostrožnošćia y pokora rozumow
swoich / o nim mowia. Sámi Ariani y iní heretycy do glebo-
košći sie ich pušćzaiac / sromotnie y tona. Bo bez łodki, bez wio-
sła / bez práwa y wiary do niego sie čisna. Włodce košćielney
y w domu Božym nie sa / á obrotami tego y šćárby šáfowác má-
ia: pierwey sie do Chrzešćianštwá y domu Božego wroćić:
tož tego potraw y przywileiow zažywać možećie.

Sadźcieš sie písmem / iáko proštak Statutem / korego y
czytać niewmie. Ná šćábošć rozumu ludzkiego do písmá y rze-
czy w nim Božkich niewidomych / y glebokich / dal p. Bog le-
kárštwo / tłumáče y wykládáče porzadne w košćiele y domu
swoim / iáko sie nížey przypomni: áby níkt sam sie sobie podo-
báiác / rozumkowi swemu nie dušal: á pomniál co rzekł Pan:
Ziemškich y widomych rzeczy nerozumujemy, á niebieškie iáko zrozumie-
my? Niewieš co sie w twoim čiele kore zázždy zšoba nošiš
džiete: á to co z niebá idžie / zrozumieć chceš? Te trudnošć pi-
smá s. zna s. Augustyn / de utilitate creden: ad Honoratum. Zna s.
Ambroży / cap: 44. Zna s. Jeronym / ad Paulinum. Jreneus lib: 3.
cap: 47. Chryšostomus Homil: 4. in Ioannem. y iní. Sámi Ariani z
swemi wczniámi / y z inimi heretyki / ná d te wšytkie medžy /
trudnošći w nim nie widža. Bo nie widža.

Luc: 24.
Matt: 16.
Iša: 22.
Luc: 11.
Luc: 12.

Ioan: 3.

Písmem s.
heretycy
zgody nie
došćia.

Písmo nie
iešć sedšim

Gdyby písmo s. sedšim sporow o wierze bylo: wnetby sie
heretycy zgodžili. Každý písmo po sobie čiagnie / y mowi: Sadž-
my sie písmem. Každý mowi / iž po mnie iešć. á zgodá gđzie: To
znác / iž písmá zá sedžie^o nie maćie. Ariani / wolayćie ná Balwi-
ništy / owo písmo zá námi / iž Chryštus nie iešć iednym Bogiem
z Oycem: což wam powiedzä? Nie tak iešć. my písmo mamy / iž
iešć práwym Bogiem. otož wáš sedžia. Ty Ariani nie Páwle
ábo Pie,

Abó Pietrze bliższ: nie mówi tak ten sędzia. Ty Kálwinie
 prawdę przynosisz: nie mówi tak pismo s. Jdstáz bez wyroku
 do domu / obádwa swarom nigdy końca nie mieytá / zwády te
 y hárpániny ná grzbiecie wáshym. Dwie niewieście se swárza. ^{3. Reg: 3.}
 iedná mowí: To dziecie moje; á druga mowí: Klámasz: nie two-
 ie jest / ále moje. A dlugoz sie swárzyć miály? Przynies im pi-
 smo / abó práwo / abó Státut: á one czytác niewmieia. y choćby
 umiály: nie nayda tego w piśmie / iz to tey á tey dziecie. Což im
 pismo zá wyrok dá? Sálomoná potrzebá / glosu sádzacego / ^{Swarom}
 práwá mowiacego y żywego / iáko Pogański Medzecz rzekł / ^{koniec, sę-}
 wyroku z vsz sádziego potrzebá. To twoie; to nie twoie. Two- ^{wsz mo-}
 zá prawdá / á tego nieprawdá. Tu koniec y pokoy. <sup>wyro-
kiem.</sup>

A ná to vpor ich ślepotá wielká zaráżony jest: iz rozeznác
 nie moga / iáko rozna rzecz jest / Státut á sędzia. Státut nie jest
 sędzia / á sędzia nie jest státutem / iedno wedle státutu y práwá <sup>Rożne rze-
czy, y Stá-
tut y sędzia</sup>
 sádzic ma. Jáko jest w piśmie: Poydzieš do káptaná y do sádziego, y ^{Deut: 17.}
 powiedzác sádomá prawdę, y uczynisz to coć powiedzá stársy mieyscá, kto- ^{Kapláński}
 re obráť Pan Bog, y náuczá cię wedle práwá iego. Otož inšy jest se- ^{sąd.}
 dzia: á inše práwo / abó státut / wedle ktorego sádzic ma sędzia.

Rzeczysz: ále sędzia ten zle mie y nie wedle Státutu sádzic
 moze. Náto ziemskie sády lekárstwa nie máia. lepiey iednemu
 Erzywde ćierpieć / niżli wšytkim bez sádziego być. Sąd Boży
 po śmierci wšytko porowná. ále sąd kóścielny ten má przywi- ^{Przywilej}
 ley od Boga: iz sędzia nigdy iego zbládzic nie moze / o wierze y kóścielne-
 artykułách wiáry nigdy sie nie omyli / máiac przytomność Bo- ^{go sádzie-}
 ska y Duchá s. rzadzenie / co sie niżej pokáże.

Gdy tedy pismo s. jest iáko Státut písány: iákož sádzim <sup>Matt: 16.
Luc: 12.</sup>
 być má: izali do státutu sádziego nie potrzebá? Rzeczysz / po-
 trzebá / ále tylo w świeckich rzeczách. A my mowim: izali le- ^{Sąd ducho-}
 piey P. Bog opátrzył świecki stán niżli duchowny? Izali w ony ^{potrze-}
 káždey Rzeczyp: lekárstwo jest ná swary / á w domu Bożym y ^{bnieyszy.}
 w kóściele iego / do záchowánia iedności wiáry y pokoiu / być
 nie má? Izali škodliwšá nie jest dušom falszywa náuká: á
 niżli świeckim rzeczom škodá? Šlodziey mie okrádnie / poyd-
 z nim do woytá: heretyk mie záwiesć chce y do piekła prowá-
 dzi / y

96. Wtorego Závst: Aria: wtora część

dół / y prawdę mi krádnie: á ia do sędzięgo z nim / iesli prawdę mowi / isć nie mam? Prowadze go do písma s. á písno milczy / y on ie iáko chce po sobie náciaga. musze do trybunálu ktory nie milczy á mowi: musze do prawdy żywey / ktora nie náuczy y przestrzeze.

Trybunál tedy w kóściele Bozym nie iesť sámó písno: iáko státut / nie iesť sámým sędzia. Státut státutem / áby prostował spráwiedliwósc: á sędzia / sędzim: áby wedle onęgo prostowánia sádzil / y státut wykládal / y wyrokiem swoim kóniec swarom czynil.

R O Z D Z I A L C Z W A R T T.

Tym sędzia Piotr á s. Chrystus sám uczynil, y swoy mu trybunál zlecił.

Az kósciol Bozy / y w nim lud wierny / w iedney prawdziwey nieomylnęy náuce / y we wnetrznym domowym pokóiu / bez swarow y roznie zostawal: postáwíl Pan I E S V S iednego nawyzszęgo mistrzá prawdy / iednego gospodarzá nád czeládzia swoia: iednego sędzięgo ná wszystkie powstáiace miedzy brácia spory. Spytá s / kęgo? Piotr á opokę / fundáment kósciola swęgo / klucznik á niebá / napierwšęgo Apostolá. A to gódzie? Gdy mu po zmartwychwstániu zlecił wszystkie owce swoje / á pástierzem go nawyzszým wierných duš swoich uczynil. Pytal go naprzód po trzykroc iesli go milnie nád inę / ktorzy tá m byli y to slyšeli / towarzysze swoje Apostoly: y gdy odpowiedział s: ácie Pánie milnie zlecił mu nád inę wietšy vrzad / y przeloženštwó / áby wszystkim kósciolem ięgo rzádzil / náuczal / spráwował / nie tylo młodšę báránti / ale y stáršę mátki ich / wszystkie w obec / ktorzy weń wierza / y w ięgo sie owczárni y domu ięgo zámknęli. Y wziál vrzad y ná same Apostoly towarzysze swoje / ktorzy teš sa owczárni Chrystusowemi / y nád inęmi wszystkim / ktorzy sie do Chrystusa odzywáia.

A to był Pirotrowi Pan I E S V S obiecal / gdy go Synem Bozym y Bogiem prawdziwym z obiáwienia Oycá niebieskęgo wyznał / mowiac: *Tys opoká, tys kámięń, ná tobie zbuduję kósciol moy.*

Ioan: 21.

Luc: 12.

Piotr spráwca y glówná kósciel

na.

Ioan: 20.

ściół moy. Jam budownik / i am fundament kościoła mego prze- Przedni
 dni / y niewidomy : ale ty po mnie y ná imie moie / y odemnie / y fundament:
 z mocy moiey / y widomie / bedziesz fundamentem kościoła me- Chrystus.
 go. Coż to być fundamentem y opoka ? pewnie być stáršym y Co to być
 przelożonym / wspierać wszytkiego budowania w wierze / y w fundamen-
 rządzie / y w náuce kościoła Chrystusowego. Co y drugim slo- tem.
 wem dal znać : gdy mu klucze do niebá obiecal. Klucze stárše: Matt: 16.
 mu y pánu miásta oddaia / dla mocy y zwierzchności / aby otwa-
 rzał / y zamykał : to iest aby wszytkim władnal / w tym co sluży
 do krolestwa niebieskiego dostapienia.

Ná drugim mieyscu takáz Piotrowi s. obietnice y slowo Stáršy ko-
 swe Pan IESVS spuscił. Gdy slyfeli Apostolowie / iz Pan o ścielni.
 śmierci im swoiey y o zdraycy swym opowiada : pytáli sie o Luc: 22.
 stáršym kogoby slychać / y pod czyia sprawa być po nim mieli.
 Pan im o sposobie rządzenia w kościele swym powiedziawszy /
 aby stáršy y wrzednik domu ieg / ná wzor y przyklad iego / wszy-
 tkim z pokory y miłości slużył / á świeckiego sie w hárdości ro-
 stázowania strzeżl : obrócił sie záraz do Piotra : y przelożeń-
 stwo mu nád brácia náznáczyl / mowiac : Ty potwierdzay brácia two-
 ie. to iest miey o nich stáráníe / ty sie temi opiekay / ty ich náu-
 czay. y dal mu wielki nád ine przywiley. Jam, prawi / zá toba pro-
 šit, aby wiára twoia nie ystawała. y nigdy w nim y w ieg potomkách
 ostábieć nie mogła / ani moze / ná posilek y vmocnienie bráciey /
 zá táka modlitwa / y dárem / y przywileiem / same^o nád ine dány.

Mielic rowna Apostolska moc ini towáryše Piotrowi
 w poselstwie ná wszytek swiát / y odpuszczaniu grzechow / y
 w inych poslugách kościelnych od samego Chrystusa dána : ale Piotr w
 ná rzad / ná fundament y glowe / y przelożeństwo / y podpore / y rządzeniu.
 náuce wszytkiego kościoła : sam tylo Piotr wybrány iest nád nád ine A-
 ine. y z strony tey / iz wszyscy Apostolowie owcami Chrystusa postoly.
 wemi byli : Piotrowi iáko stáršemu swemu y pásterzowi pod-
 legáli. Potáznie sie y z dzieiow Apostolskich wšedzie zwierz-
 chność y rzadzenie swietego Piotra. O czym dluzey tu mo-
 wieć rzecz przedšewšieta nie dopusci. dosyć iz pierwey Aria-
 ny znać iednego prawdziwego Boga w Troycy náuczym.

wyroki czyniący / y fałsze potepiający: ták iáko y rozum przyrodzony / y piśané v Moysesá / y w Ewángeliey práwo / y stánovníenie Boga y zákonodawce nášego *IESU CHRISTA* wyćiąga. Piotr iest fundámient Kościółá / ná fundámencie przednim ktory iest Chrystus / wstálony w náuce y wierze / y w práwdziwym piśná s. rozumieniu / ktory wstąpić y zablądzić nie może: bo tego wiará nie wstáie. Piotr potwierdza wšytké bítáćia. Piotr nawyzšy pásteryz y sprawcá y sedzia wšytkich. Páśie wšytek Kościół owiec Chrystusowych. Bez tákiego Piotrá Kościół być w swey wieczności nie może / áni iedná wiára / áni dom Boży ná ziemi ieden / áni iedność od Chrystusa rostkázána / áni iedno ćialo stać bez tákiey iedney głowy widomey nie może. Przez ktora Chrystus / niewidomy pokoy náš / y iedność wiary y rzady náše zbáwienne / obmysla y wykonywa.

Ten Piotr ná stolicy Rzymškiey mowi / y Ariány y heretyki íne sádzi: iż piśmo s. złe rozumiecia: iż śie wšytkim Koncyliom Oycow śś. Doktorom prześlawnym sprzeciwiáia: iż wšytkiego świátá Chrześciánštwo / ktorym wiára o Trocy przedawyzšey y z piśná s. y od Apostolow podána iest / gubia.

R O Z D Z I A L S I O D M Y.

Jáko Conciliy y zborow Oycow śniętych nie wštydza śie Ariáni.

Concilia
do sadu o
wierze y
náuce.

PEn sedzia Piotr Rzymški ma swoje rády / bez ktorych pospolicie o wielkich y naležytych roznicách wiary s. wyroku nie czyni. Kupi do śiebie wšytkiego świátá Biskupy / y Doktory / y z nimi sam przez śie ábo przez pošty swoje / to co iest wedle práwdy / y wedle piśná s. y wedle rozumienia spólnego y zgodnego / postánawia / zá rzadzeniem y náchnieniem Duchá s. im od Chrystusa w tákiey potrzebie do náuki obiecánego. y mowia w swoich dekretách y ná trybunale tym czći godnym: *Ták śe zdáło Duchowi S. y nam. ták á ták wierzyć kázdy powinien. To nieomylna práwda / to śczere rozumienie piśná s. To wola y náuka Boża / ták wierzymy / ták wyznawamy / y ná przeciwné y nieposlušne anátheme kładźiemy.*

Ioan: 14.
Acto: 15.

Gdyž

Gdyż tedy żadnego przez tysiąc y pięć set ábo sześć set lat ^{Wszystkie} nie by ^{Concilia} ani Generalnego / ani Prowincyałskiego Koncyljum ^{wszego} Biskupow y Doktorow wszystkiego świata Chrześcijańskiego / ^{świata A-} na którymby Bóstwo Chrystusowe y wiara o Troycy przena- ^{riany potę} wyszey wyznana / y przeciwna Ariánska niewierność / Troycę ^{piata.} przeswiecila bluzniaca / potępiona nie była : iákoż sie nie wsty-
 dza takich sedziow Ariani : iáko wsta swoje ná takie wszystkiego
 powazenia godne Oyce / tak stare / tak swiete / tak wzone / otwo-
 rzyć smiecia : kiedyz y iáko / gdy takie sedzie y swiádku odmiára-
 ia / á do písma sie / to iest do swodich snow y wykládow odzywá-
 ia : koniec swarom / y pokoy y iednosć wiary powstanie : kto-
 ryz bedzie filar y podporá prawdy : izali nie Kosciol / iáko Apo-
 stol mowi / y starszy á wrzednicy Koscielni / tak zwlaſzczá przy
 Pietrze ktoremu brácia potwierdzác Chrystus rozkazal / w Du-
 chu s. stupieni / y tak zgodna náuka y wiara spoieni : Coz iest /
 iáko Pan Chrystus mowi / Kosciola nie sluchác : Coz iest byc
 sine iugo / swowolnym / nieposlufnym / hárdym / sobie dusáia-
 cym / y glupim / y do piekla sie cisnacym / y synem Belialá / iesti
 to nie iest z czym ci oplákani Ariani ida : Nád takim vporem y
 obrzydlym glupstwem / kto sie nie zdumiecie : kto niezapláczze :
 Tych powaznych wyrokow Concilij y Zborow swiata ^{dsiego.} ^{Iáko ká}
 wszystkiego Chrześcijańskiego chcac vchodzić / P. M. nie smie te- ^{Concilia}
 go mowic / áby przeciw iemu y náuce iego bledney nie byly : ále ^{Ariani.}
 powage ich pomizác y zelzyć vsilnie / chcac iurisdikciey takich ^{Fol: 14r.}
 sedziow zbywác / iáko pospolicie obwinieni y przekonani czy- ^{&c.}
 nia. Nagromádzil wiele Konciliy z ich Kanony / y pomiesal
 Generalne wszystkiego swiata z Prowincyałskimi wielkie / kto-
 re swieci tak czcza iáko Ewangelia / z málemi : przyiete y po-
 chwalone z nieprzyietemi : Kátholickie z heretyckimi : prawo-
 wierne z odſzczepieñskimi : falszywe z prawdziwemi. Te ktore
 o samey wierze stánowia : z temi ktore tylo obyczáie nápráwu-
 ia. y wszystkie pod iedne modle puscił / y pogmátwal. Túc tak
 ma byc. Jesli, iáko iest v Proroká / oddzielis̄ drogę od taniego, wsta-
 mi memi, mowi Pan, bedzies̄. To iest / prawda sie w nich naydzie.
 Tanie ma byc Koncyljum siódme Cárogradzkie / bo obrazo-
 borstket

Koniec
 swarom
 Concilia.
 1. Tim: 3.
 Luc: 22.
 Matr: 18.
 Iudic: 19.
 Synowie
 Belialá,
 nieposlu-
 ſni, bez v-
 rzedu y se-
 dsiego.

Gregorius
 magnus.

Pomiesal
 Concilia

P. M.
 lere: 15.

Deut: 17. mu swoim pomieszkaniu miłościwy gospodarz y oćiec / opátrnie. Stary zakon miał swego wstáwicznego sędzię Káplana nawyzszego / ktory niezgody wshytkie Kóścielne swoim wyrokiem wspákaiał: á nowy tego tak potrzebnego porzadku mieć nie ma? ktory iż jest po wshytkim świecie / á nie w iednym Kólestwie rozsiány: tym wietsey pomocy ná rozerwánia y herezye / y schizmy potrzebuie. Ná co pewnieyшего lekárstwa nie máš: iáko iedynowładztwo / gdy wshyscy iednego słucháią / á z iedney Káthedry Piotrowey / ktora sie nigdy z przywileiu od Chrystusa dánego mylic nie moze / wyrokow o prawdzié zbáwienney czekać sa powinni. zwlászczá gdy rozne náuki y herezye powstáią.

Trudno
trzech słow
Páńskich
z miejscá
rusyc.
Galat: 5.
Serm: 2.
in anniu
assumpt:
suz.

Trudnoż tych trzech słow mądrości y mocy p. y Bogá nášego z miejscá rusyc / trudno ie wykrecić: *Tyś opoká ná ktorey stoi kóściol. Ty potwierdzy bráćia. Ty pás owce moie.* trudno ie od następni-
ków Piotrowych oderwac / trudno tak potrzebny wrząd Piotrow z Kóściola Bozego wyrzucić / bez ktorego / gryzacie / wshyscy-
bysmy sie / iáko mowi Apóstol / spolnie wygryzli / y wiára s. y ied-
ność utracili. Jne słowá Páńskie do Piotra / iáko do szeregulney osoby iego słuza: ále te trzy / do wrzedu iego / ktory wiecznie trwa. Umocnienie oney wiary w Ksiazęciu Apóstolskim wychwaloney wieczne iest. iáko to trwa co Piotr o Chrystusie wierzył iáko to trwa / co w nim Chrystus wstáwil / mowi Leo s. To iest fundá-
ment wiary y náuki: potwierdzanie bráćiey / y pásterstwo owiec Chrystusowych. ten wieczny iest / y z Piotrem wmrzec nie mogli / y w iego następnikách zostáie.

R O Z D Z I A L S Z O S T Y.

Jż Biskup sam Rzymiski następnik iest s. Piotra, y ná iego wrząd y práw á wchodzi.

Pismo S.
do śmierci
Piotra S.
nie z'asło.

Dowód tey prawdy / iż sam Biskup Rzymiski to ma od Chrystusa do rzadu Kóścielnego co Piotr s. miał / iá-
sny iest. Bo z dzieiow wshytkiego swiata y Kóścielnych
historiy y z Doktorow / y z pisarzow / y z Koncyliy / przez látá
tá dlu-

tak długie od Apostolow aż do dni naszych / widać się może. Z dzieiow
 Pełne tego pisma y karty: iż do Biskupa Rzymskiego/ze wśego kościel-
 świata/ o nauce w wierze/ gdy co było watpliwego / przybie- nych na-
 gano/ y wiadomość brano. Bo ta stolica samá/ od wszelkiego grodą.
 bledu heretyckiego zawždy czysta zostawała / y samá powstá-
 iace heretyki potepiała/ y do icy kościelnych sadow/ appellacye
 przynosono / y wszystkie Koncylia przednieysze y powszechne/ Biskupá
 Biskup Rzymski składał/ y one w prawdzie postanowioney po- Rzymskie-
 twierdzał. y wszystkie go Koncylia y Doktorowie / namiestni- go powa-
 kiem Piotra s. zowa/ y stolice Rzymsta/ stolica Piotra s. nazy- gá.
 wała / y Apostolska miánua. O czym naszego wieku pisanía
 jest wiele/ y wywodow wiernych y mądrych bez liczby: nie tylo Belarmi-
 Belarminus maż wszystkiemu światu w nauce y żywocie swia- nus.
 domy / ktorego przeciwnik nie dobrze wspomina: ale y inych
 wiele prawdete vmacniaia. y przywodza stare Doktory/ y pi-
 sarze / y Koncylia. Miánua tu niektore Jrenaus lib: 3. cap: 3.
 Epiphanius heresf: 27. August: epist: 165. Optatus lib: 2. contra Parmen.
 ktorzy successory s. Piotra/ aż do swoich czasow biskupy Rzym-
 skie wymieniaia. Eulogius apud D. Gregorium epist: 37. lib: 6. Re-
 gistri. Petrus Chrysologus epist: ad Eutichetē. Leo serm: 2. de Anniuer-
 sario. Tertullianus lib: de praescript: haeret. Hieronymus ad Damasum.
 Eusebius lib: 3. hist: cap: 4. Sozomenus lib: 4. hist: cap: 14. Theodoret-
 us epist: ad Leonem. Cyprianus lib: 4. epist: 2. Vincent: Lirinen: lib: 2.
 aduersus haesf. Cyrillus Alexandrinus ad Celestinum Papam epist: 18.
 & 10. & 11. Chrysostomus epist: ad Innocentium. Basilius epist: 52. ad
 Athanasium. Koncylia generalne/ mnieyszych nie wspominaiac/
 Niceńskie pierwsze/ y wtore Sardicenskie/ Carogrodzkie pier-
 wse/ wtore/ trzecie/ czwarte Chalcedonskie / Lateránskie / y ine
 wszystkie te moc y przywileie Piotra s. Rzymskim Biskupom/
 iako wlasnym następnikom Piotra s. przyznawaia.

Wtázuem tedy wszystkim okolo wiary spornikom y sekta-
 rzom/ á zwoła szca wam Arianom/ ktorzy samo pismo nieme/ zá-
 sedzkiego w roznicách wiary bierzecie / á sadowi żadnemu mo-
 wiacemu podlegac niechcecie: iż przy pismie s. y przy prawie
 pisánym musi być sedzia mowiacy y prawdę rozeznawaia cy/ y
 wyroki

Doktoro-
wie t. o
zwierzchno-
ści Pi-
otrás.

W inem sektarzmi bylo dosyc tych potarczek / z szczesliwym
prawdy zwyciestwem. Nynie z Ariany o bostwo Chrystusowe
y Trojca przeniawyzsza wojna. Oto im sedziego na wykłady
pisina s. y prawdy samey podpore / y potepienia falsu wklaznie-
my z slow samego Chrystusa. na ktoregdy oni swoje wykłady
y pátieczce argumenty / chcac szczerza y iasna prawde zatlumic
woja : my im wykłady powazniejszye stawim Oycow s. y Dokto-
row koscíelnych : ktorzy te slowa Pánstie o Pietrze s. y zwierz-
chnosci iego / tak iako sie rzeklo rozumiecia: iz Piotr s. opoka jest
y fundament koscíola Bozego / y na nim zbudowany stoi / y ie-
go sie rzadzenim wspiera. tak nauczali / tak napisali swieci ko-
scielni pastersze y stroje prawdy / ktorych wielka jest liczba.
Na zawstydzenie Arianow przypominie niektore.

*Clemens epist: 1. ad Jacobum. Cyprianus epist: ad Quintum de
baptismo hereticorum. Origenes Homil: 5. in Exo. Tertullianus de pra-
script: haeret. Hippolytus mar: de consummatione mundi. Ambrosius
serm: 47. de fide Petri. Nazianzenus de moderatione in disputando
habenda. Hieronymus in Matt. 16. Basilius in concione de paen: nume-
ro 28. Hilarius con: 16. in Matthaum. Chrysost: homil: 17. ex variis
Matthai locis. y ini. ktorych ieszezebych kiladziesiat wyliczyl.
S. Augustyn daie wolne rozumienie czytelnikowi / abo Chrystu-
sa abo Piotra S. opoka zwac / lib: Reg: 1. cap: 21. ale na wielu
inych miejscach zgola opoka y fundamentem koscíola Bozego
y nawyzszym pasterszem trzody Pánstiey / Piotra s. zowie. iako
serm: 15. de sanctis. Et in Psal: 69. Et tract: 11. in Joannem. Na tote
wielkie swiadki miánuiem / aby nam heretycy swoicmi wykla-
dy slow pánstich z strony S. Piotra nie wykrecali / a tym le-
pszym starszym y powazniejszyym wykładaczom vstepowali / y
iako proch od wiatru sie rozwiewali.*

ledyno-
wladstwo
nalepsy
rzad.

Niespokoy
niy hárdzi

Na przewyborny rzad jest / gdy jeden wladnie / y taki jest w
niebie. taka Monarchia w kosciele swym Chrystus postawil / y
po sobie Piotra miánował / ledwie nie tak wyraźnemi slowy :
chce aby Piotr po mnie nawyzsza zwierzchnosc mial w kosciele
moim. Co z tak iasných slow iego wynika. Z roznych ludzi ko-
scíol jest. swarliwismy / y niespokoyni / y pyśni : potrzeba vrze-
du na

du ná pokoy / bez ktorego wszytki nawietše krolestwa w nie-
 zgodzie gina. á pokoy sie nalepiey fundwie gdy ieden władnie/
 taki ktory nigdy w rządzie y náuce okolo wiary y obyčajow
 potknac sie y omylic nie moze. Ktorego wiara nie wstáie / y to ma
 z niebieſkiej láſki y przywileiu. Czego ſwietcy Monárchowie
 nie máia. o czym tu nie czás mowic. Sámiz ſektarze niezgodá-
 mi pomieſáni / wyznáwác muſia : iż zgody nigdy ná iedne wiá-
 re między nimi nie bedzie / póki ſie pod ſad iednego z ſtrony reli-
 gicy nie podádza. á Cyprian ſ. meczennik mowi : Nie z iná
 heretyctwá ſię rodza y odſzczepieñſtwá pochodza, ieno ſiad : iż káptaná Bo-
 żego nie ſlucháia, á o iednym do czáſu káptanie, y o iednym ſédzim ná
 mieſcu Chryſtuſowym nie myſla.

vrzedu po-
 trzebuia.
 Libr. ep. 5.
 Skad ſie
 heresyje ro-
 dza.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Jż przywileie Piotrowi ſ. nádáne, ná iego ſię teź naſtępniki ſciągáia.

NAsiry y lácny bárzo do tego dowod z ſłow Chryſtuſo-
 wych. Bo gdy mowi ná tobie zbuduie Koſciot moy, ká-
 zdy baczy / iż koſciot Chryſtuſow nie doczeſny / nie do
 żywota Piotra ſ. ále ná wieki trwa. A ieſli do końca ſwiátá
 trwa : ná fundámenicie takim / iákim byl ſ. Piotr / trwác muſi / y
 bez nieg ſtać nie moze. Muſi tedy záwždy Piotr byc : to ieſt ná-
 ſtepnik Piotrow / ná ktorymby koſciot polegal. Owce teź Chry-
 ſtuſowe záwždy áz do końca ſwiátá beda : tedyc bez Piotra y pá-
 ſterzá byc nie moga. Zwlaſczá gdy Pan przydáie : Páſ owce mo-
 ie. Chryſtuſowe owce záwždy ſa y ná wieki beda y páſterzá tákże
 wiecznego miec muſia. Piotr nie wieczny w oſobie / muſi byc w
 vrzedzie wieczny : aby owce Chryſtuſowe bez páſterzá wilkom
 podáne nie byly. Aby pod iednym / iáko mowi ſ. Hieronym iá-
 ko pod glowa iedna czlonki ſie nie táfály / y ſchizmy nie bylo.
 aby po iedney káthedrze / iáko mowi S. Cyprian / ieden ſie ko-
 ſciot pokázowal. aby pod iednym / iáko mowi Optatus / ied-
 noſc byla od wszytkich záchowána.

Obmyſlánie Chryſtuſowe o dobrym wiernych ſwoich nie
 doczeſne ieſt : ále póki ich ſtáie / poty pokoy ich y dobre w do-
 mu ſwo-

Piotr zá-
 wždy byc
 muſi.
 Ioan : 21.
 Owce
 Chryſtuſo-
 we wie-
 cznie trwá
 ia.
 Lib: r. con-
 louinianũ.
 Cypria: de
 Eccleſia: v-
 nitate.
 Opta: li: 2.
 cont: Par-
 monionẽ.

Concilium borstkie: y ná nim Cesarz heretyk wyrokí swego Kácerstwa czy-
siodne Cáll. Tanie Bázyleyckie/bo nie potwierdzone/ y w odščzepień-
rogradskie siewie czynione.

falszywe y
heretické.

Wszystkich
Conciliy
zgodá ná:
Ariany.

Przygánia Koncylion/iz sa niezgodne. Lecz w tym niech
sie z swoia prawda postáwi P. M. niech dowiedzie / iesli sie te
wszystkie Koncylia ktore pomienil/ná to nie zgodzily: iz Aria-
ni sa niezbozni / y iáko bluźniercy Troyce przénawyzsney / y bo-
stwa Syná Bożego/potepieni być máia. o toć to idzie. Uiech
wystapi z ktorym Concilium Batholicim y z wielkim y z má-
lym / ktoreby iego náuki takiey Ariánskiey bronilo: niech wka-
ze z tych wszystkich ktore sie pomienily iedno slowo po sobie/
ktorymby tak bostwo Páná nášego zelzone bylo/iáko ie oni lza-
y nie czesza? Widzisz iáka tu zgodá / y iáki zerwad pogrom ná
iego Poganískie błedy. wszyscy ná nie woláia *anathema, anathema.*

Odmien-
ność Con-
ciliy z stro-
ny obyczá-
iow.

Przygánia y w tym Koncylion/iz okolo Kárności obyczá-
iow y porzadkow Kóścielnych odmienne sa/ y exekuciey z nich
nie máš. A iemu co do tego? Uiech domu swego Káždy pilnu-
ie. Opátrzný y mady wie/iz rzady y Kárności ludzkich obyczá-
iow/bárzo sa trudne/y gospodarz nigdy swey czeladki tak wka-
ráć nie moze / zeby sie záwždy moglo nád nimi wykónac co on
káze/ic. Dluzey nie máš sie czym bawic/á w insa máterya wdá-
wac sie nie potrzeba. Uiech sie pierwey znác práwego Bogá
Chrześciánskiego náuczsa. To teraz do rzeczy sluzý: gdy sie po-
káznie/iz wszystkie Koncylia Ariany y błedy ich tepia.

Názyánt:
o Concyli-
ách P. M.
Fol: 153.

Heretyckie
zboryszczá
niešczęśli-
we.

Kátholi-
ckie szczę-
śliwe.

Co Názyántenus mowi/ iz żadnego Koncylionu pociesne-
go y szczęśliwego nie widzial: To o heretyckich zboryszczách
mowi/ktore zá iego wieku Cesarz Constantius Ariánin/ bárzo
czesto zgromadzal/ták iz mu o to y Poganíscy Philozophowie
przygámiali. Ná tych žádn koniec szczęśliwy nie byl. Bo chcac
sie vgådzác/z wietsza sie niezgoda roziesdzáli/y wiecey hereziy
przyczyniali. Izali nie szczęśliwy koniec Uicénskego Koncy-
lium/ ná ktorym Ariany/ták iáko P. M. Troyce s. bluźniace/po-
tepono: Izali nie szczęśliwy byl koniec Cárogradzkego pier-
wszego/ná ktorym Mácedonijsá/ktory Duchá s. bostwo háń-
bil/przekleto: Izali nie błogosłáwim Oycow Epheskich/ktor-
rzy Nie-

rzy Nestora osadzili? Izali nie dziekniem sś. Oycom Kálcedońskim / ktorzy Eutychesa pogromili? co sie y o inszych prawdziwie mowi / iż sie szczęśliwie kończyły / y wielki sie z ich wyrokow pokoy Kościołowi wracał / y herezye były łamać / choć nie zaráz / musiały. czego y zánášego wieku z Koncylium Trydentstiego / z pomocy Bożey / czekamy.

R O Z D Z I A L O S M Y.

Jako bez wśhydu Doktorami świętymi Ariani pogárdzają.

V Kościele Bożym / mowi Apostol / dał Pan Chrystus Doktorzy ná to : ábyśmy się wśhyscy schodzili do iedności wiary, y znáomości Syná Bożego, ábyśmy już nie byli dziećinami chwieiacemi się, áby nas nie obchodzały miátry náuk, w złości ludzi, w chytrości y zdrádzie błędom. Mocne działa ná falszywa náuke / świeci Doktorowie Kościelni: ktorzy są iáko oczy w ciełe ludzkie / wśázuiac gdzie dol / gdzie drogá bezpieczna. o ktorych rzekł Pan : Wysćie światłościá swiátá. Ná co sie oni zgadzają / tám błędu obáwiác sie nie potrzebá. y Kościol s. ktorzy błádzic nie może / ná nich przestáie. y o mądrym nápisano : iż się prorokámi báwi, y o mądrosći się stárych dowiáduie, y powieści mężow wziętych záchowyma. Bo oni / iáko ieden mowi / co zástáli w Kościele Bożym / to trzymáia / y to czego sie od oycow náuczyla / to też synom podáia. Ny písma ich nád písno swiátenie przenośim : ále iż písno s. lepiey y głebiey rozumieli / y ono prawdziwiey wyložyla niżli dzisieyśy sektarze : to mocno y stále twierdzim. Gdyby co przeciw písnu s. mowili / á ktoby im wierzył? ále o wyklad písma spor mamy. Ariani mowia / ná przyklad dáiac : ták sie to písno rozumie : Oćiec niéśy iest nád mié, mowi Pan I E S U S, y dla tego nie iest rowny Oycu / áni tym Bogiem ktorym on. A Doktorowie świeci w toż písno pátrzac náuczają : iż to Pan Chrystus wedle człowieczństwa swego mowi : w ktorym zázwdy mnieyśym iest : á iż wedle bosstwa rownym iest Oycu / iáko indziej mowi : Jay Oćiec iedno iestemy. Komuż tu wiecey wierzyć / o kolo písma tego : iesli Arianom / czyli swiátem stárym Doktorom ?

Ephes: 4.
1. Cor: 13.

Mocne
działa ná
falsze here
tyckie Do
ktorowie.
Matt: 5.
Eccl: 39.

O wyklad
písma spor
nie o pi
sno.

Komuś
wiecey wie
rzyć?

rom: od rozumu odstepnie/ kto P. M. z Augustynem s. rowna/ y tego nauke nad tego s. przeklada. w glowe zaszedl/ kto Socii nowi y Gothowi wietfzy dowcip y dar Duchá s. do rozumienia pismá przyczyta/ niſi s. Hieronymowi/ Ambrozemu/ Chryzostomowi/ Bazylemu/ y innym wſytkim ſtárym ſwietym. ktorych nauka ſwiátu wſytkie^o ſlawna/ y od tyle ſet lat przyiemna zoſtaie. kto rozum ma málo co wietfzy niſi páchole w pietnaſcie lat/ ofadſi: iſz beſpieczniey ieſt puſzczáć ſie zá wykladem piſiná s. ſtárych y záwſietych Doktorow ſwietych/ niſi zá temi mlodemí/ y trocha liter nádetemi/ y w nicumieietnoſci hárdemi/ ktorych ſie wpor nád ſedzie wſzego ſwiátá podnoſi.

W glowe
zaszedl kto
wiecey wie
rzy wyklá-
dom P. M.
niſi Do-
ktorow s.

Hieronym S. ná ſtare przed ſoba Doktory (choć go wſy-
ſtet ſwiát Kátholicki zá wielkiego Doktora miał) ogladáiac
ſie: piſmo ono z Medicá przywodſi: *Słowá madrych ſa iáko bodz-
ce y iáko gozdzie głąboko wbite, ktore zá ráda miſtrzow dáne ſa od Pá-
ſterzá iednego. nád to, ſynu moy, o wiecey ſe nie pytay.* Trudno ſwie-
tym Doktorom náſzym przygánie: bo ſie zá koleſy/ y zrámiſy. tru-
dno ſwietych ich ſłow ruſzyć: bo ſa iáko gozdzie głąboko y mo-
cna reka wbite: zębami ich Ariani nie wyrwie. Wielcy ſa mi-
ſtrzowie ná piſmo s. wielkie rády ná trudnoſci w nim. A ieden
ie páſterz Duch s. ſpráwuje: gdy w ſtronách rozmaitych y od-
ſiebie dálekich/ y w roznych wiekách/ ná to co rozumieia w pi-
ſmie s. nie zmawiáia ſie: á iednáſt wſyſcy/ iáko Bozym Du-
chem iednoſz mowia/ piſá/ y iednáſt Ariany y nauke ich pote-
piáia. Jáko ſie w pierwſzym záwſtydzeniu ſerzey powiedziálo.

In Eccle-
ſiaſten 12.
Gozdzie
mocno wbi-
te, piſiná
ſwietych
Doktorow

Ieden pá-
ſterz Do-
ktorow S.

Fol: 111. Sec.
Nie dáno
ſi ná Do-
ktory Aria-
ni.

Nie od nie-
mil ále opu-
ſcił.

Což ná to P. M. Wapzod dáć ſie ná te ſedzie Doktory s.
niechce: y z miſtrzámi ſwemi/ wyznawa ſwoie od nich potepie-
nie. A ſluſnie/ y ináčey nie moſe. Przegrałby/ y iuž dawno ie-
go oycowie Ariani przegrałi. Przymowil mi/ iáko bych w piſá-
niu moim ſłowá Apoſtolſkie o Doktorách do Epehezow odmie-
nil. Nie odmieniłem/ álem opuſcił/ czego mi bylo do rzeczy nie
potrzebá. Czemuž nie powiedziálo com odmienił: y com prze-
ciw rozumieniu Apoſtolſkich ſłow przydáł: Jam nie heretyk/
o ktory h to prawdziwie twierdzim/ y co w ich piſmách czyta-
my: iſz piſmo s. fáłſwia y krzywá: iſz nie tylo wierſe y rozdzia-
ly/ ále

ly/ale y księgi pisma s. oomiataia. Co y sam P. M. czyni/y wie-
le ksiąg pisma s. odrzuca. o czym inszy czas iest mowienia.

A iż my sie Kátholicy zgoda s. Doktorow chlubimy / y
prawdy swietey wiary násey wspieramy : pokázac chce P. M.
iż sie Doktorowie o wyznaniu Troyce przemawyszey nie zga-
dzai. y slowa niektore z nich lapa źle rozumiane / a od ich my-
śli y náuki dálekie : ineiawne / iasne / geste / tychże pisarzow o wy-
znaniu Troyce y bostwa Pána násego / opusciwszy. Ná co mu-
sbo iego mistrzom odpowiedziano / y teraz swiezo Belárminus
te ich potwarzy mocnie rozbil. do ktorych ia P. M. odsylam. Bo
dáie znac / iż sie w czytaniu Belárminá zátóchal. Ja mam ná
tym dosyc : iż od s. Doktorow kóscielnych po wszytki wieki v-
cieta / y rozsadku sie ich boi / y zwyciestwo to nam przyznawa /
iako y mistrzowie iego. Przed Níceńskim Koncilium pierw-
szym / Clemens Romanus, Ignacius, Dionysius Areop. Marcialis, Ju-
stus, Athenagoras, Jrenaus, Clemens Alex. Origenes, Gregorius Thau-
maturgus, Dionysius Alex. Dionysius Romanus, Tertullianus, Cypria-
nus Troyce przemawysza wyznawai. y iedne bostka substancia
sbo ieststwo we trzech klada : iako tamże v Belárminá P. M.
náyduie. y przeto omylnie mowi / gdy wyznaniu Troyce prze-
swietey poczatok / od Koncilium Níceńskie / y Athánazyusza dá-
ie. To szczyry fals / y dla teg / slowa niektórych tu polozyc musze.

Fol: 156. &c.
Niezgody
Doktorom
przyczyta.

Belármini-
nus dáł od-
por ná ich
potwarzy.

Doktoro-
wie przed
Níceńskim
Koncilium
Troyce s.
wyznawá-
ia.

Fol: 256.

W pierwszym stu lat zyli sławni swieci Doktorowie kó-
scielni. Clemens Rzymiski wceń s. Piotra / Ignacius wceń
s. Jana Ewangelisty / Dionysius Areop. wceń s. Pawla / Már-
cialis wceń s. Piotra. Sluchaymy iako ci o Bogu w Troycy
iedynym / y o bostwie Pána I E S U S O W X M / dáleko przed Kon-
cilium Níceńskim / pisa.

Doktoro-
wie w pier-
wszym stu
lat.

Clemens Romanus lib: 8. const: Apost: cap: 18. Tibi omnis gloria
& honor & adoratio, Patri & Filio & Spiritu sancto, & nunc, & sem-
per, & in omnia sacula saculorum. Tobie nšelka chwata y czesc, y po-
kton Oycu y Synowi y Duchowi s. y ninie, y zámzdy, y ná wszytki wieki
wiekow. o takim wyznaniu tego Klemensa wspomina s. Basilius
lib: de Spiritu sancto cap: 29.

Klemens
Rzymiski

Ignacius zaś tak mowi: iakoby wlasnie te nowe Ariany

Ignacius. **potepial / epist: ad Antiochenos: Abiicite omnem gentilem & Iudaicū errorem, ut neque multitudinē introducatis Deorum, neque prætexitu unius Dei, negetis Christū. Moyses enim Dei famulus fidelis, dicens: Dominus Deus tuus Deus vnus est, & vnū & solū prædicās Deū, continuo cōfessus est & Dominū nostrū dicens: Dominus pluit super Sodiā & Gomorrhā, à Domino ignē & sulphur. Odmiataycie, práwi / wšelki bład Pogánski y Zydowski, abyście wiele bogow nie wprowadzali, ani dla iednego Bogá Chrystusa się przeli. Bo Moyzesz mowiac, Pan Bog twoy Bog ieden iest, y iednego Bogá wyznawaiac, zaraz też y Páná nášego wyznał mowiac: Pan puscił deszcz ná Sodome y Gomorrhę od Páná ogień y siárke. Dáiac znác / iż tymże Bogiem iest Chrystus Pan od Páná / Bog od Bogá / w iedności iednego Bostwa. Tego miyścá z Moyzeszá / ini tegoż wieku swięci ná dowod Bostwa Chrystusowego wzywáli / ná ktore Smalcius / niegodny aby proch stopy ich całował / zeby otwarza. y támże mowi tenże s. Ignacius te słowá: Omnis qui annūciat vnū solum Deum, & tollit Christi diuinitatē, is est diabolus, inimicus omnis iustitia. Wšelki ktory iednego sáme-go Bogá oponiáda, á bostwo Chrystusowe odmiáta, ten dyablem iest, y ká-
 zdey spráwiedliwości nieprzyiacielem. y w liście do Philádfow ták mowi: Si quis dicat vnū Deum esse & confiteatur Christum I E S U M, sed cundē nudū hominem putet: serpens est, fraudem & errorē prædicans in exitū hominum. Kto, práwi / mowi, iż Bog iest ieden, á Chrystusa wyznawa, ále iáko prostego człowieká: wżem iest, zdráde y bład ná wpadek ludzki przynosac. Widziš iáko ten s. Ignacius / bluznierce Bostwa Chrystusowego / dyablem y wżem zowie zdiádlwym y bledliwym ná skáze ludzka. Jeszcze támże mowi z dyablem sie swá-
 rzac / ktory mowi do Páná: Si filius Dei es, ignorantia argumentum est. si enim reuera cognouisses, sciuisses, quòd ex aquo potest rerū conditor uniuersarum & facere quod non est, & mutare quod est. Mowit s. czárcie, iešlis iest Synem Bożym: to znác iez niewiedziat. Bog dybyś prawdzinie wiedziat: poznalby był, iż tworcá wsytkich rzeczy, (to iest Syn Boży Chrystus) iednákoż może, y to wczynić czego nie máš, y to co iest winše obrocić. Widziš Ariáminie / iż tu Chrystusa Syná Bożego tworca wsytlich rzeczy zowie. y iáko Bogu moc te przyznawa: iż może y to stworzyć czego nie máš / y to co iest / w inša nature obrocić.**

Dionysius Areopagita, lib: de diuinis nominibus cap: 1. In omni, Dionysius
 inquit, tractatione summam diuinitatem sancte celebrari videmus. ut Arcopagi-
 singularem quidem atque unicam propter simplicitatem & unitatem, ta.
 illam impartibilem. ut trinitate vero, propter superessentialis fecundita-
 tis in tribus suppositis expressionem. **Ná polskie ták:** W kázdey mowie Slovo
 ábo náuce namyjsse bostwo swiętobliwie myslamione widzim. pojedynko-
 we stad: iz iedná w nim nie skłádáność, y iedność nierozdzielna. A w Troy Troycy S.
 cystad: iz to bostwo dla nieogárnioney ptodności we trzech sęz personách Slowo ma,
 wyraża. To Apostolski wcezeń. Pátrz Arianie / iz iedno bostwo wcezeń Apo-
 w Troycy miánuie / y slowo ma Troyca y persone / ktora sie hy- stola Pá-
 postafis po Grecku / á personá po Lácinnie zowie. wliá.

Martialis wcezeń s. piotrá epist: 1. ad Burdegalenses. Nihil, Martialis.
 inquit, discretum in diuinitate Trinitatis sentiatis. y tárnże: Pater, &
 Filius, & Spiritus sanctus, in personis diuinis tria diuisa: in diuinitate
 autem vnus Deus indiuiduus est. Nie rozumieycie nierozdzielnego w Slovo
 bostwie Troycey, Ociec, Syn y Duch s. w personách Boskich trzy sa roz-
 dzielni: ále w bostwie ieden Bog nierozdzielny. otoż y ten tego slowa Troycy y
 dzielni: ále w bostwie ieden Bog nierozdzielny. otoż y ten tego slowa slowa
 Troyce y slowa osoby używa. Rozumieyże / iz ci wczniowie wceśniá Pio-
 Apostolszey od samych Apostolow te wiáre y tákie slowa wzięli. trá S.
 wkażcież wy Ariani swoiey náuki tego wieku skoro po Apосто-
 lech Doktory. Tu niemy kázdy Ariánin.

W drugie sto lat po Chrystusie żył Justinus y Klemens Drugie sto
 Alexandriyski. Justinus ták piše lib: de vera & recta fide. Vnus lat po Chry-
 verè est Deus omnium, qui in Patre & Filio & Spiritu sancto cognosci- stusie.
 tur. Quoniam enim ex sua natura & essentia Pater Filium generauit, Iullinus.
 & ex eadē processit profectusq; est Spiritus: iure ac merito, ea qua vnus
 eiusdemq; essentia sunt, vnus etiam atque eiusdem habentur diuinita-
 tis. **Ná polskie ták.** Jeden prawdziwie Bog w sytykich ie st, ktorego w
 Oycu y w Synie y Duchu s. znamy. Bo z swoiey náтуры y istności Ociec
 Syná vrodził, y z teyże wyszedł Duch: slusnie y práwnie ci co sa istności
 iedney, iednego też bostwa rozumiani byc máia. Widzisz iz tu miánu-
 ie iedna istność / á trzech w bostwie. To co w rwał z slow s. Ju-
 styna P. M. y ták o ie nicie; ná to Belárminus odpowiedział /
 iáko y ná ine obrywkách z Doktorow. w sátk to ma w oczách
 miech sie sroma á wstá zámknie. Toż sie mowi o Trenceu / y
 wil P. M.

110. **Wtorego Závst. Ari:wtora czešť**

Trzecie sto
lat.

Klemenšie Alexándryey. Vtích tám čyta/á odpráwe bterze.

W trzecie sto lat žyl y pisal *Origenes*, y *Gregorius Thaumaturgus*, y *Dionysius Alex.* y *Dionysius Rzymsti* / *Tertullianus* y *Cyprianus*. Etorzy przed Vticeńskim Koncilium iáśnie y gesto Troyce przenawyzřa y bořtvo Chryřtufowe wyznawáia. Odsylam tám P. M. y ziego Mniřtrem. Vtích pátrza / á nie moria: iz wiára o Troycy ř. y bořtwie prawduřwym Pána nářego / ná

In epist: de
Decretis
Nic. Con.

Vticeńskim řte Koncilium y od Athánázyuřa poczelá. O Origenie to tylo powiem / co mori do Arián Athánářius: gdy řlo-
wá iego przywiold o wiecznořci Syná Bořego: řzekł řmiele t
Oto my pokázuem, iz tá wiára (o Troycy y bořtwie Syná Bořego)
od oycow do oycow iáko przez řece podána ieřt. A my (Aryani) iáko Zy-

Ariani nie
máia řtá-
rych Oy-
cow.

donie y vczniowie Káiphářa, ktore oyce y řárře řwey náuki vkařećie?
y řtad ieřt wielka peronoř / iz przed Athánářym nie mieli co po
řobie Ariani wyrwáć z Origenieřa: á iáko Rufinus mori: po
Koncilium Vticeńskim Ariani piřmá iego pořařřowali.

Doktoro-
wiepo Con-
cilium Ni-
ceńskim.

po Vticeńskim Koncilium / *Athanasius*, *Basilius*, *Nazianzenus*, *Nissenus*, *Cyrillus*, *Hilarius*, *Ambrosius*, *Cyrillus Alex.* *Chryřo-*
stomus, *Hieronimus*, *Augustinus*, *Leo*, *Fulgentius*, *Vigilius*, *Boëtius*,
Gregorius wielki / *Isidorus*, *Boda*, *Damasceus*, *Anselmus*, *Richardus*,
Victorinus, *Bernardus*, *Thomas de Aquino*, *Bonaventura*, y ini řwieř

wielcy pro-
rocy y ká-
plani Bořy.

ci Prorocy y Káplani Bořy / wielce madřy / vczeni Duchá ř. peř-
ni / obrońce y chwálce Troyce przenawyzřey / Ariánřte blu-
řnierřtwa řlovy y piřmy Duchá ř. podánemi / y z řlova Bořego
wybránemi / řgodnie y cudownie řárli / řruřyli / řdeptáli / y do
pieklá iáko náuke dyabelřte Ariánřte potepili. Vtíe rádže P. M.
do nich řie pokářowáć / áni řie ná ich řořřadek y trybunál dá-
wáć. Vtích pátrzy v Belárminá ná řlova Doktorow / y w nich
řie obeřřy / á rádži o duřby řwey / á pravde řwířtych náuczycie-
low pryzymnie.

Przymow-
ká ná Do-
ktory.
Cyprianus

Mowi řás P. M. iz my řáni niektorych Doktorow vpadek
y vnieřenie odkřywamy. Řkláďie ná pryzřlad Cypriáná ř.
ořolo chřtu. Ná co niech wíe: iz řwířci vpadáć mogli / ale he-
řetyckieho vporu nie mieli. Dáři řie náuczyc / y przemoc / áko
řciolowi y wyřok omieho ná pravde / rádži vřtepowáli. Jáko

tem

ten s. Cypryanus y ini. Przywodzi też P. M. słowa Belárminá /
którym niektórym Doktorom przymowki daie. okrom Orige-
nesá / ktorego pisma Ariani sfalszowali / nie máś przymowek ná-
żadnego o rzeczy do wiary należace. Nie wielka przymowka /
iż Augustyn po Żydowstwu nieumiał / iż Hieronym s. między
biskupstwem y káplánstwem rozności z niektorey strony / nie
kladł. y oná nie wielka o Chiliaściach: bo ná on czas nie było w
tym kácerstwie zmázy / póki kóściół ná to swego rozumienia
nie wydal. Ná ono co Belárminowi wyrzuca / zádáiac mu
z Athánázem y inemi Doktorami niezgode: iż ták rzekl: *Ociec*
jest rzędo y początek inych person, y tym sposobem ma nieiáka więtsóć.
Ná to ták odpowiadám: Mowia toż niektóry Greccy Dokto-
rowie: ale sie z Athánázem y inemi zgadzáia. iż z strony nátu-
ry Bóstwiey y iestestwá / nie máś nic we trzech personách ani
więtszego ani pierwszego: ale ma te prerogatywe *Ociec* / iż żrzo-
dlem iest drugich dwu person / y z niego wynikáia. Co sie zowie
nie prosta / ale nieiáka *maioritas ordinis non natura*, ktora żadney
nierówności w bóstwie y iestestwie y w naturze nie czyni. Oy-
cowstwiey to persony własność iest / iż od niego inie persony po-
chodza / y tym rozny iest w personie od Syná y Duchá s. Czym
sie wiára o iednym Bogu w trzech personách nie narusza. Ná-
koniec nie mogac niezgody między Doktory świętymi dowiesć:
między Papieżmi iey szuka. Oto / práwi / ieden papież drugiego pa-
piezá stánowienia psował. Ale w czym: iżali okolo wiary? Nie. ale
okolo rzadow y obyczajów / iáko sam wyznawa. okolo tych / iá-
ko ludzki nieśkatek przynosi / musá być odmiány / ktore nic wie-
rze świętey nie škodza.

Fol: 160.

*Ociec żrzo-
dło person.**Papieżow
niezgoda
iáka.*

Fol: 160.

Daley nie máś ná co odporu dáwać / z strony sś. Dokto-
row. Ná to sie tylo powiedziec może / co o Doktorách sś. ná
Pońcu mowi / iż ie poty przymnie / póki sie z pismem s. zgadzá-
ia / do ktorego sie też oni sami odsyláia. Wiemy iż święci Do-
ktorowie ná fundámencie pisma s. mocno náuke swoie osadzá-
ia / y rozumienie w nim y swiátłość prawdy nieomylná máia.
Ale po tym heretyki poznawamy: iż ich rozumieniu pisma s.
podlegac niechca / á sami sie w hárdości swey ich sedziámi czy-
nia. 21

*Heretyki
po czym
znac.
Sedziámi
sie Dokto-
row czynia*

H 2. Wtorego Zaúst: Ari: wtora čásć

Zelżywo-
ści Papi-
sów Serzy-
nia. A co nasprośniey / sami sie nikomu sadzić nie dádza / y tá-
iest samego lucipera hárdosć. Tánże P. M. zelżywości Papie-
żow dwugich złych serzac / sam dwoiáki nierozum pokazúie: iż
mniema áby wšyscy ná vrzedách swietemi býć mieli: á zlosć
ich prawdzie y wierze škodzić miála.

To nákoniec z strony ss. Doktorow wważyć sie moze.
Gdyby Ariani po sobie stáre Doktory mieli: iákoby nas wy-
znawcow Troyce przénawyzšey / pohánbiáli? Szukał Arius
tákich / mowis. Athánázyus / ktorzyby przed nim to wierzyli
czego on náuczal: ále dopytác sie y nálesć tákich nie mogl.
Gdy z ktorego Doktorá iákto po sobie slowo choc watpliwé /
zálapic moga: toć ná nas nácieráia / iákto sie wyzšey námienilo.
A my gdy kupa y hurmem Doktory wšytkiego Chrzesćcián-
stwa ná nie wywieramy: znác ich powagi czći godney niechca.
falsz im y niemieternosć pisma s. zádáia / wštydzic sie wietkich
y powaznych osob nie vmieia / rozsádkowi ich nie vstepuia / sa-
mi ie sadza / á sami glow swoich pod záden sad nie schyla. O ro-
zumie gdzies od nich wćiekl? O hárdé ciemnosći / iákosćie te-
nurki ponurzyli?

Słowa wat-
pliwé łapa-
ia, á my ná
nie kupa s.
Dokt.

R O Z D Z I A L D Z I E W I A T T.

Jáko Ariani od trybunatu kościelnego wćiekáia, á ná sedziego sprá-
wiedliwego porzadnie od Bogá dánego, miotác sie potwarzá-
mi zelżywemi nie wysydzá.

Dokázalo sie z dáru Duchá s. iż przeciw Bogu Chrze-
sciánstwu w Troycy iedynemu / y przeciw boštrwu
prawdziwemu Páná nášego / pisma s. Ariani nie má-
ia / y owšem kácerstwo ich pismu sie wšytkiemu y obiáwieniu
Boškiemu w nim sprzecíwi. A iż ná swoich wywrotách pisma
s. y krzywych wykládách vpornie stoia: pozwálišny sie do se-
dziego ktorzyby mowa żywa / y swoim wyrokiem osádzil: ktorý
wyklad pisma prawdziwšy: nášli Kátholicki / czyli ich Ari-
ánsti. y wkázálišny / iż pismo samo s. ácz powagi nawyzšey go-
dne iest / ále iż ná kártách iest y czernidle / iezyk á y mowy nie ma /
ktora-

ktoraby rzekło/P. M. zle pismo rozumie, a X. Piotr dobrze: musi być żywy y wyroki czyniący sędzia / albo po Pietrze albo po Jaroſfu: żeby swarom koniec był / a pokoy cały między bracia zostawał. y puściliſmy ſie z nimi do sędziego / ktorego sam Chryſtus w Kościele swoim wiecznym / wiecznego poſtawił: aby paſł/ rządził/ ſprawaował owce iego. ktorego wiara nie wſtaie / na ktorego nauce iako dom na mocnym fundamencie/ wſyſcy wierni ſtanać mają / y nikt ſie na niego y rozſadku iego z ſtrony wiary omylić nie może. Puściliſmy ſie y do rādnych iego wſytkiego ſwiatá Biſkupow / Konciliy / y Doktorow/ ktorych ſłowá prawdy/ iako goſdzie gliboko mocna reka wbiſte / ruſzyć ſie nie moga / y nád ktore wiecey ſie pytać nie potrzeba / iako Medzecz vponniał. ktorzy o Troycy pizenawyzſzey y Boſtwie Chryſtuſowym / zgodna y prawdy Duchá ſ. pełna / y od wſytkiego ſwiatá pochwalona nauke przynofa / y one od Oycow z piſiná ſ. wzięta/ ſynom podali.

Ioan: 21.

Luc: 22.

Matt: 16.

Eccl: 12.

A naſzy albo nie naſzy Ariani co ná to: Przelekli ſie. od sędziego wciekając/trybunału mieć inego nád pismo niechca/potwarzy ſromotne ná tego ktory ie ſadzić ma/ kláda. A ſtoiac w vporze swoim/inaczezy nie moga. Káždy obwiniony/ albo mezo-boycá/ albo cudzoložnik/rad bázno od práwá y sędziego wcieka/ albo sam ſie ſadzić chce / albo sędziego potwarza / aby wyroku iego vſedl.

Obwinioſny rad od sędziego vcieka.

Te trzy ſtuki/dobrze wypráwnia Ariani/y mowia: wyzſzy trybunał/pismo ſ. a niźli Papiéz/y Koncilia/y Biſkupi/ y Doktorowie: od wyzſzego do niźſzego trybunału nie áppelua. Ná co im odpowiadamy: My pismo ſ. w wielkiey powadze mamy: ale zá sędziego mieć ie / ná ſwary między bracia powſtáia- ce/ glupia rzecz y pomyslić. Rozum żaden tego nie pokázuie/ aby Státut sam piſány bez żywego y mowiacego sędziego / ſkończyć miał niepokoye y ſwary między roznemi. To nie inego nie ieſt/iedno wymowká/ odwołká/ y zbywanie ſadu. Ráczey iáſmney mowcie: ſami ſie ſadzić chcemy / rozumienia náſzego o piſmie nikt ſadzić nie bedzie. *Labia noſtra à nobis ſunt: Quis noſter Dominus eſt?* iako ſie wyzſzey powiedziało: Páná nie mamy/ se-

Przećiw rozumowi monia aby Státut piſány sędzia być miał. Pfal.

Do zгоды
ktora dro-
gá.
Złodziey
się sam o-
sądzi iż nie
winien.
Bogá się
przy, kto
sąd snoli.

dsiego nie mamy. To z iáka potora y z iákim baczenim mowi-
cie/ y pogánin naglupšy osadzi. Jákož do pokoju przydšiem/
do zгоды y iedności od Chrystusa roztázaney? Jákož się kto
sam sądzić ma? zginie sprawiedliwość. wydzierácz/ złodziey/
lupieżcá/ mežoboycá/ osadzi się záwždy/ iż nie winien. wilk po-
iádwošy owce y rosproszywošy / osadzi się sam / iż nie winien.
Ráczey się Bogá záprzyćie / iż go nie máš / iešli sprawiedliwo-
ści y sadow nie máš. Ráczey mowieć: czyni káždy co chce / á
ná sąd się Božy y ludžki nie ogladay. Brodž we krwi y máie-
tności ludžkiej / á o to się nikogož nie boy. zábijay duše fałšy-
wa náuka/ á sądzi się sam/ iż prawde rozsiewaš/ á ludžiom škó-
dy nie czyniš.

Ostátnia
ich wymo-
wka o try-
bunale.

Ostátnia wymowká ich: iż ten sędzia ktorego nam / prá-
wi/ wkázićie/ nie iest z vrzedu Božego dány / y nie znamy go
zá tákiego/ áby namiestnikiem byl Chrystusowym/ y Piotrá s.
nástepnikiem. Rowšem Papiež ten do ktorego nas ciągniećie
iest Antychrystem/ y Kościol iego/ y Biskupí wšyšcy/ y Konci-
lia / y Doktorowie Kościolá Rzymškiego / sa studzy Antychry-
stá. Dowodzi tego P. M. z písmá y świádectwá niektórych
písarzow. Ná co się nižey powie. Tu tylo tákie pyťanie odprá-
wie: ná ktore odpowieđzi proše.

Pyťamy ich
komu się
sądzić dá-
dza.

Ješli stolicá Rzymška/ stolicá Piotrá s. ná tym trybunale
z Biskupámi wšyťkiego sviátá y z Doktorami nie iest: wkázieć
mi inšy trybunal/ ktoryby swary o wierze vspákaial / y sadem
swoim koniec im žywym glosem czynil: ktoryby mowil: Pan
Jároš dobrze/ á K. Piotr nie dobrze/ písmá s. rozumie. To fałš-
herz písmá s. á to wierny náuczyciel. wkázieš wždy ná kogo
się dacie / y gđzie iest oná Báthedrá Piotrá s. y oná zwierzch-
ność ktora owce Chrystusowe z iego poruczenia pášie / rzadzi/
náucza/ y sądzi/ rozeznawáiac co fałš co prawda: wkáziećie nam
v kogo y gđzie iest on Chrystusow przywilej: potwierdzay
Bráćia: badž im fundámentem/ y zátrzymániem wiáry. Twoiá
wiára nie vstánie: powiedzćie nam gđzie iest ten trybunal ták
stáry/ ták pewny/ y bezpiecžney prawdy: boć go nam bárzo pil-
no/ áby się Kościol s. nie rozrywal / áby się iedność wiáry wro-
ćilá/

Gdzie iest
ná zgodę
Chrzešć-
áńskiewiá
ry trybu-
nal.

ciła/aby błedy y duszne rozboystwo ustało/aby pokoy dom s. Bo-
 ży opánował/aby herezye przepadły/aby falszywi prorocy pra-
 wda sie oświećili/aby wilcymocy na słabe bydlatkã nie mieli.
 Dla Boga pilno tegó wkażcie/gdzie prawda mieszka/gdzie sprá-
 wiedliwość przebywa/ gdzie posłuszeństwo y pokorã wszytkie
 swary kończy: Jesli ktora z onych wschodnych Apostołow
 Káthedr / abo Alexándrya / abo Antyochia / abo Jeruzalem zá-
 sądowa obierzecie: ná trzy sie doły swe obeyrzycie. Piotrá tam
 nie naydziecie / spustofienie ogladacie / á ná swoje potepienie
 tráfiacie. Bo y tam Arianami sie brzydza. Stamtąd Arius wy-
 sedł / tam sie byl rostrzewił / tam sie w Turki obrocił / y zginął /
 y dwanaście set lat y dálej o nim nie slyseli / wszytkie ostátki
 wschodnego Chrześcianstwa. Izali do Turkow poydziecie / á
 Máchmetowi ten trybunał przyznacie? Gdziez go szukać? w
 Genewie. y támby Ariany popalono. wiec w Anglii? A stám-
 tadby ie wyswiecono. To w Niemcech te Káthedre sądowa
 wkażecie? watpie. Bo y tam Arianstwem sie brzydza / y tam
 sromotnego potepienia nie wydziecie. Wslyscy Kálwińscy y
 Luterscy wczniowie háńbia bluźnierce Troyce s. y przetoż wiem
 iż im stolicy tey sądowey nie przyznacie. wkażcieś ia wždy
 gdzie/abyśmy w pokoju y w iedney wierze s. przebywali / y iey
 rozumow naszym posłuszeństwo y pokore poddánstwa oddali.
 O błednicy / o vporze bez wszelkieg wstydu / iáko sie nie baczysz?
 Mácholtowe drzewá / kiedyz tego sedziego obierzecie?

Podobno Kákwstkiey stolicy ten dacie przywiley. Niewiem
 co tam zá Pátryarchã siedzi. Niewiem co tam zá biskupi. Nie-
 wiem co tam zá Doktorowie. To wiem iż tam posłuszeństwa
 w wierze nie máś / co dzień ia odmieniać / Káždemu wolno wie-
 rzyć y náuczác co chce. Jáko was on regestr P. Mácieiowstkie-
 go wydać: o ktorym sie iuz piśalo. Co mi zá Káthedrá prawdy
 y sądow Bożych Kákwow? Co zá biskup y doktor Smálcus: co
 zá s. Hieronym/P. Hieronym? Co zá pásterz owiec Chrystuso-
 wych / on słáhcie / ktory od potwarz y niewstydliwie piśanie
 swoje / ná nas slugi Boże / zaczął?

Nie dopytamy sie v was takiego sedziego / ná ktorego by-
 ście roz-

Pátryár-
 chie niech
 obierza.

Komu się
 widy sa-
 dzić dopu-
 sćza.

Regestr
 Mácieiow-
 skiego.

ście rozsądek swoje rozumki dać mogli. Tłie m'as' takiego siedzi-
go na świecie. y Piotr'as. byz nieb'ą przyszedł / porzuciłibyscie.
a mowicie: mamy Apostolska nauke / tey nie odstapim. Pisana
nauka y Turcy Ewangeliey s. mieć moga / ale prawdy tey bez
posłańcow Bożych / mieć nie moga.

Jako ich
dosła nau-
ka Apostol-
ska.

Polak' o
Arianach
nie slyś-
li.

Wkazicieś w'zdy / i'ako was nauka Apostolska dosla? przez
ktore posł'ance y biskupy? Gdzieście y kiedy Apostola ktorego
widzieli / y iego slychali? od kogo prawda iego y kazanie do
was przyslo? przez i'aka successya / przez ktore k'athedry k'apla-
now od Apostolow idacych? przez ktora starozytność: w Pol-
sceście sie wrodzili / gdzie o Ari'anski'ey k'athedrze przez siedm
set lat nie slyszano. Gdzie was Ari'anski biskup siedzial przed
kiladziesiat lat? wkazcie iedne bozniczke nauki waszey / iuz nie
przed kilka set / ale przed 60. lat stoiaca. Jedne ch'altupke / iedne-
go nalizslego Polak'a ktory tak wierzył / y tak Chry'stusa y Troy-
ce s. bluznil i'ako wy / wkazcie? Przeto ani od Apostolow idzie-
cie / ani rodz'ciu duchownego z nich macie / y nauki ich zadnego
podobienstwa v was nie m'as'. Stoycieś w tym vporze / z sie sa-
mi sadzcie macie / a nikt waszym sedzia byc nie ma. J'ako wy osa-
dzicie y i'aki po sobie wyrok dacie: tak ma byc / w'syscy na tym
przestac maia. i'ak obyscie rzekli: odpuscicie nam / n'aruszona glo-
we mamy. Tak mowicie: a rychley was zrozumieniemy / tzescie w
zachwyceniu.

R O Z D Z I A L D Z I E S I A T I.

Jako Papiez' s. Biskup Rzymu. y kościol ktory spr'awuie nie iest Antychry'st.

 St'atnie ich iest zbywanie y vchodzenie trybunalu
Bozkiego na ziemi: potwarzanie przewielebney stoli-
ce Piotr'a s. stolice Rzym'skiey / y oycow swietych Chry-
stusowych namiestnikow na niey siedzacych. Sedziowie sa du-
she z'araz'ajacey nauki Papiezer'a i'ako im heretycy sprzyiac maia?
Iaycie im / kladzcie w'sytkie grzechy na nie / bo sie tym sadu ich
wchronic spodziewacie. Ale winnego nie slych'aj' / gdy sedziemu
do ktorego wiedzion bywa / laie. wioda go / a on przed sie laie.
Wol'aj' Ariani: Papiezowie Antychry'stami sa. Czemuż to mo-
wicie?

wicie? aby nas nie sędzili / y błędow a fałszow naszych w wie-
rze nie potępiáli.

Jakoż tego dowodza iż Papieżowie sa Antychrystami. Dowod na
Papieże.
2. Tess: 2.
P. M.
Fol: 195.
Szerego / prawi / y wyraźnego pisma z listu s. Pawła do The-
salonikow. Coż tam mowi? Nie boycie się aby już nastawał dzień
Pánski. (to jest sadny dzień.) Niech was nikt nie zwodzi. Bo pierwey
przydzie odstępswo, y ziámić się ma człowiek grzechu syn z guby, który się
sprzeciwi, y podnosi się nad wszytko co zowie się Bogiem, ábo co chwala za
Bogá. aby siedział w kościele Bozym, wkázuiac się iákoby był Bogiem. y
niżej: Przyście iego w mocy Sátáńskiey, w znákách y cudách fałszynych,
y we wszytkiey złości ná ofbukanie. Z tych slow P. M. dowodzi:
iż Papieżowie sa Antychrystami. Z iáka to prawda z tych slow tego
popiera / obaczmy.

Naprzód Apostol /áni tu Papieżá / áni Rzymskiego ktore Dowody
blaszńskie
ni Papieże.
1.
Nie miá-
nuie Paweł
s. Papiezá.
go Biskupá nie miánuie / áni Antychrystá. Skądże to macie iż
tu o Papieżách mowi? z domysłu. Alésicie tákíe práwo postáwi-
li: aby nic się nie przymoválo / czego wyraźnie w piśmie nie
máš. y przeto substánciey / osoby / *consubstantialem* nie przypu-
szęć / iż wyraźnie tych slow w piśmie nie czytacie. Szukay-
cieś tu Papieżá / szukaycie Rzymskiego kościoła w tym piśmie /
á swym się stánowieniem potępie. To jedná.

Druhá. O iedney osobie tu Apostol mowi / tákíe y tákíe: 2.
O iedney
osobie Apo-
stol mowi.
á Papieżow już jest kilá set / ktore wy Antychrystami czynicie.
To wáśá prawdá / y wykład slow Apostolskich. iżali to nie szere
re fałszowanie?

Po trzecie. Apostol Rzymski kościol / iáko swietey y niepo- 3.
Rom: 7.
Rzymski
kościol A-
postol wy-
chwala.
kalány wysławia: iż wiará iego y Emángelia po wsem smi: cie słynie.
á iákoż w tym kościele Antychrystá tenże s. Paweł náyduie?
Bo między Pogány / ktorych bylo ięszce w Rzymie pełno / su-
kác go podobno nie bedziecie. A iesli go tam náydziecie / Papie-
żesćie y kościol ich oczysćili.

Po czwarte. Tu mowi Apostol / iż ten ieden syn z guby / za 4.
Zá Bogá
sę Papieś
nie ma.
Bogá się bedzie wdawał / y wynosił. Powiedzcieś ktory Pa-
pież zá Bogá się kázal mieć / y Bogiem się czynił? Tu się kłam-
stwo wydaie. Mowi P. M. iż nád krole y pány swieckie wynosá się pa-
pieżo

Moc nád
krolmi Pa-
pieška iáka

Cześć od
krolow iá-
ka.

Papieška.
hárdosc
iáka.

Krolowie
nie máia
od Papieža
krzywdy.

S.
Grzechy
stáršych,
prawdynie
psuia.

Kilu slych
Papieżow
vkázua,
á my do-
brych kilá
set.

ptešowte/y tym sie Bogámi czynia. To próžna mowá. Bo ste wiele Mo-
nárchow świeckich/nád wšytkie Krole wynosilo: á tym Anty-
chrystámi nie byli. A tež sami Krolowie pobežni y wierni Chry-
stusowi sie klániáiac/iego nawyzšego vrzedníka Papieža/iáko
šwego pásterzá/ y iáko owce Chrystusowe iemu poruczene/
czcza y wynoša: á za Bogá go nie máia / áni ste on tym czyni/
ále ste slugámi slug Božyých piše.

Do tey čásći Krolow Papieže Pánow Chrzesćiánských nie
przymušáli/áni mogli. Bo moca y pánowániem świeckím ro-
wni im nigdy nie byli. Sám z naboženštvá przed Chrystusem
Bogiem swoim/ w osobie Piotrá s. korony ná zemi škládáli/ y
od niego ie záš bráli. W tey čásći wiecey mieli y máia Papiežo-
wie rostydu/nišli chluby: ále dla Chrystusa y čásći iego zářázo-
wác tego Pánom nie mogli. Wiecey podobno P. M. w tobie py-
chy nálešć sie može/gdy ste tobie twoi poddáni klániáia: á nišli
w Papiežách/gdy Krolowie do ich nog vpadáia. Ktorem mo-
wia: Chrystusa we mnie czíšš Krolu/miey záte pokore od niego
zapláte. By Krolowie od Papieža krzywde mieli:dawnoby Pa-
pieštvó moca svoia w niwecz obroćili. Ale nie sa tak glupi iáko
heretycy. Wiedza iż štolica Piotrá s. zbáwienna íeš y wíeczna.

Nád to/ gdy P. Jároš grzechy niektorých Papiežow wy-
licza: tym zámyšá/iž sa Antychrystámi. Wielki bárzo dowod.
Wyliečáia ste y wypisua grzechy Krolow y pánow/y Cesárzow
wielkých/štokróć wíešše: to iuž beda Antychrystámi? Ná kto-
rymže štanie grzechow nie máš? Ižali wšyšcy Papieže mogli
być bez przygány? Ižali dwánašćie Apostolow bez Judášá?
W wierze y náuce sa bez grzechu / y žaden šte z nich Kácerštvem
nie pomázał/y nigdy štolice s. Piotrá wíará nie vřtáie: Ale w
obyczáiač/nie sa bez grzechu/iáko imi wšyšcy ľudie. Acz wíe-
cey z láški Božey bylo šwíetých y přechwálebnych Oycow ná
tey štolicy šiedzacých. Pan Móřtorz: czterech ábo piáci wy-
štepnych wyliečá: y to zá oných časow/gdy Krolitowie y Ro-
mesowie Rzymšcy y Wlošcy/zniwoliwšy Rzym y duchowíeš
štvó/ná Papieštvó/svoie povinne/niegodne/mlode/y rospu-
štne wtráćáli. á my tyle šet šwíetých y dobrých Papiežow vřá-
zuiem.

zuiem. Niech czyta Rocznedzieie Kościelne: dowie sie praw-
dy, ná zle pátrzy/ á dobre mija. Wszedšy do pálacu/ nie obraca
oczú ná komory/ y ściány/ y stoly ozdobre: ále ná kuchnia y po-
myie. W domu wielkim /mowi Apostol/ nie tylo sa naczynia
srebne y zloty, ále dzewiáne y gliniáne. Nie pátrzy tylo ná gli-
ne P. M. ále y ná zloto y ná srebro. Nie tylo pátrzy ná Benediktá/
ále ná święte meczenniki/ y ine Bogonosne Oyce. Wiele ich wy-
liczyć mozem /ludzi ktorych świat godzien nie byl/ iáko Apostol
mowi. Dostónáli/ cudowni/ ányelškiego żywotá. Sluchay co
mowi do tákich heretykow wielki Doktor, Stolicá Kościótá Rzym-
skiego, cóc winná? ná ktorey siedziat Piotr, y teraz siedzi Anástásus,
(á my mowimy Páwel piaty) z ktorym się my w iedności Kátholickiey
wiążem, y od ktorey my Saleńšhmem niepoczćimym oddzieleni iešćeście.
Czemu stolicę Apostolská zowieš stolicá zaráźliwošći? (pátrzy ná here-
tycká stára náture przeciw Papiężom.) Iešli dla ludzi o ktorych ro-
zumieš iž zakonu vczá, á zakonu nie pełnia: Iżali P. JESVS Chrystus,
dla Pháryzeušow, o ktorych rzekt: mowia á nie czynia: krzywdé iáka ká-
thedrze ich vczynił? ižali oney Moysesowej stolice nie zálecat? Byšćie to
myšlili (sluchay P. M.) dla ludzi ktorych sławę psuiećie, nie bluzniliby-
šćie stolice Apostolskiey, z ktora społecznóšći nie maćie.

Iž świeći Papiężowie / y Kościól Piotrá s. ma dostátki
ktoremi Cefárze y Krolowie y Pánowie Chrystusá vczćili: dla
tego mowi P. M. sa Antychrystámi/ á nie nášláduia vboštwá Chrystusowe-
go / y tego pokory. Ták wšyšcy bogáći beda Antychrystámi. Pie-
šny dowod. Ale niech sie náuczzy P. M. iž to dostónálošć świę-
tych: bogátemi być/ á bogáctwámi gárdzić/ á w duchu przy ná-
wietšyich dostátkách vboštwo milowác/ iáko Pan mowi. Ale
žaden Papięż nie iešć bogáty/ ani sie tym czyni. Bo swego nie
nie ma. z Papiestwá wšytko Kościelne sa s. Piotrá dochody. Sá-
fárzámi sa y dozorcey/ bogáctwámi gárdzacy. Nie wiem by sie
bárziey P. Jároš nie kochal w swoich zbiorách/ nižli ktory Pa-
pięż w dochodách Kościelnych/ ktore nie iego sa/ ále Piotrá s. oy-
czyzna ie káždy Papięż zowie. Chrystus Kościólowi tych dostát-
tkow mieć nie zákazal. y owšem ie v Izáiasá obiecal/ iž w dom
iego Krolowie bogáctwá swoje przynosić mieli. Ná což ich Pa-
piężowie

Ná zle pá-
trzy dobre
mija.
2. Tim: 2.

Hebr: 11.

Aug: lib: 2.
con: lit: Pe-
til: cap: 57.

Náturá he-
retycka Pa-
piężom lá-
iáć.
Matt: 23.

6.

Dostátki
Papiężow,
nie czynia
Antychry-
stámi.
Matt: 6.
Papięż nie
swego nie
ma.

Iša: 60.

Papiešo-
wie n'asze-
go wieku
na co bo-
gáci.

PIVS pi-
ty.
SIXTVS
co dawal
Stepháno-
wi n'asze-
mu K. P.

pieżowie używ'ają: Na obrone wiary świętey / ná rozmnożenie
chwały Chrystusowey. Starych nie wspomina'iac: n'aszego
wieku Papieżowie temi dost'atkami Kościelnemi wierze s. prze-
ciw Pogánom / y w Indiách pomoc dáia / y tam Káplany / spi-
talc / *seminaria*, Klastory fundu'ia. y w Litwie v nas y w Inflan-
tách pienia'dze sie ich ná pomoc duš ludzkich sypia. Bys w Rzy-
mie przeczytal ná *Capitolium*, iáko wiele GRZEGORZ XIII.
ialnużny po wšem swiećcie rozsiat: wstydiłby sie tákich słow
swoich. Bys wiedział co PIVS piaty ná woynę Turecká wy-
ložyl. Bys wiedział co SIXTVS piaty Stephánowi Krolowi
n'asemu ofiarowal: podobnoby dziekowal pánu Bogu zá tá-
kie Kościelne dost'atki. Nie záwždy Chrystus vbogi. teraz w
chwale Oycá swego bogáto Kroluie. y tu ná ziemi temu sie wšy-
tko dáie / gdy sie Kościolowi dáie. Kro tego źle záżywa: ná swoje
duše nie lást'aw. A Kościol / y Chrystus dla ktorego Kościolowi
dáia / co winien?

7. Mowia ieścze Ariani: iś dla tego Papież jest Antychrystem / iś cudá
O cudá fal falszywe czyni / iáko y Antychryst. A iákož tego dowodzi Pan Mof: ?
šyne śmie Oto / práwi / w Czesochowey y w Compostelli / papież falszywe cudá czyni.
chu godny A dla Bogá / ktoryž kiedy Papież w Czesochowey zásiadał: O
dowod. Compostellim tež nie slychal / ani czytal. Což to zá dowod: ?
z dziećmi igracie / á z siebie sie śmiać dopuśc'acie.

8. Piśmo s. świadczy / iś Antychryst nie ma przysć aż ná koń-
Antychryst cu swiátá. Czego y Apostol dotknał. A Papieže sie od Chrystu-
ná końcu sá poczeli / y idá porzadkiem aż do końca swiátá / y od Antychry-
twiátá. stá zabijáni y m'eczeni beda. Gdziež tu wášá prawdá?

9. Piśmo s. mowi: iś tylo puleczwártá látá Antychryst páno-
Puleczwár- wác y wiare s. Kátholicka pšowác / y Kátholiki mordowác be-
rálátá An- dzie: á Papiežowie pultorá tysiacá lat y dáley ná stolicy Pio-
rychryst. trá s. siedza. Což to zá plotki wáše? iáko sie ich nie wstydzicie?
Daniel.

10. Nákoniec co mowia heretycy / iś w Kościele Božym zásiadł pa-
W Kościele pieš / y przeto jest Antychrystem. Wo ták o Antychryście nápisal Apostol.
Božym zá- Lecz niech obacza / iś nie mowi Apostol *in Ecclesia*, ále *in Templo*.
siadł. Wo *Ecclesia* iest z duš wiernych budowána / á *Templum* z kámié-
In templo. ni. Zbuduie sobie Antychryst *Templum* ábo Božnice w Jeruzá-
lem. y

leni, y pierwey zwoływaiac do siebie Żydy / názowie templum
 Kościołem Bożym: á potym sie sam postáwi w nim Bogiem.
 Ták to świeci rozumiecia y wykládaia. Wyliczylbym ich wiele/
 by wam co pomoglo.

Rozumie-
 nie Dokto-
 row o An-
 tychryście.

Tu wam pierzchác Ariani. Stad gesta ná was strzelbá oyo-
 cow swietych. Uciekaycie á mowcie: nie znamy ich / ná ich ro-
 zumieniu nie przestátem. Náse rozumienie przymuycie / mys-
 my wczénšy / poważnieyšy / lepszy. My te stáre sadzim / á nas
 niht nie sadzi. W czym Papięzowi przyganiáia iz go niht nie
 sadzi: to sami sobie przywlašezáia / iz sadowi żadnemu nie pod-
 legli. Lecz Papięz / y nawyzšá stolicá iego / ma ten od Chrystu-
 šá przywiley / iz okolo wiáry bladzić nie može / dla ásisstenciey
 Duchá š. A P. M. z swemi Ariany stábiuchna glowa / ktora po-
 kusy hárdego czártá wnetze ofalic moga.

Sami sie sa-
 dzić nie dá-
 ja.

Ná bluznienie Papięstiey stolice P. Járosz przywodzi zá
 swiádky wielkie meže: Awentiná / Nántuaná / Níchemiúšá iá-
 Kiegos y Nnáchá / ludžie ciemne / swiátu nieznáome / šy derze /
 poety / schismátyki. A lepieyby byl wczynil przywodziac Lute-
 rany y Kalwinisty. y kaže ich nam sluchác / y onym wierzyć. A
 my ná wystawienie stolice Rzymstiey / przywodziim Ireneúše /
 Epiphániúše / Cypriany / Augustiny / Chryzostomy / Bázylia-
 še / Athánázyúše / Tertulliany / Grzegorza / ic. A wielkie pow-
 sechne Concilia, ktore Papięsta Rzymsta stolice Piotrá š. ká-
 thedra bycznáiac / y iey sad wšytek o náuce y heretyckim falsu
 polecáia. y nie kaža ich nam sluchác. O przykra hárdosci / y
 nieznošne glupštwó. Pátrzyćie co mowi o boskich rzeczách o-
 racz y kmiéc / y zbieg / y nieprzyiaciel / šy derz y poeta: á nie sl-
 uchacie co mowia swieci wybráni Boży / ktorym całowác nog
 niegodni sa.

Swiádka-
 wie ná Pa-
 pieže iácy
 v Ariánowu

Sniádka-
 wie po Pa-
 piešách.

Zámknie-
 nie o stoli-
 cy Rzym-
 skiey.

Zámýkáiác te o Antychryście spráwe: czytelniká z sercá v-
 pomínam / y do pilnego wwaženia przywodzi. Jáko Rzymsta
 Káthedrá š. Piotrá Antychrystem być može: z ktorey wšytek
 swiát ta Ewángelia ošwiecony / y Chrystus / iáko mowi Apo-
 stol / wšlawiony iest: ktora dla Chrystušá przez trzy stá lat hoy-

I.
 Slawi ia
 Apostol.
 Rom: 1.

2.
 Rostlá

- krew dla Chrystusa. Krew nieśli ino po wśem świecie kościoły / Krew swoia rozlewala. Ktora naprzod siecia swoia wielkie one ryby do Chrystusa zagarnela: Konstántyna y ino Cesarze y Krole. Do ktorey ze wśytkiego swiata Chryscianstwo o rozsadek wiary y prawdy przybiegalo. Ktora zawždy wśytkie heretyki potepiala / y wilki wżazowala. Ktora wśytek swiat wiary prawowierney naucaziac / nad cztermi Pátryarchy rzad miala. Z ktorey tak sie wiele ludzi Chrystusowi rozmnozylo / iako piasek morski y gwiazdy niebieskie. Ktora y do Polski / y Litwy / y Korony tey do oycow naszych Chrystusa wprowadzila. Bez ktorey ci ludzie nie mogli y o pisimie s. wiedziec. Ktora osobliwie wśytkie Europe y Krolestwa na niey / swiatloscia Ewangeliey oswiecila. w ktorey sie tak wiele swietych cudownych poswiecilo / y do wieczney oyczyzny przemieslo. Ktora iako okret pewny do bzeгу bezpiecznego dusze przywodzi. Ktora od Piotra s. poczawszy / nigdy nieprzerwany nastepnikow porzadek zatrzymala. Ktora tak dawno stoiać / wiatry wśytkie y powodzi / naiazdy Poganstkie / heretyckie / odszczepienstkie / wytrwala. Ktorey grzechy zlych Papielow nie zatopily / dla obietnice Ktora tey / iako Dawidowi / Chrystus spuscil. Z ktorey tak wiele zakonow y ss. Pátryarchow wyslo. w ktorey skola jest cnot wśytkich Chryscianstkich. Ktora sama jednosć Chryscianstka zatrzymawa / przy ktorey iako przy glowie czlonki sie wśytkie spaiata.
- Tego wśytkiego dowodzím nie plonnemi slowy : ale sáe morzecznemi argumenty / z pismá s. z Doktorow / y kościelnych Europe o- y Krolestw wśytkich history y dzieiow : gdyby sie o tym materya zaczela. Przegraza sie Pan Járosz : ale niech iedno do tey swięce po- dy / pomocy / z pismá / z Koncylly / z Doktorow / z history. Naydziem nań nie iednego Belarmina : ale dziesiąci y dáley temu czynila. rownych : ktorzy na obrone stolice swietey y przetonanie here- 12. tykow / mocne y hoyne zbroie nam zgotowali. Dozna Pan Járosz / iako sie iego argumentow przelekniem / a iz z Kaplany y mistrzami zakonu Bozego / swięcki żołnierz spráwe ma.

Niech ied

Wiech iednego meczennika zá dni nášých ogromnych słow
posłucha / á moc ich P. M. wczuie. Powiedz mi, kiedy Rzym tak sta-
wna wiarę w Chrystusa wtrącił? kiedy tam wstąpił? ktorego czasu, zá kto-
rego Papieża? iákim obyczajem? iáka mocą? Jáko tam cudza (Antychry-
stowa náuka) wšczepiona, miásto y swiát wšytek zaráziła? kto w ten czas
ptákał y nárzekał? Co zá zamiejski okoto tego byty? Zaden ná swiecie
człowiek nie obaczył: gdy Rzym nowe Sakramenty, nowe ofiary, nowa
náukę komał. Ytáki žádnego historyka Lácińskiego y Greckiego blisko-
go y dálekiego nie byto: któryby tak wielkiey rzeczy y nalezytey w powieści
swoie wrzucił?

Campian?
martyk.

ROZDZIAŁ IEDENNASTY.

Zámknienie tego písania Ministrem Rákowskim, y Szlachcicem
bez imienia.

NA skóńczeniu písania tego y odprawie Pána Mostorzo-
wskiego / ábo ráczey po przekonaniu y potepieniu fal-
sow / ktoremi po Ariánsku Troycy przenantowysza Bo-
gá iednego Chrześciańskiego / y bosstwo Pána nášego JESU
Chrystá / sromotnie zelżył: nie godziło sie záponnieć inych dwu
pomocników iego: ktorzy ná mie y ná prawdę Boga písaniem sie
swoym oburzylí. Jeden iest Minister Rákowski Smalcius z
Gorty / ktory sie ieszcze zaráżać dusz ludzkich nie douczył. Mo-
że zá swym mistrzem Panem Mostorzowskim księgi Socyná
nosić. Odpisał mu zá mie wielebny X. Jákuł Ostrowski / Do-
ktor w písanie s. Kanonik Brákowski / człowiek cnot wielkich
Kápláńskich / y náuki Bozey pelen / y rozumu ostrego. wyrzy tam
swoie glupstwa y fałse bluznierskie iáko w zwierciedle / áza sie
ich záwstydzi / y k sobie przydzie. Drugi iest Szlachcic Polski
imienia zátaionego / nocny maź / w ciemności sie kocha / nocne
też y piáne słowá y písno iego. chce Boga Chrześciańskiego
w Troycy iednego / y máiestat bosstwa Syná iego y Duchá s.
zelżyć y pomizyc: od slug iego / to iest / od Jezuitow poczał / y
one sromotnemi potwarzami ná pierwszey kárcie poháńbil. X

Smalcius
Minister.X. Ostro-
wski.

Matt: 10.

Spelnilo sie slowo Pánstie : Jesli gospodarzá Beelzebubem nazváli: á což slugi y czeladz iego? Jesli Bogu w Troycy iedynemu nie przepuscil / á nań sie iádowicie tárgnal: á iáko Jezuitom przepuscic mial? Smial ná ludzie zákonne Societatis IESV, sviátu wszytkiemu znáome / ták nieprawdziwe / y lotrom / zdraycóm / rozboynikom / krwierozerwóm / y bezecnym wlasnie uczynki y zloczynstwa / klásic y písac / wszytkiego sie sviátá oczu / ktore ná nas pátrza / nie wsfydzac.

Ná co mu odpowiedac niehcemy. Naprzod / ábychmy rozkazanie Pánstie tu nieprzyiaciolom wypelnili / á zlym zlego nie pláccili. Do tego ná to mowic nie potrebá / czego nie dowodzi tylo slowy á iádem swoim ná Jezuity / slugi Troyce przemas wyzshy / nieugásonym. Bogá sie w Troyce záprzaroshy / nie dšiw / iz ná obronce náuki o nim / táki gniew y zlorzeczenstwo wypuscil. Nie boim sie tego / áby mu kto wierzyc mial / gdyž dowodu zadnego nie ma : á sviát wszytek Chrzesciánstki y Kátholicki ná Jezuity y ná ich sprawy pátrzy / y false iego potepia. Wklázuie do Fránciey y Angliey : ále niech sie prawdy dowiádowac náuczyc / iesli domať iest / niech probe zákonu Societatis IESV Polška przeczyta. A nie chodzác do Fránciey y Angliey / oto ma Polške domowe Jezuity : niech ná nie dowodzi / iesli práwy Szláchcic / niech sobie sláchetnie poczyrna / á teg co mowi / áby klanca nie zostal / popiera. Obiecuem mu dostac. Dowodz Pánie Szláchcicze / gdzie Jezuitowie Krolá zabili: ktorym Krolom nieprzyiaciele sa: co zá woyny miedzy Chrzesciány wzniecili? Pytay y Zygmunta trzeciego Krolá swego / y Pána wszytkich nás Nilo: iáko mu sie zachowania / co zá niezyczliwosci ich doznowa: Czytay Księgi osob Societatis IESV, chcesli y regulyc náše wklázem / iáko vrzedy od Bogá dane czcic y onym posluszenstwo oddawac wedle Apostolá náuczamy / iáko sedicye y rebellie gáminy. Nie ták iáko Muncerus ociec wáš Nowochrzescencow / ktory poddáne ná pány poburzył. Nie ták iáko Zwingiel Szwáycárski Minister / ktory ná Kátholicka Krew wcznie swoje heretyki przywiód / y sam w tey bitwie zginál. mal. Vite

Sleidanus
in hist.
Surius in
hist.
Genebrard
in Chronolog.

nal. Nie tak iako protestanci na Cesarza porządnie ob Bogá dá-
nego. Nie tak iako Niderlandci heretycy na pána swego przyro-
dzonego. Nie tak iako Francuscy heretycy z krolmi swemi bi-
twy zwodzacy / y rebellie podnoszacy. Nie tak iako wászy brá-
trzyktowie ktorzy pisa / iz wrzedow niepotrzeba / á dosyc na Kro-
lu wkrzyżowanym w cierznie przestawac.

Nie wnosí Societas IESV niepokoiow / ktora idzie z E-
wángelia y z pokoiem / z cnym żywotem / z náukami / z dobrym
młodzi wychowaniem / z obrona wiary s. Kátholickiey / z po-
stráchem ná false heretyckie / y z naboženstwem y wiara Apo-
stolska stározytna / powszechna / po wsem świecie od wiekow
stynaca. Ty Pánie Szlachciece / z twemi towarzysznymi wnosisz
do swey pátrie y mátki miley / herezye potepione / ktore rodza
rosterki y niepokoi y rozerwanie milosci sasiedzkiej / krzywdy /
złupienia koscíolow y swietoekradztwa / niesprawiedliwosci /
y praw Bostich y ludzkich porlumienie. idzie z Ariany nietylo
obludne naboženstwo : ale pogánstwo / wielobostwo / y odsta-
pienie iedne^o Bogá Chrzesćianstkiego w Troycy. To z Jezui-
tami nie idzie : ale z nimi prawda / wiara powszechna / y cnoty
pobożnosci Apostolstkiej / wszytkie oswiecajace / á ciemnosci
nowych y falszywych náuk odganajace.

Powiada / iz Jezuity dla praktyk nie z iednego páństwa wy-
gnano. Wygnali ie heretycy / tam gdzie tez na swoje pány y v-
rzedy powstali. Nie dla praktyk swieckich / ale dla prawdy Ká-
tholickiey / dla Chrystusa za ktorym krzyz swoy nosa. Wygna-
no ie z Franciey : ale ie ze czcia wysoka przywrocono / y wietse-
mi fundacyami vmocniono. vmiey sie prawdy dopytac / ieslis
domak / aby sie sromota klamstwa nieslachetnego nie mazał.
Z Weneciey sami wysli / nie wyganiano ich / y owsem tam ie
naprizod ze czcia wielka wvazono. Wysli dla posluszenstwa y
karnosci koscíelney / y dla nawyzszego Chrystusowego namie-
stniká / y wszytkiego co mieli / radzi zaraz odbiezeli.

Pitány twoy y ciemny rozum y tego nie wvazyl : iz dla
jednego winnego / niewinnym zle sie dziać nie ma. Jozef mowi.

Go niewin-
ni cierpieć
nie mają.

Jednego winnego weźme, á was niewinne wypuścze. A ty sie Bogá nie boiac / ná niewinne dobyles mieczá ięzyká twego. Jestim ia winny / á záwstydžilem ná Bogá Chrześciánstiego bluznierstwo twoie: dosyc iz mnie nie czujsz: á ini Jezuitowie coć winni: ktorých taká iest po wšem świecie liczba / y w oczách wszy-
stkich stanów niewinność ich / y dobre zachowanie kwitnie. Nledzy nimi ieslis mie zlego wpatrzyl: czemu ná ine dobre y niewinne takie potwarzy kładziesz: y one ná slawie zabijasz. Ná cne ludzие / pobożne / wczone / doskonałości Ewángeliey násládu-
iace / y wšem pozytywne / wszytki zbrodnie kładziesz: y ná takie / iesli to do rzeczy / ktorzy przestawnym slábeckim rodzajem / ábo tobie rowni sa / ábo cie przechodza. y smiales sie ná nie pu-
ścić / y taká ie zdrádziecka y lotrowsta sromota zelzyć?

A ná tym sie piiány nocny rozum iego nie przestrzegl: iz Jezuitom tak złorzeczac / y tak sromotnie grzechy ná nie kładac Duchowienstwu wszytkiemu y Krolom y Pánom Chrześcián-
skim przymowke dal: iakoby rozsádku nie mieli / y glupi byli / y zdrádziec nie ználi: gdy wszyscy ábo przy sobie Jezuity máia / ábo im fundácie dáia / ábo w duchownych potrzebách poslug ich używáia. ktore lácno by wygubic mogli / gdy by takich lotro-
wstkich zbrodniow w nich doznawali. Mniema / iz wszyscy Kro-
lowie Kátholiccy / y Biskupi y duchowienstwo od rozumu odes-
fló / á zaden ste nie czuie. á on sam mozg strácił / y niewie co mo-
wi. Jáť sie predko dowiem kto iest: posle mu kšiasťke wspo-
mniána / názwana Proba Societatis JESV, ięzykiem nášym.
tám siemáuczy co to Societas JESV, y zákon ten / iakó ogniem
przeciwności wyprobowany iest y doświadczony / ktoregom
ia niego dzien. Wiem co sie w nim dziecie. P. Bog z osobney kšas-
ťki ná mie weyrzal / gdy mie do niego powolać raczył.

Nápisal Animádwersyje ná mie ten Pan Szláchécie / w kro-
rych summował to co piše P. M. nie máš mu ná co odpowiadáć:
gdyž se P. M. odpowiedziálo. okrom tego / iz iad máiac w sobie
ręzá Ariánstie ná iné wietšy: smieley bluzni / y wszytkie wiá-
ry Chrześciánstiey árttykuly pohánbia. Námiestal iakó y P. M.
inych spó-

Proba So-
cietatis
JESV.

nych sporow o wierze / z inemi heretyki spólnych / przy tym ie-
 dnym o Troycy przenantyższej nie stoiać. na ktore wdawac sie
 z nimi niestusno jest ani pozyteczno. Bo pierwey ich wierzyć
 w iednego Boga nauczyć potrzeba / pierwey ie Káthechumeny
 poczynić mamy : toz ie do koscioła s. y wiadomości tátemnic
 iego wprowadzimy. Pierwey tego weza Ariáńskiego exorey-
 zowac y wyklinac z nich / y wiary w iednego Boga nauczac ich
 chcemy : toz im nászych náuk Kátholickich powierzmy. Z ine-
 mi heretyki / ktorzy na fundamencie Boga Chrześcianskiego
 w Troycy iedyne / iáko kolwiek stoia / y chrzest s. na sobie máia :
 wdawamy sie rádzi w inie Kátholickie okolo wiary wtarczki :
 ale z temi niechrzescenicy pogánskiey niewiernosci / strzezem sie o-
 czym inszym mowic / iedno o wierze w Boga iednego Chrze-
 scianskiego / aby iey pierwey náwykli / y chrzest s. w imie
 Troycy przenantyższej ná sie podniesli / y Chrześci-
 ánni zostali. Co im day Boze w Troycy iedy-

ny. Przez *JESUSA CHRISTUSA*
 Páná nášego. *AMEN.*

Ariany
 pierwey E-
 xorcizo-
 wac.

Handwritten text, possibly a signature or name, partially obscured by brown stains.

